

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA FILOZOFICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2024

David Němec

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Pardubický literární život po roce 1989 v dějinách české literární kultury

Diplomová práce

Univerzita
Pardubice Fakulta
filozofická Akademický
rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. David Němec**
Osobní číslo: **H22388**
Studijní program: **N0222A120033 Historie**
Specializace: **Historie – Dějiny literární kultury**
Téma práce: **Pardubický literární život po roce 1989 v dějinách české literární kultury**
Zadávací katedra: **Ústav historických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem diplomové práce je zkoumání pardubického literárního života po roce 1989. Literárním životem se v tomto případě rozumí jednotliví autoři a jejich publikace, a to ať už prozaické nebo poetické, ale také sdružení autorů do různých literárních skupin, časopisů, autorských čtení či nakladatelství. Kromě práce s prameny a literaturou je zásadní metodou této práce využití postupů orální historie, skrze kterou se autor této práce pokusí o hlubší ponoření do pardubického literárního dění.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

UHER, František. *Tady a teď: literární sborník*. Pardubice: Krajská knihovna v Pardubicích, 2003.

DUŠEK, Milan a kol. *Třináct východočeských autorů povídek s tajemstvím: sborník*.

Pardubice: Východočeské středisko Obce spisovatelů, 2010.

FALTUS, Jiří a kol. *Sedmnáct východočeských autorů literatury pro děti: sborník*.

Pardubice: Východočeské středisko obce spisovatelů, 2009.

HRABINEC, Jiří. *Dvanáct východočeských prozaiků: sborník povídek*. Pardubice:

Východočeské středisko Obce spisovatelů, 2007.

BAŽANT, Zdeněk a kol. *Dvacet šest východočeských autorů o ženách a pro ženy: literární sborník*. Pardubice: Středisko východočeských spisovatelů, 2015.

ČERNOŠOVÁ, Eva a kol. *Dvacet jedna východočeských autorů o mužích a pro muže: literární sborník*. Pardubice: Středisko východočeských spisovatelů, 2016.

BAŽANT, Zdeněk a kol. *Třináct východočeských začínajících autorů: literární sborník*.

Pardubice: Středisko východočeských spisovatelů, 2011.

ZLATOHLÁVKOVÁ, Martina. *Slovník spisovatelů Pardubicka*. Pardubice: Krajská knihovna v Pardubicích, 2004.

MLEJNKOVÁ-ROSŮLKOVÁ, Marie. *Průzory: výběr z tvorby pardubických básníků*. Pardubice:

Vespero, 2014. Kolektiv autorů. *Co řeka neodnesla: polabští básníci 2012-2022*. Pardubice:

Vespero, 2022.

VANĚK, Miroslav a MUCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku*. Praha: Karolinum, 2015.

VANĚK, Miroslav. *O orální historii s jejími zakladateli a protagonisty*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

VANĚK, Miroslav a kol. *Orální historie: metodické a "technické" postupy*. Praha: Univerzita Palackého, 2003.

VANĚK, Miroslav a kol. *Naslouchat hlasům paměti*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR,

2007. VANĚK, Miroslav. *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Jiří Studený, Ph.D.

Katedra literární kultury a slavistiky

Datum zadání diplomové práce: **30. března 2022**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. března 2023**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Pavel Marek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2022

Prohlašuji:

Práci s názvem *Pardubický literární život od roku 1989 v dějinách české literární kultury* jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne

David Němec v. r.

Poděkování

Rád bych poděkoval všem účastníkům pardubického literárního života, kteří mi se sepsáním této práce jakýmkoliv způsobem pomohli. Děkuji těm, kteří si na mě našli čas, protože jsem s nimi chtěl provést rozhovor, ale také těm, kteří mi poskytli jakékoliv informace mimo tyto rozhovory. Velké díky patří také vedoucímu této práce doktorovi Jiřímu Studenému, který mi poskytl mnoho užitečných rad. Také chci poděkovat za pochopení všech členů své rodiny, přátel a hudebních kolegů, kterým jsem kvůli této práci nemohl nějakou dobu věnovat tolik času, kolik by si zasloužili.

ANOTACE

Cílem diplomové práce je zmapování pardubické literární kultury od roku 1989 po současnost. Součástí zaměření jejího výzkumu jsou jednotliví prozaici a básníci, ale také nakladatelé, různá literární sdružení, autorská čtení, literární časopisy či literární instituce. Výzkum nevychází jen z práce s prameny, nýbrž i z metod orální historie.

KLÍČOVÁ SLOVA

současní spisovatelé, autoři, prozaici, básníci, autorská čtení, nakladatelství, literární časopisy, literární instituce, rozhovory

TITLE

The Literary Life of Pardubice after 1989 in the History of Czech Literary Culture

ABSTRACT

The aim of master's thesis is to map the literary culture of Pardubice after 1989 to this day. The focus of it's research are individual prose writers and poets, but also publishers, various literary associations, author readings, literary periodicals or literary institutions. The research is not based just on the work with the literary sources, but on the methods of the Oral History, too.

KEYWORDS

contemporary writers, authors, prose writers, poets, author readings, publishers, literary periodicals, literary institutions, interviews

Obsah

ÚVOD	1
1 ORÁLNÍ HISTORIE.....	6
1.1 Definice orální historie a její povaha.....	6
1.2 Stručný vývoj orální historie	9
1.3 Orální historie v Česku	11
1.4 Metody orální historie	13
2 LITERÁRNÍ KULTURA.....	16
2.1 Definice literární kultury	16
2.2 Česká literární kultura od roku 1989 do současnosti.....	18
3 ROZHOVORY, KOMENTÁŘE.....	22
3.1 Lubomír Macháček.....	22
3.1.1 Sborník <i>Kruh</i>	37
3.1.2 Středisko východočeských spisovatelů.....	39
3.1.3 Historie Střediska.....	39
3.1.4 Sekce Střediska:	40
3.1.5 Spojení s Obcí spisovatelů	41
3.1.6 Oblasti Střediska	42
3.1.7 Krajská knihovna v Pardubicích	42
3.1.8 Pardubické střípky	43
3.1.9 Pardubický pramínek	43
3.1.10 Pardubické poetické setkání.....	43
3.1.11 Východočeský umělecký maraton	44
3.1.12 Bulletin <i>Kruh</i>	44
3.1.13 Sborník <i>Tady a teď</i>	45
3.1.14 Sborník <i>Na dva východy</i>	45
3.1.15 Zakotvení děl pardubických literátů v Pardubicích	47
3.1.16 Svaz českých spisovatelů.....	49
3.1.17 Časopis <i>Partonyma</i>	50
3.1.18 Časopis <i>Oxymoron/Hlas</i>	53
3.1.19 Univerzita Pardubice, Filosofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky a historicko-literární studia	53
3.1.20 Litcon	54
3.2 Vojtěch Záleský.....	55

3.2.1 Pokrytí pardubických autorů literatury v médiích	74
3.2.2 Kurzy tvůrčího psaní.....	77
3.2.3 Jiří Studený, alias Dr. Krejzyber, čili Dr. Krejzyberd	78
3.2.4 Antologie <i>Prvovýstupy</i>	79
3.2.5 Pardubické (či východočeské) sborníky a jejich dělení.....	79
3.2.6 Suchá autorská čtení	81
3.2.7 Divadlo 29.....	84
3.2.8 Klub 29.....	85
3.3 Lukáš Vavrečka	86
3.3.1 Sborník <i>Lumíkem proti své vůli</i>	103
3.3.2 Bílej Kocouř.....	104
3.3.3 Populární literatura.....	105
3.3.4 Fandom a cony.....	106
3.4 Pavel Rajchman	109
3.4.1 Sborník <i>7edm</i>	113
3.4.2 Pavel Šmíd a nakladatelství Theo	115
3.5 Přemysl Krejčík	117
3.5.1 Časopis <i>Tahy</i>	129
3.6 Anna Řehůrková	133
3.6.1 Rodina Vokolkových	140
3.6.2 Pardubickéj Lajf.....	142
3.7 Magdaléna Dudychová	143
3.7.1 Poezie o páté	154
3.7.2 Úzkost z ovlivnění	155
3.8 Lucie Schánělová.....	157
3.8.1 Vztahy spisovatelů s nakladatelstvími	171
3.8.2 Knihomolský spolek z Pardubic a okolí	172
3.8.3 Pardubická autorská čtení nepardubických autorů	173
3.9 Eva Černošová.....	174
ZÁVĚR.....	187
POUŽITÁ LITERATURA.....	196

ÚVOD

V této práci se pokouším zmapovat vývoj pardubické literární kultury od roku 1989 po současnost. Jelikož však tato kultura neexistuje v žádném prostorovém ani časovém vakuu, narážím ve své práci také na mnoho historických kontextů, které svým rozsahem spadají i do hlubší minulosti. Stejně tak čtenář této práce nemůže očekávat, že všichni příslušníci pardubické literární kultury, ať už se jedná o místní spisovatele, nakladatele, pořadatele autorských čtení, lektory tvůrčího psaní či čtenářů, nemají žádné vazby na literární kulturu jiných nejen českých měst. Je ale pravdou, že všechny historické události nebo osobnosti, které v této práci na dalších stránkách zmiňuji mí respondenti nebo já, mají s pardubickými literáty něco více či méně společného.

Pardubický kulturní život v žádném případě není mrtvý, a jak se čtenář z následujících stránek dozví, rozhodně to není stav, který je teprve záležitostí posledních pár let. Zdejší kultura se však neustále vyvíjí a já se tedy přestával spokojovat s tím, že valná většina odborných publikací se často zaměřuje jen na pár konkrétních místních umělců. Ano, i má práce obsahuje rozhovory s pouhými devíti místními autory a organizátory zdejšího nejen literární-kulturního dění. I díky oněm rozhovorům s danými devíti lidmi jsem se ale dostal také k dalším jménům místní literární kultury a věřím, že by čtenáři této práce nemuselo připadat, že jich je zrovna málo.

Tím se však dostávám k metodě svého výzkumu. Část této práce tvoří již zmíněné rozhovory. Ty jsem při psaní této práce nepožíval poprvé v životě. Z různých důvodů jsem interviews prováděl už dříve a vždy jsem je považoval za skvělý pramen informací, jelikož je tento pramen ze své podstaty přímo u zdroje. Tím pádem o daných lidech nejen píšeme, ale zároveň je necháváme k daným tématům doslova mluvit a tak vše částečně ponecháváme i v jejich režii. Tento demokratizující prvek mě na rozhovorech vždycky lákal a jak jsem postupně čím dál více zjišťoval, právě ona demokratizace výzkumného procesu je obecně velice důležitou součástí orální historie.

Aby ale rozhovory v této práci nebyly například čistě jen souborem úvah zdejších autorů o místní literární kultuře, chtěl jsem se na ně v první řadě pořádně připravit, ale zároveň je následně také doplnit komentáři, které mají některá tvrzení mých respondentů zasadit buď do přímo pardubické, popřípadě obecně české historie nejen její literární kultury. I v tomto směru jsem našel oporu orální historii a v jejích postupech. Co je podstatou právě této stále relativně nové historické metody, se zabývám v následující kapitole. Nyní však považuji za důležité vysvětlit, co přesně jsem si ze svého zkoumání orální historie odnesl v ohledu na právě tuto diplomovou práci.

V rámci orální historie existují dva hlavní přístupy, které je možno vůči těm, které zpovídáme, uplatnit. Pokud bych si zvolil první přístup, tedy chronologický, nechal bych své respondenty vyprávět jejich životní příběh, přičemž bych se z takového vyprávění snažil zachytit to, co je důležité pro téma této práce. Tento postup mi ale s ohledem na podstatu mého výzkumu moc nevyhovoval, takže jsem se rozhodl uplatit přístup druhý, tedy strukturované vyprávění. To tazateli umožňuje ptát se na konkrétní otázky, čehož jsem rozhodně chtěl využít.¹

Ani při uplatnění strukturovaného vyprávění jsem však nechtěl, aby v rozhovorech zanikla individualita jednotlivých narátorů. V následující kapitole píšu, proč je v orální historii tak důležitý i důraz na jednotlivce. Této zásady orální historie jsem se také chtěl držet – ostatně to byl také jeden z důvodů, proč jsem si ji vybral. Stejně jako ve vakuu neexistuje pardubická literární kultura, neexistují v něm ani lidé, kteří ji utváří. Nechtěl jsem tedy, aby to vypadalo, že se život každého mého respondenta točí jen kolem literatury. Čtenáři jsem chtěl alespoň trochu přiblížit také jejich jiné zájmy, jiné oblasti života, kterým se věnují, ale i jejich specifický způsob vyjadřování. Zároveň jsem se však snažil, aby během rozhovorů nedocházelo k „utíkání od tématu“. Z toho důvodu proto mají i ony odbočky přece jen s literární kulturou většinou nemálo společného.

¹ VANĚK, Miroslav a kol. *Orální historie: metodické a „technické“ postupy*. Olomouc: Filozofická fakulta univerzity Palackého, 2003. s. 19.

Důležitou součástí mého výzkumu byl samotný výběr dotazovaných. K tomu v některých případech docházelo s velkým rozmyslem, jindy však o něco spontánněji. Ostatně i v publikacích o orální historii, ze kterých vycházím především v následující kapitole, se píše, že se někdy k respondentům dostaneme i skrze ty předchozí a jejich doporučení. A k tomu skutečně několikrát došlo i v mém případě. Nebylo tomu však tak, že bych uskutečnil rozhovor s každým člověkem, který mi byl jakožto narátor doporučen. Chtěl jsem, aby všichni dotazovaní v této práci měli co říct k různým aspektům pardubické literární kultury. Mnoho z nich sice v rozhovorech mluví o tématech, která spolu vzájemně sdílí, nicméně tomu se vzhledem k provázanosti místní kultury zaprvé nelze vyhnout a zadruhé se i tak oni všichni na zdejší „scénu“ dívají alespoň trochu (v některých případech hodně) rozdílnými způsoby.

Jak již bylo řečeno, v následujících kapitolách se nevyskytují jen rozhovory a komentáře k nim, ale také stručné informace o orální historii, konkrétně o jejím vývoji a různých metodách. Po této kapitole následuje část práce, která se krátce zabývá vývojem obecně české literární kultury po sametové revoluci. Tou se však v dané kapitole skutečně zabývám pouze stručně, a to ze dvou důvodů. Prvním tímto důvodem je, že cílem této práce není se primárně zabývat českou literární kulturou jako takovou, nýbrž především tou pardubickou. Druhým důvodem pak je, že mnohé historické skutečnosti, ke kterým v rámci české literární kultury dochází, jsou popisovány právě v mých komentářích k rozhovorům, aby tyto historické a kulturní kontexty čtenáři vysvětlily, pokud na ně v rozhovorech došlo.

Po těchto dvou kapitolách již následují samotné rozhovory. Na úvod jsem ke každému z nich připsal krátkou biografii daného respondenta, aby měl čtenář alespoň částečný přehled o tom, o koho se jedná, i pro případ, že o daném člověku do té doby ani neslyšel. Tyto biografie, tedy přesněji řečeno spíš medailony, jsou navíc takto stručné také z toho důvodu, že se čtenář mnohé dozví právě z rozhovorů samotných. Ke skoro každému rozhovoru je navíc přidělen již zmiňovaný komentář, ve kterém vždy vysvětluji autorem zmiňované aspekty pardubického, českého, či v některých případech dokonce světového literárního života. Jediný rozhovor, ke kterému jsem necítil potřebu komentář napsat, je ten poslední - s Evou Černošovou, spisovatelkou a současnou předsedkyní Střediska východočeských spisovatelů. Právě na tuto instituci je odkazováno v mnoha zdejších rozhovorech a interview s Evou Černošovou vnímám jako jakési vyvrcholení svého výzkumu, alespoň tedy v jeho orálně-historickém směru. Dalším důvodem k tomu je, že prakticky všechny historické a literární aspekty, kterým by bylo v případě tohoto rozhovoru třeba dodat potřebný kontext, byly vysvětleny již v komentářích k interviews předchozím.

Ještě by také bylo vhodné upřesnit, v jakém pořadí jsou zdejší rozhovory uváděny. Jejich pořadí je chronologické s ohledem na to, kdy byly pořízeny, což ostatně značí i data, která jsou vždy zapsána na jejich začátcích. Rozhodl jsem se tak, aby se čtenář dovídal o určitých informacích ve stejném pořadí, v jakém jsem se o nich dovídal já. Věřím tomu, že takové pořadí mu tudíž bude připadat nejpřirozenější.

Bylo také záhodno si vybrat, jaký druh analýzy rozhovorů zvolím. Pro potřeby tohoto výzkumu jsem si vybral analýzu induktivní, skrze kterou můžeme na základě několika poznatků od jednotlivců předpokládat, že daná věc platí i v širším měřítku.² Na základě empiricky získaných faktů jsem takto pak vytvořil hypotézy, které se nacházejí v závěru této práce. V této části tudíž vycházím primárně z toho, co jsem se během svého výzkumu dozvěděl od respondentů.

² VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel – PELIKÁNOVÁ, Hana. *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. s. 124.

V rámci úvodu ještě považuji za důležité zmínit, že dvěma mými zdroji jsou bakalářské práce vypracované v rámci Univerzity Pardubice, jejímiž autorkami jsou Kateřina Kmentová a Andrea Kubantová. I ony totiž u svých závěrečných prací zvolili metodu orální historie a pokaždé, když jejich díla využívám jako zdroje, činím tak jen u těch informací, které dotyční respondenti veřejně řekli pouze těmto dvěma studentkám. Jinak řečeno se dotyčné informace nikde jinde nevyskytují a já považoval za nutné je zde zmínit, aby byl můj výzkum co nejucelenější.

Také bych ještě chtěl vysvětlit, proč jsem si zvolil právě devět respondentů. Když jsem místní literární kulturu zkoumal čím dál podrobněji, měl jsem chuť jich dělat víc a víc. V určitém bodě jsem si však řekl, že kdybych takto pokračoval, mohl bych oněch rozhovorů provést třeba sto a ani to by nebylo dost. Zároveň jsem si uvědomil, že ne všechny „členy“ místního literárně-kulturního dění musím nutně zpovídat, když jich zde stejně mám v souvislosti se skutečně provedenými interviews stejně mnoho zmíněných.

Na konec úvodu by ještě bylo vhodné upozornit na fakt, že s některými mými respondenty si vykám a s jinými tykám. V rámci zachování autenticity jsem se rozhodl tykání do rozhovorů zařadit. Koneckonců, i to je součástí zachování individuální mluvy narátorů.

1 ORÁLNÍ HISTORIE

1.1 Definice orální historie a její povaha:

Podle předních českých orálních historiků Miroslava Vaňka a Pavla Mückeho je orální historie historickou metodou, v rámci které se ptáme na svědectví či účasti osoby, která byla u toho, co zkoumáme. Jádrem orální historie je tedy paměť, a právě její vzpomínky v rámci orální historie sestavujeme do rozhovoru neboli interview. Účastníky rozhovoru obvykle bývají jeden tazatel a jeden dotazovaný, jinak řečeno narátor či respondent. Rozhovor bývá prováděn tak, že se s respondentem sejdeme na určitém místě (které většinou navrhuje respondent, kterému bychom se měli přizpůsobit už i jen ze slušnosti), na kterém interview zaznamenáme na nahrávací zařízení.³

Orální historie je jednou z novějších historických metod. I u ní tedy platí, že není ani uzavřená, ani neměnná. Italský historik Alessandro Portelli, který bývá považován za jednoho z největších průkopníků orálně-historické metody, dokonce tvrdí, že když v jejím rámci do terénu vstoupí jakýkoliv člověk, který tuto metodu využívá poprvé v životě, začne hned nějakým způsobem měnit model svých předchůdců. Velkou dynamiku této metody a oboru nicméně nezpůsobuje jen to, ale také ohromné množství témat, které je takovouto metodou možné zkoumat.⁴

³ VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: orální historie a soudobé dějiny*. Praha: Karolinum, 2011. s. 18.

⁴ Tamtéž. s. 19.

V případě orální historie se jedná o kvalitativní výzkumnou metodu.⁵ Za její velký přínos bývá považována její tendence demokratizace dějin jako takových. Zatímco se totiž mnoho jiných metod historického výzkumu na historii zaměřuje například z pozice politiky nebo ekonomiky, orální historie se na vše snaží dívat z co nejvíce lidského hlediska. Orálnímu historikovi by nicméně mělo být jasné, že by v rámci rozhovorů se svými respondenty neměl utvářet třeba názorové vzorce. Na to zaprvé orální historici obvykle nemívají dostatečně velký počet dotazovaných, ale zároveň by to bylo proti jedné ze zásad orální historie, kterou je zachování individuality všech narátorů. Jinými slovy, orální historik by se měl od „škatulkování“ držet co nejdál je to možné.⁶

Podle mnohých historiků mají fakta vycházející z orální historie tendenci být méně objektivní, než ta, která vychází z historie psané. Jiní historici jsou však toho názoru, že subjektivnější může být naopak psaná historie, jelikož u té orální jdeme přímo ke zdroji. Je pravdou, že orální historie zkoumá dějiny především „odspodu“ – to určitě může vést k větší subjektivitě a tím pádem i částečné nedůvěře vůči metodě orální historie ze strany části historické obce.⁷

Podle Vaňka a Mückeho bychom ale ke všem metodám historie měli stejně všichni přistupovat s vědomím, že žádný příběh, který je nám onou historií vyprávěn, nemusí být pravdivý. Musíme tedy brát v potaz, že především sami narátoři se před nebo během rozhovoru rozhodují, co nám řeknou, a co nám z nějakého důvodu zatají. V horším případě se navíc samozřejmě může stát, že nám v některých směrech budou přímo lhát. Ani podle Vaňka a Mückeho tedy orální historie není dokonalou metodou, zároveň však říkají, že žádná taková ani neexistuje.⁸

⁵ VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: orální historie a soudobé dějiny*. Praha: Karolinum, 2011. s. 24.

⁶ Tamtéž. s. 26.

⁷ Tamtéž.

⁸ Tamtéž. s. 28.

Měli bychom si také uvědomit, že výpovědi našich narátorů nemusí být nepřesné jen kvůli tomu, že se nám něco rozhodli zatajit, či nám vyloženě lhát. Jejich vzpomínky také mohou být zkreslené přirozeným tokem času, a to samozřejmě o to více v případech, kdy se dotazovaných ptáme na něco, co se stalo před již delší dobou. V takových případech pak ale může být o to zajímavější zkoumání rozdílů popisů jedné konkrétní události popisované více lidmi. V každém případě bychom tedy měli v orální historii počítat s lidskou rozmanitostí, která je také součástí onoho individualismu, který je v této metodě nutno aplikovat.⁹

Rozhovory s narátory bývají pro orální historiky výzvou, ale také pro ně bývají zdrojem fascinace. Jejich výhodou je, že takto stojíme přímo u vzniku nového historického pramene. Zároveň bychom se však onou fascinací neměli nechávat unést a od našich zdrojů si udržovat odstup například tím, že si budeme neustále připomínat, že výpovědi našich dotazovaných jsou ze své podstaty subjektivní.¹⁰ Hlavně bychom ale měli brát v potaz, že přestože jsou naši respondenti novým zdrojem určitých historických faktů, v první řadě se jedná pořád hlavně o lidi. Tím pádem k rozhovorům s nimi nepřistupujeme pouze teoreticko-metodologicky, ale také eticko právně. Jen s takovým přístupem navíc můžeme dosáhnout dobrých výsledků, co se našeho výzkumu týče.¹¹

⁹ VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: orální historie a soudobé dějiny*. Praha: Karolinum, 2011. s. 29.

¹⁰ Tamtéž. s. 30.

¹¹ Tamtéž. s. 31.

1.2 Stručný vývoj orální historie:

Dlouhé 19. století pro lidstvo znamenalo mnohé změny a jednou z nich byl nový způsob nahlížení na dějiny.¹² Ty se od této chvíle dostávají do rukou historiků-profesionálů, avšak i v jejich režii jde především o zaznamenávání velkých událostí a jmen historie, nehledě na to, že i oni často v první řadě splňují poptávku svých vládařů. Například antropologové a sociologové se však postupně čím dál více o dějiny zajímají „zespodu“, což je ostatně tendence, která je znát už od založení školy Annales. Skrze to dochází k neoficiálnímu rozdělení dějin na dva proudy, tedy na velkou a malou historii. Orální historie se řadí právě mezi tu druhou.¹³

Pokud bychom chtěli vysledovat počátky orální historie, dostali bychom se do Spojených států amerických. Za jejího otce obecně bývá považován novinář a pozdější profesor historie Allan Nevins, který žil v letech 1890 až 1971. Ten roku 1948 zakládá první centrum orální historie, které situoval do New Yorku ke Kolumbijské univerzitě. Je zajímavou náhodou, že právě v témže roce dochází k vynálezu prvního přenosného magnetofonu. Tohoto vynálezu orální historici okolo Nevins okamžitě využívají a ve velkém začínají nahrávat rozhovory s významnými Američany.¹⁴

Na univerzitě v Chicagu však v přibližně stejné době vzniká jiná skupina orálních historiků, která se naopak zaměřuje na menší jména amerických dějin. Jejich zakladatelem je historik William Thomas, který prosazuje pořizování rozhovorů s lidmi třeba i z okraje společnosti. I proto neváhá zpovídat třeba gangstery nebo prostitutky, hodně se také věnuje marginalizovaným Afroameričanům. Na rozdíl od Nevinsovi skupiny ta Thomasova po chvíli svou činnost ukončuje, ale zároveň inspiruje především levicově zaměřené skupiny orálních historiků v 60. letech.¹⁵

¹² VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: orální historie a soudobé dějiny*. Praha: Karolinum, 2011. s. 40.

¹³ Tamtéž. s. 41.

¹⁴ Tamtéž. s. 42.

¹⁵ Tamtéž. s. 43.

Po roce 1948 vzniká orálně-historických skupin v USA více.¹⁶ Po nějaké době se však mezi nimi začíná projevovat určitý rozkol. Orální historici se velmi brzy totiž nedělí jen na ty, kteří zkoumají velkou a malou historii, ale také na ty, již svůj výzkum provádí primárně v knihovnách a archivech („konzervativci“) a na takové, kteří dávají přednost především pohybu v terénu („radikálové“).¹⁷ Právě kvůli tomu mezi sebou jednotlivá historická centra vedou četné debaty, ze kterých postupně vychází tři hlavní proudy přístupu k orálně-historické metodě.¹⁸

Prvním takovým přístupem je přístup kolumbijský, který nejvíce vychází právě z Nevinse a jehož základem je studium elitních vrstev společnosti. Druhým je pořizování rozhovorů s lidmi, kteří do té doby byli spíše přehlíženi – tyto týmy vznikají především při nověji založených univerzitách. Orální historici praktikující třetí přístup se snaží především o uchování lokálních dějin a tradic.¹⁹

Zprvu musí orální historie o uznání mezi jinými historickými metodami spíše bojovat. K jejímu obecnějšímu přijetí historickou obcí dochází v 80. letech. Orální historici, kteří dávají přednost pohybu v terénu – mezi které v té době již patří většina – již nebyvají vnímáni jako radikálové, nýbrž jako renomovaní badatelé.²⁰

¹⁶ VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: orální historie a soudobé dějiny*. Praha: Karolinum, 2011.. s. 42.

¹⁷ Tamtéž. s. 44.

¹⁸ Tamtéž. s. 45.

¹⁹ Tamtéž. s. 45.

²⁰ Tamtéž. s. 45.

Orální historie se z USA postupně šíří do mnoha zemí. Díky její demokratizující povaze se jí během studené války daří především na Západě, přičemž na Východě zákonitě platí opak. I tak si ale v Rusku 70. let můžeme všimnout alespoň náznaků přítomnosti této metody. Zde má však charakter spíše archivní a dokumentaristický, přičemž samozřejmě platí, že zde tato metoda není svobodná, protože některá témata jsou místním politikům prostě příliš nepohodlná.²¹ Po pádu SSSR se tu však orální historii začíná dařit o mnoho více, což platí pro všechny post-sovětské státy. Na orálně-historickou metodu zde má od této chvíle čím dál větší vliv její západní vývoj. Specifikem těchto zemí jsou však třeba rozhovory s disidenty, kteří se za totality příliš vyjadřovat nemohli. Od počátku 21. století navíc začínají být i zdejší historická centra spjata s univerzitami.²²

1.3 Orální historie v Česku:

Vaněk s Mückem tvrdí, že ještě v polovině 90. let zde metoda orální historie nebyla známá téměř vůbec. V současnosti je to však již zcela jiné, jelikož v rámci Česka funguje mnoho orálně-historických projektů. Orální historii zde navíc také podporuje několik institucí, mezi které patří třeba Česká asociace orální historie (COHA)²³ nebo Paměť národa.²⁴ Dokonce by se dalo říct, že nyní jsme jako Česká republika jednou z předních zemí orální historie.²⁵

²¹ VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: orální historie a soudobé dějiny*. Praha: Karolinum, 2011. s. 72.

²² Tamtéž. s. 73.

²³ Spolek, který vznikl v roce 2006 a jenž si klade za cíl podporu a prezentaci českých orálně-historických výzkumných projektů.

²⁴ Mezinárodní sbírka rozhovorů orálních historiků s pamětníky různorodých historických skutečností založená v roce 2008.

²⁵ VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: orální historie a soudobé dějiny*. Praha: Karolinum, 2011. s. 106.

Náznaky orální historie zde můžeme spatřit již během totality, kdy se nemalé popularity těšily například rozhovory s pamětníky především holokaustu a druhé světové války. Bez demokracie zde však tato metoda mohla začít plně klíčit až po pádu železné opony. I přesto se tu orální historie v alespoň trochu větší míře rozvíjí až kolem roku 1995. Tento skluz způsobila především nedostupnost odborné literatury, která se touto metodou zabývá. Právě postupné překládání této literatury však eventuálně zajistilo i větší váženost ze strany jiných historicko-vědných oborů.²⁶

I skrze tuto literaturu se k nám, stejně jako do jiných bývalých zemí SSSR, dostává vliv Západu a jeho orálních historiků. I proto se i tady bere velký důraz na individualitu dotazovaných. Ti jsou nejprve vyhledávání především mezi disidenty, postupně se však témata české orální historie rozšiřují. Jedním z mezníků české orální historie je například rok 2000, kdy je pod Ústavem soudobých dějin²⁷ založeno Centrum orální historie.²⁸ Jeho vedoucím je ustanoven právě Miroslav Vaněk.²⁹

Ani po mnohých úspěších české orální historie zde tato metoda není uznávána všemi historiky. Její projekty však i přes to pokračují ve velkém a jejich výzkumy nabývají na síle, hloubce i různorodosti.³⁰

²⁶ VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: orální historie a soudobé dějiny*. Praha: Karolinum, 2011. s. 107.

²⁷ Posláním ústavu je provádět základní výzkum českých a československých dějin po roce 1938.

²⁸ Jeho účelem je systematický rozvoj metody orální historie a její aplikaci v historiografii s cílem zabezpečit podmínky a standardy, které jsou u orální historie běžné na jejích vyspělých pracovištích v zahraničí.

²⁹ VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: orální historie a soudobé dějiny*. Praha: Karolinum, 2011. s. 118.

³⁰ Tamtéž. s. 135.

1.4 Metody orální historie:

Orální historie je koncipována jako rozhovor vedený z očí do očí. Z toho důvodu se mezi orální historií nepočítají například deníky nebo paměti. Zároveň se však nedá říct, že orální historií je třeba také rozhovor dotazovaného s žurnalistou.³¹ Orálnímu historikovi má totiž jít o historické souvislosti, díky kterým jde více do hloubky daných témat, přičemž zároveň bere v potaz, že rozhovor je především životním příběhem. K narátorovi přistupujeme s tím, že se ho chceme ptát na konkrétní věci a tak se ho snažíme udržet u tématu, zároveň s ním však mluvíme s respektem. Respondent nám takto bude přibližovat jak svůj příběh, tak určité historické souvislosti, kvůli kterým jsme si ho za svého respondenta v první řadě vybrali. Z toho důvodu můžeme dotazovanému předem alespoň přibližně sdělit, o jakých tématech s ním během oficiálního rozhovoru chceme mluvit.³²

Respondenta bychom během rozhovoru také neměli nijak hodnotit. Také bychom však měli brát v potaz, že on sám se během vyprávění hodnotit může a že stejně tak může hodnotit lidi, o kterých mluví. V takových chvílích je jako vždy důležité dotazovaného respektovat s tím, že hovoří o lidech a událostech, které vnímá subjektivně. To je ostatně dalším důvodem, proč se v orální historii klade tak velký důraz na individualitu.³³

Při vybírání narátorů bychom si měli ujasnit, co od nich požadujeme a jaké informace se do našeho výzkumu budou hodit a proč. Pokud máme pocit, že při úvahách o některém potenciálním respondentovi váháme, zdali nám vůbec bude mít k námi zkoumanému tématu co říct, měli bychom zkusit najít někoho, kým bychom si v tomto směru byli jistější. I z toho důvodu si vyhledáváme informace o narátorech ještě předtím, než je vůbec kontaktujeme.³⁴ Pokud navíc potřebujeme pro náš výzkum hned několik respondentů, můžeme brát v potaz, že kontakty na ty další nám mohou poskytnout i ti narátoři, které jsme si již vybrali mezi prvními.³⁵

³¹ VANĚK, Miroslav a kol. *Orální historie: metodické a „technické“ postupy*. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 2003. s. 16.

³² Tamtéž. s. 17.

³³ Tamtéž.

³⁴ Tamtéž. s. 21.

³⁵ Tamtéž. s. 22.

Než začneme s rozhovorem, bylo by také dobré narátora seznámit s naším projektem. To nám také může pomoci k úspěchu, protože pokud bude respondent vědět, jaké informace po něm chceme, může tomu přizpůsobit svou výpověď.³⁶ Těsně před rozhovorem jako takovým bychom se navíc měli ujistit, že naše nahrávací zařízení funguje tak, jak má, a jestli nám prostředí, ve kterém se s respondentem nacházíme, umožňuje nahrát dostatečně kvalitní záznam. Na něm totiž musí být rozumět jak narátorovi, tak nám.³⁷

Při přepisu rozhovoru dbáme na zachování způsobu mluvy respondenta, ale zároveň jeho výpověď upravujeme tak, aby byla co nejsrozumitelnější. Zachováváme tedy jeho jazyková specifika, ale ne ta, která by byla zachována na úkor srozumitelnosti jeho výpovědi. Z toho důvodu nezachováváme například vady řeči - ty by jednak také narušovaly srozumitelnost, ale zároveň bychom jejich zachycením byli vůči narátorovi nezdvořilí.³⁸

Když už je rozhovor pořízen i přepsán, nastává čas na jeho analýzu. To, co budeme analyzovat, bychom si měli ujasnit ještě předtím, než rozhovor vůbec pořídíme. Jedná se totiž také o ujasnění našeho výzkumného tématu - na základě toho ostatně vybíráme naše narátory. Z toho důvodu bychom měli být cílevědomí, co se získávání informací během rozhovoru týče. Pokud například během rozhovoru budeme mít pocit, že nám respondent na nějakou naši otázku uspokojivě neodpověděl, bylo by dobré se zeptat znovu, tentokrát třeba konkrétněji. Pokud si navíc během analýzy všimneme, že vyprávění narátora nekoresponduje s historickými fakty, měli bychom to v rámci analýzy také zhodnotit.³⁹

Když už jsme rozhovor analyzovali, začínáme onu analýzu interpretovat. Při tom se snažíme o co největší objektivitu ze své vlastní strany. V této fázi hlavně nesmíme respondentovi do úst vkládat naše vlastní slova. Svou vlastní osobu a názory se tedy během interpretace pokoušíme co nejvíce potlačit. Navíc nám ani nejde o to něco z rozhovoru interpretovat definitivně. I v tomto případě bereme v potaz subjektivitu a individualitu narátora.⁴⁰

³⁶ VANĚK, Miroslav a kol. *Orální historie: metodické a „technické“ postupy*. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 2003. s. 25.

³⁷ Tamtéž. s. 26.

³⁸ Tamtéž. s. 36.

³⁹ Tamtéž. s. 38.

⁴⁰ Tamtéž. s. 40.

Důležité je upozornit na fakt, že pokud s rozhovorem chceme nějakým způsobem pracovat i veřejně, měli bychom jeho přepis redigovat a konzultovat společně s respondentem. Interview bychom takto měli upravovat, dokud nebude respondent souhlasit s jejich uveřejněním v dané podobě. Zároveň bychom se ale pořád měli snažit o zachování původního obsahu a smyslu rozhovoru.⁴¹

Mnoho orálních historiků dává přednost interviews, které jsou přepsány hrubě a které ještě nejsou ve fázi, kdy by byly nějak více redigovány ani tím, kdo je pořídil a zaznamenal, natož jeho respondentem. Pokud ale chceme rozhovor publikovat někde, kde se k němu kromě orálních historiků dostane i někdo jiný, je i z důvodu srozumitelnosti dobré je přece jen poněkud upravit. V tomto případě tedy stále jde o zachování původního obsahu a smyslu, ale zároveň si velmi dáváme záležet na co největší srozumitelnosti.⁴²

⁴¹ VANĚK, Miroslav – MŮCKE, Pavel – PELIKÁNOVÁ, Hana. *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. s. 149.

⁴² Tamtéž.

2 LITERÁRNÍ KULTURA

2.1 Definice literární kultury:

Podle Petra Posledního je kultura souborem možných vzorců myšlení, cítění a volních procesů. Celý region východních Čech je podle jeho názoru na kulturu bohatý již minimálně od dob osvícenství. Během 19. a 20. století však podle Posledního jejich kulturní význam roste čím dál víc. Ve vztahu ke kraji, ve kterém žijeme, se mimo jiné nějakým způsobem vyrovnáváme s jeho kulturním dědictvím, který z velké části tvoří identitu kraje, přičemž velkou roli v utváření tohoto dědictví hraje právě literatura.⁴³ Jak totiž říká Poslední: „Právě ona ve velké míře přispívá k uvědomování si *genia loci* – svérázného duchovního klimatu, vyrůstajícího především z tvorby a rozmanitých forem působnosti v místní komunitě jednotlivých spisovatelů a nejen jich“.⁴⁴

Tím se dostáváme k tomu, že literární kulturu netvoří pouze spisovatelé a jejich dílo, ale také například nakladatelé, novináři, knihovníci, knihkupci, kritici, ale také třeba učitelé a mnozí další, čtenáře nevyjímaje. Literární kulturu tedy tvoří mnoho článků, které se všechny přímým či nepřímým způsobem vzájemně ovlivňují.⁴⁵

⁴³ POSLEDNÍ, Petr – KORÁBKOVÁ, Kateřina. Úvodem. In: POSLEDNÍ, Petr – KORÁBKOVÁ, Kateřina. *Společné obrazy: tři dekády východočeské literární kultury 1990-2020*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2022. s. 13.

⁴⁴ Tamtéž. s. 14.

⁴⁵ Tamtéž.

V chápání literatury si však napříč společnostmi můžeme všimnout určitých rozkolů. V tomto směru hraje velkou roli generační dělení společnosti, které je nevyhnutelně rozdělené třeba technologickými možnostmi různých generací, ale také například skutečností, že zatímco příslušníci jedné generace začínali psát ještě za totality, jiní už totalitu nezažili, nebo během ní ještě alespoň nebyli literární činní. Jinak řečeno, dnešní osmdesátníci až šedesátníci začínali psát v době, kdy bylo psané médium tím hlavním, přičemž rozhlasem či televizí si mnohdy jen rozšiřovali obzory. Kromě toho však také museli dotyční čelit nárokům totalitní ideologie, což v tomto případě mimo jiné znamenalo, že hodnocení jejich děl ve velké míře přicházelo z jediného centra moci.⁴⁶

Příslušníci střední generace (přibližně padesátníci a čtyřicátníci) totalitní režim zažili spíše okrajově a psát začínali až po decentralizaci. Dotyční se postupně přizpůsobovali knižnímu trhu a o několik let později také elektronickým médiím. Na rozdíl od většiny starší generace se ta střední velmi často pohybuje ve virtuálním (nejen) literárním světě a tudíž je pro ni snadné a přirozené přecházet mezi slovem psaným a digitálním.⁴⁷

Jiný přístup představuje mladá generace (tedy především třicátníci a dvacátníci), u které se velmi často vyskytuje tendence záměrného nenavazování na autory, kteří přišli před nimi. Dotyční se často zabývají především tím, co je „tady a teď“. Kromě toho jsou také zvyklí se pohybovat ve světě moderních technologií, kterého pro svou literaturu také využívají, například v jejím šíření a sdílení se čtenáři.⁴⁸

⁴⁶ POSLEDNÍ, Petr – KORÁBKOVÁ, Kateřina. Úvodem. In: POSLEDNÍ, Petr – KORÁBKOVÁ, Kateřina. *Společné obrazy: tři dekády východočeské literární kultury 1990-2020*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2022. s. 14.

⁴⁷ Tamtéž. s. 15.

⁴⁸ Tamtéž.

2.2 Česká literární kultura od roku 1989 do současnosti:

Před sametovou revolucí se česká literatura dělí do tří proudů. Těmi jsou literatura oficiální, samizdatová a exilová, přičemž vytváření a šíření zakázané literatury je pod totalitní vládou trestné. Po roce 1989 však dochází k obrovské změně. Tyto tři literární proudy již ze samotné podstaty svobody a demokracie přestávají existovat.⁴⁹ Nově nabytá svoboda se však v literární kultuře neprojevuje jen svobodou autorskou, ale také tržní. Z toho důvodu dochází k zakládání mnoha nových soukromých nakladatelství, ale také třeba časopisů. To způsobuje vysokou produkci literatury, která představuje ohromný rozdíl oproti dosavadnímu stavu. To má sice mnoho výhod jak pro spisovatele, tak pro čtenáře, ale zároveň kvůli tomu dochází k určitému chaosu. Česká literatura je totiž v důsledku tak velké změny v nepřehledné, rozrůzněné a nejisté situaci.⁵⁰

Počátkem 90. let tak dochází k obrovskému zahuštění knižního trhu. Na tom se mimo jiné projevuje nezkušenost nově založených nakladatelství, což je také důvodem, proč jich najednou tolik vzniká, aby do pár let zanikly. Kromě nakladatelů se zahuštění však týká i samotných spisovatelů. Čtenáři si najednou musí opatrněji vybírat, jaké knihy si koupí, což mimo jiné vede k tomu, že se autoři literatury musí snažit na své dílo co nejvíce upozornit nejen jeho kvalitou, ale také marketingem, se kterým jim nakladatelství mají pomáhat.⁵¹ Zároveň dochází k tomu, že se zmenšuje role spisovatelů ve společnosti jako takové. Od revoluce již není nutné, aby byli hlasem „lidu“, tudíž se jejich postavení z části stává méně významným.⁵² Právě instituce jako Asociace spisovatelů se však v současnosti snaží o znovuoživení významného postavení spisovatelů v Česku.⁵³

⁴⁹ ZIZLER, Jiří. Otevřená dekáda. In: Kolektiv autorů. *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. s. 13.

⁵⁰ Tamtéž. s. 14.

⁵¹ Tamtéž. s. 16.

⁵² Tamtéž. s. 18.

⁵³ O asociaci. *Asociace spisovatelů* [online]. ©2024 [cit. 2024-03-07]. Dostupné z: <https://asociacespisovatelů.cz/o-asociaci/>

Přehled v literatuře má usnadňovat literární kritika. Dobrý kritik by ostatně měl poukazovat na uměleckou hodnotu, žádný výraznější literární kritik například úrovně F. X. Šaldy,⁵⁴ Václava Černého⁵⁵ či Bedřicha Fučíka⁵⁶ však v 90. letech ani v desetiletích následujících nepřichází.⁵⁷ Otázkou se navíc stává, jak se za autorské svobody má k hodnocení literatury vůbec přistupovat, jelikož způsobů se nabízí mnoho. I v tomto ohledu se tedy literární kultura novému režimu přizpůsobuje jen pozvolna.⁵⁸

Dalším „majákem“ pro čtenáře mají kromě kritiků být literární ceny. Těch zde po sametové revoluci vzniká celá řada, přičemž za dvě nejváženější bývají považovány Státní cena za literaturu⁵⁹ a Magnesia Litera.⁶⁰ Kromě nich však vzniká mnoho dalších cen (například Cena Jiřího Ortena, Jiřího Seiferta, Josefa Škvoreckého, Zlatá Stuha, Cena Česká kniha a další), které se těší většímu či menšímu respektu.⁶¹

Od počátku 90. let do současnosti čím dál více platí, že vydat knihu není tak složité, jak tomu bylo dříve. To ale ještě více přispívá k zahlcení trhu a k tomu, že nové knihy výrazně rychleji „stárnou“. Kromě faktu, že existuje mnoho nakladatelství, tomu napomáhá i fakt, že se na trhu začíná projevovat tzv. print on demand, tedy tištění na zakázku. Tento princip umožňuje spisovatelům vydat své knihy za nízké náklady.⁶²

⁵⁴ Literární kritik, novinář, spisovatel a dramatik aktivní především za první republiky.

⁵⁵ Literární kritik a vědec, esejista, překladatel a filosof. Aktivní byl především za totality.

⁵⁶ Literární kritik, historik, editor a překladatel aktivní hlavně za totality.

⁵⁷ ZIZLER, Jirí. Otevřená dekáda. In: Kolektiv autorů: *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. s. 21.

⁵⁸ Tamtéž. s. 22.

⁵⁹ Cena za literaturu vzniklá roku 1995 a podporovaná Ministerstvem kultury.

⁶⁰ Komerční cena za literaturu vzniklá roku 2002.

⁶¹ PIORECKÝ, Karel. Česká literární kultura 2001-2010. In: FIALOVÁ, Alena. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. s. 19.

⁶² Tamtéž. s. 16.

U literárních periodik dochází ke kompromisům mezi akademičností a zábavou. Kromě autorské tvorby a odborných článků v časopisech čtenáři nachází třeba ještě recenze na knižní tituly či glosy. Redakce těchto časopisů se postupně čím dál více centralizují v Praze a v Brně. Bývá u nich čím dál běžnější, že se věnují aktuálním společenským a politickým tématům.⁶³ Výjimkou nebývají ani internetové elektronické přílohy. Mnoho literárních časopisů se však na internet přemísťuje v celku, přičemž mnohé tak činí z ekonomických důvodů, jelikož jim na tištěnou podobu nevystačují finance.⁶⁴

Právě nástup internetu je také něco, co českou literární kulturu stále více ovlivňuje. V 90. letech jeho role na poli literatury ještě není tak výrazná, ale to se v prvních dvou desetiletích 21. století výrazně mění. Například se na něm objevují literární servery (například Písmák⁶⁵ a Totem),⁶⁶ které mnohdy slouží hlavně začínajícím autorům. Ti zde totiž mohou zveřejňovat svá první literární díla a pozorovat reakce ostatních členů komunity.⁶⁷ Mladí autoři se také postupně čím dál více „stěhují“ na své vlastní blogy, později na sociální sítě.

⁶³ PIORECKÝ, Karel. Česká literární kultura 2001-2010. In: FIALOVÁ, Alena. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. s. 21.

⁶⁴ Tamtéž. s. 29.

⁶⁵ Literární server určený především amatérským autorům. Vznikl roku 1997.

⁶⁶ Kulturní server zaměřený především na literaturu a výtvarné umění. Založen byl roku 1999. Na rozdíl od Písmáku zde nepublikují pouze začátečníci.

⁶⁷ PIORECKÝ, Karel. Česká literární kultura 2001-2010. In: FIALOVÁ, Alena. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. s. 38.

Ve spisovatelských organizacích, kterými jsou například Obec spisovatelů České republiky⁶⁸ či Asociace spisovatelů,⁶⁹ často probíhají dohady o tom, jestli se mají otevřít novým spisovatelům, či jestli mají zůstat spíše uzavřené a tudíž v podstatě prestižnější. Právě ono neotevření mnohdy vede k finančnímu kolapsu daných institucí, ztráta prestiže je v opačném případě však také mnohdy znatelná. To se týká i Obce spisovatelů, která navazuje na Svaz československých spisovatelů,⁷⁰ který zde figuroval za totality. Ta nové autory přijímá s tím, že každý z nich musí platit poplatek za členství. Právě kvůli tomu ale Obec přijímá prakticky každého, kdo je ochoten za to zaplatit, což vede k mnoha negativním reakcím z řad autorů.⁷¹

I v 10. letech 20. století je na české literatuře znát jistá krize. Od pádu železné opony je role spisovatelů ve společnosti stále o mnoho menší než za totality. To mnoha příslušníkům literární obce nevdá a právě tito hlásají, že je to za takové situace přirozené. Jiní se však nechávají slyšet, že literatura by přece neměla žít v jakémisi „ghettu“ a že je s touto skutečností třeba něco dělat.⁷² Za pokus o změnu k lepšímu můžeme vnímat právě ono angažování se do aktuálních společenských a politických témat. Mnoho autorů však tvrdí, že české umění obecně propáslo svou šanci o angažování n aktuálním dění po revoluci, když hned po ní úspěšně nevytvořilo nové hodnoty.⁷³ I kvůli tomu se však také vedou debaty o tom, má-li do literatury politika vůbec patřit, jelikož je mnohdy považována za pouhé zaujetí. I na to se však názory různí.⁷⁴

⁶⁸ Profesionální dobrovolná organizace českých spisovatelů, scénáristů, dramatiků, textařů, literárních vědců, publicistů, kritiků a překladatelů. Vznikla roku 1989 jen pár dní po sametové revoluci.

⁶⁹ Organizace založená roku 2014. Podle jejího vedení je odpovědí na rostoucí potřebu funkční a akceschopné oborové organizace.

⁷⁰ Vzniká roku 1969 po rozdělení Svazu československých spisovatelů. Organizace sdružovala stejné příslušníky literární obce jako později Obec spisovatelů České republiky.

⁷¹ PÍORECKÝ, Karel. Česká literární kultura 2001-2010. In: FIALOVÁ, Alena. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. s. 38.

⁷² Tamtéž. s. 39.

⁷³ Tamtéž. s. 42.

⁷⁴ Tamtéž. s. 44.

3 ROZHOVORY, KOMENTÁŘE

3.1 Lubomír Macháček:

Narodil se roku 1947. Vystudoval psychologii na Univerzitě Palackého v Olomouci. Pracoval jako psycholog v ženské věznici, v Pedagogicko psychologické poradně a v Poradně pro rodinu a partnerské vztahy. Byl ředitelem Centra psychosociální pomoci – Rodinné a manželské poradny Pardubického kraje. Nyní je v důchodu. Literatuře se začal aktivně věnovat jako student. Na střední škole spolupracoval společně s Alexandrem Tomským a Stanislavem Chválou na studentském časopisu *Oxymoron*, který byl později přejmenován na *Hlas*. Jedná se o autora, který své dílo publikoval v mnoha literárních časopisech i sbornících, a to jak v domácích, tak zahraničních. Ve své tvorbě se věnuje mnoha žánrům. Jeho dřívější díla představovaly povídky s prvky fantastiky a sci-fi, později se však začal zaměřovat také na psychologické povídky a romány a především na detektivky. Ojediněle se věnoval také třeba psaní knih pro děti a mládež či románům s hororovými prvky. Jedná se o jednoho ze zakládajících členů Střediska východočeských spisovatelů. V jeho rámci také pomáhal zakládat literární soutěže Pardubické pramínek a Pardubické střípky. Kromě toho byl také součástí redakce literárního časopisu *Partonyma*.

16. srpna 2023

V roce 2013 jste v rozhovoru pro *Deník.cz*⁷⁵ řekl, že český spisovatel si toho na sebe čistě psaním moc nevydělá.

Těch asi deset nejznámějších jmen ano, ale běžné to není. Já tedy připouštím, že některé mé knihy jsou psány jako zábavné, ale i tak mám dobrý pocit z toho, že jsem ještě vůbec schopen vymyslet nějakou zápletku a příběh a navíc to mám zhonorované. Dokonce jsem se rozhodoval, jestli mám psát ty knihy pod pseudonymem, jak se to kdysi mimo jiné u okrajových žánrů často dělalo. Tak jsem jeden čas psal jako Adam Borek. V té době jsem ale ještě chodil do zaměstnání a tam jsem slýchal od lidí příběhy, s kterými jsem pracoval. Prostě jsem to zkoušel pod pseudonymem, ale nakonec jsem od toho stejně upustil. Tudíž ten pseudonym byla taková zakrývací stěna nebo cosi jako literární azyl. Prostě jsem to zkoušel. Doba se změnila a literární žánry se už dnes stejně všechny prolínají. Ale zpět k otázce. Krimi povídek, které mi jako jediné něco vydělávají, jsem napsal možná už stovky.

Nepřipadá Vám, že někdy musíte své krimi povídky psát jako na běžícím páse?

Zase tolik jich nepíšu. Spíš jen tak pět, šest do roka, tedy těch deseti až dvacetistránkových. Jsou mnohem plodnější borci. A kdykoliv s tím můžu přestat, protože mě nikdo nenutí, abych je psal. Píšu je spíš z dobrého pocitu, a protože mě to baví.

⁷⁵ Spisovatel Lubomír Macháček: Když už vám to vydají, nedostanete honorář. *Deník* [online]. ©2005-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ostatni_kultura/lubomir-machacek-psani-do-supliku-neni-nic-pro-me-20130115-pz4n.html

Jak k psaní krimi tedy přistupujete?

Když jsem byl malý, táta luštil a sestavoval křížovky a učil to i mě. Už jsem to teda všechno zapomněl, ale jako školák jsem dokonce sestavil pár vlastních. A vždycky říkám, že když píšu krimi, musí v nich být všechno provázané, nebo by to tak tedy alespoň mělo být. Vlastně spřádám nitě jako pavouk a jednotlivé dílky do sebe pak pasují jako v křížovce. Asi tedy bude něco na tom, že mě k psaní krimi motivovalo i tohle, ale spíš jsou to jen takové mé úvahy.

Ale v každém případě mě baví, když nakonec vylousknu pointu. Přitom ji většinou nemám připravenou předem. Naopak se stává, že bývám našťvaný, když si třeba ve třech čtvrtinách práce na textu řeknu „*Tak, takhle by to mohlo být!*“, protože v tom okamžiku jsou tak ty figury rozehrané. Pak to dám přečíst ženě, která už po letech při čtení mých povídek skřípe zubama, a řekne „*No, je to sice pěkný, ale já tomu nerozumím*“. To potom tu práci samozřejmě předělávám. Z jedné vody na čisto to obvykle prostě nenapíšu, ale je pravda, že na krimi i na psychologických textech dost makám. Vždycky jsem říkal, že povídka musí nejdřív uzrát v hlavě alespoň ze tří čtvrtin a potom, když si nad ni člověk sedne, už musí víceméně vědět, o čem bude, někdy možná i jak skončí. U psychologických a krimi povídek jsem se vždycky snažil i o to, aby v nich byla nějaká pointa. Zároveň si ale myslím, že u psychologické prózy se pointa až tak lámat nemusí, nicméně u krimi ano. A takhle s tím tedy pracuji.

Říkáte tedy, že někdy nemáte připravený konec ani při psaní krimi. Je třeba někdy nepřipravený až do takové míry, že ani vy sám předem nevíte, kdo je vrah?

Zápletku mám připravenou vždycky, ale konec často ne. Tak to tedy bývá u povídek. U románů obvykle vím, k čemu směřuji. Jinak mám ale od začátku v merku jednoho nebo dva vrahy. Potom z toho pochopitelně vyjde jen jeden, to abych si pohrál se čtenářem. Někdy mám ale vymyšleného vraha už od začátku. To většinou, když jsem na něj našťvaný. To pak vím, že to bude on. Teď to tedy zlehčuji, ale v zásadě to tak bývá.

Nevěnujete se ale jen krimi, ale i jiným žánrům.

Ano, když jsem se nad svojí tvorbou zamýšlel, zjistil jsem, že z ní prosakují takové čtyři proudy. Jednak to jsou pohádky, potom sci-fi, psychologická literatura a krimi. A ty jednotlivé žánry se stejně někdy překrývaly.

Třeba pohádky jsem psal jen jednu dobu a od té doby jsem žádnou další nenapsal. Na počátku roku 2002 jsem začal psát cyklus tří pohádkových knížek, ve kterých je dohromady devadesát povídek. Čtenářsky nejúspěšnější byla knížka, ve které jsem převyprávěl místní pověsti od pana Rosůlka a uspořádal je do souboru *Poklad na Kunětické hoře*.⁷⁶ I když je pravda, že tehdy mě historici peskovali za to, že si příliš vymýšlím. Ale já si vymýšlím naschvál, vždyť je to můj job!

Do rukou se mi dostal sborník *Kruh o východočeských spisovatelích* a všiml jsem si, že hodně lidí, kteří taky psali pro děti, se stejně jako vy ve většině svojí tvorby věnuje spíš knihám pro dospělé. Co tedy k psaní pro děti motivovalo vás? Protože vy jste se rozhodl pro ně psát až v pozdější fázi vaší tvorby.

Jednak to byly moje děti a jednak člověk v životě bývá čas od času takový hravý, někdy až infantilní. Řečeno tedy dost odvázně. Člověk je ~~infantilní~~ dětinský spíš ve stáří, ale buďž. Každopádně v té mojí pohádkové tvorbě fantasmie neměla hranic. Bylo to už v období, kdy jsem mohl totálně fabulovat.

Zároveň bych ale řekl, že se ty mé pohádky kryjí s reálným životem, protože většina z nich je o některých historických osobnostech a regionálních událostech, například když píšu o *Pokladu na Kunětické hoře*. Také ale píšu o konkrétních pardubických postavách, třeba o šéfredaktorovi pardubických novin jak měl „pod čepicí“, o řediteli muzea panu Šebkovi, který zná tajemství perníku, o lidech z radnice, Zelené bráně nebo o sporu Perníkáři versus Mechováci. Prostě jsem si to mohl dovolit. Cítil jsem se díky tomu volněji a taky mě to prostě bavilo. Ale žádný velký pohádkář jsem nikdy nebyl, to zase ne.

⁷⁶ MACHÁČEK, Lubomír. *Poklad na Kunětické hoře*. Pardubice: Helios, 1997.

Je fakt, že když se člověk podívá na vaši bibliografii, zjistí, že je v ní knížek pro děti minimum a že většinou to jsou spíš drsnější knihy, například ty krimi povídky nebo romány. Jenom si ještě říkám, že když jste teď jmenoval čtyři hlavní proudy svojí tvorby, nedal by se mezi ně vtěsnat ještě pátý, který by tvořil horor? Ostatně pár hororových věcí už jste také napsal.

Dal. Já horor sice počítám ke sci-fi, ale pokud by to někdo více odděloval, určitě by se tam ještě vtěsnat dal. Ostatně moje nejúspěšnější knížka v tomto žánru je *Zasvěcen démony* s podtitulem *Olomoucký román*. A to jsem si přitom říkal, jestli je to vůbec román? Ostatně i ten podtitul *Olomoucký román* jsem nevymyslel já, ale nakladatel. Nejspíš to tam tehdy přidali z komerčních důvodů. V *Hostu*⁷⁷ mě potom ještě recenzent našel z toho, že si dělám PR. Ale řekl bych, že zrovna tahle kniha je dobrá.

Vznikala v době, kdy jsem pendloval mezi Pardubicemi a Olomoucí, ve které jsem studoval. Tam jsem nejprve bydlel s kamarádem v jednom domě, ale ten při rozšiřování města zbourali. Možná jsem se pak ještě mohl dostat na koleje, ale tam už se mi nechtělo, protože jsem se mimo ně cítil volněji. Tak jsme se s kamarádem přestěhovali k jednomu pánovi. To tedy byl těžký alkoholik. Muzikant, hrál na violoncello. Vyprávěl nám, jak hrál v Praze v Národním divadle v orchestru. To asi byla pravda, možná tam skutečně někdy hrál, to jsem si neověřoval, ale v době, kdy jsme u něj bydleli, už byl v totálním rozkladu. Každopádně ty jeho vyprávěnky mě pak inspirovaly k napsání románu *Zasvěcen démony*, v němž violoncellista hraje mladým holčákům, které mu užasle naslouchají, zatímco on z nich vysává mládí, a právě ta energie z nich ho následně inspiruje ke geniální hudbě. V podstatě je ten violoncellista upír. Každopádně si opravdu myslím, že tahle kniha je dobře napsaná. Dokonce jsem ji tady konzultoval s některými muzikanty. Jsem na tu knížku hrdý. Připadá mi i čtivá.

⁷⁷ Literární měsíčník založený již v roce 1921. Čtenáři v něm najdou rozhovory, literární reportáže, eseje, autorskou tvorbu a literární kritiku.

Ne všichni pardubičtí spisovatelé své dílo zasazují právě do svého domovského města nebo do jeho okolí. Co vás tedy vedlo k rozhodnutí, že vy do své tvorby Pardubice promítat budete?

Já jsem rodák, jsem tu stostlý. Akorát mě tu někteří lidé nemají moc rádi, nevím proč. Sice mě snad nepomlouvají, ale připadá mi, že v Klubu přátel Pardubicka⁷⁸ si myslí, že si hraju na frajera. Přitom to tak není, jen si mezi cizími lidmi připadám nejistý. Jsem silný introvert a ve větší společnosti se cítím nesvůj. I proto jsem také vystoupil z Obce spisovatelů, i když je pravda, že kromě toho mi připadalo, že mi také do života nic nepřinášela.

Já tohle obecně moc nemusím. S kamarády si popovídám rád, ale tyhle oficiální akce nejsou nic pro mě. Konkrétně z té Obce jsem tenkrát vystoupil, protože se v jednu chvíli otevřela prakticky komukoliv a mně připadalo, že v ní chtějí mít co nejvíc lidí, což také souvisí, jak dobře víme, i s členskými příspěvky, a to mě velmi naštvalo. Navíc si v té době za šéfa zvolili člověka z jiné branže. To mě tehdy docela urazilo. Nechal jsem si to pro sebe, ale už mi to nestálo za to tam dál být.

Tato situace mi něco připomíná. V odborných knihách *V souřadnicích volnosti*⁷⁹ a *V souřadnicích mnohosti*⁸⁰ od kolektivu autorů se píše, že po sametové revoluci byl do literárních organizací přijímán skoro každý, kdo o to požádal.

Ano, takhle jsem to tehdy také vnímal. Řekl bych, že jsem velmi tolerantní člověk, ale když bych v tomto směru měl shrnout socík a dnešek, tak mi připadá, že v té době musel člověk literatuře něco obětovat, a to tedy v tom dobrém i špatném, protože přece jenom fungovala ideologická cenzura. Připadá mi, že „cenzura“ funguje i dnes, ale ta je především ekonomická. Jinak si člověk může říkat, co chce.

⁷⁸ Organizace založená roku 1965. Její činnost je zaměřena na historii regionu, jeho aktuální problémy či turistiku.

⁷⁹ Kolektiv autorů. *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1630-0. s. 740.

⁸⁰ Kolektiv autorů. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády 21. století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2410-7. s. 860.

Každopádně po revoluci už se mi nelíbilo, jakým směrem se Obec spisovatelů vyvíjela. Vnímám jsem tam jistou bezbřehost a možná i bezradnost. Ne tedy, že by mě to nějak ranilo, ale usoudil jsem, že už to s nimi nemá cenu. Navíc jsem byl v asi pěti dalších spolkových organizacích, které v 90. letech vznikaly. Teď jsem jen v detektivkářské a ve Středisku východočeských spisovatelů. Některé další spisovatele v těch zbylých organizacích znám a udržuji s nimi kontakt, ale jinak už členství tolik neřeším.

Musím ale přiznat, že jako mladíkovi mi záleželo na tom, abych byl v nějaké takové Obci, nebo tenkrát spíš ve Svazu českých spisovatelů. Ten Svaz teď tedy každý pomlouvá, ale v 60. letech se tam dělo mnoho zajímavého. K zamyšlení je, že třeba Kundera, Vaculík a další favorité v něm byli také. Byl jsem tehdy hrdý na to, že jsem byl v nějaké profesní organizaci. Víme ale, kdo se po okupaci v 70. letech, bohužel, dostal do jeho čela. Později ale člověk čím dál víc viděl, jak to jde do politiky a jakmile ideologie zastíní zdravý rozum, dávám od toho ruce pryč. Jinak řečeno, odmítal jsem psát díla na objednávku a také jsem je nepsal.

Do určité míry jste ale byl angažovaný i začátkem tisíciletí. Dokonce i ve spojení s jinými tehdejšími spisovateli. Například ve sborníku *Tady a teď*, který vyšel v roce 2003, jsem objevil vámi napsaný úvod. Byla tedy nultá léta období, kdy jste se ještě pořád v tomto směru angažoval nějak víc, nebo období, kdy už jste z té angažovanosti začal vystupovat?

Připouštím, že ještě v té době jsem někdy k něčemu promluvil. Na počátku milénia jsme s básníkem Petrem Musílkem přišli se záměrem založit regionální pobočku Obce spisovatelů. Podobné pobočky se začaly vytvářet v některých regionech republiky, ostatně o řadu let později se v rámci spolkové činnosti transformovala na samostatný útvar Středisko východočeských spisovatelů. Tehdy jsme oslovili Marcellu Marboe a další autory, se kterými jsem byl ve spojení, vznikl přípravný výbor a v prosinci 2001 byl ustanoven Výbor definitivní. Předsedkyní se stala Marboe. Ve výboru pracovali M. Dušek, J. Jonáš, J. Krečmer, L. Macháček, F. Uher, M. Vodička, nějaký čas tam byl i L. Pecháček. Tajemnici vykonávala H. Cihlová a funkci hospodáře J. B. Kraus.

Nějakou dobu jste pracoval jako psycholog v pardubické ženské věznici. Stejnou bývalou práci má také hlavní postava v knize *Zvíře na mostě*.⁸¹ Říkám si tedy, že vás tato práce asi hodně ovlivnila, když o ní píšete ještě v knize, která vám vyšla v roce 2020.

Do jisté míry ano. A je zajímavé, že jsme se dostali zrovna k téhle knížce, protože před týdnem mi psal kamarád, který také píše a který si ji také obstaral. V podstatě říkal, že na závěr života člověk shrnuje svoje poznatky z něj a snaží se je do něčeho transformovat. V případě literáta do literatury.

Takže ano, souhlasím s tím, že se v ní odráží můj vlastní život, i když to při psaní nebylo primárně mým záměrem. Kniha je ostatně dílem vědomí i nevědomí.

Každopádně jsem rád, že Vás *Zvíře na mostě* tak zaujalo, protože na téhle knížce mi také dost záleží. Jsou knížky, které jsem psal poctivě, u kterých však cítím, že jsou přece jen spíš zábavné, ale pak jsou knížky, ze kterých mám pořád dobrý pocit jako z dobře odvedené práce a do kterých jsem dal všechno.

Myslíte, že na vás při vaší tvorbě měla velký vliv vaše zkušenost s psychologií obecně?

Asi ano, i když opět, nebyl to záměr. Psal jsem už v době, kdy jsem začal pracovat ve věznici - to bylo v roce 1971 - kladl jsem si na srdce, že dokud tam budu, žádné tamní podněty nebudu kopírovat. To jsem, myslím, dodržel. Ostatně z útvaru jsem odešel právě kvůli tomu prostředí. Říkal jsem si, že kdybych tam „vydržel“ ještě třeba další roky, akorát bych se dostal na úroveň stresu tamních bachařů. Ti sice nepochybně dělají záslužnou práci, ale atmosféra tam působí na lidi na obou stranách. Vždyť bachaři tam jsou taky za hradbou. Sice z ní mohou vyjít, ale jejich svět se zužuje těmi problémy, které tam na ně dopadají.

Nikdo tam se mnou nijak špatně nezacházel, ale i tak jsem odešel. Jednak kvůli tomu ideologickému tlaku, jednak kvůli prostředí. Říkal jsem si, že takhle bych tam akorát zcepeněl a stal by se ze mě jiný člověk. Někdo to možná cítí jinak, ale já to cítil takhle.

⁸¹ MACHÁČEK, Lubomír. *Zvíře na mostě*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2020. ISBN 978-80-7465-437-4. s. 320.

Pak jsem tedy šel do Okresní pedagogicko-psychologické poradny. Tam jsem dělal do roku 1990 a v tom samém roce jsem nastoupil do Manželské poradny, ve které jsem dělal vedoucího. A poslední čtyři roky před důchodem jsem dělal ředitele Krajské poradny. Ale na ta šéfovská místa moc nejsem. Neláká mě to. S ironií bych řekl, že jsem umělec, kdežto na takových místech musí být jiná nátura, jiný člověk. A když se jeden chce věnovat umění, tak tohle dohromady nejde.

Pokud na to nahlížíte takhle, muselo pro vás to vězeňské prostředí být vyloženě zničující.

Jak se to vezme. Měl jsem tam slušný plat a byli tam i lidé, se kterými jsem si povídal rád. Když jsem nastupoval do té Pedagogicko-psychologické poradny, bral jsem o tisíc korun míň, což byly v té době obrovské peníze. Ale odešel jsem i za cenu toho a udělal jsem dobře. A ta práce potom mě bavila. S dětmi to bylo pěkné.

Říkám si, jestli vás do tvorby pro děti nemotivovalo právě i to, že jste s nimi pracoval v poradně.

Spíš ne, ale možné to je. V *Lásce v kaluži*⁸² nebo dalších pozdějších povídkách píšu hodně o dětech. A píšu o nich i v těch „vážných“ povídkách. Zajímá mě totiž polarizace dětského světa a stáří. Děti všechno vnímají bezelstně. Dospělí se občas přetvařují, aby hráli určité role, ale starci a stařeny už se přetvařovat nemusí a děti k tomu ještě nedospěly, když to tedy zjednoduším.

⁸² MACHÁČEK, Lubomír. *Láska v kaluži*. Hradec Králové: Kruh, 1975. ISBN 46-008-75. s. 204.

Když jste pracoval se sci-fi a hororem, neumožnily vám tyto žánry ještě více zkoumat nitro vašich hlavních hrdinů? Například skrze to, že je v těchto žánrech dostáváte do situací, do kterých by se v realistické próze ani ocitnout nemohli? Pomáhá to pak vašemu tvůrčímu záměru právě i z toho psychologického hlediska?

Pomáhá, ale kde je hranice normálu a nenormálu? Občas jsem si říkal, aby mě kvůli tomu ještě lidé nepovažovali za nějakého úchyláka, což tedy nejsem. Je ale pravda, že jsem si v práci samozřejmě také sem tam vyslechl příběhy, které už s patologií na hraně byly a které ve mně vyvolávaly takovou vnitřní agresi, že bych se s dotyčnými, kteří mi je sdělovali, nejradyji popral. To například když bylo vidět, že jeden člověk ubližuje druhému a ještě je na to hrdý. To bylo vždycky špatné. Naštěstí jsem se ale vždy přemohl.

Nicméně ano, určitě s touhle myšlenkou souhlasím. Člověk to takhle může víc zkoumat. Znovu nalézt to, co ze školy už zapomněl. Kolikrát si taky ještě zalistuji v knihách z psychiatrie a psychologie, které mám pořád doma, i když tohle většinou praktikuji spíš u krimi povídek. Tam si myslím, že k patologii nebo hraničnímu chování dochází poměrně často. Někdy je ale zápletka postavena opačně, jelikož se tam takového chování dopouští ne nějaký gauner nebo někdo nemocný, ale ten zdánlivě normální.

Takhle vlastně můžete i manipulovat se čtenářem. Tím, že se mu nějakou dobu v knize snažíte naznačit, že zločin páchá někdo, u koho se ale nakonec ukáže, že je nevinný.

To ano, ale je to manipulace v dobrém. Já čtenáře nepodceňuji.

Na vaší stránce na Wikipedii se o vás píše, že se ve svém díle snažíte zachytit smysl lidské existence. Je to pravda? A pokud ano, jak přesně se o to snažíte? Využíváním psychologie, ohlížením se za životem a porovnáváním světa dospělých se světem dětí, jak jste říkal? Nebo ještě nějak jinak?

Snažím se o to skrze reálný život. Nemusí to být takzvaná diagnóza toho druhého. Od toho nás zrazovali i ve škole. Například abychom skrz diagnostiku nedávali člověku nálepku, protože život je vícerozměrný. Každopádně v 60. letech tu frčel existencialismus v čele se Sartrem.⁸³ Ten mě oslovil. „Peklo, to jsou ti druzí“, to byla taková Sarterova formulka. Prostě mě to zajímalo. Stejně tak absurdní drama, například Ionesco⁸⁴ a jemu podobní, nebo Camus⁸⁵ a jeho eseje. To mě bavilo. Navíc, když je člověk mladý, je na tyhle věci mentálně natěšený, takže jsem se o leccos pokoušel. Ale zároveň nemohu říct, že bych měl nějakou vlastní existenciální tezi a naplňoval ji.

Někdy jsem si dokonce říkal, jestli není škoda, že většina těch věcí, co píšu, vzniká jen z přetlaku a spontánně. Jestli by nestálo za to se poprat s nějakou tezí nebo s nějakou filozofií či vážnou myšlenkou. Asi jsem to nikdy neudělal, nebo alespoň vědomě ne. Možná nevědomě, ale většinou to bylo spíš takové spontánní. Ve *Zvířeti na mostě*, *Zelených vdovách*⁸⁶ nebo v povídkách *Těm, kteří nemilují*,⁸⁷ jsem se o to už ale pokoušel. Kolikrát jsem kvůli tomu záviděl básníkům. Řeknou verš a je to tam. Já obvykle píšu román třeba dva roky a sedím nad ním jako hlupák, než mě něco napadne. Ne že bych poezii podceňoval. Samozřejmě se to musí umět. Ostatně když jsem v krizi a jsem psaním přesycený, vezmu si nějaké básničky a třeba týden si čtu jenom je. A závidím!

⁸³ Jean-Paul Sartre (1905-1980). Francouzský filozof, spisovatel, dramatik, literární kritik a politický aktivista.

⁸⁴ Eugene Ionesco (1909-1994). Francouzský básník a dramatik.

⁸⁵ Albert Camus (1913-1960). Francouzský filozof, spisovatel a publicista.

⁸⁶ MACHÁČEK, Lubomír. *Zelené vdovy*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2015. ISBN 978-80-7465-153-3. s. 180.

⁸⁷ MACHÁČEK, Lubomír. *Těm, kteří nemilují*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2023. ISBN 978-80-7465-591-3. s. 248.

V rámci východních Čech tu nějakou dobu vycházel sborník *Kruh*, který se s každým svým číslem zaměřoval na jiné druhy literatury. Nejprve vyšel díl, který se věnoval próze a poté díl, co se věnoval poezii. Většina autorů, která se objevila v tom čísle o próze, se pak objevila i v tom básnickém, ale vy jste mezi nimi nebyl. Neříkal jste si tedy nikdy, že byste se třeba také dal alespoň na chvíli na poezii?

Ne. Je tedy pravda, že jsem napsal asi deset básniček, když mi bylo osmnáct. Všechny holkám. Ale jinak ne.

A těch deset zpětně publikovat nechcete?

Ne, v žádném případě. Jsou špatné.

Říkal jste, jak to po sametové revoluci vypadalo v Obci spisovatelů. V jakých jiných spisovatelských nebo obecně literárních směrech se to tu pak podle vás změnilo?

Došlo k velké změně na knižním trhu. Nechci ze sebe dělat chudáka, protože ještě pořád něco vydávám, ale není snadné dneska vydat normální knížku. Najednou tu máte padesát kuchařek, na které vycházejí dvě beletrie nebo nějaké plytké memoáry. Mám takový dojem, že v téhle době šlo krásno a kumšt malinko do ústraní a že bylo potlačeno v zájmu „trhu“. Z knížky se stalo zboží. Budiž, návody a rady pro úspěšný život ve smyslu udělej si sám a jak se zdravě stravovat jsou v pořádku. Ale jde o míru a především o hodnoty. Trh všechno nespraví. Čtenář si takhle akorát řekne „*Koupím si spis loterii, než knížku, protože tady mám šanci něco vyhrát, jet na dovolenou*“, a tak dále. Na jedné straně tu tedy máme hédonismus, kdy si lidé chtějí užívat, a na druhé praktičnost, tedy snahu o to vydělat si co nejvíc peněz, respektive dělat věci, při kterých si co nejvíc vydělají. A to je na úkor rozmanitosti života.

Ono každý chceme peníze, neříkám, že ne. Ale kde je míra? Nebo co jsem ochoten si koupit

a za jakou cenu? Čeho jsem ochoten se vzdát? Tyhle otázky si člověk musí klást a bude si je klást celý život. Tohle jsou třeba ty existenční a existenciální věci. S tím budete bojovat celý život. Důležitá je hodnotová orientace a ta souvisí se vzděláním a výchovou.

Můžete mi říct něco o literární soutěži Pardubický pramínek?

Když byly na přelomu 80. a 90. let zrušeny všechny literární soutěže, nějakou dobu tady bylo vakuum. S paní Chlumskou z Kulturního okresního střediska jsme pak společně založili tuhle soutěž. Letos bude mít třicáté výročí a já jsem se, i jako šéf poroty, zúčastnil každého ročníku. Všechno jsem přečetl. Něco pozorněji, něco méně pozorně, ale přečetl. Tu gesci má na triku Krajská knihovna, tudíž pro děti a mladé autory přece jenom něco dělám.

A je tu ještě jedna soutěž, Střípky. V té je tedy mimo literární sekce i sekce výtvarná. Ty byly založeny před deseti lety a tam taky funguju. Takže jsem v porotě v obou těch literárních soutěžích.

Dalo by se tedy říct, že si udržujete přehled o mladých pardubických autorech? Jako porotce v těchto soutěžích se tomu přeci jen vlastně ani nemůžete vyhnout.

O autorech ano. Je pravda, že talentovaní tu jistě jsou, ale autorů celkově ubývá. Narážím na to, že se teď literatura ve společnosti posunula až někam na okraj. Tudíž autoři z těch soutěží pak odcházejí studovat spíš praktické obory, ze kterých budou později profitovat. A já se jim nedivím, protože dneska člověk takhle uvažovat musí, nebo přesněji řečeno, nemusí, ale je do toho do určité míry vnějšími okolnostmi tlačěn.

Pak chodí na medicínu, na práva, na „zubárnu“, léčit zvířata a tak podobně. Protože i ti kvalitní studenti, kteří píšou kvalitní literaturu, jsou většinou chytrí lidé, kteří si pochopitelně vyberou to, z čeho užijí sebe a z čeho užijí rodinu. Takže tím jsme vlastně zase u té pragmatičnosti. A co se týče literátů z pobočky... Bohužel znám spíš tu starší generaci. Třeba Uhra, Duška, Tajovskou, Marboe nebo například Miloše Vodičku, který nedávno zemřel.

Vím, že z těch mladších autorů se ještě znáte třeba s Lukášem Vavrečkou. Můžu předpokládat, že tím pádem znáte třeba i Přemysla Krejčíka?

Znám, pochopitelně. To jsou oba dobří autoři, kvalitní. Znám je oba dobře. I jejich dílo.

Myslíte, že pardubickou literární scénu nějakým způsobem ovlivňuje i místní univerzitní obor historicko-literárních studií?

Určitě! Jen se podívejte na *Partonymu*! Bohužel po deseti letech existence skončila, ale byl to kvalitní literární časopis, konkurenceschopný. Redigovali ho Krejčík i Vavrečka. Byl naprosto souměřitelný i s celostátními literárními časopisy.

Faktem také je, že vy jste do něj přispíval taky.

Já jsem v něm dokonce taky dělal redaktora. Proto se tak chvám. Sedm let jsem byl členem redakce.

I tohle pro vás tedy asi byl způsob, jak se orientovat i v té mladší generaci.

Určitě. Většina z nás v *Partonymě* obesílala známé a v celostátních soutěžích oceněné autory, aby nám do toho časopisu přispěli, a to nejen z Pardubicka. Sice to někdy byla vysilující práce, ale mám na to fantastické vzpomínky. Velice si toho časopisu vážím.

Jak se vám s Alexandrem Tomským pracovalo na časopisu *Oxymoron*?

Dobře. Akorát on to je chytrý chlap, který měl tendenci se s každým hádat o těch svých hodnotách už jako student. A teď to myslím docela v dobrém.

Každopádně s Tomským jsme se potkali na Střední všeobecně vzdělávací škole. Já byl pak v jednu chvíli už z gymplu, zatímco on tam ještě zůstával - jsem totiž oproti němu asi o dva roky starší - a on mi tu spolupráci nabídl. Faktem je, že tenkrát jsem byl schopný si přečíst akorát Remarqu⁸⁸ nebo Hemingwaye,⁸⁹ ale on mě v literatuře hodně inspiroval. Byl hodně poučený, zejména o pardubických básnících, tedy o Pištorovi,⁹⁰ Grušovi,⁹¹ Kabešovi⁹² a tak dále. Dokonce polemizoval s učiteli na gymplu. A docela tvrdě. Nebál se. Stávalo se, že nějaký profesor na hodině něco vykládal o literatuře a Tomský pak do časopisu napsal, že s tím nesouhlasí a že to je nesmysl. Takže hned ze začátku jsem si ho vážil. On mi koneckonců i dával šanci.

Dělali jsme to tři, i když ten třetí, Stanislav Chvála, toho asi moc nepsal. On to ani nebyl literát, ale prostě Tomského kamarád. Ale v redakci ho Tomský uváděl. Takže mi tedy nabídl spolupráci, ale většinu práce stejně dělal sám. Já jsem tam posílal takové kafkovsky laděné povídky a jiné, podobně zaměřené. On Kafku miloval.

Každopádně v té době jsem končil s atletikou. Házel jsem koulí a diskem, byl jsem takový nabušený energií. Jednu dobu jsem pak dělal vychovatele na internátě. Tam jsem pracoval rok, protože jsem se nejdříve na vysokou školu nedostal. Chtěl jsem jít na sportovní ITVS,⁹³ ale nepodařilo se mi to. Tak jsem nastoupil na rok na internát, kde jsem hned po maturitě začal dělat vychovatele a potom už jsem se na školu dostal. No a na druhé straně Tomský byl takový, dalo by se říct, fyzicky spíše slabší. Nějakou dobu jsme se pak doplňovali a myslím, že jsem ho zaujal, protože o mně kolovalo, že jsem někde někoho vymlátil. Zpětně si teď tak říkám, jestli mě k tomu časopisu neangažoval jako ochranku.

K tomu *Oxymoronu*, později přejmenovaného na *Hlas*, jsem dokonce dělal obálku já. To byl sešíváný časopis. Tomský ho tehdy psal na stroji. Byl to děsný nadšenec. Sedl a do rána psal na stroji. Udělal čtyři, pět průklepů, co to šlo. Druhý den je rozdával a ty články byly normálně na úrovni vysoké školy...

⁸⁸ Erich Maria Remarque (1898-1970). Francouzský spisovatel. Za jeho nejvýznamnější literární dílo bývá považován román válečný *Na západní frontě klid*.

⁸⁹ Ernest Hemingway (1899-1961). Americký spisovatel ztracené generace oceněný Pulitzerovou cenou a Nobelovou cenou za literaturu.

⁹⁰ Jiří Pištora (1932-1970). Pardubický básník.

⁹¹ Jiří Gruša (1938-2011). Pardubický básník, prozaik, překladatel, literární kritik, diplomat a politik.

⁹² Petr Kabeš (1941-2005). Pardubický básník.

⁹³ Institut tělesné výchovy a sportu.

3.1.1 Sborník *Kruh*:

V jednu chvíli jsem během rozhovoru narazil na téma sborníků o východočeských spisovatelích. Jedná se o literární sborník *Kruh*, který od roku 2007 vydává Středisko východočeských spisovatelů (dále označované jen jako Středisko) a který vychází pravidelně jednou ročně.⁹⁴ Výjimku od jeho počátku nicméně tvořily roky 2013 a 2014, kdy se Středisko zabývalo vydáváním sborníku *Sever, západ, východ*.⁹⁵

Tento sborník, stejně jako stejnojmenný bulletin, který Středisko vydává dodnes, se s každým číslem zaměřuje na jiné literární téma. K danému tématu je v rámci Střediska vždy vyhlášena poptávka po autorech, kteří se k tematice chtějí vyjádřit svými básněmi, povídkami či úryvky ze svých hotových, případně teprve rozpracovaných románů nebo novel. Skutečně platí, že kdokoliv, kdo se přihlásí, bude automaticky vybrán. Nutné je pouze být přímo členem Střediska a projevení zájmu o tematiku.⁹⁶

Editorem sborníku je Jan Hrabinec,⁹⁷ který sborník *Kruh* edituje už od jeho prvního čísla. Jeho práce na něm spočívá především ve shromažďování autorů, kteří do jednotlivých čísel chtějí přispět.⁹⁸ V případě některých konkrétních příspěvků však funguje i jako redakční poradce.⁹⁹ Kromě editorství se však u několika čísel postaral i o ilustrace.¹⁰⁰

⁹⁴ HRABINEC, Jiří. *12 – Dvanáct východočeských prozaiků*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2007. s. 1.

⁹⁵ BÍNA, Lukáš. *Sever, západ, východ 5 / Východní Čechy a Vysočina: na dva východy*. Pardubice: Štěpán Bartoš, 2013. s. 120.

⁹⁶ HRABINEC, Jiří. *12 – Dvanáct východočeských prozaiků*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2007. s. 1.

⁹⁷ Prozaik, básník, dramatik, ilustrátor a editor.

⁹⁸ HRABINEC, Jiří. *12 – Dvanáct východočeských prozaiků*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2007. s. 1.

⁹⁹ HRABINEC, Jiří. *21 – Dvacet jedna východočeských autorů o mužích a pro muže*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2016. s. 7.

¹⁰⁰ HRABINEC, Jiří. *26 – Dvacet šest východočeských autorů o ženách a pro ženy*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2015. s. 8.

Právě ilustrace jsou výrazným prvkem sborníku. V jejich případě neplatí, že jejich autor musí být nutně oficiálním členem Střediska. Každé číslo má ilustrace přizpůsobené svému tématu. I proto se jeho ilustrátoři mnohdy střídají a čtenář sborníku tu tedy ve výtvarném směru nenaráží na ta samá jména pořád dokola. Na stejná jména ovšem čtenář mnohdy naráží při samotném čtení. Pokud to některé téma přímo neznemožňuje (příkladem budiž třeba číslo z roku 2011 pojmenované *13 východočeských začínajících autorů*), většinou se tu autoři opakují. Ono opakování je způsobeno samozřejmě také nezájmem jiných členů Střediska o přispění svým dílem, to však není jediným důvodem. Před zaměřením na druhý důvod se však musíme zaměřit na samotný cíl sborníku *Kruh*.¹⁰¹

Sborník si klade za cíl představit regionální literární autory. Jiří Hrabinec v úvodu k mnoha číslům zdůrazňuje, že autoři nebyli vybíráni podle kvalit jejich literárního díla, ale čistě podle jejich zakořenění v regionu a jejich vlastního zájmu o přispění. Zároveň však stále platí, že přispět mohou pouze členové Střediska, čímž se ono mapování regionální literární kultury, o které Středisku ve sborníku podle jeho vlastních slov jde především, zákonitě ztěžuje. Ne všichni východočeští spisovatelé jsou totiž členy Střediska a stejně jak ne všichni přímo pardubičtí spisovatelé.¹⁰²

Druhým důvodem k opakování těch samých jmen je tedy také fakt, že do sborníku smí přispívat jen omezený počet regionálních spisovatelů. I to částečně vede k jisté uzavřenosti Střediska, na kterou v následujících rozhovorech s respondenty také narážíme.¹⁰³

Mezi jednotlivá zaměření konkrétních čísel sborníku *Kruh* patří například próza,¹⁰⁴ poezie (nutno podotknout, že první dvě čísla byla oproti těm následujícím v tomto směru velmi obecná, zatímco později již šlo o konkrétnější prezentování tvorby autorů ze Střediska),¹⁰⁵ literatura pro děti a mládež,¹⁰⁶ povídky s tajemstvím,¹⁰⁷ humor¹⁰⁸ a další.

¹⁰¹ HRABINEC, Jiří. *13 – Třináct východočeských začínajících autorů*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2011. s. 1.

¹⁰² HRABINEC, Jiří. *12 – Dvanáct východočeských prozaiků*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2007. s. 1.

¹⁰³ ČERNOŠOVÁ, Eva. Osobní rozhovor.

¹⁰⁴ Tamtéž. s. 1.

¹⁰⁵ HRABINEC, Jiří. *16 – Šestnáct východočeských básníků*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2008. s. 1.

¹⁰⁶ HRABINEC, Jiří. *17 – Sedmnáct východočeských autorů literatury pro děti*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2009. s. 1.

¹⁰⁷ HRABINEC, Jiří. *16 – Šestnáct východočeských autorů humoru*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2012. s. 1.

¹⁰⁸ HRABINEC, Jiří. *13 – Třináct východočeských autorů povídek s tajemstvím*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2010. s.

3.1.2 Středisko východočeských spisovatelů:

Nyní by bylo záhodno představit samotné Středisko, a to nejen z toho důvodu, že byla v předchozí kapitole řeč o jeho sborníku, ale také protože se jedná o instituci pro pardubickou literární kulturu velice důležitou.

Začneme historií Střediska, kterou však chci v této práci představit spíše stručně. Hlavním mým důvodem k tomu je fakt, že v roce 2019 vydala má předchůdkyně Andrea Kubantová z historicko-literárních studií bakalářskou práci, ve které se zabývá Střediskem jako takovým a ve které má skrze to zmapovanou i jeho historii.¹⁰⁹ I tak ale považuji za nutné zde popsat alespoň hlavní body historie Střediska, jeho cíle, funkce a rozdělení. Oproti kolegyni Kubantové mám samozřejmě i tu výhodu, že od roku 2019 uplynulo dalších pět let a tudíž mohu více dát vědět, v jakém bodě se Středisko nachází nyní. O tom však více v rozhovoru s Evou Černošovou.¹¹⁰

3.1.3 Historie Střediska:

Založeno bylo roku 2000 spisovateli, kteří do té doby fungovali především v královéhradeckém nakladatelství Kruh. To vedl nakladatel Jan Dvořák,¹¹¹ sám spisovatel a později čestný člen Střediska. Nakladatelství však v 90. letech kvůli své špatné finanční situaci zaniklo. V jeho odkazu se nicméně rozhodli pokračovat někteří spisovatelé, kterým Jan Dvořák mnohdy pomohl s vydáváním svých děl. Mezi tyto autory patřili především Petr Musílek a Lubomír Macháček, ale také František Uher, Ladislav Pecháček¹¹² a Miloš Vodička.¹¹³ Právě Lubomír Macháček kontaktoval první předsedkyni Střediska Marcellu Marboe, aby Středisko vedla. Mezi spisovateli totiž určitě byla chuť pokračovat v odkazu Kruhu, avšak co se týče organizace a získávání kontaktů, svěřili svou důvěru radši Marcelle Marboe, která již v té době byla sama spisovatelkou.¹¹⁴

¹⁰⁹ KUBANTOVÁ, Andrea. *Literární a kulturní aktivity Střediska východočeských spisovatelů*. Pardubice, 2019. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Studený, Ph.D. s. 1.

¹¹⁰ ČERNOŠOVÁ, Eva. Osobní rozhovor.

¹¹¹ Nakladatel, pedagog, prozaik, literární a filmový teoretik a editor.

¹¹² Lékař, prozaik, humorista.

¹¹³ Básník.

¹¹⁴ O nás. *Středisko východočeských spisovatelů* [online]. ©2011-2015 [cit. 2024-02-13]. Dostupné z: <http://www.spisovatelevc.cz/o-nas/>

Cílem Střediska je od jeho počátků především touha dělat něco pro českou literaturu. K tomu má v jeho řadách docházet v rámci nezištnosti a dobrovolnictví. Sami jeho členové se přitom netají jeho omezenými finančními možnostmi, které jsou způsobené převážně nezájmem státních kulturních institucí. Nicméně i tak mají chuť v tomto cíli nadále pokračovat.

Středisko disponuje vnitřní hierarchií. Od vrcholu dolů se jeho členové dělí na předsedu, zástupce předsedy, čestného předsedy, čestné členy, tajemníka, vedoucí oblastí a sekcí a dále následují ostatní členové.¹¹⁵

Do dnešního dne mělo Středisko tři předsedy. Tou první byla od jeho založení Marcella Marboe, kterou roku 2013 vystřídal Lukáš Vavrečka. Ten však kvůli neshodám s ostatními členy roku 2014 ze Střediska odchází a v dubnu téhož roku je nahrazen Evou Černošovou, která Středisko vede dodnes.¹¹⁶

3.1.4 Sekce Střediska:

Středisko je samostatnou právnickou osobou. Také je oficiálně vedeno jako spolek průběžně se rozrůstající s vlastními stanovami. Na základě toho má Středisko také vlastní stanovy pro přijetí členů do svých tří hlavních sekcí. Těmi třemi sekcemi jsou sekce literární, dramatická a výtvarná. Hlavním pravidlem pro přijetí do každé z těchto sekcí je předložení důkazu o aktivní činnosti v daném oboru.¹¹⁷

Mimo tyto větší sekce však ještě existují sekce organizační a sekce začínajících autorů. Konkrétně sekce organizační má na starost pořádání soutěží, oslovování sponzorů, zpracovávání grantů a také se spolu s předsedou Střediska podílí na vyúčtování. Mezi členy této sekce patří Lenka Kadlecová, Hana Cihlová, Anna Kučerová, Eva Neméthová a Veronika Volejníková.¹¹⁸

¹¹⁵ UHER, František. Krátké ohlédnutí za dlouhými roky. In: Kolektiv autorů. *Výroční publikace Střediska východočeských spisovatelů 2000-2015*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2015. s. 8.

¹¹⁶ KUBANTOVÁ, Andrea. *Literární a kulturní aktivity Střediska východočeských spisovatelů*. Pardubice, 2019. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Studený, Ph.D. s. 15.

¹¹⁷ MARBOE, Marcella. Poslání a smysl střediska. In: Kolektiv autorů. *Výroční publikace Střediska východočeských spisovatelů 2000-2015*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2015. s. 11.

¹¹⁸ Tamtéž. s. 12.

Sekce začínajících autorů vznikla roku 2007 a od té doby ji vede Hana Cihlová. Účelem této sekce je být prostorem pro seberealizaci těch, kteří chtějí zdokonalovat svůj literární talent. Její součástí obvykle bývají studenti základních a středních škol, mezi kterými bývají jak „obyčejní“ zájemci, tak výherci soutěží pořádaných Střediskem. V pravidlech sekce se nepíše, že se do ní nemohou přihlásit i starší lidé, ale i tak o tuto sekci není z jejich strany obvykle žádný zájem.¹¹⁹

Sekce těmto lidem poskytuje možnost vystupovat na autorských čteních a Maratonech Střediska. Dalším „stupněm“ pro začátečníky, pokud o něj projeví zájem, je vyhrazení prostoru v rubrice začátečníků v časopise *Kruh*. Pokud se po čase začátečníci ještě více zdokonalí, mohou publikovat také ve sborníku *Kruh*, ale také může dojít na vydání jejich vlastních publikací. V takových případech už většinou platí, že takoví autoři už jsou i oficiálními členy Střediska. Nutno také říct, že začátečníkům je také poskytnuta možnost chodit na kurzy tvůrčího psaní.¹²⁰ Ty v průběhu historie Střediska vedla například Eva Černošová nebo Jiří Studený.¹²¹

3.1.5 Spojení s Obcí spisovatelů:

Středisko bylo od svého založení napojeno na Obec spisovatelů (dále Obec), jejíž přímou součástí bylo do roku 2011. Z toho důvodu se také nejprve Středisko nazývalo Východočeským střediskem Obce spisovatelů. V roce 2011 však dochází k odpojení i přejmenování, jelikož autorům ze Střediska začali vadit určité „pragocentrické“ tendence Obce. Marcella Marboe v témže roce rozhodnutí své i jiných členů hájila tím, že přestože si Obec dala za úkol zastávat se autorů ze všech českých regionů, v posledních několika letech se začala zaměřovat především na autory pražské, zatímco všechny ostatní začala odsouvat do pozadí.¹²²

¹¹⁹ KUBANTOVÁ, Andrea. *Literární a kulturní aktivity Střediska východočeských spisovatelů*. Pardubice, 2019. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Studený, Ph.D. s. 20.

¹²⁰ MARBOE, Marcella. Poslání a smysl střediska. In: Kolektiv autorů. *Výroční publikace Střediska východočeských spisovatelů 2000-2015*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2015. s. 13.

¹²¹ Pedagog, básník, literární teoretik.

¹²² KUBANTOVÁ, Andrea. *Literární a kulturní aktivity Střediska východočeských spisovatelů*. Pardubice, 2019. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Studený, Ph.D. s. 16.

3.1.6 Oblasti Střediska:

Středisko se dělí na čtyři oblasti. Těmi jsou Pardubicko, Hradecko, Orlicko a Vysočina. Ve všech má Středisko své pobočky, za tu hlavní je však považována právě ta pardubická. V jednotlivých pobočkách probíhá organizace akcí pro dané oblasti. Také v nich samozřejmě figurují i členové z jednotlivých oblastí.¹²³

Pardubická pobočka od svého založení do roku 2017 sídlila v Domě hudby v Pardubicích, konkrétně v jeho oddělení kulturních služeb Krajské knihovny. V Domě hudby zůstává dodnes, roku 2017 se však přemístila do jeho Sukovy síně. V Domě hudby se tedy nachází kancelář Střediska, ale také jeho archiv a zasedací místnost. Jeho členové se v této místnosti obvykle schází jednou za dva měsíce, popřípadě častěji, pokud to aktuální situace vyžaduje.¹²⁴

3.1.7 Krajská knihovna v Pardubicích:

Další institucí, se kterou je Středisko na rozdíl od Obce spojeno dodnes, je Krajská knihovna v Pardubicích. Zakládající členové Střediska totiž od samého začátku spolupracovali s jejím oddělením kulturních služeb. Zde dříve pracovali především se zaměstnankyní Knihovny Hanou Cihlovou (ta byla několik let také tajemnicí Střediska), v současnosti hlavně se Zuzanou Nobilisovou. Výsledkem této spolupráce se stalo několik pravidelných akcí, které pokračují dodnes.¹²⁵

¹²³ MARBOE, Marcella. Poslání a smysl střediska. In: Kolektiv autorů. *Výroční publikace Střediska východočeských spisovatelů 2000-2015*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2015. s. 11.

¹²⁴ KUBANTOVÁ, Andrea. *Literární a kulturní aktivity Střediska východočeských spisovatelů*. Pardubice, 2019. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Studený, Ph.D. s. 15.

¹²⁵ ČERNOŠOVÁ, Eva. Osobní rozhovor.

3.1.8 Pardubické střípky:

Jednou z takových akcí je literární a výtvarná soutěž Pardubické střípky. Ta se pořádá každoročně od roku 2009 a má celorepublikovou působnost. Je určena pro studenty základních a středních škol, přičemž je dále rozdělena na pět věkových kategorií. Obvykle se v rámci soutěže vypíše jedno téma, které následně účinkující svým vlastním způsobem literárně či výtvarně zpracovávají. Výsledky hodnotí samotní členové Střediska, mezi které v průběhu historie soutěže patřili například Marcella Marboe, Lubomír Macháček, František Uher a Jiří Faltus.¹²⁶ Kromě nich se do vyhodnocování však vždy zapojují také pedagogové českého jazyka a výtvarné výchovy a někteří výherci předešlých ročníků.¹²⁷

3.1.9 Pardubický pramínek:

Mezi další soutěže, které pořádají Středisko ve spolupráci s Knihovnou, patří Pardubický pramínek. Ten se koná pravidelně už od roku 1993, přičemž o jeho založení se zasloužili především Marie Chlumská z kulturního oddělení Knihovny a Lubomír Macháček. Právě on je také součástí hodnotící poroty. Nutno však podotknout, že Středisko se na něm kvůli datu počátku začalo organizačně podílet až později.¹²⁸

3.1.10 Pardubické poetické setkání:

Podobně později se začalo podílet také na soutěži a přehlídce Pardubické poetické setkání. I to bylo původně organizováno kulturním oddělením Knihovny. První ročník se konal roku 1996, přičemž za jeho organizaci i v následujících letech byla zodpovědná především Eva Cihlová. I zde je v porotě Lubomír Macháček.¹²⁹

¹²⁶ Básník, satirik.

¹²⁷ CIHLOVÁ, Hana. Sekce začínajících autorů. In: Kolektiv autorů. *Výroční publikace Střediska východočeských spisovatelů 2000-2015*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2015. s. 44.

¹²⁸ MACHÁČEK, Lubomír. Osobní rozhovor.

¹²⁹ KUBANTOVÁ, Andrea. *Literární a kulturní aktivity Střediska východočeských spisovatelů*. Pardubice, 2019. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Studený, Ph.D. s. 39.

Pardubické poetické setkání je každoročně rozděleno na dvě kategorie. Jimi jsou kategorie literární a recitační. Recitátoři si vždy připravují jakýkoliv text jak z české, tak zahraniční tvorby, zatímco literáti představují tvorbu vlastní. Soutěže se účastní především žáci z různých základních a středních škol v Pardubicích, Hradci, Chrudimi a Svitavách.¹³⁰

3.1.11 Východočeský umělecký maraton:

Všechny tři zmíněné akce probíhají v rámci každoročně pořádaného Východočeského uměleckého maratonu (dále Maraton). Ten se odehrává každý podzim, přičemž za jeho první neoficiální akci je považováno jmenování Jana Dvořáka čestným předsedou roku 2003.¹³¹

První oficiální Maraton se však uskutečnil až roku 2005. Akce se navíc nekoná pouze v Pardubicích, ale také v Hradci Králové, Chrudimi, Chotěboři, Havlíčkově Brodě a v Ústí nad Orlicí. Zpočátku byly Maratony zajišťovány opět ve spolupráci s Knihovnou, později na ně však začalo přispívat i Statutární město Pardubice. Právě v rámci Maratonů navíc dříve každým rokem vycházeli sborníky *Kruh*.¹³²

3.1.12 Bulletin *Kruh*:

V předchozích několika odstavcích byla řeč nejen o sborníku *Kruh*, ale také o časopisu, respektive bulletinu *Kruh*. S nápadem na něj přišla v roce 2004 tehdejší předsedkyně Marcella Marboe a o rok později skutečně došlo k jeho realizaci.¹³³

¹³⁰ KUBANTOVÁ, Andrea. *Literární a kulturní aktivity Střediska východočeských spisovatelů*. Pardubice, 2019. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Studený, Ph.D. s. 39.

¹³¹ MARBOE, Marcella. Maratóny. In: Kolektiv autorů. *Výroční publikace Střediska východočeských spisovatelů 2000-2015*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2015. s. 18.

¹³² Tamtéž.

¹³³ DUŠEK, Milan. Bulletin *Kruh*. In: Kolektiv autorů. *Výroční publikace Střediska východočeských spisovatelů 2000-2015*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2015, s. 24.

Jedná se o čtvrtletník, který vychází od roku 2005 dodnes. Jeho obsahem bývá autorská tvorba členů Střediska, organizační informace o různých akcích, obecné aktuality, recenze, rozhovory a názory na konkrétní aktuální situace. Mezi jeho redaktory v průběhu historie patřili Milan Dušek, Jiří Faltus, Věra Kopecká,¹³⁴ Jana Burčíková a Kateřina Hájková.¹³⁵ Na rozdíl od sborníku *Kruh* je cílem bulletinu ohledně autorské tvorby skutečně pojmut dílo všech členů Střediska. Jeho hlavní ambicí je tedy v autorském směru postupně vydat dílo všech členů, které kdy Středisko mělo.¹³⁶

3.1.13 Sborník *Tady a teď*:

Ke Středisku by ještě bylo záhodno podotknout, že sborník *Kruh* není jediným sborníkem, který pod ním kdy vycházel. V jeho historii se objevili ještě další dva, přičemž tím prvním je sborník *Tady a teď*. Ten měl jediné číslo a to vyšlo už roku 2003, čímž ostatní sborníky střediska předběhl. Jeho cílem bylo představit tvorbu Střediska v době, kdy ještě nevycházel ještě ani bulletin *Kruh*. Jeho editorem byl Lubomír Macháček.¹³⁷

3.1.14 Sborník *Na dva východy*:

V průběhu let 2013 a 2014 vyšlo několik čísel sborníku *Na dva východy*, jenž byl součástí celorepublikové antologie *Sever, západ, východ*. Zatímco antologie chtěla představit autory severních, západních a východních Čech, sborníku šlo o seznámení s autory z východních Čech a z Vysočiny (proto ty dva východy).¹³⁸

¹³⁴ Básnířka, fotografka, překladatelka, vydavatelka.

¹³⁵ Redaktorka, novinářka.

¹³⁶ DUŠEK, Milan. Bulletin *Kruh*. In: Kolektiv autorů. *Výroční publikace Střediska východočeských spisovatelů 2000-2015*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2015, s. 24.

¹³⁷ MACHÁČEK, Lubomír. *Tady a teď*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2003. s. 3.

¹³⁸ BÍNA, Lukáš. *Sever, západ, východ 5 / Východní Čechy a Vysočina: na dva východy*. Pardubice: Štěpán Bartoš, 2013. s. 120.

V porovnání se sborníkem *Kruh* je spíše skromný, čímž se o něco více podobná sborníku *Tady a ted'*. Na rozdíl od *Kruhu* zde nenajdeme fotky jednotlivých autorů, nicméně i tady se objevují ilustrace od různých výtvarníků,¹³⁹ mezi které v tomto případě patří také pardubická básnířka a absolventka oboru historicko-literárních studií na Univerzitě Pardubice Jana Orlová.¹⁴⁰

Tím napojení na Univerzitu Pardubice a její historicko-literární studia nekončí. Na poslední straně každého čísla sborníku najdeme informaci, že:

„Tuto publikaci připravilo Středisko východočeských spisovatelů ve spolupráci s redakcí východočeského literárního čtvrtletníku Partonyma, katedry literární kultury a slavistiky FF UPCE v Pardubicích a katedrou bohemistiky PF UJEP v Ústní nad Labem za podpory Pardubického kraje a statutárního města Pardubice“.

Nutno podotknout, že historicko-literární obor spadá právě pod zmíněnou Katedru literární kultury a slavistiky.¹⁴¹

Šéfredaktorem sborníku byl Lukáš Vavrečka, v té době také předseda Střediska a šéfredaktor *Partonymy*, a redaktory byli Michala Dovrtělová, Aleš Misař¹⁴² a Lubomír Macháček.¹⁴³

¹³⁹ BÍNA, Lukáš. *Sever, západ, východ 5 / Východní Čechy a Vysočina: na dva východy*. Pardubice: Štěpán Bartoš, 2013. s. 22.

¹⁴⁰ Performerka, básnířka a výzkumná pracovnice.

¹⁴¹ BÍNA, Lukáš. *Sever, západ, východ 5 / Východní Čechy a Vysočina: na dva východy*. Pardubice: Štěpán Bartoš, 2013. s. 120.

¹⁴² Pegagog, korektor v Lidových novinách.

¹⁴³ BÍNA, Lukáš. *Sever, západ, východ 5 / Východní Čechy a Vysočina: na dva východy*. Pardubice: Štěpán Bartoš, 2013. s. 120.

3.1.15 Zakotvení děl pardubických literátů v Pardubicích:

Během svého výzkumu jsem zjistil, že valná většina pardubických spisovatelů s motivy Pardubic či zasazení svých příběhů do svého domovského města vůbec nepracují. Z mých respondentů se ve svých knihách k Pardubicím hlásí Lubomír Macháček, Lukáš Vavrečka, Přemysl Krejčík a Anna Řehůrková. To je sice skoro polovina z nich (byť zrovna u Lukáše Vavrečky a Anny Řehůrkové se jedná spíše o náznaky a symboliku, než přímé zasazení), nicméně jsem se zmíněných i dalších autorů ptal, jak je to s jejich prací s Pardubicemi, popřípadě jak je to u jejich přátel či známých spisovatelů, a odpovědi byly ve většině případů záporné.

V rámci mimoliterárních řad jsem se dokonce několikrát setkal s názorem, že tvorba pardubických autorů by mohla být výraznější, pokud by více pracovali právě s lokálními motivy. Během rozhovorů jsem se však setkal spíše s negativním postojem k tomuto názoru, a to navíc i ze strany těch, kteří o Pardubicích píšou. Podle mých respondentů není žádnou povinností spisovatele psát čistě jen o kraji, ve kterém žije či žil a stejně tak by to podle jejich názoru nijak výrazně neovlivnilo ani zájem o jejich knihy či jinou tvorbu ze strany čtenářů.¹⁴⁴

¹⁴⁴ VAVREČKA, Lukáš. Osobní rozhovor.

Bylo by však dobré zmínit, že v posledních desetiletích se v rámci české literární kultury přece jen objevují autoři, kteří mají tendenci se řadit do jakéhosi nového regionalismu. Mezi ně patří třeba spisovatel Jiří Hájíček,¹⁴⁵ který žije v Českých Budějovicích a jenž svou prózu často zasazuje do Jižních Čech, především na jejich venkov a do jejich maloměst. Také si tu můžeme všimnout několika autorů, kteří svou tvorbu zasazují do Severních Čech, mezi něž patří třeba Patrik Linhart,¹⁴⁶ Daniel Hradecký¹⁴⁷ nebo Radek Fridrich.¹⁴⁸ V rámci české literatury se nyní prezentují i spisovatelé, kteří se ve svém díle zaměřují na konkrétnější místa. Třeba básník a prozaik Petr Motýl¹⁴⁹ své knihy spojuje s Ostravskem a spisovatelka, překladatelka a nakladatelka Karin Lednická¹⁵⁰ děj své prózy obvykle zasazuje na Karvinsko.

Regionálně zaměřenou prózu však v případě východních Čech nesledujeme pouze dnes. Například v 80. letech 20. století platí, že se v případě východočeské literární tvorby objevují především dvě tendence. Tou první je hledání něčeho nového a zajímavého v lidské každodennosti, což ostatně do určité míry vyžadoval i tehdejší režim.¹⁵¹ Druhou je ale právě onen regionalismus. S ním přichází například spisovatel Jan Žáček,¹⁵² který píše například historický román *Apokryf o hraběti Šporkovi a Epilog*.¹⁵³ V něm se zaměřuje především na zámek Kuks na pomezí 18. a 19. století a na jeho okolí.¹⁵⁴ S celým Kuksem tu pracuje jako s určitou hranicí mezi krkonošským podhůřím a polabskou nížinou.¹⁵⁵

¹⁴⁵ Jiří Hájíček. *Jiří Hájíček* [online]. ©2009-2023 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.hajicek.info/>

¹⁴⁶ Patrik Linhart. *Větrné mlýny* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.vetnemylyny.cz/patrik-linhart/a133>

¹⁴⁷ Daniel Hradecký. *Větrné mlýny* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.vetnemylyny.cz/daniel-hradecky/a347>

¹⁴⁸ Radek Fridrich. *Czechlit* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/autor/radek-fridrich-cz/>

¹⁴⁹ Petr Motýl. *Nakladatelství Host* [online]. ©2018-2024 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/motyl-petr/>

¹⁵⁰ Karin Lednická. *Karin Lednická* [online]. ©2019-2024 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.karinlednicka.cz/>

¹⁵¹ POSLEDNÍ, Petr. *Dynamika tradic: výběr z časopiseckých statí a sborníkových studií 1970 – 2020*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2021. s. 71.

¹⁵² Herec, scénárista, dramaturg, prozaik.

¹⁵³ ŽÁČEK, Jan. *Apokryf o hraběti Šporkovi a Epilog*. Olomouc: Votobia, 1988. ISBN 80-7198-214-8. s. 274.

¹⁵⁴ POSLEDNÍ, Petr. *Dynamika tradic: výběr z časopiseckých statí a sborníkových studií 1970 – 2020*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2021. s. 68.

¹⁵⁵ Tamtéž. s. 69.

Další autorem, který v 80. letech píše regionálně laděnou prózu, je v souvislosti se Střediskem východočeských spisovatelů již několikrát zmiňovaný královéhradecký autor Jan Dvořák, který v roce 1983 vydává pod svým nakladatelstvím Kruh román *Odvracená strana obrazu*.¹⁵⁶ Velká jeho část se sice odehrává ve Francii, avšak jeho hlavní hrdina se ve svých myšlenkách neustále vrací do svého rodného kraje, které v tomto případě představuje město Litomyšl.¹⁵⁷

Pokud tedy píšeme, že se ve tvorbě některých současných autorů objevují prvky regionalismu, nejedná se o žádný nový trend. Jedná se o elementy, které se jednou za čas objevují u více českých, východočeských či přímo pardubických autorů. V tomto směru tu tedy také panuje určitá kontinuita.¹⁵⁸

3.1.16 Svaz českých spisovatelů:

Z rozhovoru je jasně vidět, že Lubomír Macháček patří k té části spisovatelů, která nesouhlasila se směrem, kterým se Svaz českých spisovatelů vydal po roce 1968. Oním člověkem, který se v této době dostal do čela Svazu českých spisovatelů, má na mysli Jana Kozáka. To byl spisovatel a pedagog, který byl do čela Svazu prosazen převážně skrze svou naprostou oddanost vůči komunistickému režimu a vůči tehdejší normalizaci. Ona oddanost byla ostatně vidět i na jeho literárním díle, které striktně kopírovalo tehdejší politickou linii. Do čela Svazu českých spisovatelů (tedy po rozdělení na českou a slovenskou větev) byl jmenován roku 1972.¹⁵⁹

¹⁵⁶ DVORÁK, Jan. *Odvracená strana obrazu*. Hradec Králové: Kruh, 1983. s. 242.

¹⁵⁷ POSLEDNÍ, Petr. *Dynamika tradic: výběr z časopiseckých statí a sborníkových studií 1970 – 2020*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2021. s. 71.

¹⁵⁸ Tamtéž. s. 72.

¹⁵⁹ Jan Kozák. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. ©2006-2008 [cit. 2024-02-13]. Dostupné z: <https://slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=776&hl=jan+koz%C3%A1k+>

Také je jasné, že Lubomíru Macháčkovi nebylo sympatické, kam se v 90. letech začala ubírat Obec spisovatelů. Tím naráží na kontroverzní poplatky za členství, které v té době rozlítily i mnoho dalších autorů. Ty se Obec rozhodla zřídit kvůli svému přežití, zároveň skrze to však do svých řad hlavně kvůli tomu začala přijímat i spisovatele, kteří byli většinou členů považováni za průměrné, či vyloženě špatné. Takto postupně Obec ztrácela na prestiži.¹⁶⁰

3.1.17 Časopis *Partonyma*:

Časopis *Partonyma*, který Lubomír Macháček zmiňuje ke konci rozhovoru, hraje v pardubické literární kultuře nemalou roli.¹⁶¹ O jeho úplných začátcích v tomto komentáři psát nebudu, protože ty v jednou z rozhovorů ujasní Lukáš Vavrečka. I tak se ale zaměříme na její stručnou historii.¹⁶²

Partonyma je literární časopis, který vycházel v letech 2012 až 2021. Zaměřoval se nejen na literaturu, ale i na literární kulturu obecně. Podnět na samotné založení časopisu přišel ze strany studentů Univerzity Pardubice, především pak studentů historicko-literárních studií. Původně se mělo jednat o oběžník, který však po chvíli „vyrostl“ do časopisu celostátní úrovně.¹⁶³

Nejprve do něj přispívali hlavně samotní studenti, mezi které patřil například Lukáš Vavrečka (první šéfredaktor), Přemysl Krejčík (druhý šéfredaktor) nebo Jana Orlová. Ve všech případech se jedná o studenty historicko-literárních studií. Brzy však svou autorskou tvorbou a úvahami o literatuře nepřispívali pouze oni. Spolu s nimi nakonec do časopisu začali přispívat i jiní regionální mladí autoři, ale také třeba členové Střediska. Ani jimi to však neskončilo. Do *Partonymy* bývali čím dál častěji zváni i čestní hosté z celé republiky, mezi kterými bylo i mnoho velkých jmen české literatury. Mezi ty patřil například Petr Borkovec,¹⁶⁴ Petr Stančík¹⁶⁵ nebo J. H. Krchovský.¹⁶⁶

¹⁶⁰ PIORECKÝ, Karel. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. s. 38.

¹⁶¹ MACHÁČEK, Lubomír. Osobní rozhovor.

¹⁶² VAVREČKA, Lukáš. Osobní rozhovor.

¹⁶³ VAVREČKA, Lukáš. Osobní rozhovor.

¹⁶⁴ Básník, překladatel, publicista.

¹⁶⁵ Básník, prozaik, dramatik, esejista.

¹⁶⁶ Básník, hudebník.

V rámci Střediska do časopisu přispívali třeba Jan Dvořák nebo Lubomír Macháček, který, jak je řečeno v rozhovoru, nakonec v *Partonymě* i pracoval na pozici redaktora.¹⁶⁷ Ze strany Univerzity Pardubice do *Partonymy* však nepřispívali jen studenti. V hodně jejích číslech se objevili také kantoři, mezi které patřili hlavně Dr. Krejzyber, později vystupující jako Dr. Krejzyberd (alias Jiří Studený) nebo Petr Poslední.¹⁶⁸ Konkrétně Jiří Studený byl stejně jako Petr Poslední také součástí redakčního týmu časopisu. Spolupráce s Katedrou literární kultury a slavistiky či celou Filosofickou fakultou Univerzity Pardubice je tedy zřejmá. Právě skrze ně byla *Partonyma* mimo jiné také financována.¹⁶⁹

Co tedy ale bylo cílem čtvrtletníku? Především šířit autorskou tvorbu všech zúčastněných, ale také dávat vědět o literární kultuře. To spočívalo i v jejích odborných příspěvcích. Kromě prozaické a poetické autorské tvorby zde čtenáři mohli najít ještě úvahy nad literárním (či obecně kulturním) děním minulosti i současnosti, rozhovory s umělci či literárními odborníky nebo překlady autorů přispívajících do *Partonymy* ze zahraničí. Navíc zde můžeme najít i znaky propojení pardubické literární kultury mimo jiné také v propagování sborníku *Kruh*. I to ukazuje na významné spojení *Partonymy* se Střediskem.

Bylo by také záhodno zmínit, že časopis měl po celou dobu své existence specifickou vizuální stránku. Po ilustrační stránce do něj přispívali studenti Univerzity Pardubice i výtvarníci mimo ni, čím mu dali ještě propracovanější a prestižnější tvář. Rozhodně se nejednalo o časopis, který by vypadal hůř, než jiné a větší celorepublikové literární časopisy, kterými jsou například *Tvar* či *Revolver Revue*.¹⁷⁰

V prvních letech měl časopis formát A5 a ilustrace v něm byly černobíle. Roku 2016 však došlo ke změně. Formát byl nyní menší (A4), což bylo tehdejším šéfredaktorem Přemyslem Krejčíkem zdůvodněno tak, že je takto *Partonyma* přece jen o něco skladnější a mobilnější. Zároveň došlo i k výtvarné vizuální proměně. Ilustrace nyní nebyly černobíle, ale barevné.¹⁷¹

¹⁶⁷ MACHÁČEK, Lubomír. Osobní rozhovor.

¹⁶⁸ Polonista, literární teoretik, esejista, pedagog.

¹⁶⁹ *Partonyma: literární čtvrtletník*. Červený kostelec: Pavel Mervart, 2019 (31, 32). s. 85.

¹⁷⁰ MACHÁČEK, Lubomír. Osobní rozhovor.

¹⁷¹ *Partonyma: literární čtvrtletník*. Červený kostelec: Pavel Mervart, 2016 (19, 20). s. 3.

K další velké změně však došlo ještě rok před vizuální proměnou *Partonymy*. Během roku 2015 došlo k vystřídání na pozici šéfredaktora. Do té doby jím byl Lukáš Vavrečka,¹⁷² jak již ale bylo naznačeno v předchozím odstavci, jeho místo převzal Přemysl Krejčík.¹⁷³ O tom však více v rozhovorech s těmito dvěma autory.

Partonyma každopádně nebyla k dostání jen ve fyzické podobě. Čtenáři se k ní mohli (a stále ještě mohou) dostat i ve formátu PDF například na webu Střediska východočeských spisovatelů či na literárním serveru Písmák. V elektronické formě byla dříve k dostání i na webu samotné *Partonymy*, nicméně v současnosti je možné si ji takto sehnat i na webových stránkách knihkupectví Kosmas nebo Univerzity Pardubice. Pokud by se k časopisu však někdo chtěl dostat i v její hmotné podobě, může tak učinit například přes nakladatelství Pavel Mervart či Academia. Navíc je *Partonyma* samozřejmě ještě dnes k dostání i ve východočeských knihovnách.¹⁷⁴

Příspěvky časopisu se nevyhnuly ani sociálním sítím. Tým *Partonymy* byl aktivní na Facebooku¹⁷⁵ a Instagramu,¹⁷⁶ na kterých můžeme jejich příspěvky vidět dodnes. Na obou těch stránkách dávali redaktori *Partonymy* vědět o jejich nových číslech, ale také třeba o setkáních redaktorů, o jejich literárních aktivitách, nebo zde byly zveřejňovány fotky autorů v ruce s tím číslem *Partonymy*, do kterého přispěli svým dílem.

I přestože měla *Partonyma* čím dál větší ambice, které se jí navíc dařilo plnit, došlo v roce 2021 k ukončení její činnosti. O tom však také více především v rozhovoru s Lukášem Vavrečkou.¹⁷⁷

¹⁷² VAVREČKA, Lukáš. Osobní rozhovor.

¹⁷³ PŘEMYSL, Krejčík. Osobní rozhovor.

¹⁷⁴ VAVREČKA, Lukáš. Osobní rozhovor.

¹⁷⁵ Literární Čtvrtletník Partonyma. Facebook [cit. 2024-02-14] Dostupné z: <https://www.facebook.com/casopispartonyma>

¹⁷⁶ Partonyma. Instagram [cit. 2024-02-13]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/partonyma/>

¹⁷⁷ VAVREČKA, Lukáš. Osobní rozhovor.

3.1.18 Časopis *Oxymoron/Hlas*:

V poslední části rozhovoru Lubomír Macháček zmiňuje, že se během svých studií podílel ještě spolu s Alexandrem Tomským a Stanislavem Chválou na literárním časopise *Oxymoron*, který byl později přejmenován na *Hlas*. I na *Oxymoronu/Hlasu* vidíme, že literární časopisy na pardubických školách vycházeli již za minulého režimu. V tomto směru tu tedy platí dlouhodobá kontinuita.¹⁷⁸

Co se samotného *Oxymoronu* týče, jednalo se o amatérsky vyráběný, nicméně poloprofesionálně vedený časopis, který vznikl především z iniciativy Alexandra Tomského. Kromě toho, že se v něm především Tomský zabýval literárními klasiky, také časopis považoval za způsob, jak kritizovat způsob výuky o daných klasicích ze strany jeho vlastních učitelů.¹⁷⁹

Časopis byl šířen především prostým rozdáváním. Na rozdíl od například sborníku a bulletinu *Kruh* či časopisu *Partonyma* se neobjevoval v knihovnách či v předplatném pro jednotlivé čtenáře.¹⁸⁰

3.1.19 Univerzita Pardubice, Filosofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky a historicko-literární studia:

Během výzkumu si nešlo nevšimnout, jak důležitou roli pro vývoj pardubické literatury v posledních přibližně dvaceti letech nehraje jen Univerzita Pardubice jako taková, ale především její Katedra literární kultury a slavistiky a obzvlášť obor historicko-literárních studií.¹⁸¹

Obor vystudovalo několik lidí, kteří se už během studií či po nich do pardubické literární kultury nějakým způsobem zapsali - někteří jako autoři, někteří jako redaktoři nebo žurnalisté. Mimo to je jejich zapálení pro literaturu a umění obecně vidět právě i na jejich iniciativách, které se týkají i vydávání sborníků či časopisů, mezi nimiž je právě *Partonyma* největším příkladem.¹⁸²

¹⁷⁸ MACHÁČEK, Lubomír. Osobní rozhovor.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² VAVREČKA, Lukáš. Osobní rozhovor.

Ze své vlastní zkušenosti však musím říct, že v posledních několika letech je aktivita studentů historicko-literárních studií na poli pardubické literární kultury čím dál menší. To je vidět třeba i na účasti na autorských čteních, která se po městě konají a na které dojde řeč v rámci několika dalších rozhovorů. Všimám si toho, že nejen že v poslední době na daných čteních aktivně čte čím dál méně našich studentů, ale skoro žádní se takovýchto čtení dokonce neúčastní už ani jako diváci/posluchači a vůbec se o ně celkově moc nezajímají.

Jiných iniciativ ze strany studentů historicko-literárních studií je také čím dál méně, a to i přestože podle mnoha autorů, včetně těch zde mnou zpovídaných, tu není nikdo více povoláný než právě oni. Otázkou však zůstává, jestli je to dlouhodobý trend, či jestli se situace za chvíli znovu nezmění k lepšímu.

3.1.20 Litcon:

Litcon je každoroční akcí, kterou pořádá právě Katedra literární kultury a slavistiky. Jedná se o celodenní akci, na které vystupují pedagogové z oboru, ale také jeho studenti. Každoročně i pozván také jeden zvláštní host. Například v posledních dvou letech jimi byli básník a „cimrman“ Miloň Čepelka¹⁸³ či mnou zpovídaný spisovatel Vojtěch Záleský.¹⁸⁴ Zatímco hosté a učitelé zde většinou přednáší na různá témata, studenti obvykle vystupují v rámci čtení své literární tvorby nebo v předvádění svých hudebních projektů, ať už se jedná o sólová vystoupení, dua, nebo třeba koncerty celých kapel. Nutno však dodat, že Jiří Studený zde obvykle hudebně vystupuje také.

Litcon byl dříve pořádán v Kutné Hoře, v posledních letech se však přestěhoval do pardubického Klubu 29.

¹⁸³ Litcon 2022. Univerzita Pardubice [online]. ©2024 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.upce.cz/litcon-2022>

¹⁸⁴ Litcon 2023. Univerzita Pardubice [online]. ©2024 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://ff.upce.cz/litcon-2023>

3.2 Vojtěch Záleský:

Narodil se roku 1990. Na Univerzitě Pardubice vystudoval obor filosofie, v rámci něhož se dostal také k hodinám tvůrčího psaní, které ho v jeho tvůrčí činnosti mimo jiné také ovlivnily. Právě na této škole se zároveň seznámil se svým tehdejším spolužákem Lukášem Štěrovským, se kterým na některých svých knihách spolupracuje. Jedná se o mladého autora, který se sám více považuje za redaktora než spisovatele. Jelikož se na literárním poli jakožto autor pohybuje zatím pouze pár let, vydal teprve dvě knihy. Obě spojuje žánr gangsterky, ale zároveň k tomuto žánru přistupují zcela odlišným způsobem. Spojení s krimi si chce udržovat i nadále, zároveň se ale čím dál více hodlá přibližovat čistokrevné fantasy. Začínající autory se snaží motivovat k velké aktivitě na sociálních sítích, protože právě ta nyní i podle jeho názoru může do velké míry ovlivnit popularitu knih nejen mladých autorů.

4. září 2023

Bylo by od věci předpokládat, že když v *Ďáblově zlatě*¹⁸⁵ v jednu chvíli zmiňujete část města Hoboken, je to narážka na hru *Mafie*?¹⁸⁶

Je to naprosto samozřejmá narážka na *Mafii*. Nad tou jsem strávil dětství. To je prostě dar.

Také jsem si nejdřív myslel, že je to samozřejmé, ale pak jsem si na internetu vyhledal, že je to skutečná část města New Jersey. Od té chvíle jsem si začal říkat, že to možná až tak samozřejmá narážka přece jenom není.

No, New Haven, ve kterém se většina Ďáblova zlata odehrává, je vymyšlené město. Ale měl jsem rozhovor tady v Pardubickém rozhlasu a tam mně moderátor říká „*Jo, ta Vaše knížka se odehrává v New Havenu, já jsem si to proklepl*“, načež jsme se na sebe s tím kamarádem, se kterým jsme to napsali, podívali, jakože teď odhalí, že to je kravina. Ale ono to je skutečné město a přímo na východním pobřeží Spojených států, a že se tam podobné věci skutečně děly. Tak říkám, že to je prostě osud. Ale je to vymyšlené. Kompletně vymyšlené.

Ale je to zajímavá náhoda. Já jsem se totiž nechtěl zdržovat tím, že bych si musel vyhledávat historické mapy, aby mi seděly vzdálenosti a tak podobně. Tak jsem si to radši celé vymyslel. Ale evidentně to vymyšlené není.

V životě narazíte na spoustu náhod, které pak jako náhody nevypadají, protože do sebe někdy zapadají soukolí, o kterých byste řekl, že do sebe nikdy nezapadnou. Tak tohle je jeden z těch případů. Je to hodně zajímavé.

¹⁸⁵ ŠTĚROVSKÝ, Lukáš – ZÁLESKÝ, Vojtěch. *Ďáblovo zlato*. Brno: MOBA, 2020. ISBN 978-80-243-9446-6. s. 304.

¹⁸⁶ Ve světě nejznámější česká počítačová hra vydaná roku 2002. Žánrově se jedná o gangsterku.

Co vás vedlo k tomu napsat *Ďáblovo zlato* ve dvou? Přece jenom na moc románů napsaných ve dvou tu člověk moc často nenarazí.

Vedlo nás k tomu to, že jsme se s Lukášem Štěrovským¹⁸⁷ sčuchli na vejšce. Oba jsme hráli *Mafii*. Chodili jsme spolu na obědy do Globusu a místo přednášek jsme v hospodě probírali knížky. Říkali jsme si, že něco musíme napsat společně, že to jinak nejde. Že je to jako tak velká náhoda, abyste potkal člověka, který má podobný smysl pro humor a ještě skoro stejný literární styl, aby to sedělo dohromady, že by byla škoda takovou příležitost ztratit. Takže jsme si říkali, že to prostě musíme napsat společně. A navíc jsme se hecovali, že to zvládneme, že to dokážeme vymyslet. Do té doby jsme totiž oba psali jenom povídky. Když jsme si je dávali přečíst, zjistili jsme, že se nám to líbí. A ono trvalo devět let, než se to vydalo.

Takže celý ten proces začal tady na vejšce jenom z nadšení, že budeme psát knížku, i když jsme nevěděli jak, ani co máme dělat a podobně. Připadali jsme si jako Hank Moody¹⁸⁸ v *Californication*.¹⁸⁹ Zrovna v té době jsme na to koukali. Takže tím to vlastně začalo. Učili jsme se psát knížku. První verzi tedy Lukáš, myslím, rituálně spálil na zahradě. Takovou tu úplně první, která za nic nestála. Ale já tu svoji kopii pořád někde mám. Jsem masochista, občas se na to pořád kouknu.

A jestli jsem se dostal ke správným informacím, tak jste studovali filozofii.

Ano, na filozofii.

¹⁸⁷ Spoluautor knihy *Ďáblovo zlato*.

¹⁸⁸ Výstřední hlavní postava seriálu *Californication*.

¹⁸⁹ Komedialně-dramatický americký seriál vysílaný v letech 2007 až 2014.

Než jsem si to vyhledal, tak jsem si tipoval, že jste asi také studovali literaturu, ale tak to tedy není.

Mě vůbec ani nenapadlo studovat literaturu. Já jsem spíš tíhnul k filozofii, ke koukání nad sebe a podobným záležitostem. Nebo spíš k věcem, o kterých vám ostatní řeknou, že to jsou kraviny. Vás se určitě taky každý kámoš ptá, když mu řeknete, co studujete, jestli nejste debil.

Ano, „A k čemu ti ta literatura pak asi bude?!“ a tak podobně.

Přesně tak. Takové hlášky taky zbožňuji.

Každopádně na filozofii něco bylo. Něco, co vás donutí přemýšlet o tom, co je kolem vás. To je něco, o čem normální lidi nepřemýšlí. Normální člověk se třeba nezamyslí nad okultismem, tedy ve smyslu odkud to přešlo, jaké to má kořeny, jak vás to ovlivňuje. Ale tam jsme mohli věci probírat do detailů, které nikde jinde neproberete. Na každém semináři tam jsou lidé, kteří jsou do toho zapálení a kteří vám ukáží skvělý náhled na věc. Třeba jsme se tam naučili skvěle rozebírat text, analyzovat ho. Vždycky jsme si tam měli přečíst nějaké filozofické knížky a pak jsme se bavili o tom, co ty věci v nich mohou znamenat. Třeba když jsme probírali fenomenologii¹⁹⁰ a Heideggera.¹⁹¹ To jsou pro normálního člověka věci, které se nedají číst.

Takže cílem tam je zkoumat, co to vlastně znamená, co tou danou věcí ten daný člověk myslel v kontextu jeho díla. Prostě Vás to naučí se na text dívat úplně jinak, než normální lidi a pak v tom začnete nacházet vzorce. A právě ty vzorce mě strašně baví. Takže proto filozofie. Proto psaní ve dvojici.

¹⁹⁰ Vědný obor zabývající se zkoumáním podstaty jevů.

¹⁹¹ Martin Heidegger (1889-1976). Německý fenomenolog a vylozof.

Zaslechl jsem, že na pardubické filozofii se i jeden řádek textu může probírat až několik týdnů.

Ano, to se dělo. Ono jde o to, že když máte člověka jako je třeba Heidegger, tak má tisíce různých knížek a je to vývoj od nějakých let. Třeba dvacet let filozofického bádání. A jeho myšlení se během té doby proměňuje. Takže knížka, kterou napsal ovlivněný něčím jiným, má jiný smysl v raném kontextu jeho díla, než v tom pozdějším. Dešifruje se, co toho člověka mohlo zajímat, co ho mohlo inspirovat. A je hrozně hezké to dešifrovat. Ale každý člověk dešifruje jinak. Proto máte tisíce různých svazků a různých analyzátorů filozofie, kteří tu danou knížku chápou úplně jiným způsobem. Je skvělé, se nad tím vůbec zamyslet.

O to zajímavější to zamyšlení může být, když se odehrává v kolektivu.

Byla to taková diskuse. To je něco, co třeba ze střední školy neznáte. Tam se ty věci biflujete tak, jak jsou napsané v osnovách, a v nich není prostor pro žádné zamyšlení, žádné debaty nebo něco takového. A tady to po Vás najednou chtějí. Chtějí, abyste se hlásil, abyste říkal názor, i když si myslíte, že je to blbost. Ona to nikdy není blbost. Naopak tím ještě podnítíte někoho dalšího. Někoho může něco napadnout třeba i tou neznalostí, skrze kterou by to toho kovaného filozofa nenapadlo, protože už je prostě někde jinde, protože už přemýšlí v jiných strukturách, v jiných sférách. Takže to dialog podněcuje moc hezky. Člověk se takhle hezky naučí dešifrovat různé věci, analyzovat různé vyprávěcí postupy a tak podobně. Takže mně se to hrozně hodilo.

V té době jsem také začal studovat tvůrčí psaní. Právě proto, že jsem se v tom chtěl zlepšit, protože tu první verzi *Ďáblova zlata* jsme s Lukášem napsali honem, honem. Vůbec jsme nevěděli, co děláme. Když jsem to pak poslal mé známé na přečtení – je to dětská psychologička a má přečtené tony knížek - napsala nám takový hezký mail. Psala v něm, že to byla schopná dočíst, jenom protože mě zná, ale že jí jinak iritovala každá věta na každé stránce, že ani ty strany nechtěla obracet, protože měla chuť to vyhodit z okna. Ale taky napsala, ať na sobě makáme, že to dáme. Tak to byl skvělý impuls. Pak si člověk akorát říká „*Tak jak to mám udělat, aby to fungovalo?*“. A nás nenapadlo si hledat tvůrčí psaní někde na internetu. Třeba jak se vypráví příběhy, jaké jsou na to postupy, jak se tvoří postavy, jak se dělá jejich charakterizace a tak podobně. Přitom dneska jsou na internetu třeba skvělé tvůrčí přednášky od Brandona Sandersona.¹⁹² Má to na Facebooku i na YouTube a jsou to mraky hodin úžasného materiálu. A pak jste na spisovatelských skupinách na Facebooku a tam někdo napíše „*Jak mám napsat postavu?*“. A přitom stačí vyhledat „*Jak mám napsat knížku?*“, ať už anglicky nebo česky, a za tři vteřiny vám to vyhledá milion odkazů a navíc ještě úžasných.

Takže tvůrčí psaní mi hodně pomohlo. I ta analýza textu, protože jsem si analyzoval vlastní literární text. Ptal jsem se sám sebe, co mám vlastně udělat, protože jsem celkově takový analytický. Potřebuju vědět, co mám dělat. Musím mít přesně dané body, které se musí splnit, aby něco fungovalo. Když je mám, jsem spokojený. Když ne, trápí mě to. Takže jsem si potřeboval zjistit, co mám vlastně dělat. No a v průběhu těch let, v průběhu filozofie, mi to pomohlo, abych zjistil, co funguje. Sám, aniž bych k tomu potřeboval nějakou pomoc. Pak jsme to přepsali a naštěstí to vyšlo.

¹⁹² Americký spisovatel zaměřující se na psaní fantasy a sci-fi.

Proč právě 20. léta 20. století? Je to jenom těmi gangsterkami, nebo je v tom ještě něco víc?

Těžko říct, já vůbec nevím proč. Pokud člověk věří na minulé životy, tak by se dalo říct, že tím pádem tam asi byl, protože proč ne? Co vás takhle tak ovlivní? Co způsobí, že se lepíte na nějaké téma a ani nevíte proč? Každopádně já jsem ve dvanácti letech viděl *Cestu do ztracení*. V roce 2002, takže v době, kdy ten film vyšel a úplně mě to odrovnalo. Je tam úžasná hudba, líbí se mi ta dobová atmosféra, jak se lidi oblékali. Prostě je to taková romantická představa 30. let. Krásné ženské, krásně nalíčené, krásně nastrojené, ne tak, jako se holky oblékají teď. Mělo to takovou hezkou noblesu. Takovou zvláštní. Chlapy chodí v kvádru, jako chlapi se taky chovají. Když chlap něco řekl, tak se to tak dělalo. Byly jasně rozdělené role, kterých se lidé drželi. Taková ta naivní hezká představa. To samé se říká třeba i o první republice. To si člověk taky říká „No jo, za první republiky byly všichni noblesní, všichni se k sobě chovali hezky“, ale nechovali. Takže to mě k tomu tak nějak inspirovalo.

Ale ono se to spojilo i se zrodem mafie. Ono i v té hře jsou podobná auta, podobné oblečení, protože se odehrává ve 30. letech za hospodářské krize. *Ďáblovo zlato* se odehrává hlavně v roce 1923 a mezi 20. a 30. lety v těchto věcech moc velký posun nebyl, tedy v módě, ve stylizaci a tak podobně. Takže asi proto.

Smíchat fantasy a gangsterku 20. let je celkem originální nápad. Vybavujete si, jak k vám přišla inspirace pro *Převzetí*?¹⁹³

Já mám hrozně rád gangsterku a mám hrozně rád fantasy. V průběhu těch devíti let, co jsme tvořili *Ďáblovo zlato*, jsme žili jenom 20. léty a jenom krimi thrillerem. To mě strašně bavilo, protože mám rád detektivky a mám rád i thrillery a *Ďáblovo zlato* mělo kromě toho mít ještě takový hamlettovský¹⁹⁴ nádech.

¹⁹³ ZÁLESKÝ, Vojtěch. *Převzetí*. Praha: CoBoo, 2023. ISBN 978-807-661-672-1. s. 344.

¹⁹⁴ Shakespearův příběh o pomstě, který je považován za archetypální.

Ale pak jsem začal víc načítat fantasy, protože do té doby jsem četl hlavně Tolkienu¹⁹⁵ - koneckonců *Pán prstenů*¹⁹⁶ je nejlepší fantasy na světě - a to mě pak motivovalo k tomu si přečíst i další fantasy. Částečně to ale bylo i kvůli práci. Začal jsem totiž pracovat v nakladatelství, ve kterém po mně kolegové chtěli, abych se začal víc věnovat fantasy, protože jsem tam byl jediný, který ji četl alespoň trochu. Tak jsem si tedy začal načítat content, abych věděl, o čem to je, abych dokázal porovnávat. Protože žánrů fantasy je nepřeberné množství. Záleží, jestli to je dark fantasy,¹⁹⁷ high fantasy,¹⁹⁸ conanovka¹⁹⁹ nebo něco jiného. Šlo tedy o to, abych to měl načtené. Abych byl schopný posuzovat knížky, které nám přijdou. A strašně se mi to zalíbilo.

Ale nikoho nenapadlo napsat fantasy, co by se odehrávala ve 20. letech. V každé poučce pro autory je, abyste psali o tom, co vás baví. Když se budete chtít vměstnat do nějaké škatulky nebo psát knížku na zakázku, tak to nebude ono, protože k tomu nebudete mít takový vztah. To, co vás odliší a co knížce dá ty pravé emoce, je, když píšete o něčem, co máte rád. Z toho pak vznikají knížky, které třeba nikde jinde nejsou. A já jsem si říkal, že když už mám rád 20. léta a fantasy, tak by bylo dobré to nějak dát dohromady. Nedalo mi, abych nad tím nepřemýšlel, protože jsem to nějakým způsobem chtěl spojit. A taky se mi líbí dělat to, co nikdo jiný. Proto jsme taky napsali *Ďáblovo zlato*, protože českých spisovatelů, kteří píší mafiánky, moc není - možná bychom je spočítali na prstech jedné ruky - a autorů, kteří píšou o českých 20. letech, taky moc není. Tady v Pardubicích například Přemek Krejčík píše diesel punk²⁰⁰ ze 40. let, ale nikdo nepíše o 20. letech, co jsem tak jako zjišťoval. A i kdyby, bude nás jenom pár. Hrozně se mi líbí dělat něco, co nedělá nikdo jiný, protože takhle si sám prošlapuji cestičky, i když je to někdy trnité. A z reakcí na *Převzetí* jsem zjistil, že na to někdo není zvyklý. Připadá mi, že jedné části čtenářů se to hrozně líbí a považují to za fajn nápad, ale těm druhým to nic neříká, protože to nikdy nečetli, tudíž k tomu nemají vztah.

Je tedy ale pravda, že zrovna tahle knížka je špatně marketovaná. Nakladatelství, ve kterém vyšla, to směřuje na jiný typ čtenářů, než pro který jsem to psal.

¹⁹⁵ John Ronald Reuel Tolkien. Britský spisovatel, filolog a univerzitní profesor.

¹⁹⁶ Jedno z nejvýznamnějších děl fantasy literatury, mnohými dokonce považováno za zcela nejlepší.

¹⁹⁷ Podžánr fantasy, pro který jsou obvyklé prvky hororu.

¹⁹⁸ Podžánr fantasy, který se často odehrává ve zcela fiktivním světě a jenž má působit až vznešeně.

¹⁹⁹ Podžánr fantasy pojmenovaný podle knih Roberta E. Howarda, spisovatele fantasy, dobrodružných povídek, hororů a westernu. „Conanovky“ se vyznačují mocným moudrým hlavním hrdinou.

²⁰⁰ Podžánr sci-fi, pro který jsou typické retro technologie.

Je fakt, že jsem si říkal, že na mém Instagramu jste *Převzetí* propagoval lépe, než jak ho propagovali v Coobooku.

To je trošku nelibé, ale zároveň bohužel trochu poplatné tomu, jak propagování knížek funguje. Tudiž ti čtenáři, kterým to v nakladatelství dávali, na něco takového nebyli zvyklí. Nikdy předtím nic takového nečetli, tak ani nevěděli, co si o tom mají myslet.

Máte rád happyendy?

Nemám. A uvědomuji si, že z mé tvorby to lze poznat. Já mám totiž rád závěrečnou katarzi. Jak v *Ďáblově zlatu*, tak v *Převzetí* je v tom jasný vyprávěcí vzorec. Já vyprávím tu samou myšlenku pořád dokola prostě proto, že ji mám rád a nemůžu se jí zbavit. Vždycky píšu nějaký bratrský příběh. V *Ďáblově zlatu* je to naprosto markantní v tom, že si tam k sobě ti bratři musí najít cestu, zatímco v *Převzetí* jeden bratr lituje toho, že si něco neodpustili s tím druhým a že teď už je pozdě napravovat určité chyby, které už napravit nelze.

K tomu pak mám další hlavní myšlenku, která je založená na tom, že člověk nemůže žít do budoucna nějak hezky, pokud si nevyřeší to, co má v minulosti. Dokud totiž člověk svou minulost nehodí za sebe a nepřestane žít minulostí, tak vlastně jenom přežívá. Nemůžete si plánovat, co budete dělat dál, pokud Vás pořád stahuje například to, že vám zemřel bratr, nebo že už se s někým ze své minulosti nebavíte a tak podobně. Takhle jste pak prostě zacyklený v minulosti, ze které takto není cesty ven.

Navíc mám rád vztahové věci, jako třeba ty rodinné. Takže moje další knížky jsou úplně to samé, ale vždycky se k tomu snažím jít z jiného úhlu. Nicméně to prostě umožňuje spoustu věcí. Co je totiž na světě silnějšího, než rodinná vazba? A co se tedy musí stát, aby se tato rodinná vazba zničila? To je něco, co mě baví zkoumat nejvíc ze všeho. Pokud tohle nenajdu v námětu, který mám, tak ho nerozpracuji. Když se mi to ale naladí na tohle hezké hluboce osobní téma, tak to pro mě začíná být zajímavé.

Každopádně vždycky, když někdo v mých knihách umírá, musí to mít smysl. Aby to nebylo takové martinovské²⁰¹ ve smyslu „*No, tak umřel někdo, ke komu jste si vytvořili nějaký vztah*“, ale leckdy to ani v té *Hře o trůny* nemá smysl. Bývá to tam spíš kvůli šoku. Respektive půlka z těch úmrtí postav tam smysl má, ale ta druhá polovina se týká spíš toho, že je to od něj ze strany čtenářů takové vychtěné. Úmrtí ale vždycky musí mít smysl. Mají podporovat myšlenku a vývoj hlavního hrdiny. Je to tak v *Převzetí* a stejně tak v *Ďáblově zlatu*, když se z Adama stane dospělák, když zjistí, o čem to všechno je. Že to není jen sranda. No a ve druhém díle, který už mám napsaný, se pak čtenář dozví, jak to bylo dál.

Já si přitom myslel, že *Ďáblovo zlato* už je uzavřené.

To jsem si já myslel taky. I tak bych tedy řekl, že první díl *Ďáblova zlata* funguje i samostatně, ale zjistil jsem, že je za tím další super příběh, který mi nedal spát. Říkal jsem si, co se asi dělo dál. A teď už vím, co se dělo dál. Těším se na to.

Co mi zatím můžete povědět o vámi právě chystané knize *Padlý bůh*?

Už je konečně napsaná! Teď jsem začal první editaci. Je to můj první pokus o napsání fantasy. Ono jsme u nás v nakladatelství teď vydávali edici světové fantasy. Ta se tedy, bohužel, nechytla, ale to se holt nedá nic dělat. Ale každopádně měla ukázat čtenáři, jak je fantasy vlastně úžasná. Ono když je člověk spisovatel a najednou se nějakému žánru, se kterým ve svém díle dosud nepracoval, začne víc věnovat, často si přitom říká, jak by s ním pracoval on sám. Takže jsem si říkal, jak by asi vypadala fantasy, pokud bych ji napsal já. Do té doby jsem si spíš pokládal otázky jako „*Jak by vypadala gangsterka ode mě?*“ nebo „*Jak by vypadala městská fantasy ode mě?*“. Ale při sestavování té edice o světové fantasy jsem si začal říkat, jak bych napsal fantasy jako takovou.

²⁰¹ Pojmenování vzniklé podle amerického fantasy spisovatele George R. R. Martina, autora série *Píseň ohně a ledu* (seriálově zpracované jako *Hra o trůny*). Když se s příběhem zachází „martinovsky“ znamená to, že i jeho nejdůležitější postavy mohou náhle a často i brutálně zemřít.

Jak jsem ovlivněný filozofií, mám tendenci uvažovat nad věcmi trochu jinak, tudíž i postavy v mých knihách řeší věci, které by normální postavy v takové žánrovce řešit nemusely. Ale fakt, že to ty mé postavy řeší, mi pak dává pocit něčeho výjimečného, co mě na tom hrozně baví. Takže jsem si začal říkat, jak by normální fantasy v mém provedení vypadala, pokud bych k ní přistupoval právě takhle. Co to pak bude? Bude to high fantasy, dark fantasy? Co se z toho vyvine? No a ono se z toho vyvinulo něco naprosto úžasného, tedy alespoň na mě to tak zatím působí. Doufám, že se to bude líbit i čtenářům.

Já sám někdy *Padlého boha* označuji za existenční fantasy. Často totiž přemýšlím o životě a smrti, protože kolem mě už zemřelo několik mých vrstevníků. Navíc je můj bratr voják. Byl na misi v Afganistánu, zároveň bojoval i v Africe a kulky mu běžně cinkaly o pancíř u hlavy. On je totiž kulometník, tudíž se denně dostával hrobníkovi z lopaty jen o centimetry. A i skrz to, jak mě takové věci kolem mě ovlivnily, píšu právě takovým způsobem, jakým píšu. Třeba můj táta se dosud nevyrovnal s tím, že mu zemřel bratr. Pořád je v tom zacyklený. V takových situacích jde o to, jak to přijmout. Protože najednou něco skončí a pak je na nás, jak se s tím srovnáme. A s něčím podobným se v *Padlém bohu* jeho hlavní postavy srovnávají znovu. Znovu tam jsou dvě a každý z těch dvou o někoho přišel.

Jednou jste prohlásil, že byste si v rámci psaní rád vyzkoušel všechny žánry. Platí to pořád?

Já už napsal třeba i dětskou knížku. Tu mám tedy pořád v šuplíku. Mohl bych ji vydat, kdybych chtěl, ale nechci.

To ostatně dělá hodně pardubických spisovatelů. Všiml jsem si, že mnoho z nich na jednu stranu píše o dospělých tématech, skrze které se pohybují například v žánru thrilleru a krimi, ale mnoho z nich, hlavně těch ze starší generace, se občas pouští zároveň i do knih pro děti.

Za tím může být spousta věcí. Třeba nějaký profesní růst v tom smyslu, že si jako autoři chceme zkusit napsat všechno, abychom věděli, jak se to dělá, abychom měli zkušenost s psaním jiného žánru, protože každý žánr vyžaduje něco úplně jiného. Třeba thriller budu psát úplně jinak, než fantasy a naopak.

Takže si chceme zkusit, jestli to dokážeme. Všichni si o sobě totiž myslíme, že dokážeme napsat všechno, takže si to chceme vyzkoušet v praxi. Nebo se může stát, že se neprodávají naše knížky, tak hledáme jiná místa, kam se vrhnout a zkusit něco, co by mohlo být úspěšné alespoň natolik, abychom se mohli věnovat tomu, čemu chceme, ve větším poklidu. Ale já bych chtěl ve fantastice a v krimi zůstat. Tam se mi líbí. *Naší věci*, jak se pokračování *Ďáblova zlata* jmenuje, bych rád ukončil svých dvacet let s 20. léty a dál bych se chtěl věnovat fantasy.

Ono se fantasy stejně dá kombinovat se spoustou jiných žánrů.

Tam se pak může dělat prakticky všechno. A je fakt, že ten svět, který jsem teď vytvořil... Nebo jinak, já jsem ho nevytvořil, u mě se spíš zjevil a já už ho pak jenom rozvíjel. Každopádně je to jenom jedna uzavřená knížka. Osobně nemám rád série, takže mi víc vyhovuje, když něco na 100 % vyjádřím v jedné knížce, než abych to ředil do dalších dílů. Nehledě na to, že literární trh je tak zvláště uzpůsobený, že vydat sérii je téměř nemožné.

Ale stejně jste teď napsal druhý díl *Ďáblova zlata* a do toho máte už nějakou dobu vydanou jednu povídku ze světa *Převzetí*.

Napsal. Je to takový zvláštní protimluv, ale z mé strany to není prvoplánové. *Ďáblovo zlato* je uzavřené. Dal jsem do něj vše, co jsem do něj dát chtěl. Jen se pak objevila možnost napasovat na to ještě jeden příběh. A abych pravdu řekl, tak se mi *Naše věc* líbí ze všeho, co jsem zatím napsal, nejvíc. Je to totiž hodně osobní.

Máte tedy *Naši věc* ještě radši, než *Padlého boha*?

Asi ano. U *Padlého boha* teď totiž ten diamant teprve brousím, takže se v něm ještě hodně věci změní. Zato *Naše věc* už vybroušená je a mám ji hrozně rád. Dal jsem do ní hodně emocionálních věcí a hodně v ní brousím do toho, co to vlastně znamená být mafiánem v „rodině“. Je to prostě osobní. A do toho se tam ještě dotahují nějaké věci z *Ďáblova zlata*, takže jde o takový full circle, jak se říká. Takže asi proto mám tuhle knihu nejradši. Navíc se dá říct, že *Naší věci* něco končí a *Padlým bohem* zase něco nového začne, takže jsem zvědavý, co přesně to nastartuje a kam se to pohne.

Mimo to jsem teď navíc pozvaný do pár sborníků, takže se moje tvorba rozvíjí i tímto směrem, ale primárně mám radši uzavřené věci, tedy když má nějaká kniha jen jeden díl. Ale když se naskytne příležitost, proč ji nevyužít? Na druhou stranu si nedovedu představit, že bych si někdy řekl, že někdy napíšu celou sérii třeba o sedmi dílech. To se českému autorovi ani nepodaří, aby vydal tak dlouhou sérii, protože málokdy dostane smlouvu třeba na tři díly. Respektive většinou český autor dostane smlouvu na jeden díl a dále se to odvíjí od toho, jestli se ta první knížka prodává, nebo ne.

Jak budou sestavené ty sborníky, které jste teď zmínil? Žánrově, nebo třeba lokálně...?

Jsou to žánrové sborníky. Jeden z nich je u mladého nakladatelství, jehož příslušníci jsou takoví kořeni, kteří se snaží ředit vodu a dělat věci jinak. Tak mě oslovili, jestli bych jim tam něco nenapsal, tak jsem to udělal. Ještě k tomu ale tedy nemám z jejich strany zpětnou vazbu. Navíc jsem si původně řekl, že to bude vypadat nějak a nakonec to vypadá úplně jinak, což se mi ostatně stává vždycky. Takže je to takové svébytné. O tom druhém sborníku bych ale zatím mluvil nerad, abych to nezakřikl. Jsem pověřivý, tak to zatím radši nechám být, ale každopádně doufám, že to vyjde.

Na sborníky se částečně ptám, i protože do nich přispívá mnoho pardubických spisovatelů. Bud' do různorodých, nebo třeba do sborníků, které se věnují přímo východočeským spisovatelům. Říkám si tedy, jak pardubickou literární scénu vnímáte vy?

To je těžké, protože já ji zatím nevidím skoro nijak. Já jsem totiž prakticky autorský nováček obecně. Navíc se nevidím ani tolik jako spisovatel, jako spíš literární redaktor s tím, že si občas něco napíšu a to mě strašně baví. Psaní vidím spíš jako koníček. Když se mě někdo zeptá, co jsem, tak mu prostě řeknu, že jsem literární redaktor a že jsem do toho akorát napsal jen pár knížek. Navíc si všímám, že tady v Pardubicích nefunguje žádný spolek, kde bychom se tu všichni jako místní literární autoři scházeli. Sice se tu scházíme v rámci přátel a známých, ale to je vše. S Lukášem Vavrečkou a Přemkem Krejčíkem jsme se shodli na tom, že tu nic takového skutečně nefunguje a že je to vlastně hrozná škoda. A řekli jsme si, že bychom s tím chtěli něco udělat. Otázkou ale je, co přesně se tu tedy má dít, aby to zase nepadlo do Střediska východočeských spisovatelů, kdy by se z toho stala taková ta zatuchlá setkání, kde se všichni navzájem plácáme po zádech a chceme tomu druhému ukázat, co jsme napsali.

Já jsem si říkal, že zajímavé by mohlo být, kdyby součástí takových skupin byla i organizace autorských čtení, kde by se mimo jiné mohli předvádět i noví autoři. Například tu taková čtení pořádá Klub 29 nebo třeba Poezie o páté. A na tom mi připadá dobré, že tam se autoři částečně stmelují. Na druhou stranu si ale také všímám toho, že i když na ta čtení chodí hodně lidí pravidelně třeba už několik let, také se tam vyskytují autoři, kteří dorazí tak na jedno dvě a pak se na nich už nikdy neobjeví. Je fakt, že v tomhle je to částečně i nesourodé.

No jo, ale proč to také dělají? Na autorská čtení lidé chodí částečně proto, aby tam poznali někoho známého. V tom smyslu, že přes někoho vede kontakt k někomu, skrze kterého vede spojka k vydání knížky. Ti autoři se mezi sebou všichni znají. Nebo alespoň můžu říct, že ve fantastice už se všichni známe, protože jak člověk jezdí na cony a na festivaly tak tam pořád poznává nové autory. Právě tohle jsou neuvěřitelně neocenitelné zkušenosti a vazby. Jako autoři si takhle potom vzájemně předhazujeme nějaké věci. Třeba když někdo z nás potřebuje povídku do sborníku, někdo další mu doporučí někoho, kdo ji do toho sborníku napíše. Takhle se navíc vzájemně udržujeme v tom, že má smysl být autorem v České republice. Zároveň je tam ale pořád taková ta druhá strana typu „*Ted' ukážu, co umím já*“. Prostě takové to chlubení se svojí knížkou před ostatními.

Jakou funkci by ale měl plnit nějaký místní nový literární spolek? Představil byste skrze něj pár mladých nadějných autorů. Ok! Ale jak jste říkal, ti přijdou jednou dvakrát a pak už se neukážou, protože buď zjistí, že k tomu nemají zpětnou vazbu. Nebo naopak, nastane situace, kdy jim k tomu ostatní zpětnou vazbu dají, ale v rámci ní jim řeknou, že na svém psaní mají ještě zapracovat. V takovém případě se mladí autoři často hned uráží a na ty dotyčné kritiky akorát začínají nadávat, protože si o sobě myslí, že to oni jsou ti nepochopení umělci, kteří převyšují svět literatury. Ale ono je to tedy naprosto normální, protože takhle začínají všichni autoři. Právě tohle nadšení a uvažování je mnohdy vede k tomu, že u psaní vydrží. Já jsem to tak taky měl. Taky jsem si myslel, že se nepotřebuju nic učit a že nepotřebuju znát pravidla, abych mohl něco napsat. Jenže člověk postupně skrze selhání a odmítnutí zjišťuje, že k těm selháním a odmítáním docházet musí.

Ale zpátky k tomu spolku. Těch lidí nás tu není tolik, pokud tedy počítáme jenom ty z Pardubic. To znamená, že bychom tu museli fungovat jenom v malém počtu. Ono se tedy autoři vyskytují i v okolí Pardubic, ale kdo kvůli tomuhle bude dojíždět z okolních vesnic? No nikdo, protože to stojí peníze a čas. Takže u takového spolku by bylo dost možné, že by se nás na jeho setkáních scházelo tak pět šest a navzájem bychom si akorát říkali, jak to tu nestojí za nic. Ani ty vlastní knížky bychom si tam vzájemně nečetli, protože bychom si vzájemně záviděli a mysleli bychom si, že jsme lepší, než ti druzí. Takže ani tu zpětnou vazbu bychom si nedali. Místo toho bychom si tedy popovídali o tom, jak se nám píše, o tom, kdo teď co dělá.

Ale i pokud by to fungovalo alespoň takhle, uniká mi smysl toho, co by ten spolek vlastně měl vyjadřovat. Bylo by třeba dobré, kdyby to někomu pomáhalo. Ok, ale jak? Za jakým účelem by to sdružování probíhalo? Nějak mi uniká pointa toho všeho. Tedy kromě toho, že bychom se sházeli a poplácávali se a říkali si u toho, jak to píšeme hezky a jak to děláme dobře a jak jsme získali tamtu a tamtu cenu.

Připadá mi, že to nemá cenu. Ale jsem velice zvědavý, co na to řeknou mé spisovatelští kolegové a jak to vidí oni. Také by mě zajímalo, jaký v tom vidí cíl. Jaký je účel toho spolku. Pokud by takový spolek přece jenom dával smysl, hrozně rád bych se do něj přidal, protože já samozřejmě chci být součástí komunity. Baví mě si povídat o psaní, takže bych si o něm rád povídal i v rámci nějakého takového spolku. Také bych se strašně rád poplácával s ostatními po zádech. Jen by bylo dobré, aby to mělo i nějaký vyšší smysl. A zatím jsem nepřišel na to, jaký by měl být.

Je pravda, že když lidem vyprávím o tom, jakou píšu diplomku, tak se na mě často divně podívají, načež řeknou „*Hm, pardubičtí spisovatelé? Tady nějací jsou?*“.

Co to je za hloupou otázku? Musím říct, že s takovou jsem se zatím ještě nesetkal. Ono i s Přemkem a s Lukášem jsem se seznámil tak, že se o mně dozvěděli, a když se tedy dozvěděli, že je tu nějaký nový pardubický spisovatel, hned se se mnou chtěli sejít. No a když jsme se tedy potkali, vyprávěli jsme si o tom, jak nás všechny fascinuje alternativní historie. Navíc alternativní historie z různých let.

Třeba já se rád zabývám alternativní historií z 20. let 20. století, což mimochodem jeden můj kolega z práce označil za noir fantasy, což se mi strašně líbí. Přemek Krejčík pak taky dělá alternativní historii, protože dělá dieselpunk. No a pak je tu Lukáš Vavrečka, který se zabývá alternativní historií z pohledu teslapunku.²⁰² A když si to tak vezmete, tak tohle jsou všechno 20., 30. a 40. léta 20. století. Na tom je zajímavé, že tu všichni z tohoto východočeského cípu nějak táhneme k alternativní historii, což by mě přitom dřív nenapadlo. Zároveň bychom se i nadále rádi scházeli s dalšími lidmi, kteří tu tohle dělají, protože bychom se v tom mohli vzájemně podporovat. A co by pak bylo lepší, než vydat nějaký sborník pardubických spisovatelů? To by bylo super!

V tomto směru vycházely alespoň sborníky východočeských spisovatelů. V každém díle se představovali autoři různých žánrů, ale postupně na tom bylo s každým číslem víc a víc vidět, že se tam mnohdy střídají ti samí lidé.

To bych jako až takový problém neviděl, ale řekl bych, že je to záležitost třeba i českých fantasy antologií. Tam taky vidíte pořád ta samá jména. A proč? No, protože se mezi sebou všichni znají. Všichni vědí, na koho se mohou spolehnout, co se týče dodávání povídek. Ty antologie se dělají v časovém presu, takže pokud je sestavujete, musíte vědět, že když se kvůli nim na někoho obrátíte, že vám opravdu dodá to, co chcete. Nikdo v takové situaci nebude zkoušet nějakého nováčka, protože na to není čas, i když bychom to jinak udělali rádi. Ono by editoři takových antologií rádi představovali nové autory, ale po těch nových to nikdo nemá čas revidovat a kontrolovat. Lepší je se spolehnout na někoho, o kom předem víte, že se knihám hodně věnuje a že to prostě udělá. Proto se autoři v takových sbornících točí pořád dokola. Navíc těch pardubických asi taky není tolik, takže i proto je jasné, že se po nějaké době začnou v těch sbornících točit.

²⁰² Podžánr sci-fi, ve kterém hrají velkou roli vynálezy srbského fyzika Nikolaj Tesly.

Každopádně, i když mi zatím uniká smysl toho tu dělat nějaký spolek, tak bych se do něj rád přidal už jen proto, abychom se mohli s ostatními místními spisovateli bavit. A celkově by mě zajímalo, jaká je pardubická literární scéna. Ono je fakt, že je tu i literární seminář, na místní univerzitě je literární obor. Zajímalo by mě, kde tedy všichni ti neobjevení pardubičtí autoři jsou, co dělají. Jestli sami píší, co píší, kam to píší, kam přispívají, o co se snaží.

Zrovna v Pardubicích mají jedinečnou příležitost pracovat třeba i s jejich kantory, kteří se sami pohybují v literárním kruhu. Zajímalo by mě, jaké jsou cíle těch mladých autorů, kteří třeba chodí číst na autorská čtení do Klubu 29. Jestli chtějí psát knihy, nebo jestli spíš chtějí vyprávět sami o sobě.

I proto si říkám, že je dobře, že tu ta autorská čtení probíhají. Takové autory je možné tam poznat.

A na těch čteních je spíš poezie, nebo próza?

Spíš poezie. A je fakt, že ta nabízí takovým autorům i víc prostoru k sebevyjádření. Ono i Lubomír Macháček říkal, že napsat několik básní je přece jenom o něco snazší, než napsat celý román.

Ono je pak taky otázkou, co je v postmoderně poezíí. Vlastně úplně všechno. Může to být volný verš, vázaný verš, vůbec se to ani nemusí rýmovat. Jinak řečeno, teď můžu cokoliv napsat na kus papíru a pak to vydávat za báseň. Ale záleží, proč tam s těmi básněmi ti autoři přijdou. Spíš bych tipoval, že je to u nich forma sebevyjádření, než aby tím vyloženě chtěli následujících několik let vyloženě žít, což je u románu prostě nezbytné. Často se tedy stává, že když má člověk literární nadání, radši to ventiluje básněmi nebo třeba hudebními texty, což je něco, co ostatně asi děláte vy i já. A opravdu bych to považoval za formu sebevyjádření. Něco vás tíží, tak to takhle dáte ven. Akorát někdo to dostane ven hudbou a někdo románem.

Na čteních je pak ideální to vaše dílo představovat publiku tím způsobem, že čtete buď básně, nebo úryvky z románu. Na čteních nikdo neudrží pozornost déle, než na pět až deset minut. Celá povídka by tedy nikoho nebavila a posluchači by akorát v polovině usnuli. Když tam ale přečtete třeba dvě stránky z nějaké kapitoly, nějaký smysl to pak má.

U mladých autorů si cením třeba toho, když na nich vidím, že skutečně prožívají to, co čtou. Když to vyznívá opravdově a když z toho vznikají skutečné emoce. Takhle mi to připadá lepší, než u lidí, kteří se stydí a kteří svoje básně jenom koktají, nebo kteří se jenom snaží nějak vypadat. A v něčem takovém právě vidím přínos autorských čtení. Takhle se totiž autoři mají možnost seberealizovat mezi lidmi, kteří jim k tomu třeba i něco řeknou. Takto se pak naváží kontakty, utužují se přátelství, navazují se nová.

A takhle literární scéna žije. Sice skrytě, ale pardubické literární srdce pořád tepe. A to je možná i pointa. Stojí za to to místní srdce vůbec odhalovat? Nebo bude lepší, když tu bude dál jenom tepat po různých autorských čteních, na univerzitě, u Kocouře. Má vůbec smysl ho odhalovat, nebo bude lepší, když zůstane ve stínu v těch budovách a asfaltu kolem nás a takto prostě zůstane v Pardubicích? Není smyslem pardubické literatury, aby prostě zůstala tady?

Takhle by se mi to i líbilo. Jsou tu nějakí pardubičtí spisovatelé? Jsou. Co píšou? Pojd'te si to zjistit a pak to buď zapomeňte, nebo to předejete někam dál, ale připadá mi zbytečné z toho dělat nějaké melodrama tím, že bychom na sebe ukázali a řekli „*Tady jsme!*“. Na co takový manifest? Na co ukazovat, že tady jsme, když jsou všichni všude a nikoho to nezajímá? Možná by bylo lepší to dělat jen pro řemeslo a sebevyjádření. Tahle myšlenka se mi líbí.

A vlastně takto můžu odpovědět na vaši otázku. Víc by se mi líbilo, kdyby to skutečně zůstalo takhle. Takže teď jsem si tu hezky vykonstruoval svůj názor na pardubickou literární scénu a velice se mi líbí. Takhle mi to připadá takové hezky intimní.

Jak vlastně nahlížíte na Středisko východočeských spisovatelů?

Nemám s nimi praktickou zkušenost, ale zaslechl jsem, že jejich činnost je taková zkostnatělá. Stačí se podívat na jejich webovky. Všechno je to černobílé. Vypadá to jako úmrtní listy. Když jsem to někomu ukazoval, tak mi akorát říkali „*Tam se chceš přidat? Co blbneš?*“. Ale víc vám o tom asi poví Lukáš Vavrečka, já radši žádné takové informace vynášet nebudu.

3.2.1 Pokrytí pardubických autorů literatury v médiích:

Hned na začátku rozhovoru jsme s Vojtěchem Záleským narazili na jiný jeho rozhovor, který spolu s Lukášem Štěrovským poskytl Českému rozhlasu Pardubice a jenž byl zveřejněn 29. ledna 2021. Z toho si nemusíme brát jen tu informaci, že město New Haven na východním pobřeží Spojených států amerických skutečně existuje, ale také fakt, že Českému rozhlasu oba autoři připadali dost zajímaví na to, aby si je na rozhovor pozval.²⁰³

Toto také vyvolává otázku, jestli a popřípadě jak jsou pardubičtí literární autoři vlastně v médiích pokrýváni. Už z tohoto případu by se dalo vyvozovat, že v nich určitou roli hrají. Když do internetového vyhledávání zadáme jméno prakticky jakéhokoliv pardubického spisovatele, který je alespoň trochu zaběhlý ve svém oboru (často pro to stačí, aby vydal i třeba jen jediný román), prohlížeč nám nabídne mnoho platforem, na kterých je dotyčným určitý prostor poskytován.

²⁰³ Abychom mohli psát, vynechávali jsme hodiny ve škole. Přiznávají autoři knihy *Ďáblovo zlato*. *Český rozhlas Pardubice* [online]. ©1997-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://pardubice.rozhlas.cz/abychom-mohli-psat-vynechavali-jsme-hodiny-ve-skole-priznavaji-autori-knihy-8415323>

Mezi tato média kromě Českého rozhlasu patří například i sever *Deník.cz*,²⁰⁴ na který je ostatně v této spojitosti odkazováno už v rozhovoru s Lubomírem Macháčkem.²⁰⁵ Co se týče regionálního charakteru, pokrývá pardubické spisovatele také *Pardubický deník*.²⁰⁶ Ten však není jediným takovým deníkem. To samé platí o *Orlickém deníku*,²⁰⁷ na čemž se mimo jiné ukazuje, že určité kulturní a mediální propojení nefunguje v případě pardubických spisovatelů jen v rámci Pardubic, ale také východních Čech jako takových. Už víme, že v jejich rámci ve velkém operuje například Středisko východočeských spisovatelů (jak ostatně vypovídá už jeho název), ale kromě něj také několik sborníků či časopisů (sborník *Kruh*, bulletin *Kruh*, sborník *Na dva východy* a další). V rámci novin se pardubičtí autoři objevují ještě třeba v *Literárních novinách* nebo v *Krajských listech*.²⁰⁸

Český rozhlas není jediným rádiem, do kterého jsou pardubičtí spisovatelé zváni. Dalším takovým rádiem je ve své podstatě ještě kulturněji zaměřené Radio Wave. V jeho případě by bylo dobré poukázat na podcast Záložka, který se věnuje literatuře, spisovatelům i čtenářům (jak zní v jeho obvyklém úvodu). Třeba v díle, který byl uveřejněn 22. června roku 2022 se zde objevil Lukáš Vavrečka, aby promluvil o audioknihách.²⁰⁹

²⁰⁴ Spisovatel Lubomír Macháček: Když už vám to vydají, nedostanete honorář. *Deník.cz* [online]. ©2005-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ostatni_kultura/lubomir-machacek-psani-do-supliku-neni-nic-pro-me-20130115-pz4n.html

²⁰⁵ MACHÁČEK, Lubomír. Osobní rozhovor.

²⁰⁶ Macháček pokřtil další knihu. *Pardubický deník* [online]. ©2005-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: https://pardubicky.denik.cz/volny-cas/machacek_20070614.html

²⁰⁷ Budou číst z knih pro děti i dospělé. *Orlický deník* [online]. ©2005-2024 [cit. 2024-02-14] Dostupné z: https://orlicky.denik.cz/zpravy_region/budou-cist-z-knih-pro-deti-i-dospele-20171108.html

²⁰⁸ Člověk se musí smířit s tím, že je strůjcem své budoucnosti. Ať už reálné, nebo fiktivní, což není málo, míní spisovatel Lukáš Vavrečka. *Krajské listy* [online]. ©2013-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://www.krajskelisty.cz/literarni-klub/29471-clovek-se-musi-smirit-stim-ze-je-strujcem-sve-budoucnosti-at-uz-realne-nebo-fiktivni-coz-neni-malo-mini-spisovatel-lukas-vavrecka.htm>

²⁰⁹ Audioknihy mohou být cestou ke čtenářství, říká autor průvodce jejich světem Lukáš Vavrečka. *Český rozhlas Radio Wave* [online]. ©2005-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/audioknihy-mohou-byt-cestou-ke-ctenarstvi-rika-autor-pruvodce-jejich-svetem-8772661>

Pardubičtí spisovatelé se však neukazují jen v novinách, denících či rádiích - objevují se také v literárních časopisech. Je samozřejmé, že se objevují právě v těch, které vycházejí přímo v Pardubicích, především pak částečně i z jejich vlastní iniciativy. Zahrnutí v časopisech *Partonyma* či *Kruh* je tedy jasné. Zároveň však sahají i mimo region. Třeba velký literární časopis *Tvar* vydává v rámci svého čtvrtého čísla za rok 2021 rozhovor s Pavlem Rajchmanem. V tom Rajchman mluví mimo jiné o své tehdy aktuální básnické sbírce *Zboží*, o tom, že v každé době bylo čtenářů poezie málo, či o své práci na drezíně.²¹⁰

Zrovna Pavel Rajchman se však svou přítomností neomezil pouze na tištěné médium. Během pandemie covidu se v rámci projektu ČT Art pojmenovaném *Jedna báseň z bytu do bytu: autoři čtou v karanténě* postavil před kameru, aby přečetl jednu ze svých básní, také ze sbírky *Zboží*.²¹¹ Česká televize ale není jediným audiovizuálním médiem, do kterého byli pardubičtí autoři pozvaní. Nesmíme zapomínat také na YouTube a na podcasty, které se na něm vyskytují. V pořadu *Spotlight*²¹² na kanálu uživatele Tonyho Košáře zde v květnu 2023 vystoupil Přemysl Krejčík, aby mimo jiné promluvil o tom, že v poslední době mají lidé větší zájem o to knihu vydat, než přečíst.²¹³ To je ostatně téma, na které v dalších částech této práce také narazíme.

Nyní byla řeč především o rozhovorech s pardubickými spisovateli. Také ale nesmíme opomínat, že na mnoha literárních serverech či v mnoha literárních novinách vychází třeba také recenze na jejich knihy, a to ať už se jedná třeba o romány, nebo o sbírky básní. Na hodně serverech či internetových databázích se také vyskytují profily těchto autorů s jejich životopisy a bibliografií. Mezi takové stránky patří například populární Databáze knih.²¹⁴

²¹⁰ Železnice mě zachraňuje. *Tvar* [online]. ©2015-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://itvar.cz/zeleznice-me-zachranuje>

²¹¹ Jedna báseň z bytu do bytu. Autoři čtou v karanténě: Pavel Rajchman. *Česká televize Art* [online]. ©2017-2014 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://art.ceskatelevize.cz/inside/jedna-basen-z-bytu-do-bytu-autori-ctou-v-karantene-pavel-rajchman-X0mbH>

²¹² Podcastový YouTube kanál uživatele Tonyho Košáře, ve kterém se se svými hosty věnuje například literatuře, sportu nebo hudbě.

²¹³ „Pomalu víc lidí chce knížku napsat, než že by nějakou přečetli.“ SPOTLIGHT #49 w/ Přemysl Krejčík. *Youtube* [online]. ©2005-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=TutLenyJZGY&t=505s>

²¹⁴ Fanouškovská databáze, na které se nachází profily spisovatelů a jejich děl, které je zde také možno hodnotit.

Také nesmíme zapomínat na sociální síť. U těch hlavně v případě střední a mladší generace platí, že na nich dotyční spisovatelé aktivně vystupují. Mají tam své profily, dávají tam vědět o svých nových knihách, čímž také zajišťují marketing pro ně, dávají tam vědět o rozhovorech či o svých přednáškách, které se často týkají právě jejich knih, nebo také jiných témat poněkud obecněji zaměřených na fenomény literární kultury jako takové. Kromě toho se zde však dotyční objevují i na sociálních sítích někoho jiného. V takových případech může jít například o kluby, kde vystoupili s nějakou přednáškou či diskusí, o srazy či cony, na kterých se objevili a tak podobně. V takových případech se tu často objevují právě i autoři starší generace. Není tedy divu, když se třeba na Instagramu či Facebooku čtvrtletníku *Partonyma* objeví fotografie ze schůze její redakce, na které u jednoho stolu sedí příslušníci jak starší, tak i střední a mladé generace. Jinak řečeno, pardubickým spisovatelům v médiích prostor poskytován je. Často navíc ne zrovna malý. Zároveň však poukažme na to, že se to obvykle netýká vyloženě mainstreamových proudů, což však až na pár výjimek platí v české literární kultuře obecně. Dost možná i na to narážel v rozhovoru Lubomír Macháček, když říkal, že v Česku si na sebe vydělá možná tak deset největších literárních jmen.²¹⁵

3.2.2 Kurzy tvůrčího psaní:

V další části rozhovoru Vojtěch Záleský říká, že mu v psaní pomohly kurzy tvůrčího psaní. V tomto směru je důležité připomenout, že svá vysokoškolská studia absolvoval právě na Univerzitě Pardubice, na kterých semináře tvůrčího psaní fungují v rámci její Filosofické fakulty. Nabízelo by se, že na tyto kurzy se bude zaměřovat především již několikrát zmíněný obor historicko-literárních studií.²¹⁶

²¹⁵ MACHÁČEK, Lubomír. Osobní rozhovor.

²¹⁶ ZÁLESKÝ, Vojtěch. Osobní rozhovor.

Je fakt, že právě studenti tohoto oboru mají tento předmět přímo povinný. Chodit na něj obvykle začínají už od prvního semestru prvního roku studia, přičemž seminář je rozdělený na dvě části „roztáhlé“ přes dva semestry. V tom prvním se s vyučujícím zaměřují na psaní prózy, ve druhém na poezii. Není tomu však tak, že by tento předmět byl přístupný pouze studentům historicko-literárních studií. Jako volitelný předmět si ho mohou zvolit i studenti z jiných oborů, které psaní také zajímá. Právě díky tomu mohl předmět absolvovat také Vojtěch Záleský, který vystudoval obor filosofie.²¹⁷

3.2.3 Jiří Studený, alias Dr. Krejzyber, čili Dr. Krejzyberd:

Kurzy tvůrčího psaní na Univerzitě Pardubice vyučují především Jiří Studený, případně Antonín K. K. Kudláč. Již v komentáři k předchozímu rozhovoru jsem navíc psal, že právě Jiří Studený vyučoval tvůrčí psaní i v rámci začátečnické sekce Střediska východočeských spisovatelů. Tím to však u něj nekončí, nebrání se totiž ani výstupům v rámci workshopů, na kterých se zájemcům snaží v krátkém čase ukázat, jak ze sebe po tvůrčí stránce dostat v rámci psaní to nejlepší.²¹⁸

Není tedy divu, že Univerzita Pardubice, Středisko i další využívají jako lektora tvůrčího psaní právě Jiřího Studeného. Sám se na poli literatury jako autor pohybuje od konce 80. let. V roce 1989 se jeho tvorba na veřejnosti objevuje poprvé v rámci antologie mladých východočeských básníků pojmenované *Prvovýstupy*. Od té doby však vydává také šest vlastních básnických sbírek, prozatím zakončených knihou *Otevřené tělo*, která vyšla roku 2021.²¹⁹

²¹⁷ Historicko-literární studia. *FF UPCE* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://studuj.upce.cz/obor/ff-historicko-literarni-studia-bakalarsky-prezencni-cestina-0>

²¹⁸ Kavárna Universitas: Nezapomeň zapomenout. *FF UPCE* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://ff.upce.cz/kavarna-universitas>

²¹⁹ Jiří Studený. *Databáze knih* [online]. © [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/autori/jiri-studeny-30533>

Mimo poezie však Jiří Studený vydává také odbornou literaturu, v níž se zaměřuje právě na tvůrčí psaní. Kromě toho se v ní zabývá také naratologií, versologií či genologií. I z toho lze odvodit, že ke zkoumání teorie a praxe tvůrčího psaní přistupuje interdisciplinárně. Není u něj výjimečné, že se ve vztahu k tvůrčímu psaní jako takovému zabývá rovněž psychologií kreativity, dramatickou výchovou, ekologií, rétorikou (kterou na Univerzitě Pardubice v rámci samostatného předmětu vyučuje také) či stylistikou.²²⁰

Přestože je Jiří Studený technicky vzato královéhradecký autor, nebylo by podle mého názoru dobré ho z této práce vynechat. Do pardubické literární kultury a jejího vývoje přispívá už roky právě skrze své kurzy tvůrčího psaní či obecně výukou (převážně literátů) na Univerzitě Pardubice. Během pořizování svých rozhovorů jsem se navíc nesetkal téměř s nikým, kdo by ho neznal (a to nejen v rámci autorů z Univerzity). I na tom se ukazuje, že jeho vliv na místní literární scénu není zrovna malý.

3.2.4 Antologie *Prvovýstupy*:

V předchozí podkapitole jsem v souvislosti s Jiřím Studeným zmínil také antologii *Prvovýstupy*. Ta byla vydána v roce 1989 královéhradeckým nakladatelstvím Kruh, jehož důležitost pro pardubickou literární kulturu především přes Středisko východočeských spisovatelů již byla zmiňována. Nejenže tato antologie tedy dokazuje, že Jan Dvořák, který byl šéfredaktorem nakladatelství, skutečně vždy pomáhal (nejen) začínajícím autorům vydávat knihy, ale také že v rámci východních Čech je vydávání regionálně zaměřených sborníků, bulletinů či antologií již určitou tradicí.²²¹

3.2.5 Pardubické (či východočeské) sborníky a jejich dělení:

Během rozhovoru s Vojtěchem Záleským v jednu chvíli narážíme na jeho budoucí přispívání do chystaného sborníku. Na dotaz, jakým způsobem bude tento sborník sestavován, mi Záleský odpovídá, že žánrově. To je samozřejmě také jedna z možností. V této práci jsme se dosud zabývali spíše těmi regionálními, ale jen ty samozřejmě nevycházejí.²²²

²²⁰ STUDENÝ, Jiří. *Dramata jazyka: teorie literatury a praxe tvůrčího psaní*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. s. 16.

²²¹ Kolektiv autorů. *Prvovýstupy*. Hradec Králové: Kruh, 1989. ISBN 80-7031-084-7. s. 174.

²²² ZÁLESKÝ, Vojtěch. Osobní rozhovor.

V rámci mých rozhovorů s pardubickými autory jsem narazil na především čtyři typy sborníků, které zde v průběhu let vycházely nebo vycházejí. Jedním typem jsou právě ty regionální, o které se tu ve velkém zapříčinilo třeba Středisko východočeských spisovatelů. Ať už šlo o sborníky *Tady a ted'*,²²³ *Kruh*²²⁴ či *Na dva východy*,²²⁵ byl cíl vždycky stejný. V úvodu ke každému z těch sborníků se pokaždé psalo, že kvalita vybraných básní nebo próz je spíše druhořadá a že editorům sborníků jde především o představení buď pardubických nebo východočeských autorů. Regionální motivace je tedy v takových případech více než zřejmá.

Dalšími třemi typy pardubických (či východočeských) sborníků jsou typy žánrové, tematické a myšlenkové. V případě těch žánrových jde jednoduše o „posbírání“ děl autorů píšících v rámci jednoho žánru. Třetím takovým druhem sborníků zde bývají sborníky tematické, mezi které patří třeba rozsáhlý sborník *Hlubiny města* (byť ten tedy není čistě východočeský),²²⁶ který budu více komentovat u rozhovoru s Lukášem Vavrečkou.²²⁷ U takových sborníků jde o zachování určitého tématu, ke kterému se ale může například i v rámci žánru přistupovat naprosto jakkoliv. Posledním typem sborníku, který se tu objevuje, je sborník myšlenkový, představující určitou ideu. Příkladem takového sborníku by mohl být například sborník *7edm*,²²⁸ který v rámci nakladatelství Theo editoval pardubický básník Pavel Rajchman, a jenž měl za cíl čtenáři představovat neotřelé autory jdoucí proti proudu. O *7edm* i Theu však více v komentáři k rozhovoru právě s Pavlem Rajchmanem.

Všechny tyto druhy sborníků však mají primárně jeden cíl, který je pro všechny z nich společný, a tím je představování daných autorů čtenáři. Kromě tohoto cíle ale bývá obvyklé, že jde také o seznámení autorů mezi sebou. O tom ale více opět především v rozhovoru s Lukášem Vavrečkou.²²⁹

²²³ MACHÁČEK, Lubomír. *Tady a ted'*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2003. s.

²²⁴ HRABINEC, Jiří. *12 – Dvanáct východočeských prozaiků*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2007. s. 1.

²²⁵ BÍNA, Lukáš. *Sever, západ, východ 5 / Východní Čechy a Vysočina: na dva východy*. Pardubice: Štěpán Bartoš, 2013. s. 120.

²²⁶ VAVREČKA, Lukáš - SNĚGOŇOVÁ, Kristýna. *Hlubiny města*. Praha: Epoque, 2023. ISBN 978-80-278-0116-9. s. 472.

²²⁷ VAVREČKA, Lukáš. Osobní rozhovor.

²²⁸ RAJCHMAN, Pavel. *7edm 2005*. Pardubice: Theo, 2005. ISBN 80-23951-14-9. s. 138.

²²⁹ VAVREČKA, Lukáš. Osobní rozhovor.

Otázkou pak také je, zdali jsou dané sborníky případným přispívajícím autorům spíše otevřené, nebo uzavřené. Například u těch regionálních je jasné, že do nich nemůže přispívat autor žijící či tvořící mimo region. I tak je ale možné výběr autorů omezit ještě více, což je vidět například na Středisku východočeských spisovatelů a na jeho sborníku *Kruh*. Sborník má sice za cíl shromažďovat východočeské spisovatele, podmínkou však také je, aby dotyční byli zároveň oficiálními členy Střediska. Tím na jednu stranu dochází k zachování určité integrity vůči Středisku jako takovému, také však kvůli tomu vyvstává otázka, jestli tento způsob sestavování sborníku není selektivní až příliš – pokud tedy jde skutečně hlavně o představování autorů východočeského regionu bez ohledu na kvalitu. Spíše to totiž poté vypadá, že jde hlavně o představování členů Střediska. To však v úvodu a cílech sborníku napsané není. Když navíc editor sborníku Jiří Hrabinec v úvodu téměř každého čísla sborníku *Kruh* píše, že tvorba nebyla vybírána podle kvalitu, dělá tím Středisku také poněkud medvědí službu. Čtenář si takto může říct, že když to očividně ani podle Hrabince není v rámci některých autorů ze Střediska s jejich literární kvalitou moc valné, Středisko zas tak prestižní nebude.²³⁰

3.2.6 Suchá autorská čtení:

Suchá autorská čtení jsou původně iniciativou básníka Vojtěch Weisbauera. V roce 2011 je začal organizovat v rámci pardubického Klubu 29. Čtení probíhají dodnes, byť už se o jejich organizování nestará Weisbauer, ale spíše básnířka a herečka Anna Řehůřková (zdejší šestý rozhovor) nebo básník a hudebník Vilém Kubáč, mimo jiné také člen folkové kapely Gorale originale.²³¹

²³⁰ HRABINEC, Jiří. *12 – Dvanáct východočeských prozaiků*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2007. s. 1.

²³¹ ŘEHŮŘKOVÁ, Anna. Osobní rozhovor.

Pokud bychom měli tvrdit, že právě Suchá autorská čtení jsou ze všech pardubických autorských čtení nejpopulárnější, nejspíš bychom nebyli daleko od pravdy. Ze všech současných (tedy těch stále probíhajících) mají také nejdelší tradici. O zapálení organizátorů „Sucháčů“ (jak jsou tato čtení obvykle v rámci Pardubic nazývána) i vystupujících na nich svědčí mimo jejich dlouholeté trvání například i fakt, že za svou zatím třináctiletou existenci vydali tři sborníky sdružující autory, kteří na těchto čteních vystupují nebo vystupovali. Těmito sborníky jsou *Chuťovky k pivu* z roku 2014,²³² *Kuchařka Suchých autorských čtení* z roku 2016²³³ a *Vinný list Suchých autorských čtení* z roku 2018.²³⁴

Podobně jako u sborníku *Kruh* nebo *Lumíkem proti své vůli* i zde najdeme u každého z přispívajících autorů její či jeho fotografii a medailon. Velký rozdíl u Sucháčů však představuje přístup právě k oněm krátkým biografickým. Určitý gastronomický prvek je znát už z názvů těchto sborníků, u těch to však nekončí. S „gastrem“ se tu totiž pracuje i v rámci medailonů. Proto například v *Kuchařce Suchých autorských čtení* u každého autora vidíme fotku, jméno, ingredience (věk, škola, zájmy), postup přípravy (například kam autoři chodí pro inspiraci a jak probíhá jejich proces psaní) a způsob podávání (jak autoři chtějí, aby bylo jejich dílo ideálně čteno).²³⁵

Motivací pro vznik Sucháčů byla pro Vojtěcha Weisbauera touha po tom, aby své literární dílo nemusel psát pouze do šuplíku. Jelikož v tomto snažení ale pochopitelně nemohl být sám vzhledem k tomu, že taková autorská čtení bývají kolektivním dílem, začal postupně dávat dohromady více a více autorů, kterým byla daná myšlenka sympatická. Lidí nakonec Weisbauer sehnal hodně dost možná také v důsledku toho, že Sucháče podle jeho názoru mají být hlavně o pestrosti a otevřenosti.²³⁶

²³² WEISBAUER, Vojtěch. *Chuťovky k pivu*. Pardubice: Vojtěch Weisbauer, 2014. ISBN 978-80-260-5880-9. s. 66.

²³³ WEISBAUER, Vojtěch. *Kuchařka Suchých autorských čtení*. Pardubice: Vojtěch Weisbauer, 2016. ISBN 978-80-260-9629-0. s. 159.

²³⁴ WEISBAUDER, Vojtěch. *Vinný list Suchých autorských čtení*. Pardubice: Vojtěch Weisbauer, 2018. ISBN 978-80-270-3407-9. s. 212.

²³⁵ WEISBAUER, Vojtěch. *Kuchařka Suchých autorských čtení*. Pardubice: Vojtěch Weisbauer, 2016. s. 4.

²³⁶ WEISBAUER, Vojtěch. *Vinný list Suchých autorských čtení*. Pardubice: Vojtěch Weisbauer, 2018. s. 5.

Pokud bychom měli zkoumat samotné literární dílo, které se v těchto sbornících vyskytuje, našli bychom zde prózu, ale především poezii. Z valné většiny oněch básní číší bohémský duch. Přitom se zde autoři nevěnují jen pohodovým či veselým tématům. Naopak, téma deprese, smutku či jiného strádání se tu objevuje celkem často, nicméně i takové básně a povídky obvykle bývají protkány nadhledem a smyslem pro humor.²³⁷

Co se přispívajících autorů týče, je na sborníku skvělé, že se s každým dalším dílem schválně nesnaží o zahrnování těch samých autorů. Ano, několik jmen se tu opakuje, ale ona snaha o různorodost je tu rozhodně znát. V každém dalším díle je čtenářům představena „nová generace“ Sucháčů, která s sebou znovu přináší nová témata i nové způsoby nahlížení na ta stará. Věkově se místní autoři obvykle pohybují v rozmezí osmnácti až pětatřiceti let. Nutno podotknout, že hodně těchto lidí se na pardubickém kulturním životě podílí dodnes. Mezi nimi jsou například právě Anna Řehůřková nebo básník, herec a herecký kouč Tomáš Jireček (ten byl ostatně také několikrát zahrnut ve sborníku *Kruh*). I z rozhovoru s Annou Řehůřkovou je však patrné, že mnoho jiných autorů se v průběhu let od pardubického kulturního života spíše distancovalo.²³⁸

Mezi jmény autorů si můžeme povšimnout, že se autorských čtení účastnilo mnoho vysokoškoláků nebo vysokoškolských absolventů. Mezi takovými studenty či absolventy se často objevují i jména studentů Univerzity Pardubice. Byla by však mýlka, kdybychom Sucháče považovali za čistě regionální záležitost. Kromě Pardubáků se čtení v průběhu jeho historie účastnilo i mnoho autorů z jiných měst a krajů Česka. I to dokazuje kulturní přesah nejen Sucháčů, ale i samotného Klubu 29. To umožňuje i již zmiňovaná otevřenost těchto čtení. Na Sucháčích totiž mohou vystoupit prakticky všichni autoři, kteří o to projeví zájem. V tomto směru si jeho organizátoři často také dávají pozor, jestli se i na jiných čteních po Pardubicích neobjevují nějaká nová jména, která by se následně mohla přidat i mezi Suchá autorská čtení. Je otázkou, zdali je možné mluvit o Sucháčích také jako o literární skupině, avšak jejich sborníky, časté akce (Sucháče se obvykle konají dvakrát do roka a jejich účastníci se většinou objevují i na mnoha jiných akcích Klubu 29) a celkově pospolitost vypovídají o tom, že možná přeci jen ano.²³⁹

²³⁷ WEISBAUER, Vojtěch. *Kuchařka Suchých autorských čtení*. Pardubice: Vojtěch Weisbauer, 2016. s. 114.

²³⁸ ŘEHŮŘKOVÁ, Anna. Osobní rozhovor.

²³⁹ WEISBAUER, Vojtěch. *Kuchařka Suchých autorských čtení*. Pardubice: Vojtěch Weisbauer, 2016. s. 1.

Zajímavé je, že mezi autory se ve sborníku objevuje třeba i jméno Matěje Karase. Jedná se o básníka, který až do roku 2023 pracoval na radnici města Pardubice, konkrétně v jejím oddělení pro kulturu. To zaprvé ukazuje, že v Pardubicích skutečně existuje nemalé propojení mezi podobnými kulturními odděleními (důkazem toho budiž také třeba spolupráce kulturního oddělení Krajské knihovny v Pardubicích se Střediskem východočeských spisovatelů) a zdejšími kulturními akcemi, skupinami či institucemi. Také to ale možná z části vysvětluje, proč byli sborníky Sucháčů vydávány za finanční podpory Statutárního města Pardubice.²⁴⁰

V poslední řadě mám potřebu v případě Suchých autorských čtení poukázat ještě na jednu pardubickou souvislost. Byť na Sucháčích v posledních třinácti letech četlo pár autorů z historicko-literárních studií Univerzity Pardubice, především v posledních několika letech se na nich téměř žádní neobjevují, což se, bohužel, týká i jiných autorských čtení, která jsou po Pardubicích pořádána.²⁴¹

3.2.7 Divadlo 29:

Divadlo 29 je pro (nejen) pardubickou literární scénu důležitým bodem. Není divu! Kdybychom se měli podívat na jeho hlavní cíle, které jsou uvedeny na jeho vlastním webu, zjistíme, že Divadlu jde především o uvádění současného umění z oblasti *performing arts*,²⁴² literatury a vizuálního umění, o podporu rozvoje uměleckých aktivit, vzdělání v oblasti kultury a umění, kulturní aktivity ve veřejném prostoru a *site specific activity*²⁴³ a o podporu kulturně-komunitních aktivit v regionu. Především to poslední by nás mělo upozornit na fakt, že si Divadlo 29 stanovilo za cíl mít v kulturním směru jistý význam, což se mu vzhledem k jeho programu a častým akcím zajisté daří. Navíc se nejedná o prostor jen pro regionální či obecně české umělce. Běžně zde vystupují například hudebníci z jiných evropských, občas dokonce i mimoevropských zemí.²⁴⁴

²⁴⁰ WEISBAUER, Vojtěch. *Kuchařka Suchých autorských čtení*. Pardubice: Vojtěch Weisbauer, 2016. s. 82.

²⁴¹ DUDYCHOVÁ, Magdaléna. Osobní rozhovor.

²⁴² Živá představení.

²⁴³ Druh umění, který může být předváděn, vystavován, prováděn nebo promítán jen v určitých prostorách.

²⁴⁴ O nás. *Otevřená kultura* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z:

<https://www.otvorenakultura.cz/cs/divadlo-29/o-nas>

3.2.8 Klub 29:

Klub 29 představuje malou scénu Divadla 29. Právě zde se mimo jiné konají Suchá autorská čtení. Kromě prostoru pro kulturní akce však funguje také jako kavárna a bar. Také se zde vyskytuje galerie, v rámci které tu svá díla vystavují umělci z celé republiky. Na webu Klubu 29 se můžeme dočíst, že tu „*probíhají výstavy, komornější koncerty a divadelní představení či performance, filmové projekce, čtení, přednášky, besedy, semináře a další doprovodné akce programu Divadla 29*“.²⁴⁵

Klub byl založen v roce 2004. V roce 2006 byl ze stejného patra, kde se nachází Divadlo 29 přemístěn do přízemí, jelikož to klubu poskytuje větší prostory. Od té doby je Klub 29 provozován zde.²⁴⁶

²⁴⁵ Klub 29 – malá scéna Divadla 29. *Otevřená kultura* [online]. © [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://www.otevrenakultura.cz/cs/divadlo-29/klub-29-mala-scena-d29>

²⁴⁶ Tamtéž.

3.3 Lukáš Vavrečka:

Narodil se roku 1987. Na Univerzitě Pardubice vystudoval bakalářský obor historicko-literárních studií a magisterský obor kulturních dějin. Právě na prvním zmíněném se seznámil s mnoha lidmi, se kterými sdílel své literární zájmy. To později vedlo mimo jiné k vydání společného sborníku *Lumíkem proti své vůli*, později však také k ještě ambicióznějšímu literárního časopisu *Paronyma*, v jehož rámci fungoval několik let na pozici šéfredaktora. V rámci vlastní literární tvorby se dříve věnoval především poezii, později se však přeorientoval na prózu. V jejím případě se především zaměřuje na mysteriózní žánr, který u něj bývá spojován s prvky psychologického románu, detektivky, erotiky či sci-fi. Krátce byl historicky druhým předsedou Střediska východočeských spisovatelů, po organizačních neshodách však z této instituce odešel. Dodnes se nicméně snaží spojovat české literární autory sestavováním dalších sborníků. Pohybuje se také na poli audioknih, které pravidelně recenzuje.

11. října 2023

Existuje podle tebe nějaká pardubická literární scéna?

Je otázkou, jestli ještě existuje v podobě, kdy by se stále dala nazvat scénou. Dříve existovala rozhodně, což ti musel říkat Lubomír Macháček. Já jsem toho byl nějakou dobu taky součástí, protože jsem byl ve Středisku východočeských spisovatelů. To mělo pod palcem spoustu akcí, včetně třeba podzimního Východočeského uměleckého maratonu. Sdružovalo nejen literární umělce, ale i výtvarníky, sochaře a tak dále.

Platilo, že lidé, kteří byli na Pardubicku literárně činní, bývali zároveň součástí tohoto střediska. Už jenom skrze to lze prokazatelně říct, že tu nějaká scéna byla. A nechci o něm mluvit jen v minulém čase. Pořád tu funguje, jen já už v něm nejsem. Do roku 2014 jsem v něm dokonce byl předsedou, ale pak jsem odtamtud vystoupil.

Kvůli čemu jsi vystoupil?

Víceméně šlo o ideový nesoulad mezi tím, jakým způsobem by se literární kultura na Pardubicku dala dělat, a tím, jak už to bylo zaběhnuté a co byli členové výboru ochotní změnit.

Myslím, že tento rozpor ale vycházel i z generačního rozdílu. Do Střediska jsem vstupoval jako mladíček na jednu stranu s nasazením, které oni chtěli. Zároveň ale chtěli, abych s tím samým nasazením řídil jejich instituci tak, jak ji do té doby řídili oni. V tom jsme se nepochopili.

Připadá mi, že mimo to tu ale je určité podhoubí, které nicméně není soustředěné pod jednu výhradní instituci. V Pardubicích prostě žijí literárně tvůrčí lidé. Je tu Filozofická fakulta s oborem historicko-literárních studií, který existuje už od roku 2005. V jeho ročnících studenti zakládali různá uskupení. Vydávali studentské sborníky, scházeli se po čajovnách a vzájemně si četli své texty. Někteří v psaní pokračovali i po studiu, jiní ne. A pak tu byli tací, kteří sice pokračovali, ale přesedlali na úplně jiný styl psaní.

Když se tohle dělo třeba za mých studentských let, měli jsme sborník *Lumíkem proti své vůli*. Zároveň si ale pamatuji, že tam se mnou chodili lidé, kteří ze scény nezmizeli, například Veronika Skalecká,²⁴⁷ tehdy Trestrová. To je publicistka, která vydává u Pavla Mervarta.²⁴⁸ Také tam chodil Filip Appl, což je reportér a žurnalista píšící mimo jiné pro *Enigmu*.²⁴⁹ Také tam chodil žurnalista Martin Ťopek, který dělal v *Mladé frontě DNES*²⁵⁰ a dnes v *Hospodářských novinách*.²⁵¹ Tehdy to ale byli samozřejmě teprve studenti. Dnes jsou to lidé, kteří se někteří při nejmenším částečně živí tím, že píší. Sice ne beletrii, ale to je jedno. Pro mě v tom stejně není rozdíl. Když někdo umí psát, může se tím živit a je jedno, jestli bude psát článek, rozhovor, nebo reportáž. Nevidím v tom nic, kvůli čemu bych si řekl „... a beletrista je míň, nebo víc“.

Takže literatura je literatura.

Přesně tak.

Ale ještě se vrátím k tomu podhoubí. Momentálně jsou dvě hlavní těžiště stále ve Středisku východočeských spisovatelů a v HLS. To je taky pravděpodobně důvodem k tomu, proč tu neustále probublávají různí jedinci nebo skupinky. Ale co se skutečně aktivních autorů týče, je jich v Pardubicích překvapivě dost, přičemž já to tak беру hlavně s ohledem na fantastiku a populární žánry obecně. Ostatně je tu Lubomír, který píše detektivky, Přemek, který dělá společenskou prózu a alternativní historii, což já ostatně občas taky. A pak je tu třeba Vojta Záleský a další.

V průběhu let jsem postupně úplně náhodně nacházel další a další autory, kteří jsou třeba mimo ono podhoubí. Celkově vnímám, že čím déle tu člověk žije, tím víc naráží na to, že tu ti autoři žijí, jen člověk kolikrát netuší, že to jsou Pardubáci. Navíc se často ani nesdružují, protože leckdy ani není kde.

²⁴⁷ Pardubická historička a prozaička.

²⁴⁸ Majitel červenokosteckého knihkupectví, které často využívají i pardubičtí spisovatelé.

²⁴⁹ Český časopis o záhadách a konspiračních teoriích.

²⁵⁰ Jeden z nejprodávanějších českých deníků.

²⁵¹ Český deník zaměřený na ekonomiku a politiku.

Dlouho tu ale v rámci institucí fungoval časopis *Partonyma*. V něm jsme autory sdružovali a skrze to jsme zjišťovali, že tu jsou píšící lidé, kteří můžou v rámci autorských večerů, které jsme s tím časopisem pořádali, něco přečíst. Samozřejmě jsme sem tahali i lidi z venku, abychom sem dostali zajímavá jména, ale zároveň jsme nacházeli i zdejší autory. Částečně i kvůli tomu, že jsme k sobě neustále hledali další redaktory.

Časopis, který nemá prostředky na to poskytovat honorář svým redaktorům, má redaktory s krátkou životností. Tudíž jsme neustále hledali další a další tvůrčí lidi, které by tímhle způsobem bavilo s texty pracovat.

Navíc literární čtení třeba u Bílého Kocouře nebo v Klubu 29 byla často motivovaná tím, že k nim docházelo v rámci nějakého programu s periodikem, ať už to byly třeba *Tahy*, které na fakultě vycházely také, nebo *Partonyma*, která původně na fakultě nevycházela. Ona totiž nejdřív fungovala zvlášť, pak pod Střediskem východočeských spisovatelů, pak ji vydával Pavel Mervart a až nakonec byla fakultní.

Zrovna ten Klub 29 mi v rámci autorských čtení připadá hodně důležitý.

V něm bylo hodně programů. Od jisté doby to tedy zas tak aktivně nesleduji, protože co se týče pardubického vystupování, šel jsem trošičku do pozadí. Nicméně mezi lety 2006 až 2013 jsem míval v Klubu 29 program třeba třikrát do roka.

Proč jsi tedy z místního literárního života vystoupil i v tomto směru?

Prvním důvodem bylo, že jsem nechtěl přehltnout pardubické publikum sebou a tím, co dělám. Tím mám na mysli, že bych se sem pořád cpal. Opadlo ze mě takové to mladistvé dekadentní ego, které má pocit, že dělá něco převratného, o čem se všichni musí dozvědět. Místo toho nastoupila určitá míra pokory.

Druhým důvodem bylo, že jsem hrozně dlouho vystupoval hlavně jako básník, ale zhruba kolem toho roku 2013 jsem poezii psát přestal a od té doby se soustředíuji hlavně na delší prózy. A právě to mi víceméně zabránilo nějakým způsobem vystupovat. Ono když mám najednou velkou knihu, tak co s ní mám na takové akci dělat? Mít v Klubu 29 program založený na tom, že tam budeme vystupovat třeba ve třech lidech s tím, že každý přečteme ukázkou z naší knihy? To je prostě blbý. Stejně tak, pokud by tam třeba byli dva básníci a já bych přečetl ukázkou z románu. Taky blbý. Tudíž jsem vystoupil i z tohoto důvodu. Psaní fantastických románů mě ale zároveň hrozně bavilo a chtěl jsem to dělat dál, jen mi došlo, že s nimi nemá cenu jezdit po autorských čteních.

Něco jiného bylo, když jsem se později dal na psaní povídek, což mě v tuto chvíli silně naplňuje. Cítím se teď v povídkách jistý a baví mě se realizovat na krátkém textovém, ale i časovém úseku. Takhle si třeba měsíc můžu rozmýšlet povídku a pak ji za víkend napsat, což je něco, co se s románem dělat nedá. To je naopak hrozný maraton a já obvykle nemám sílu se ponořit do něčeho takových rozměrů.

Nicméně teď se k veřejným čtením vracím právě skrze kratší povídky, ale dříve jsem se jich účastnil hlavně skrze poezii, která se na ně víc hodí. Autorská čtení ostatně bývají založena na básních. I čtení s *Partonymou* vždycky fungovala jako čtení básníků. Prozaici tam prakticky nebyli. Navíc se takhle nečetlo jenom v Pardubicích, ale třeba také v Praze v Mandragoře²⁵² nebo v Černé labuti,²⁵³ v Poděbradech, v různých knihovnách a tak dále. Těch čtecích večerů bylo hodně, ale vlastně všechny byly básnické.

Od tohoto jsem se ale odřízl, protože jsem cítil, že už v tom nechci pokračovat. Dá se i říct, že jsem se jako básník vyčerpal, abych tak řekl. Radši jsem pak lyriku vsazoval do prózy.

²⁵² Pražská hudební vinárna, klub a restaurace.

²⁵³ Dům v Praze, ve kterém se setkává gastronomie, kultura, umění, kancelářské prostory a místo pro akce.

Jak na *Partonymu* vzpomínáš?

Velice pěkně. Byl to projekt, který začal úplně na koleni. Konkrétně tak, že jsme se u mě na bytě potkali s Martinem Ťopkem. Hrozně dlouho jsme si tam povídali a v rámci toho jsme si řekli, že by bylo fajn udělat časopis, který by sdružoval experimentální tvůrce. Vycházel by v minimálním nákladu – víceméně jenom pro ty tvůrce – spíš jako takový oběžník, aby se o sobě ti, kdo by do něj přispívali, vzájemně dozvěděli. Nekladl by se v něm důraz primárně na literární kvalitu, ale aby posloužil jako poznávací platforma.

V takové podobě jsme vydali dvě čísla, na základě kterých jsme zjistili, že to takhle není udržitelné. Všichni autoři chtěli, aby se časopis dostal i někam ven, tedy abychom nebyli jenom periodikem pro bublinu. Tak jsme tedy začali pracovat s touto myšlenkou.

U třetího čísla jsme to tedy napojili na projekt Think Big,²⁵⁴ který tehdy vypsal O2. Jeli jsme do Doksů na takový workshop, kde jsme tento projekt představovali. Podařilo se nám získat dotaci, díky které jsme potom rozjeli čtvrté, páté a šesté číslo. Tahle čísla už šla i do kaváren. Navíc jsme v té době začali fungovat pod Střediskem východočeských spisovatelů, které tomu dělalo záštitu v tom smyslu, že *Partonymu* v té době vydávalo.

Později se to chytlo. Zjistili jsme, že jsme schopní tahat jména z různých regionů, tak jsme přešli pod Mervarta a časopis šel do prodeje. To se stalo v době, kdy jsem ze Střediska odešel i já. Vlastně jsme z něj tedy já i časopis vystoupili společně, protože v té době jsem byl pořád ještě jeho šéfredaktorem.

Každopádně pod Pavlem to mělo svůj smysl, protože jsme se pod ním dostali do klasického distribučního prodeje, do knihoven, také se prodával e-book a tak podobně. Takhle to fungovalo poměrně dlouho.

Po necelých čtyřech letech fungování jsem začal být jako šéfredaktor unavený. Začal jsem tedy hledat nástupce, načež mě na dalších více než šest let velice funkčně vystřídal Přemek Krejčík. Ten to vydržel výrazně déle, než já, a zároveň ještě víc podpořil růst *Partonymy*. Když jsem totiž odcházel, měli jsme v ní jména převážně regionálních autorů. Pod Přemkem jsme tam ale začali mít také držitele ceny Magnesia Litera nebo zahraniční autory v překladech. Navíc tím, jak Přemek jezdil po více kontinentech, nám sháněl i autory z nich.

²⁵⁴ Nadace podporující různé projekty například v oblasti péče o děti či kultury.

V téhle době to tedy mělo velké rozměry, ale v určité chvíli bylo zřejmé, že s desátým ročníkem *Partonyma* skončí. Dosáhla svého důstojného vrcholu. Růst má prostě svoje limity. Mohli bychom tedy fungovat dál, pokud by se z nás stal komerční časopis, který by byl financován z reklamy, ale to je u literárního časopisu prakticky nemožné. Ten je opravdu možné financovat spíš jen z dotace. Navíc u nás dotace literárním periodikům stačí jen jakž takž a dosáhnou na ně. *Tvar*, *Host* a podobní. Navíc ani těm to spíš nevystačují. Vmísit se mezi tato jména s dalším periodikem tedy bylo těžko představitelné, tudíž jsme éru *Partonymy* ukončili. Navíc mi připadá, že konec po desetiletém trvání vypadá ještě důstojně v tom smyslu, že si člověk alespoň může říct, že to nebyl jen takový výstřelek.

Účastníš se mnoha literárních akcí. Je to podle tebe důležité pro spisovatele obecně?

Obecně ne. Je to důležité podle toho, kterým typem spisovatele chce člověk být. Znam spoustu autorů, kteří píšou a prodávají v takových nákladech, se kterými jsou spokojeni. Lidé, o kterých ti dotyční chtějí, aby o nich věděli, o nich vědí. Takový spisovatel se za ničím neštvou. Nepotřebují vystupovat ani se někam hnát. Nicméně vzhledem k tomu, co za literaturu píšu já a ještě vzhledem k tomu, co od sebe očekávám, vím, že to bez ježdění na akce nejde. Hlavně pak, když se bavíme o žánrové literatuře, konkrétně o fantastice. V ní je strašně důležité být součástí fandomu. Tím nechci říct, že je důležité být vidět ve smyslu se lidem cpát, ale být součástí komunity, která je zvyklá fungovat velice organicky. Pak už to psaní člověk ani nevnímá jako práci, ale jako zábavu. Navíc pak už ani nemusí pořád vyjednávat čtení v knihovnách a tak podobně, protože místo toho v rámci fandomu buď sám něco uspořádá, nebo je jinými jeho členy někam pozván. Tím se otevírají i další možnosti, protože takhle ostatní o člověku prostě vědí.

Jinak řečeno jsou u nás literární akce zaměřené na fantastiku založeny na takovém principu, na kterém u nás společenská próza, bohužel, moc nefunguje. Připadá mi, že v ní není ani zdaleka taková pospolitost nebo sounáležitost mezi tvůrci. Naopak je tam, bohužel, dost často vidět silná rivalita, nebo přinejmenším snaha si nepomocť. A to je podle mého názoru škoda. Člověk si v literatuře o to hůř hledá své místo, což mi u literatury a vlastně i u jakéhokoliv jiného kulturního odvětví připadá hrozně důležité. U literatury ale možná obzvlášť.

Co si myslíš o účasti spisovatelů na Comic-Conu?²⁵⁵

Ta mi připadá skvělá. Chápu ji jako dobrý způsob, jak dostat spisovatele do jednak veřejného, jednak populárního prostoru. Ještě během studia na vysoké škole jsem vnímal, že je tato profese brána spíš jako něco z gruntu nepopulárního. Že je to spíš jakási klubová artová záležitost. Ne vyloženě okrajová, ale spíš jsem ji vnímal jako intimní soukromý prostor, ve kterém fungují tvůrci, kteří se realizují maximálně jen na malém prostoru nějakého klubu. Do toho mají ti tvůrci čtenáře, kteří si kupují jejich knížky, jenže ani tohle z toho ještě podle mého názoru nedělalo komunitu. Prolomilo se to až s nástupem Bookstagramu²⁵⁶ a festivalů typu Humbook Fest,²⁵⁷ jelikož skrze ně se všichni tihle lidé skutečně začali spojovat do komunit a masově se potkávat s autory.

Je skvělé, že to dokáže fungovat i mimo young adult literaturu,²⁵⁸ která tedy trochu napomohla k tomu, aby se tohle celé rozjelo. Funkční to ale dokáže být i v rámci literatury pro dospělé.

Přes Comic-Con to pak funguje hlavně v rámci fantastiky a jejích různých žánrů, ale bylo by skvělé, kdyby to fungovalo i mimo ni také třeba u publicistické nebo společenské prózy. Je fakt, že takové literatuře se věnuje třeba Podzimní veletrh²⁵⁹ v Havlíčkově Brodě nebo Svět knihy,²⁶⁰ ale to jsou spíš přednášky. Lidé si tam na programu vyberou, na kterou autorskou přednášku chtějí zajít, dorazí na ni, spisovatele si poslechnou a zase odejdou. Mezitím sice také prochází mezi stánky a tak dále, ale není to to samé jako být na stejné vlně. Něco jiného je ale Comic-Con, protože ten je koncipován tak, že na něm máme všichni rádi to samé, a to jak autoři, tak čtenáři, tak cosplayeri.²⁶¹ Prostě máme rádi to samé a jdeme si to tam spolu užít. A pokud za mnou na pódium dorazí nějaký člověk z publika s tím, že chce můj mikrofon, aby něco řekl, klidně ho nechám to říct. Je to podle mého názoru stejně relevantní jako to, co tam říkám já, protože jsme tam všichni z jednoho soudku.

²⁵⁵ V mnoha zemích pořádaná akce stmelující fanoušky populární kultury.

²⁵⁶ Instagramové profily zaměřující se na literaturu.

²⁵⁷ Knižní festival každoročně konaný v Praze.

²⁵⁸ Žánr literatury, ve kterém je obvykle hlavní hrdinkou nebo hrdinou člověk obvykle ve věku od osmnácti do šestadvaceti let.

²⁵⁹ Výstavní a prodejní akce zaměřená především na knihy, ale také mapy a podobné publikace.

²⁶⁰ Mezinárodní knižní veletrh každoročně pořádaný v Praze.

²⁶¹ Lidé, kteří svým vzhledem i chováním na různých popkulturních napodobují své oblíbené fiktivní postavy.

Předpokládám, že se tedy dá říct, že na podobném fungování vznikla i *Paronyma*, nebo třeba sborník povídek *Hlubiny města*. Můžeme tedy v budoucnu očekávat pokračování právě těchto povídek?

To bych byl hrozně rád! S tímhle sborníkem jsme se na hlubiny města zaměřovali už od úplného začátku. Už když jsme vybírali autory, říkali jsme si „*Hm, tohohle ne. Ten se zaměřuje spíš na venkov*“ a tak podobně. A tím se nám automaticky udělal zásobník na pokračování, tedy na topos venkova a samot.

I tímhle akorát potvrzuješ své tvrzení o tom, že spisovatelé by mezi sebou měli mít spíš kladný vztah, než být v rivalitě. Ostatně i ty je tímhle v podstatě stmeluješ.

Ano, to je jedna z věcí, kterou jsme tím chtěli udělat. Navíc jsme se *Hlubiny města* pokoušeli dotáhnout dál, než antologie většinou jdou. Ty totiž obvykle dávají dohromady autory, kteří se buď znají, nebo neznají, a tak nějak je posadí vedle sebe. My jsme chtěli, aby se alespoň někteří z nich poznali mezi sebou. Proto jsme přišli s konceptem, že ta kniha nebude mít nějaký velký úvod, ale že před každou povídkou bude jen takový stručný úvodek, ve kterém na sebe budou reagovat autoři, kteří se primárně neznají. Věděli jsme, kdo koho důvěrně zná a tak dále, ale tohle jsme chtěli udělat obráceně.

Například jsme věděli, že nějaká autorka čte jiného autora, ale že obráceně to tak není. Dotyčný ji nezná, nečte ji, neměli šanci se potkat. Tak jsme tedy jemu dali její text. Také jsme smísili množiny žánrových a nežánrových autorů - tedy autorů společenské prózy - kteří žánrové autory většinou neznají. Chtěli jsme tedy, aby to fungovalo přesně tímhle způsobem.

Je pravda, že v rámci místních literárních kruhů narážím na tvoje a Přemkovo jméno často.

Teď přemyslím, co na tohle říct, aby to nevyznělo ješitně. Je pravda, že s Přemkem tu jsme, řekněme, zjevněji aktivní. Dalším velice zjevně aktivním autorem je tu pak Vojta Záleský.

Co tě tolik motivuje k zaměření se na audioknihy?²⁶²

Na to se těžko jednoznačně odpovídá. Byl jsem v tom tak nějak odchovaný. Když jsem byl malý, měli jsme ještě černobílou televizi. Později tedy barevnou, i když s křiklavými barvami, ale podstatné je, že se u nás jel hlavně poslech, protože rádio bylo ještě pořád v kurzu. Mělo velké jméno, člověk ho ještě pořád poslouchal. Nebylo moc komerčních stanic. Evropa 2 nebo Frekvence 1 se začaly objevovat až v devadesátkách. Vyrůstal jsem tedy na tom, u čeho si moji rodiče pamatovali, že je dobré pro dítě. To znamená *Hajaja*, nedělní pohádka a takové věci.

K tomu jsme samozřejmě doma měli také zásobu desek s *Křemílkem a Vochoomůrkou*, *Šmoulama*, *Včelkou Májou* a to u nás běželo dokola. Byl jsem dítětem, které si rádo vyhrálo se stavebnicemi, takže jsem si stavěl a u toho jsem pořád dokola jel ty samé desky. Rodiče mi je kvůli tomu později musely přehrát na kazety, abych přímo ty desky neohrál. Z rádia se pak nahrávaly další pohádky a pak dlouho dlouho nic. Mezitím jsem začal psát, začal jsem studovat literaturu a v jednu chvíli mi to kamarád připomněl. Řekl mi, že zrovna poslouchá nějakou knihu. Zeptal jsem se ho tedy: „Hele, a ono se jako dají poslouchat i komplet knihy?“.

Ono to totiž dřív normální nebylo. Respektive první vydavatelství audioknih tu bylo založeno už v devadesátkách, jenže tehdy nevydávalo nic, co by mě zajímalo. Spíš tam vycházela česká, případně zahraniční klasika, takže mě to jako pubertáka míjelo. Ten kamarád mě na to pak ale upozornil ve chvíli, kdy už nějakou dobu fungovalo Tympanum,²⁶³ které začínalo vydávat věci komerčního typu, které mě zajímaly. V roce 2012 už tam vycházel třeba Stephen King,²⁶⁴ u Kristián Entertainment²⁶⁵ pak Agatha Christie²⁶⁶ a podobné věci. Toho jsem se chytil a začal jsem audioknihy shánět a pak už se to jen vezlo, protože jsem zjistil, jak je to pro mě praktické.

²⁶² Lukáš Vavrečka vydal několik odborných publikací zaměřených právě na audioknihy a po celé republice o nich na různých akcích či školách vede odborné přednášky.

²⁶³ Audioknižní vydavatelství.

²⁶⁴ Jeden z nejvýznamnějších současných amerických spisovatelů. Také znám jako král hororu.

²⁶⁵ České vydavatelství.

²⁶⁶ Nejvýznamnější britská detektivkářská spisovatelka.

Tohle se totiž dělo v době, kdy jsem se začal žít sazbou. Absolvoval jsem odbornou praxi, na které mě Pavel Mervart naučil sázet, a já jsem pro něj pak začal dělat knihy. To znamenalo x hodin v kuse zírat do textu a lámat písmenka, ale zároveň to nečíst; to bylo důležité – nečíst to! Jinak totiž ztratíš pozornost nad tím, co tam vidíš. Tak jsem u toho poslouchal audioknihy a tak se ze mě stalo to, čemu se teď říká audiomol.²⁶⁷

Nějakou dobu poté, co u nás distribuce audioknih vešla ve známost, jsem začal jejich vydavatelství oslovovat s nabídkou spolupráce. S tím jsem začal na jednom ročníku Světa knih. K té spolupráci pak skutečně došlo. Začal jsem audioknihami plnit svůj instagramový účet. Tím se ze mě v té době stal jediný exot, který to dělal. V té době si totiž všichni na Instagram fotili knížky a psali o nich, zatímco já jsem fotil céděčka a psal jsem o audioknižkách. Jelikož jsem byl jediný, kdo tohle dělal, můj účet strašně vyrostl.

Toho si všimli i další vydavatelé, díky čemuž mám dneska spolupráci asi s osmi z nich, přičemž někteří z nich mi do aplikace s audioknihami posílají všechno, co vydávají. Já si mezi tím vybírám to, co mě zaujme. To si pak poslechnu, a pokud mi to připadá dobré, tak o tom i napíšu a takovým způsobem funguji na už vlastně influencerské²⁶⁸ bázi.

Tím, že jsem toho postupně naposlouchával stovky a stovky, jsem pak měl o to větší tendenci se k tomu vyjadřovat a srovnávat to. V té době mě oslovili lidé z *naposlech.cz*,²⁶⁹ jestli bych pro ně nezačal psát nějaké články a recenze. Na to jsem se nejdřív necítil dost kovaný. Říkal jsem si, že posuzovat tohle přímo na takovém webu by měl spíš nějaký režisér nebo dramaturg a ne týpek z Pardubic, co poslouchá audioknižky. Jim ale asi i tak připadalo relevantní, co si o tom myslím. Navíc jsem zjistil, že lidé od audia často fungují úplně jinak.

Jednou jsem pracoval s režisérem Michalem Burešem²⁷⁰ v rámci přípravy takové série článků *Udělat audioknihu*, na základě které později vznikl audioblog na Audiolibrixu.²⁷¹ To jsme pak částečně zpracovali i do knihy *Nečtu! Poslouchám*.²⁷²

²⁶⁷ Člověk „ujíždějící“ na audioknihách.

²⁶⁸ Influencer je osobou natolik známou, že svým chováním potenciálně ovlivňuje velkou skupinu lidí. Spíše se tak ale mluví o lidech, kteří se stali známými skrze sociální síť, YouTube apod.

²⁶⁹ Server sloužící jako průvodce světem audioknih.

²⁷⁰ Český rozhlasový a divadelní režisér.

²⁷¹ Největší český audioknižní internetový obchod.

²⁷² VAVREČKA, Lukáš. – SMOLÍKOVÁ, Klára. *Nečtu! Poslouchám*. Praha: Universum: 2022. ISBN 978-80-242-8126-1. s. 192.

Každopádně jsem mu poslal soubor otázek, jestli by mi na ně jako zkušený režisér nemohl odpovědět. Jenže on mi pak napsal, že ne. Že mi zavolá a řekne mi to, ale že prostě nic psát nebude! A tehdy jsem to pochopil. Řekl jsem si „*Aha, tak proto to musím napsat já, protože tihle lidé mi to, co vědí, radši řeknou*“. Takže tohle mě tak nějak pasovalo do role „odborníka na audioknihy“. Já o tom totiž nevím tolik jako tihle lidé, ale zároveň nemám problém si něco myslet a pak si nad tím sednout a napsat to.

Proč ses ve svém díle rozhodl věnovat právě Nicolovi Teslovi?

Úplnou náhodou.

Takže jsi nebyl jeho fanouškem třeba už od mala?

Vůbec. Na základce mě maximálně zaujala jeho fotografie v učebnici fyziky. Navíc moc nejsem na data. Sice mám z historie bakaláře, ale data nikdy nebyla mojí silnou stránkou a už od základky jsem si myslel, že Tesla byl vědec z o dost dřívější doby, než ve skutečnosti. Dlouho jsem pořádně ani nevěděl, co je s ním spojené. Ono člověk totiž kolikrát neví, kdy které poznatky vznikly. Někdy to překvapí.

Třeba Maxwell řešil aditivní skládání barev na barevné fotografii. Řekl jsem si tedy „*Hm, barevná fotografie? To budou nějaká 50. léta 20. století*“. Jenže ono se pak člověk dozví, že to bylo v polovině století devatenáctého.

Když jsem se jako dospělý pořádně dozvěděl o tom, čím se Tesla zabýval, řekl jsem si, že by bylo skvělé z tohoto tématu udělat nějaký šílený komiks. Představoval jsem si Nicolu Teslu na nějakém magnetickém kluzáku, jak se řítí Manhattanem a metá kolem sebe blesky. Tím jsem se chvíli bavil, ale pak jsem si řekl, že neznám nikoho, kdo umí kreslit komiksy. Navíc neumím být tak stručný, aby se mi něco vešlo do bublin. Jak ale tehdy říkal můj redaktor, „*Dokud Tesla nebude skákat s plazmovým rotačákem po střechách, v mantinelech žánru se udržíme*“.

Tak jsem si tedy řekl, že zkusíme udělat špionážní román ze 30. let a využít nápadu o tom, co by se dělo, kdyby Teslovy vynálezy měly už v jeho době úspěch a zároveň kdyby fungovaly i ty, u kterých se později ukázalo, že zase tak praktické nejsou.

Mám pocit, že to okolo mě tehdy bublalo samo o sobě. Ostatně běžela kampaň okolo elektromobilů, které taky vycházejí z Tesly. Vůbec začala být jeho osobnost probíraná čím dál častěji. Kolem roku 2017 jsem si tedy začal všimnout, co všechno se vlastně kolem toho Tesly děje. Ostatně v té době také vznikl film s Benedictem Cumberbatchem²⁷³ *Válka vynálezců*.²⁷⁴ Kromě elektromobilů se toho ohledně něj řešilo i mnohem víc. Prostě to vypadalo, jako by Tesla najednou bouchal na dveře.

Takže to tedy nebyla až taková náhoda, že ke mně tenhle nápad přišel. Zjistil jsem, že je to živé téma a já se toho jenom chytl a přirozeně mě to uchvátilo i z různých ne úplně zjevných směrů. Tou dobou vycházel román *Ďábel v Bílém městě*, který vydalo Tympanum jako audioknihu. Je o světové výstavě v Chicagu, která proběhla v roce 1893. To je přesně ta samá výstava, kde poprvé Tesla s Westinghousem²⁷⁵ demonstrovali osvětlení střídavým proudem. Pro ten účel museli vymyslet to, co se dneska nazývá zářivkou.

Podle toho, jak jsi to nakonec napsal, bych řekl, že tě také dost inspirovaly konspirační teorie okolo Tesly.

Ano, těch bylo také strašně moc. Říkal jsem si, že když už je to fikce, pohraji si s tou myšlenkou, že některé z těch teorií jsou pravdivé. Navíc jsem chtěl, aby Tesla už v té době věděl, že se o něm něco takového říká, a aby nad tím jen mával rukou, protože by mu to připadalo jako blbost. Taky jsem si ale řekl, že některé ty horší věci z konspiračních teorií se v knize budou dít, byť on za ně nebude moct.

²⁷³ V současnosti jeden z nejoblíbenějších britských herců.

²⁷⁴ Životopisný film o souboji mezi vynálezci Thomasem Edisonem a Nikolou Teslou.

²⁷⁵ George Westinghouse (1846-1914). Americký vynálezce a průmyslník.

***Tesla Noir*²⁷⁶ a *Mesopotamis*²⁷⁷ jsou jakožto sci-fi ve tvé bibliografii nezvyklé. Proč ses tomuto žánru v poslední době rozhodl věnovat?**

Abych to upřesnil, *Mesopotamis* vyšla v roce 2018, ale napsal jsem ji už roku 2016, zatímco většinu románu *Tesla Noir* jsem psal v roce 2017 s tím, že ten pak také vyšel o tři roky později. Od té doby se sci-fi moc nevěnuji. Nebo respektive ne, že bych se k ní vracet vyloženě nechtěl. Je fakt, že v antologii *Zákon genu*²⁷⁸ mám povídku *Eden*, která se odehrává ve světě *Mesopotamis*. I když přesněji řečeno se spíš *Mesopotamis* odehrává ve světě *Edenu*. V posledních letech mě ale víc bere mystery.

Mám takový svůj literární svět, se kterým se táhnu už od roku 2012. V té době jsem napsal *Alibi na příští noc*,²⁷⁹ které je trochu divné. Ono je to divná lyrická detektivka, která má své mystery prvky. Tím jsem začal vytvářet tenhle fikční svět, který od té doby buduji a nějak tříbím. Jde mi v něm o pronikání do alternativy téhož příběhu. Něco se tam děje a jsou tam lidé, kteří cítí, že se paralelně děje to samé, jen trochu jinak, ve vedlejší vrstvě.

Odehrává se tvoje povídka *Vlčice z Hlubin města* právě v tomto světě?

Přesně tak. Odehrává se tam ona a i spousta dalších mých povídek, třeba *Zvířátka, která šla spát příliš brzy* z antologie *Krev, monstra a cukroví*.²⁸⁰ On je to totiž na povídky vděčný svět, protože si v jeho rámci můžu vzít nějakou postavu a na ní ukázat nějaký kousek toho světa.

Měl by z toho vycházet i román *Meziměsta*. Ten teď zatím rediguji, ale příští rok by už měl, doufám, konečně vyjít.

²⁷⁶ VAVREČKA, Lukáš. *Tesla Noir*. Brno: Host, 2020. ISBN 978-80-275-0243-1. s. 352.

²⁷⁷ VAVREČKA, Lukáš. *Mesopotamis*. Praha: Epoque, 2018. ISBN 978-80-7557-127-4. s. 250.

²⁷⁸ Kolektiv autorů. *Zákon genu*. Praha: Epoque, 528. ISBN 978-80-278-0072-8. s. 528.

²⁷⁹ VAVREČKA, Lukáš. *Alibi na příští noc*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. ISBN 978-80-7465-095-6. s. 226.

²⁸⁰ Kolektiv autorů. *Krev, monstra a cukroví*. Praha: Epoque, 2023. ISBN 978-80-278-0155-8. s. 616.

Musím říct, že ve *Vlčici* mi to tvoje prolínání realit trochu připomnělo Stephena Kinga. Konkrétně jeho *Osvícení*²⁸¹ a *Doktor Spánek*.²⁸² Je ale pravda, že u něj jde o prolínání světů spíš v *Temné věži*,²⁸³ nicméně ten hotel ve *Vlčici* mi zrovna *Osvícení* připomínal hodně právě v tom, jak se tam hlavní postavě ukazují ty různé výjevy.

King je obecně kingem mystery prózy. Mně jde ale spíš o to, že to, co se děje v jedné vrstvě, může být ovlivněno tím, kdo to vnímá, co se děje ve vrstvě vedlejší. Ve chvíli, kdy nějaká postava ví, co se děje vedle a začne podle toho jednat, začíná tím svou vrstvu ovlivňovat. Příběh tak vrstvami prosakuje.

Je fakt, že ve *Vlčici* ti to tam prosakuje doslova.

Ano, velmi doslova.

Kromě toho tam ještě pracuji s prvkem, že existují místa, na kterých je takového prolínání až moc. Vrstvy jsou tam tenké, jelikož se o tom místě vypráví až moc příběhů.

Budeš v *Meziměstech* kromě prolínání realit tedy opět pracovat také s urbanismem?

Ano. Odehrává se to ve městě, které pracuje s vizuálem centra Pardubic.

Je to tedy zasazené přímo do Pardubic?

To tam není přímo řečeno, ale minimálně Pardubáci by to podle popisu poznat měli. Taky tam chci vystihovat určitou atmosféru Pardubic.

²⁸¹ KING, Stephen. *Osvícení*. Praha: Laser-books, 1993. ISBN 80-85601-58-3. s. 404.

²⁸² KING, Stephen. *Doktor Spánek*. Praha: Beta-Dobrovský, 2014. ISBN 978-80-7306-585-0. s. 456.

²⁸³ KING, Stephen. *Pistolník*. Praha: Beta-Dobrovský, 1999. ISBN 80-86029-92-1. s. 200.

To jsi vlastně jeden z mála pardubických spisovatelů, kteří chtějí psát o Pardubicích.

To máš asi pravdu.

Setkal jsem se s názorem, že pardubičtí spisovatelé by mohli být úspěšnější, pokud by své dílo do Pardubic zasazovali častěji. Tím by totiž prý hned nabrali na větší originalitě. Zrovna tebe, Přemka nebo Záleského by to ale podle mého názoru jen omezovalo. Jak to vnímáš ty?

Zrovna *Tesla Noir* nebo *Mesopotamis* bych sem dosazoval těžko, ale ve své mystery próze z pardubického prostředí čerpám. Ne však jmenovitě, protože mi připadá zajímavější tohle nechávat otevřené. Pro čtenáře je to pak univerzální. Každý si pak může představovat vlastní město. Nejčastěji asi tedy staré centrum svého města, pokud tedy ve městě žije. Může si to do svého města pohodlně dosadit.

Je ale pravda, že v povídce *V pokoji*, kterou jsem publikoval loni v *Pevnosti*,²⁸⁴ využívám pardubické reálie přímo, i když ani tam tedy nejsou Pardubice zmíněné. Je tam ale Kostel svatého Bartoloměje, Wernerovo nábřeží a podobně. Jinak řečeno, ten, kdo tu žije, pozná, o co jde. Ve své podstatě je ale jedno, jak se jmenuje ten kostel nebo to nábřeží. Stejně tak nezáleží na tom, jak je ten prostor uspořádaný. Hlavní je, že je to všechno funkční pro daný příběh.

²⁸⁴ Měsíčník zaměřující se na fantasy, sci-fi a horor.

Kromě toho, že píšeš, funguješ také jako hudebník – konkrétně pianista. Neuvažoval jsi tedy někdy o tom, že bys sis vytvořil k nějaké své knize vlastní soundtrack?

To je velmi lákavá myšlenka, i když tedy zároveň velká výzva. Je fakt, že by mě víc lákalo se pohupnat ve vytváření hudby k nějaké mé audioknize, než kdybych ji musel číst. Na to totiž opravdu nejsem. Občas se mě na to lidé ptají, ale profesionálně knihy opravdu číst nechci. Skrze to, že se tím zabývám, vím, jak moc je to těžké. Víím, co všechno kvůli tomu člověk musí umět. Také víím, jaký je rozdíl mezi tím, když to čte školený herec, který má se čtením mnohaleté zkušenosti, a tím, když k tomu sedne někdo, kdo to nikdy nedělal.

Udělat si ke knize hudbu by už mohlo být zajímavé, ale na druhou stranu si říkám, čím mě to obohatí? Mně totiž kniha nejvíc obohacuje, když někdo čte můj text. To se netýká jen toho, jak to herec čte, ale i toho, co do ní skladatel složí. Pro mě to je jednak spolupráce, jednak zpětná vazba. Takhle totiž v dalším rozměru vidím, co mé dílo a způsob, jakým jsem ho napsal a co v něm říkám v lidech vyvolává. I v tom hudebním tvůrci.

Vlastní hudbu bych si tedy připravil ve chvíli, kdy bych si řekl, že to chci mít pod palcem celé a že si chci tedy rozhodovat i o hudbě. To ale nechci.

Ještě by tedy bylo dobré poznamenat, že ne vždycky se do audioknih skládá původní hudba. Někdy se totiž jen vybere už nějaká existující. Občas v takovém případě dám nějakou indicii, ale i v takových situacích jsem radši, když si ji tvůrci audioknih vyberou sami na základě toho, jak k nim má kniha promlouvá. Dílo se pak v interpretaci ještě rozšiřuje na základě toho, co do něj dal i někdo jiný.

3.3.1 Sborník *Lumíkem proti své vůli*:

V jedné části rozhovoru Lukáš Vavrečka naráží na sborník *Lumíkem proti své vůli* a na to, jak ho vydával se svými spolužáky. Skutečně se jedná o sborník tehdejších studentů Univerzity Pardubice, z nichž hodně chodilo právě na obor historicko-literárních studií. Vydán byl roku 2009 pod nakladatelstvím Pavel Mervart, se kterým ostatně Lukáš Vavrečka později spolupracoval při vydávání *Partonymy*.²⁸⁵

Lumík je dílem zaměřujícím se čistě na poezii. I v něm najdeme fotky a medailony přispívajících autorů stejně jako třeba v *Kruhu* nebo ve sbornících Suchých autorských čtení. I v tomto případě jsou biografie psány s humorem, i když oproti Sucháčům je v nich také mnoho odkazů na velká literární jména, skrz což působí tyto medailony spíše intelektuálněji a méně bohémsky, v čemž spočívá jejich protipól oproti *Pochoutkám k pivu*, *Kuchařkám* či *Vinným listům*.²⁸⁶ Podobnost pak ale můžeme najít například ve zmínkách o začátcích s psaním poezie již v pubertě, což mimo jiné koresponduje také s rozhovorem s Magdalénou Dudychovou.²⁸⁷

Dále je zajímavé, že se autoři v *Lumíku* zmiňují o tom, že si mezi vlastními vrstevníky připadají jako podivíni, jelikož ostatní ani moc nečetli, natož aby pak ještě sami psali.²⁸⁸ Tento trend se však od roku 2009 částečně změnil. I na základě mých či jiných rozhovorů s mými respondenty je znát, že má v současnosti o vydání vlastního románu či sbírky básní zájem mnoho nejen mladých lidí.²⁸⁹ Ve velké míře se však, bohužel, mnoho nezměnilo, co se týče samotného čtení literatury.²⁹⁰

²⁸⁵ VAVREČKA, Lukáš a kol. *Lumíkem proti své vůli*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009. s. 3.

²⁸⁶ Tamtéž. s. 11.

²⁸⁷ DUDYCHOVÁ, Magdaléna. Osobní rozhovor.

²⁸⁸ VAVREČKA, Lukáš a kol. *Lumíkem proti své vůli*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009. s. 6.

²⁸⁹ DUDYCHOVÁ, Magdaléna. Osobní rozhovor.

²⁹⁰ „Pomalu víc lidí chce knížku napsat, než že by nějakou přečetli.“ SPOTLIGHT #49 w/ Přemysl Krejčík.

Youtube [online]. ©2005-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z:
<https://www.youtube.com/watch?v=TutLenyJZGY&t=505s>

První ze dvou úvodů k *Lumíkovi* nenapsal nikdo z přispívajících ani nikdo jiný z řady studentů, nýbrž Jiří Studený. Ten zde píše o nadvládě nihilismu v soudobé poezii. Respektive se podle jeho názoru onen nihilismus začal v poezii vyskytovat již nějakou dobu předtím (jako příklad zmiňuje i texty grundgeové kapely Nirvana od Kurta Cobaina, které mainstreamovou hudbu ovlivňují od začátku 90. let až dosud), nicméně v poslední době začíná dokonce převládat. V tomto směru je *Lumík* podle něj určitým protipólem soudobé poezie, jelikož jeho autoři nabízí na jejich věk neobvyklý nadhled.²⁹¹

Takový v podstatě druhý úvod ke sborníku napsal v rozhovoru s Lukášem Vavrečkou také zmiňovaný Filip Appl. Ten zde vysvětluje, že vše začalo, když se autoři sborníku začali scházet v pardubické čajovně Paleta. Po nějaké době se následně rozhodli, že by bylo dobré své básně nějakým způsobem zveřejnit – začali je tedy zveřejňovat na internetu. Tam se autorům dostávalo kladných i negativních hodnocení. Někteří kvůli těm negativním dokonce se svou účastí na přispívání přestali, ale ti, co vydrželi, nakonec dali dohromady právě *Lumíka*.²⁹²

3.3.2 Bílej Kocouř:

Bílej Kocouř je kavárna nacházející se na pardubickém Pernštýnském náměstí. Přestože může zvenčí vypadat nenápadně, opak je pravdou. V přízemí u jejího čepu nebo v podzemí se často konají různé kulturní akce, většinou hudební či literární. S literaturou zde bývají částečně spojené právě i ty hudební. Po jedné z nich, Monolozích, jsem se ostatně v sobotu 18. listopadu 2023 sešel s další z mých respondentek - Annou Řehořkovou. Tato akce kombinovala dramatické a hudební vystoupení s experimentální poezií. O hudbu se zde postarala Veronika Hložková, zatímco dramatickou a literární stránku zajistila právě Anna Řehůřková s Tomášem Jirečkem, který se navíc jako autor také několikrát objevil ve sborníku *Kruh* či v časopisu *Partonyma*. I na tomto příkladu můžeme pozorovat provázanost pardubického kulturního života.

²⁹¹ STUDENÝ, Jiří. Ilumi(k)nace. In: VAVREČKA, Lukáš. *Lumíkem proti své vůli*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009. s. 5.

²⁹² APPL, Filip. Lumíkem proti své vůli. In: Vavrečka, Lukáš. *Lumíkem proti své vůli*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009. s. 6.

Mezi čistě literární akce zde však patří například Poezie na čepu, o které se v rozhovoru zmiňuje také právě Anna Řehůřková.²⁹³ Autoři tu však vystupují i samostatně. Ti zde například přednášejí nebo předčítají ze svých románů. Z mých respondentů se zde na takové akci objevil třeba Vojtěch Záleský, který zde mluvil o svém románu *Převzetí*.²⁹⁴

Kromě těchto akcí se zde však konají třeba také koncerty (například i Maxe Andrewse), autorská čtení Slys!, či Vinařské noci.

3.3.3 Populární literatura:

Přibližně v polovině rozhovoru dochází řeč na fandom a cony. Právě Pardubice jsou pro literární cony důležitým místem, ale než se dostaneme k tomu proč, měli bychom si ujasnit, co slova *fandom* a *con* vlastně znamenají. Jedná se totiž o něco, co českou i přímo pardubickou literární kulturu v nemalé míře ovlivňuje.²⁹⁵

Nejprve by bylo dobré upřesnit, že když jsou fandomy a cony zmiňovány ve spojení právě s literární kulturou, jsou určitým způsobem spojeny konkrétně s literaturou populární, v jejímž rámci se obvykle vyskytují žánry sci-fi, fantasy a hororu. O populární literatuře obecně platí, že bývá čtenáři hodně vyhledávána, ale mnohými lidmi na ni zároveň bývá nahlíženo skrz prsty jako na tzv. „brak“.²⁹⁶ Vliv této literatury však již od 19. století, kdy se poprvé objevuje, neustále roste. Velký rozkvět pro ni znamenalo století dvacáté. Do jeho poloviny sice platilo, že se stále často mluvilo o jakési „hrůze z braku“ i třeba ve Spojených státech amerických, právě zde ale od druhé poloviny 50. let 20. století dochází k čím dál hlubšímu zkoumání jejích aspektů. Postupně je na ni brán čím dál větší zřetel i ze strany odborné veřejnosti, což se za studené války děje především na poli západní literatury.²⁹⁷

²⁹³ ŘEHŮŘKOVÁ, Anna. Osobní rozhovor.

²⁹⁴ Bílej Kocouř. Facebook [cit. 2024-02-16]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/events/3354710201407408>

²⁹⁵ Tamtéž.

²⁹⁶ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Literatura přes palubu*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. s. 87.

²⁹⁷ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Pop & brak: populární literatura v kontextu proměn literární kultury*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2014. s. 7.

V totalitním Československu se populární literatuře daří jen v omezené míře, ale situaci zcela mění sametová revoluce, kdy dochází k velkému rozšiřování i skrze mnohá nakladatelství, která se v mnoha případech navíc zabývá populární literaturou výhradně. Velkou roli pro šíření populární literatury po sametové revoluci zde samozřejmě také hraje nově zabytá svoboda. Navíc se jí u nás začalo dařit i v akademickém směru podobně, jako od poloviny 50. let 20. století v USA. Byť tu k jejímu zkoumání pořád nedochází v tak velké míře jako ve Spojených státech amerických, je tu na ni již brán zřetel například ze strany Ústavu pro českou literaturu Akademie věd České republiky. Navíc i na historicko-literárním oboru Univerzity Pardubice je vidět, že se čím dál více studentů danou literaturou zabývá v rámci svých závěrečných prací.²⁹⁸

3.3.4 Fandom a cony:

Fandom tvoří skupiny lidí, které jsou spojovány společnými zájmy, sdílenými hodnotami a případně i sdílenými reakcemi na svou marginalizaci z pohledu jiných skupin. V prostředí české literární kultury tento pojem obvykle označuje velké množství subkultur především v oblasti populární kultury obecně. Často jde o komunity obdivovatelů konkrétních umělců a jejich děl.²⁹⁹

Fandom se poprvé objevuje ve Spojených státech amerických koncem 20. let 20. století krátce po vzniku prvních oficiálních sci-fi magazínů. Čtenáři těchto žánrově zaměřených časopisů spolu běžně komunikovali, což postupně vedlo právě ke vzniku fandomu. Z USA se tento fenomén následně šíří i do jiných zemí. V současnosti již nenajdeme moc států, ve kterých žádné fandomy nefungují.³⁰⁰

²⁹⁸ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Pop & brak: populární literatura v kontextu proměn literární kultury*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2014. s. 14.

²⁹⁹ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Anatomie pocitu úžasu: česká populární fantastika 1990-2012 v kulturním, sociálním a literárním kontextu*. Brno: Host, 2016. s. 87.

³⁰⁰ Tamtéž. s. 94.

V rámci české populární kultury můžeme za jistý proto-fandom považovat Klub Julese Vernea,³⁰¹ který zde vzniká v roce 1969. Za skutečný začátek fandomu v Československu však bývá spojován klub Villoidus,³⁰² k jehož vzniku tu dochází až v roce 1979. Podnět pro jeho vznik v té době dal významný český spisovatel sci-fi a literatury faktu Ludvík Souček. Právě založení tohoto klubu následně inspirovalo mnoho podobně smýšlejících čtenářů populární literatury k tomu, aby podobné kluby začali zakládat také. To vedlo k celé nové vlně – v polovině 80. let už je ostatně takových klubů v Československu dvacet, a to jsou do tohoto čísla počítány jen ty oficiální. Příslušníci těchto klubů spolu vzájemně komunikují, scházejí se a mimo to také vydávají vlastní časopisy.³⁰³

Jelikož se od konce 70. let tyto kluby čím dál více rozšiřují, vzniká roku 1983 Koordinační komise, která je má za cíl stmelovat. Jen krátce poté navíc vzniká organizace Interkom, jež zajišťuje komunikaci mezi příslušníky fandomu. Právě jeho komise pravidelně svolává jarní a podzimní sci-fi cony. Konkrétně pro pardubickou literární kulturu je velice důležité, že prvním takovým národním conem v Československu je pardubický Parcon (byť ten se v následujících letech stěhuje i do jiných měst).³⁰⁴

Od prvního Parconu si můžeme všimnout mnoho podobností s fandomem na Západě. Pořád je zde ale mnoho rozdílů, které spočívají především v omezeném kontaktu se zahraničím, jež způsobuje totalitní režim. Nicméně i tak se českoslovenští čtenáři sci-fi literatury snaží udržovat přehled o jejím vývoji v zahraničí především udržováním kontaktů se svými polskými kolegy. Zároveň však není pravda, že by oficiální literatura nebrala tu populární v potaz. V letech 1980 až 1987 dokonce v rámci Svazu československých spisovatelů funguje Komise pro vědecko-fantastickou literaturu (další důkaz toho, že z populární literatury se v Československu uchytilo především sci-fi). Státní aparát tedy tuto literaturu navenek podporuje, ale praxe tak prostá není. Hodně fandomů totiž existuje v rámci pololegality, protože se ve skutečnosti podpory ze strany režimu nedočkali.³⁰⁵

³⁰¹ Klub, ve kterém se se dodnes scházejí fanoušci Julese Vernea a sci-fi literatury obecně.

³⁰² Klub fanoušků sci-fi literatury. Dnes je již zaniklý.

³⁰³ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Anatomie pocitu úžasu: česká populární fantastika 1990-2012 v kulturním, sociálním a literárním kontextu*. Brno: Host, 2016. s. 95.

³⁰⁴ Tamtéž. s. 95.

³⁰⁵ Tamtéž. s. 97.

V současnosti se však fandomu i organizování jeho conů daří o mnoho lépe. Již zde nevidíme zaměření striktně na sci-fi - populární literatura v rámci Česka již pronikla do všech svých žánrů. O tom ostatně vypovídají i populárně-literární segmenty na samotném Comic-Conu, o kterém v rozhovoru Lukáš Vavrečka mluví.³⁰⁶ Populární literaturou se navíc přímo zabývá i Obec spisovatelů, která ve svých řadách založila Syndikát autorů fantastiky. I tak je ale znát, že mnoho spisovatelů této instituce na ni stále nahlíží jako na cosi „nízkého“. Z toho si však samotní autoři této literatury většinou nic nedělají a o dialog mezi sebou a „snoby“ stejně nestojí. Naopak reagují na oblibu mezi fandomem tím, že s ním přímo interagují třeba právě na conech.³⁰⁷

³⁰⁶ VAVREČKA, Lukáš. Osobní rozhovor.

³⁰⁷ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Anatomie pocitu úžasu: česká populární fantastika 1990-2012 v kulturním, sociálním a literárním kontextu*. Brno: Host, 2016. s. 97.

3.4 Pavel Rajchman:

Narodil se roku 1958. Podle mnoha literárních publikací je možné ho řadit do generace osamělých běžců. Jedná se o básníky, kteří jdou svou poetikou proti proudu a kteří se snaží především o zachování neotřelosti. Tomu by v případě Pavla Rajchmana mohlo být důkazem také to, že se podílel na sestavování sborníku *7edm*. V jeho rámci vybíral právě ty básníky a prozaiky, jež podle jeho názoru nějakým způsobem vyčnívají nad ostatními. Ty, kdo odmítli být součástí průměrnosti a pouhé „čtivosti“. Z jeho vlastních básní je cítit totéž. Nechce být součástí žádné básnické či jiné literární skupiny, stejně jako nechce být součástí žádné literární instituce.

Existuje podle tebe nějaká pardubická literární scéna?

Vím o tom, že je v Pardubicích hodně autorů. Dlouhé roky jsem udržoval přátelství například s Milošem Vodičkou, dosud se kamarádím se Slavomírem Kudláčkem.³⁰⁸ Neřekl bych ale, že tu existuje přímo literární scéna. Nevím o ní a ani si nejsem jistý, co to slovní spojení znamená. Když se totiž řekne scéna, vybaví se mi spíš různá literární sdružení, kterými byli v minulých stoletích třeba realisté nebo surrealisté, kteří se všichni drželi nějakého společného vzorce psaní.

Kdyby ses mě ale zeptal spíš na literární dění, bylo by to něco jiného. I tak se ho ale většinou odmítám účastnit. Navíc je pravda, že s výjimkou Klubu 29 už mě na taková dění nikdo ani moc nezve.

Zrovna Klub 29 mi je ale sympatický. Odebírám jeho program, a pokud si všimnu, že se v něm bude dít něco literárního, klidně tam přijdu. Sice nerad vystupuji, ale jako posluchač bych třeba na autorské čtení dorazil rád.

Autorská čtení jsme tam navíc pořádali i v rámci *Sedmiček*. Zvali jsme na ně autory z celé republiky, kteří byli zařazeni do sborníku *7edm*. Ani v tomto případě bych ale neřekl, že bych ta autorská čtení vnímal regionálně. Ke slovu „regionální“ mám vyloženě odpor. Ke každému dílu má podle mého názoru čtenář přistupovat s důrazem na individualismus. Měl by na autora nahlížet jako na samostatný článek literatury. Právě o tohle by mělo jít. Ne o nějaké kroužky nebo sdružování.

Říkáš, že je ti vystupování na autorských čteních nepříjemné. Občas na některých ale své věci čteš.

Je pravda, že zrovna nedávno jsem vystoupil na autorském čtení v Olomouci. Pozvala mě tam totiž básnířka Tereza Šustková. Zatím vydala dvě sbírky³⁰⁹ svých básní a obě mě zaujaly. Rozhodně má talent.

Pozvání jsem přijal a musím říct, že to byl příjemný večer. Dorazilo tam spoustu mladých lidí a myslím, že jsme si to všichni užili. Své účasti tam tedy rozhodně nelituji.

³⁰⁸ Pardubický básník a památkář.

³⁰⁹ Jedná se o sbírky *Skrýše* a *Tiha vlny*.

V několika jiných rozhovorech ses zmínil o tom, že si udržuješ přehled o současné literatuře. Zaměřuješ se tedy i na mladé autory?

Snažím se o to a doufám, že se mi to i daří. Zároveň se mi ale nelíbí, když například časopis *Host* provozuje samostatnou rubriku o začínajících autorech. Myslím, že už i to slovo „začínající“ by se u autorů vůbec používat nemělo. Neexistuje žádný velký nebo malý básník. Je prostě *básník*.

Pořád se ale snažím číst nové věci. Jen mi připadá, že dnes už není takový problém něco vydat. Toho využívá hodně autorů, i těch mladých. Rozhodně to považují za druh svobody a i z toho důvodu jsem tedy rád, že je to takhle dnes nastavené. Zároveň ale musím říct, že dříve byla čest něco vydat právě i skrze to, že to zas tak snadné nebylo. Tudíž je tu dnes v tomto směru na jednu stranu velká svoboda, ale zároveň dochází k velkému rozměňování.

Připadá mi, že tím pádem tak 95 % autorů mezi tím vším zapadá. To vede k tomu, že pak jde vlastně víc o psaní než o samotné čtení. To je něco, co by podle mého názoru bylo možné vyřešit tím, že by dotyční dávali důraz na prosazování svého názoru. Aby prostě měli jasný cíl, záměr. Aby všem, kterým s nimi přijdou do styku, bylo jasné, kam směřují. Tím nemyslím, že by si za tím takoví autoři měli stát napořád. Samozřejmě se může stát, že si později řeknou, že to směřování bylo mylné. I tak je ale podle mě důležité mít v tomhle jasno, alespoň pro tu chvíli. Tím spíš se pak můžou stát výraznějšími autory a skrze to pak i více vynikat mezi ostatními.

To se netýká jen jednotlivců, ale také třeba literárních časopisů. Stává se mi, že si v některém z nich něco přečtu a nesouhlasím s tím. I to mi je ale příjemnější, než kdybych četl text, ze kterého nebude jasné, kam jím jeho autor směřuje.

Kromě toho bych řekl, že valná většina mladých autorů má dobré nápady. Problém je akorát v tom, že ne všichni jich mají dost. To pak vede k tomu, že se mi některé části nebo myšlenky nových knížek líbí, ale na ty kladné stránky je většinou také nalepených spousta hloupostí.

Jsi jedním z autorů, kteří nikdy nezačali tvořit prózu a zůstali u poezie. Neuvažoval jsi ale někdy i o psaní prózy?

Pokud bych začal psát prózu, bral bych to tak, že jsem se už v podstatě stal spisovatelem. To ale nikdy mým úmyslem nebylo. V takovém případě už bych to považoval spíš za řemeslo a na něco takového nemám trpělivost.

Psaní prózy bys považoval za řemeslo. Jak ale v tom případě přistupuješ k psaní poezie?

Zapisování poezie³¹⁰ je pro mě způsobem poznávání vesmíru i sebe samého. Považuji to za až existenciální nutnost. Není to ale tak, že bych básně zapisoval se záměrem vydat jejich sbírku, jako bych to asi zákonitě musel dělat s prózou a romány nebo povídkami. Když zapisuji, nedělám to pro nikoho. V takové chvíli o čtenáři vůbec neuvažuji. Báseň prostě zapíšu a v danou chvíli už ji ani nijak neupravuji.

Pokud nicméně později dojde k situaci, kdy si začínám všimnout, že už mám takového zapsaného textu hodně a vím, že některé jeho části by mohli i někoho oslovit, začínám s tím pracovat znovu, tentokrát už s ohledem na případné vydání. V takové chvíli všechno znovu pročítám a upravuji, tentokrát už s ohledem na případného čtenáře, protože tehdy už je to podle mého názoru nutné.

³¹⁰ Pavel Rajchman o sobě prohlašuje, že nepíše básně, ale pouze zapisuje nápady, které k němu přichází.

3.4.1 Sborník *7edm*:

V rozhovoru s Pavlem Rajchmanem narážíme na další ze sborníků, které v pardubické literární kultuře po roce 1989 hrají velkou roli. Právě *Sedmičky* (jak je mnohdy tento sborník také nazýván) jsou jedním z nejdůležitějších místních. Přitom však platí, že byť se jedná o pardubický sborník editovaný pardubickým spisovatelem a vydávaný pardubickým nakladatelstvím, nejedná se o nic přímo regionálně zaměřeného, jak ostatně v rozhovoru říká i sám Rajchman.³¹¹

Sedmičky vycházely od roku 2005 do roku 2011. Do každého z těchto sedmi čísel bylo Pavlem Rajchmanem vybráno sedm autorů jak poezie, tak prózy, a to z celého Česka. Sborník vycházel pod nakladatelstvím Theo v rámci edice Braq.³¹² Na *Sedmičky* navíc nemusíme nahlížet jen jako na sborník. Svým zaměřením by se dalo říct, že jde také o antologii, jelikož i v tomto případě se:

*„...jedná o soubor děl nebo jejich částí jednoho nebo více autorů krásné, popřípadě odborné literatury, sestavený editorem podle zvoleného hlediska (personálního, tematického, žánrového, chronologického, teritoriálního aj.) a doplněný zpravidla doprovodným materiálem“.*³¹³

Oním doprovodným materiálem jsou pak v tomto případě fotografie Pavla Šmída.

³¹¹ RAJCHMAN, Pavel. Osobní rozhovor.

³¹² RAJCHMAN, Pavel. Úvodem. In: RAJCHMAN, Pavel. *7edm 2011*. Pardubice: Theo, 2011. s. 4.

³¹³ Katalogizace starých tisků. *Národní knihovna ČR* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiF2a7TibWEAxXRg_0HHfVcAdEQFnoECA0QAQ&url=https%3A%2F%2Ftext.nkp.cz%2Fsoubory%2Forst%2FKatalogizacestarchtiskMARC21_RDA.pdf%2Fat_download%2Ffile&usg=AOvVaw1bXnujxToG9kuEWP84--nS&opi=89978449

Už od samého začátku měli Rajchman a Šmíd v plánu vydat skutečně sedm dílů. To byl celkem ambiciózní plán, jelikož v Česku je pravidelné vydávání sborníků (natož jednou za rok a ne za delší časový úsek; o to menší šance pak je, aby měl pak daný sborník tolik dílů) těžkým úkolem.³¹⁴ Přesto se to však povedlo, a to i přes ekonomickou krizi, kterou si Česko, stejně jako mnoho dalších jiných zemí, procházelo po roce 2008.³¹⁵ Aby „sedmového symbolismu“ navíc nebylo málo, naprosto všechny *Sedmičky* vyšly 7. července.³¹⁶

„Naším záměrem je vydávat původní tvorbu současných autorů již relativně zavedených, ale i dosud neznámých. [...] Rovněž se nevzdáváme úmyslu objevovat jiné talenty či dohledávat zajímavé texty autorů zesnulých či pozapomenutých“. Toto prohlášení o cíli a smyslu *Sedmiček* můžeme najít již v úvodu k jeho prvnímu dílu, jehož autorem je také Pavel Rajchman.³¹⁷ Tato kritéria se po celou dobu vydávání sborníku nezměnila. Jak ostatně Rajchman říká i v rozhovoru, největší roli při výběru hrál individualismus. To samozřejmě také odpovídá Rajchmanově přístupu k literatuře obecně, jelikož podle jeho názoru by mělo být na autory nahlíženo jako na jednotlivce, ne jako na součást jakéhokoliv většího celku. I proto Rajchmanovi vůbec nejde o prezentování čistě regionálních autorů jako třeba Středisku východočeských spisovatelů.³¹⁸

³¹⁴ KMENTOVÁ, Kateřina. *Pardubické nakladatelství Theo v polistopadové knižní a literární kultuře*. Pardubice, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Studený, Ph.D. s. 20.

³¹⁵ RAJCHMAN, Pavel. Úvodem. In: RAJCHMAN, Pavel. *7edm 2009*. Pardubice: Theo, 2009. s. 6.

³¹⁶ KMENTOVÁ, Kateřina. *Pardubické nakladatelství Theo v polistopadové knižní a literární kultuře*. Pardubice, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Studený, Ph.D. s. 20.

³¹⁷ RAJCHMAN, Pavel. Úvodem. In: RAJCHMAN, Pavel. *7edm 2015*. Pardubice: Theo, 2005. s. 7.

³¹⁸ RAJCHMAN, Pavel. Osobní rozhovor.

3.4.2 Pavel Šmíd a nakladatelství Theo:

Pavel Šmíd; další jméno, které je pro pardubickou literární kulturu významné. Zanechal v ní totiž mnoho stop, které se prolínají do současnosti i přesto, že Pavel Šmíd již zesnul. A nejvýraznější takovou stopou je pro místní literární scénu právě jeho nakladatelství Theo. To založil roku 1994 a od té doby ho provozoval až do své smrti. V tomto období zde vychází próza, poezie, odborná literatura, ale třeba i obrazové publikace. Toto velké rozpětí odpovídá i samotné osobnosti Pavla Šmída, který byl nejen nakladatelem, ale i prozaikem, žurnalistou a fotografem.³¹⁹

Jako vydavatel se nejprve zaměřuje na tzv. junk-mailové noviny (tedy noviny zdarma s reklamou). Ty vydává v rámci nakladatelství Regional. V něm má Šmíd ale jen dvacet pět procentní podíl, jelikož zbylých sedmdesát pět připadá jeho společníkovi Pavlu Šklíbovi. Celkový náklad však činí až čtvrt milionu výtisků, což pro Šmída i přes jen čtvrtinový podíl představuje slušný příjem. To se však mění, když se ho Šklíba rozhoduje z Regionalu vyhodit a všechn podíl si tak zajistit pro sebe. Toto nakladatelství však o rok později zaniká, zatímco Šmíd zakládá právě Theo. K tomu došlo, když se Šmídův cestovatelský časopis *The Heart of Europe* začal těšit čím dál větším úspěchu. Začal ho vydávat ještě pod nakladatelstvím Regional (konkrétní první tři čísla), avšak s dalšími čísly již pokračoval v Theu.³²⁰

³¹⁹ KORÁBKOVÁ, Kateřina. Nakladatelství regionu a jejich role v literární kultuře. In: POSLEDNÍ, Petr – KORÁBKOVÁ, Kateřina. *Společné obrazy: tři dekády východočeské literární kultury 1990-2020*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2022. s. 109.

³²⁰ KMENTOVÁ, Kateřina. *Pardubické nakladatelství Theo v polistopadové knižní a literární kultuře*. Pardubice, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Studený, Ph.D. s. 10.

Za svého života Pavel Šmíd říkal, že „základní strategií každého nakladatelství je nepřetržité hledání, udržování a rozšiřování vlastního místa na trhu [...] vymezeného specifickým žánrem a způsobem distribuce“.³²¹ Theo po svém založení vydává především časopis *The Heart of Europe*, ale také třeba odbornou literaturu či propagační materiály města Chrudimi. Pavel Šmíd si jako prioritu určil právě svůj cestovatelský časopis, tudíž pro něj vydávání děl jiných autorů bylo zprvu druhořadé.³²² To se však částečně mění od roku 2005, kdy s Pavlem Rajchmanem začíná vydávat sborník *7edm.* Právě to Theu otevřelo cestu k vydávání prózy a poezie.³²³

Od roku 2018 se nakladatelská činnost Thea o mnoho zmenšila. Od té doby totiž Pavel Šmíd vydával díla pouze těch autorů, kteří si byli schopni jejich vydání finančně sami zajistit.³²⁴ Takovýmto způsobem Theo fungovalo až do Šmídova úmrtí, ke kterému došlo v roce 2021. Hlavním smyslem Thea podle jeho slov bylo pomáhání s vydáváním nových kvalitních autorů, kteří do té doby buď sami nic nevydali, nebo i přes ono vydání nebyli dostatečně známí.³²⁵

³²¹ KMENTOVÁ, Kateřina. Pardubické nakladatelství Theo v polistopadové knižní a literární kultuře. Pardubice, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Studený, Ph.D. s. 11.

³²² KORÁBKOVÁ, Kateřina. Nakladatelství regionu a jejich role v literární kultuře. In: POSLEDNÍ, Petr – KORÁBKOVÁ, Kateřina. *Společné obrazy: tři dekády východočeské literární kultury 1990-2020*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2022. s. 109.

³²³ KMENTOVÁ, Kateřina. Pardubické nakladatelství Theo v polistopadové knižní a literární kultuře. Pardubice, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Studený, Ph.D. s. 8.

³²⁴ Tamtéž. s. 17.

³²⁵ Tamtéž. s. 9.

3.5 Přemysl Krejčík:

Narodil se roku 1991. Podobně jako Lukáš Vavrečka vystudoval na Univerzitě Pardubice obor historicko-literárních studií a stejně jako on pracoval v redakci literárního časopisu *Partonyma*, v němž se později stal šéfredaktorem. Ve své tvorbě se věnuje psaní prózy i poezie. Pohybuje se v oblasti sci-fi, alternativní historie, erotiky, ale také v hudební psychologické próze. Právě ta je u něj dost ovlivněná jeho aktivitami na hudební scéně, konkrétně v rapových a nu metalových kapelách *Cosmic Crew* a *SoundFlip*. Literatuře se věnuje i po odborné stránce. Především se zabývá českou fantastikou a vývojem literárních žánrů v ní.

6. listopadu 2023

Jak vnímáš pardubickou literární scénu? Existuje? Funguje nějakým způsobem? Je to nějaký celek? Je spíš pod povrchem...?

Myslím, že tu nějaká funguje, ale že je také velmi roztržštěná. Především na to, jak jsou Pardubice poměrně malé město. Na jednu stranu je tu pár míst, kde se pořádají autorská čtení - ta se centralizují především kolem Klubu 29, v poslední době občas i u Bílýho Kocouře - na ně ale pořád chodí ti samí lidé, kteří tam navíc ani nechodí spolu. Vždy, když přijde nějaká nová skvadra, tak o ní neví ta, co tu už byla a naopak. Myslím, že to je spojené s tím, jak se sem na univerzitu sjíždí noví lidé z různých měst – ostatně já jsem byl ten samý případ – a nemají tušení, co tu bylo už před nimi. Pak je zdejší scéna taková nepropojená, což mi připadá jako škoda. Myslím, že lidé, kteří ji tvoří, spolu nekomunikují tak, jak by mohli.

Vycházím nicméně hlavně z toho, že na autorská čtení mladých lidí obvykle nebývám zván a že na nich většinou ani nikoho neznám. To druhé ale může být jenom moje chyba způsobená tím, že takové události prostě jenom dostatečně nesleduji. Na tom asi také něco bude.

Takhle to tu ale vnímají i jiní literáti. Třeba Jirka Studený mi před pár měsíci říkal, že se ptal studentů, kteří tu pořádali jedno takové čtení, jestli mají ponětí o místní literární scéně, o *Partonymě*, o místních autorech a tak dále. Dotyční se ale v ničem z toho neorientovali.

Když už jsme u *Partonymy*... Lukáš Vavrečka mi vysvětloval, že v ní dělal prvního šéfredaktora a že ty jsi po něm pak převzal otěže. Navíc říkal, že mu tehdy připadalo, že jsi do toho šel s větším elánem, než měl tehdy on sám. Jak tedy vnímáš nastoupení do funkce šéfredaktora *Partonymy* a celkově dění okolo ní?

Myslím, že tohle Lukáš vystihl celkem dobře. On totiž *Partonymu* nezakládal sám a do jejího čela se postavil tak nějak z nutnosti. Když jsem pak přišel já, byl jsem čerstvým studentem literatury plným elánu. Chtěl jsem něco dělat a najednou začalo být čím dál evidentnější, že toho dělám víc, než se od standardního redaktora čeká. Nejdříve jsem tedy povýšil na funkci zástupce šéfredaktora a později, když už bylo jasné, že Lukáš už na to nemá čas, energii ani náladu a já jsem ještě nestihl vyrůst ze strachu, že mě nikdo nedocení, mi to vedení předal a já už tam zůstal až do konce. *Partonyma* fungovala deset let a já byl v jejím čele zhruba sedm let, takže vlastně většinu té doby.

Vnímám to tak, že se ten časopis za dobu své existence hodně proměnil. Když to Lukáš zakládal, mělo to spíš lokální ambice. Měl to být spíš takový oběžník jenom pro ty, co v něm budou publikovat. Já do něj ale přišel s tím pohledem, že by bylo fajn, kdyby byl celorepublikový, kdyby byl víc vidět. Mnohem později jsem přišel i s konceptem dát do každého čísla alespoň jednu známou osobnost, která není lokální. To se potom rozšířilo. V každém čísle jsme později měli hned několik známých osobností. Samozřejmě to ale nebyla jen má zásluha. Byla to kolektivní práce.

Každopádně si říkám, že se nám podařilo z *Partonymy* vybudovat poměrně unikátní periodikum, ve kterém se potkávali naprosto neznámí lokální debutující autoři s těmi soudobými literárními hvězdami. Na konci i se zahraničními. Bylo to super.

Připadá mi, že i skrze *Partonymu* tu ty s Lukášem tvoříte pro současnou literární scénu celkem slušný základ. Co si o tom myslíš ty?

Že se to dobře poslouchá.

Ale vážně, myslím, že *Partonyma* — i přestože neměla tak velký čtenářský ohlas, jaký jsme si představovali — tvořila unikátní prostor a že její renomé se opravdu šířilo. Třeba mě překvapilo, když jsem se asi před čtyřmi lety potkal s pražským básníkem Jakubem Řehákem.³²⁶ Byli jsme spolu venku na cigáru — to jsem ještě kouřil — a představoval jsem se mu. Nejdřív nevěděl, kdo jsem. Pak jsem se ho ale zeptal, jestli by nám nechtěl poslat nějaké básně do časopisu. Zeptal se mě tedy, jaký časopis děláme. Řekl jsem mu, že ho asi nebude znát, ale že se jmenuje *Partonyma*. Ukázalo se, že ji zná a že do ní rád něco pošle. To jsem měl radost.

Koneckonců u nás předtím publikoval třeba i Petr Borkovec, takže známí jsme byli. Navíc si myslím, že *Partonyma* byla poměrně unikátní i v tom, že lidé věděli, že ji provozujeme naprosto nízkorozpočtově jako opravdu srdcařskou záležitost. Tím pádem po nás ani ti autoři nechtěli honoráře, což bylo skvělé i skrze to, jak velká jména u nás přitom byla.

Před chvílí jsi ale řekl, že *Partonyma* neměla tak velký čtenářský potenciál, jaký podle tebe tehdy mohla mít. Jak to s ní tedy podle tebe mělo ideálně vypadat?

Ono se čtenářský ohlas sleduje špatně, když se časopis šíří hlavně digitálně na internetu. Kvůli tomu jsme vůbec nevěděli, jak moc se k lidem dostává.

Samozřejmě, že když jsem se k ní připltl já a řekli jsme si, že už nechceme být jenom lokální, naivně jsme si představovali, že na tom budeme třeba jako *Host*. Jinak řečeno, že nás všichni budou znát a budeme prestižní. To bylo ale hloupé. Trh už byl časopisy přesycený a už se do něj vstoupit nedalo.

I některé naše snahy o propagaci často vyznívaly naprázdno. Třeba když jsme se pokoušeli uzavírat různé dohody s jinými institucemi. Ne vždycky to přineslo nějaké ovoce. Ale hodnoceno zpětně jsem spokojený s tím, co po tom časopisu zbylo. Myslím, že to nebyly zbytečné roky ani zbytečná práce.

³²⁶ Český básník, esejista a editor.

Jak nahlížíš na Asociaci spisovatelů a případně i na Středisko východočeských spisovatelů?

Nejdříve k tomu Středisku...

Moje zkušenost s ním byla malá a velmi krátká. Lukáš Vavrečka mě přivedl na jeden jejich sraz. Nemůžu říct, že bych se tam cítil nějak dobře a říkal si, že tady se vidím i za padesát let. Do Střediska jsem tedy nevstoupil, a to i přestože občas psali převážně kladné recenze na mé knihy.

U Asociace jsem zatím hlavně sledoval její hromadnou korespondenci, tak alespoň vidím, co zrovna dělají. Myslím si, že jejich činnost je smysluplná — proto jsem se k nim také přidal. Je ale otázka, jestli bude to mé členství nějak přínosné jak pro ně, tak pro mě.

V rámci fantastiky se rád pohybuješ v alternativní historii.³²⁷ To je zajímavé, protože to se v Pardubicích týká nejen tebe, ale také třeba Vojtěcha Záleského nebo Lukáše Vavrečky. Vlastně by se dalo říct, že pardubická literární scéna má přece jenom nějaké své tendence.

Nad tímhle spojením mezi mnou, Lukášem a Vojtou jsem nedávno taky přemýšlel. Připadá mi to fascinující. Z venku by to taky klidně mohlo působit tak, že tu vznikla nějaká malá literární skupina pardubických autorů, kteří dělají alternativní historii 20. století, ale v podstatě se to stalo úplnou náhodou. Lukáš a já jsme si vždycky psali to svoje a v době, kdy Vojta psal *Převzetí*, jsme se s ním my dva ještě vůbec neznali.

Dobře, je možné, že nějak jsme se vzájemně ovlivnili s Lukášem, protože jsme spolu tady na univerzitě dlouho seděli v jedné kanceláři — takhle to vlastně bylo po celé moje magisterské a doktorské studium. Myslím si, že právě on mě trochu ovlivnil tím, že bych se měl snažit psát nějak chytře a hezky, zatímco já jsem ho nakazil brakovými žánry. Z toho pak asi taky vyplývá, že jsme oba začali psát knihy z ranku alternativní historie zhruba ve stejnou dobu.

³²⁷ Podžánr sci-fi, ve kterém platí, že dějiny fikčního světa se do určitého bodu vyvíjely stejně jako v tom našem, ale od určitého momentu se začaly nějakým způsobem lišit.

Proč jsi alternativní historii spojil právě s diesel punkem?

S tím diesel punkem se u mě sešlo víc věcí. Už po vydání svého prvního románu, tedy po *Univerzálním katalogu zoufalců*,³²⁸ jsem přemýšlel, kudy se vydat. Ono *Univerzální katalog zoufalců* byl po formální stránce opravdu těžký experiment. Ani mi tolik nešlo o to, co v něm bude, ale o to, jak to bude napsané. Když člověk píše první román tak prostě chce být něčím průlomový. Ideálně pak nějakou experimentální šílenou formou. Pak jsem ale hledal, kudy dál. Tak jsem si hledal, které žánry jsou mi blízké a které se tu zároveň nepíší. A tehdy jsem narazil právě na diesel punk. Ten mě uchvátil estetikou.

Za léto 2017 jsem tedy napsal svůj první dieselpunkový román. A ten byl strašný. Opravdu hrozný. Tehdy jsem ho poslal *Epoše*, ve které tehdy Tereza Matoušková – taky spisovatelka – dělala redaktorku. Ta mi velmi jemně napsala, že to není ono a ať to přepíšu.

Jenže ten román pak už ani nevyšel, ne?

Nevyšel. Pak jsem si totiž řekl, že tohle už nejde ani přepsat, že je to až tak strašné. Dokonce jsem se styděl, že jsem to vůbec někomu ukázal.

Tak jsem ten román na několik let odložil. Po těch letech se mi po něm ale nějak zastesklo. Řekl jsem si, že i když to bylo strašné jako celek, určitě by se tam našly alespoň nějaké dobré pasáže. Tak jsem si to tedy přečetl, vybral jsem z toho ty pasáže a na základě toho jsem postavil *Čokoládu pro wehrmacht*.³²⁹ I tak jsou tam ale z toho původního románu asi jenom tři scény a i ty jsou dost brutálně přepsané.

Kromě toho tam ale samozřejmě zbyly také všechny ty klasické dieselpunkové stroje. Prostě takové ty mecha mašiny. Na těch ten původní román stál celý, zatímco v *Čokoládě* se objevují až skoro ke konci.

³²⁸ KREJČÍK, Přemysl. *Univerzální katalog zoufalců*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2016. ISBN 978-80-7465-233-2. s. 215.

³²⁹ KREJČÍK, Přemysl. *Čokoláda pro wehrmacht*. Brno: Host, 2021. ISBN 978-80-275-0533-3. s. 295.

Zrovna tyhle stroje jsou pro dieselpunk příznačné. Proto mi připadalo vtipné, když mi jeden kritik z *Tvaru* vyčítal, co tyhle stroje dělají v alternativní historii. To jsem měl vyloženě chuť mu napsat, že na obálce *Wehrmachtu* je velkým písmem napsané slovo „dieselpunk“, tak ať si to zadá do Googlu, aby viděl, že mu vyjedou jenom tyhle stroje.

Na druhou stranu mě ale vždycky přitahovaly osudy českých odbojářů, především parašutistů. Ostatně ti jsou ve *Wehrmachtu* taky zachyceni. Prostě mě k nim vždycky něco táhlo, tak jsem se o ně taky zajímal. Dost dlouho jsem si pohrával s myšlenkou napsat o nich nějaký historický román. Později jsem si ale řekl, že na to zaprvé nemám trpělivost a zadruhé, že stejně radši vyprávím vlastní příběhy. A díkybohu že jsem se vydal právě touhle cestou, protože v době, kdy vycházel *Wehrmacht*, vyšel také román *M+B+M*³³⁰ od Dalibora Váchy,³³¹ ve kterém se zabývá víceméně tím samým tématem, akorát skutečně historicky. Prostě se tu tedy časově střetli oba ty romány s tím, že Vácha je v tomto žánru stejně populárnější a nutno říct, že právem. Píše výborně.

Dalo by se říct, že skrze *Čokoládu pro Wehrmacht* ses částečně napojil na Pardubice. Ostatně je tam v rámci parašutistů zmiňuješ. To z tebe dělá jednoho z mála místních autorů, kteří se ve svých knihách o Pardubicích alespoň zmiňují.

To je pravda, ale víc se Pardubicím stejně věnuji v *Univerzálním katalogu zoufalců*. Tenhle román se ostatně celý odehrává právě v Pardubicích, hlavně pak kolem univerzity.

Je ale pravda, že potom jsem o Pardubicích na dlouho psát přestal. Až nedávno jsem s nimi pracoval znovu mimo *Wehrmacht*, a to v antologii *Hlubiny města*, kterou dávali dohromady Lukáš Vavrečka s Kristýnou Sněgoňovou.³³² Do ní jsem napsal povídku, která se částečně odehrává právě tady.

Navíc ten román, který teď chystám³³³ na jarní vydání a který jsem dneska znovu proškrtával, se v Pardubicích sice neodehrává, ale jsou v něm dva vypravěči. Jsou bezejmenní. Jedna z nich žije v mém rodném městě, tedy v Nymburce, a ten druhý v Pardubicích. Z různých důvodů jsem ale potřeboval jména těch měst nezmiňovat, takže tam o nich mluvím jenom celkem očividnými přezdívkami. Pardubicím tam tedy říkám San Piego a Nymburku Svinibrod.

³³⁰ VÁCHA, Dalibor. *M+B+M: Mašín, Balabán, Morávek*. Praha: Argo, 2021. ISBN 978-80-257-3357-8. s. 312.

³³¹ Historik a spisovatel historických a fantasy románů.

³³² Česká spisovatelka fantasy, básnířka a dramatička.

³³³ Tím Přemysl Krejčík naráží na jeho román *Rochus*, který má vyjít v průběhu roku 2024.

Ve své odborné literatuře se rád věnuješ literárním žánrům celkově. Co tě na nich tedy tolik fascinuje?

Vždycky jsem byl čtenářem žánrové literatury.³³⁴ Je tedy pravda, že v posledních letech čtu více té nežánrové, ale i tak se v posledních asi dvou letech pro změnu zase vracím třeba ke sci-fi. Znovu mě začalo hodně bavit. Zrovna nedávno jsem na své přednášce v Ostravě říkal, že ve své próze rád protkávám Jamese Joyce³³⁵ Kristýnou Sněgoňovou. Holt mám rád literární pestrost, takže se jako čtenář i jako autor neorientuji jen na jeden žánr.

Na škole jsem pak zjistil, co píše Kryštof Kudláč.³³⁶ Skrze to jsem si uvědomil, že se fantastikou lze opravdu zabývat, ale že to zároveň nikdo moc nedělá a že je to pořád něco, na co se kouká skrz prsty. Tohle je celkově něco, co je podle mě třeba prolomit. Tak jsem si řekl „*No jasný, tohle mě zajímá a budu patřit mezi ty, kteří to tady budou prolamovat*“. Chvilku to tedy trvalo, bakalářku jsem o tom ještě nedělal. Tu jsem dělal o Písmáku a podobných webech, které už jsou dnes nahrazeny Wattpadem a sociálními sítěmi.

Jak ses dostal do poroty soutěže Audiokniha roku?³³⁷

To bylo v době, kdy jsem potřeboval alespoň trochu smysluplný přivýdělek. Navíc mi tehdy psaní recenzí zabíralo strašně moc času, tak se mě Lukáš Vavrečka zeptal, jestli nechci radši než knižní recenze psát ty na audioknižní.

Zjistil jsem, že audioknihy vlastně můžu poslouchat například při vaření, když někam jdu, když někam jedu, když mě bolí oči, jinak řečeno, že těch audioknih zvládnou za krátký čas poslechnout docela dost. Začal jsem tedy recenze na ně psát opravdu ve velkém. Obvykle jsem napsal tak čtyři až šest za měsíc.

Server *naposlech.cz*, kam mě Lukáš dohodil, jsem svými recenzemi zásobil v takovém množství, že mi poměrně rychle nabídli, jestli nechci být v porotě Audioknihy roku. Řekli si, že tomu asi rozumím, protože jsem byl jejich dost možná nejaktivnější recenzent.

³³⁴ Žánrovou literaturou je většinou myšlena literatura populární, tedy především fantasy, sci-fi, horory a detektivky.

³³⁵ Jeden z nejvýznamnějších irských spisovatelů.

³³⁶ Narážka na Antonína K. K. Kudláče, pedagoga a spisovatele, který se mimo jiné také odborně zabývá populární literaturou.

³³⁷ Soutěž o nejlepší českou audioknihu daného roku pořádaná od roku 2013.

Ale ani tak se nepovažuji za nějakého experta na audioknihy. Dřív bych si to říct nedovolil, teď už tedy snad můžu, ale když jsem dřív začal audioknihy recenzovat, tak jsem je skoro neposlouchal. Z toho, co jsem nerecenzoval, jsem toho zas tak moc neslyšel. I tak jsem do toho ale vstoupil s velkým nasazením a samozřejmě ne jen kvůli přivýdělkům. Ono ty peníze z toho stejně zas tak zázračné nejsou.

Jak nahlížíš na české literární soutěže celkově? Popřípadě i na udílení cen jako je třeba Magnesia Litera? Je to podle tebe smysluplné?

Myslím si, že ano. Minimálně je to něco, co nějak upozorňuje na knižní produkci. Zrovna Magnesia Litera mi kdysi hodně pomohla se zorientovat na českém literárním trhu obecně, když jsem se začal jako čtenář zajímat o poezii a kdy jsem vůbec nevěděl, kde začít. Vyjel jsem si tedy seznam nominovaných knih za poslední roky, protože do té doby jsem ani nevěděl, kdo píše, jak se to píše,... Zhruba jsem tedy věděl, jak to vypadá, ale neznal jsem konkrétní jména. Navíc, když dorazíš do knihkupectví a zeptáš se, kde mají poezii, většinou ti odpoví něco ve smyslu „*Támhle dole mezi vtipy je Máj a Kytice*“. To mi tedy moc nepomohlo, takže jsem si autory začal vyhledávat sám a právě v tom mi Magnesia Litera pomohla.

Navíc jsem toho názoru, že tohle je jedním z hlavních cílů a celkově smyslů těchto ocenění. Myslím, že takhle pomáhají lidem v tom se na knižním trhu zorientovat. Neříkám tedy, že to, co je oceněné, musí být vždycky to nejlepší, ale minimálně stojí za to se na ty věci podívat a popřemýšlet, jestli je to něco, co tě zajímá.

Takže ano, ceny podle mého názoru mají smysl. I ty menší, kam něco posílají méně známý autoři. Ty mají smysl hlavně pro začátečníky, protože jim to může dodat sebejistotu. I já jsem se v letech před svým debutem dvakrát hlásil do Literární soutěže Františka Halase.³³⁸ V obou případech jsem byl v top desítce autorů. Sice zrovna tahle soutěž není nic extra velkého, ale dodala mi určitou sebejistotu v psaní.

³³⁸ Literární soutěž pro autory ve věku od patnácti do devětatvaceti let konaná od roku 1972.

Také jsem díky ní poznal další autory. Zjistil jsem, kteří lidé kolem poezie jsou fajn a kteří naopak vypadají jako pozéři, se kterými nechci mít nic společného. Vlastně jsem tehdy poznal spoustu lidí, se kterými jsem v kontaktu doteď. Tehdy tam byli třeba Teodor Kravál³³⁹ nebo Klára Goldstein.³⁴⁰ Myslím, že ty oba stojí za to sledovat. Jinak řečeno jsou tyhle soutěže podle mého názoru dobré i pro vytváření kontaktů.

I Vojtěch Záleský říkal, že jsou podobné záležitosti dobré i skrze kontakty. Ostatně i díky tomu se pak autoři mohou lépe domlouvat třeba na vydávání společných sborníků.

Tohle byl i původní smysl conů. Lidé se na nich měli prostě scházet a ukazovat si, že tady jsme a máme stejný zájem. A myslím, že takhle to funguje doteď. I na těch soutěžích.

Řekl bys, že cony v tomto směru fungují dokonce čím dál lépe?

Já jsem ještě před dvěma lety na cony nejezdil. Na to, že jsem vždycky měl rád fantastiku, mě tohle úplně nelákalo, protože jsem spíš introvert, i když se snažím, aby to moc poznat nebylo. Nevím tedy, jestli to funguje líp nebo hůř, než dřív. To by ti řekli spíš lidé, kteří tam jezdili už v osmdesátkách nebo devadesátkách.

³³⁹ Spisovatel, učitel, hudebník a básník.

³⁴⁰ Básnířka a literární vědkyně.

V románu *Malej NY*³⁴¹ dáváš dohromady literární svět s hudebním. Víím, že nějakou dobu jsi působil v kapele Cosmic Crew³⁴² a že ještě doteď občas hostuješ v Soundflip,³⁴³ kde jsi ale dřív byl také plnohodnotným členem. Evidentně máš tedy blízko i k hudbě. Navíc mi připadá, že *Malej NY* v sobě má prvky autobiografie. Na druhou stranu mi je ale jasné, že přímo autobiografické to být nemůže už jen kvůli tomu, že hlavní postava románu na Cosmic Crew nadává.

Jasně, autobiografické prvky tam jsou. Ostatně i skrze samotný Nymburk. Ten se tam dostal částečně i skrze to, že v Cosmic Crew jsem byl v době, kdy jsem se zároveň často stěhoval. Ono se tedy v té kapele vystřídal hodně členů, ale nikdo kromě mě nikdy nebydlel v Nymburce. Během existence kapely jsem ale většinu času bydlel v Poděbradech. Jinak jsme tam měli i kluky z Podkrkonoší, kde jsem ostatně taky nějakou dobu bydlel.

Předpokládám, že i proto v té knížce tedy píšeš o všech těchto oblastech?

Jo. I skrze to je tam té autobiografie hodně. Kromě toho jsou tam navíc i kluby, ve kterých jsme hráli. Sabotage, Fatal, XT3 a tak dále. Tam se dělo všechno.

Ono téměř všechno, co se těm klukům stane, vychází z něčeho, co jsem buď zažil, nebo z něčeho, co se stalo poblíž a o čem jsem se doslechl. To všechno jsem se ale snažil pozměnit, aby to nebylo úplně stejné. Chtěl jsem, aby to bylo jen inspirované.

Vlastně i proto, aby to nebylo tak autobiografické, jsem si dovolil ten fór, kdy tam přímo vystupuje Cosmic Crew a zrovna v roli kapely, která se s tou hlavní nesnáší. Právě v takových chvílích jsem si také říkal, že teď tam můžu vrazit věci, které se nikdy nestaly. Jednoho kluka z kapely jsem třeba vždycky přemlouval, ať si dá přezdívku MC Porno. Prostě mi to připadalo vtipné, ale on nechtěl, takže jsem do románové Cosmic Crew dal člověka, který si tak opravdu říká a tak dále.

³⁴¹ KREJČÍK, Přemysl. *Malej NY*. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-7577-964-9. s. 280.

³⁴² Elektronicko-rapová kapela, ve které Přemysl Krejčík figuroval jako vokalista.

³⁴³ Numetalová kapela, ve které Přemysl Krejčík hostuje jako zpěvák.

Řekl bys, že v *Malej NY* vystihuješ tehdejší českou rapovou scénu autenticky?

Při psaní jsem se o to snažil. Částečně i kvůli tomu, že jsem do toho románu chtěl zachytit určité prvky, aby se neztratily. Během hraní s kapelou se totiž děly věci, které mi připadaly zajímavé a zábavné. Ostatně doba prvních pěti až deseti let nového tisíciletí byla v české hiphopové komunitě hodně specifická. Pak se tedy scéna hodně proměnila, ale já jsem do ní v té době nějakým způsobem patřil. Sice jsem nebyl mezi prvoligovými kapelami, ale i tak jsem se ochomýtal kolem. Chtěl jsem tedy tohle všechno nějak zachytit, aby to zůstalo zaznamenané. Říkal jsem si, že většina raperů román asi nenapíše, tak jsem ho napsal já.

Ono tu dobu asi vystihuje i fakt, že jsi k *Malej NY* v podstatě přiložil i soundtrack. Zároveň se na něm ale nevyskytují jen rapová jména. Sice tam máš třeba Marpa,³⁴⁴ Divokej západ³⁴⁵ nebo 50 Centa,³⁴⁶ ale taky se ti tam objevuje třeba i Jaromír Nohavica,³⁴⁷ nebo Marilyn Manson.³⁴⁸ Hudební scénu jsi tedy obsáhl celkem široce.

Jo, i to jsem udělal kvůli autenticitě. Chtěl jsem tím vyjádřit, že i když se někteří lidé pohybují převážně v rapu, existují souběžně s ním i jiné hudební světy. Zrovna tohle pro mě při psaní také bylo důležité.

³⁴⁴ Jeden z nejoblíbenějších českých raperů.

³⁴⁵ Česká rapová kapela.

³⁴⁶ Jeden z nejvýznamnějších amerických raperů.

³⁴⁷ Český písničkář.

³⁴⁸ Kontroverzní americký rockový hudebník a malíř.

3.5.1 Časopis *Tahy*:

V rozhovoru s Přemyslem Krejčíkem došla již poněkolkáté řeč na literární časopis *Partonyma*. Ten pardubický literární život bezpochyby ovlivnil, ale neměli bychom zapomínat ani na časopis *Tahy*, který také vycházel z iniciativy Univerzity Pardubice a opět pak především její Katedry literární kultury a slavistiky a historicko-literárních studií. Zároveň byl však vydáván také s podporou Střediska východočeských spisovatelů, čímž se opět ukazuje provázanost pardubické literární scény.³⁴⁹

Tahy vycházely od roku 2007 do roku 2016, přičemž její redakcí bývalo uváděno, že se jedná o literárněkulturní ročenku.³⁵⁰ Jejím hlavním iniciátorem byl docent Petr Poslední. Ten až do roku 2022 působil mimo jiné právě i na Univerzitě Pardubice, kterou ovlivnil nejen redakcí *Tahů*, ale také redakcí a přispíváním do *Partonymy*, konkrétně do její pravidelné fejetonové rubriky Poslední slovo.³⁵¹ Už profesní zaměření Petra Posledního by mohlo napovídat, že *Tahy* nebudou „jen“ sborníkem autorské tvorby kantorů a studentů univerzity a dalších autorů, ale že se literaturou budou zabývat i po odborné stránce. Je pravdou, že v prvních ročnících najdeme i beletrii, ale už zde najdeme především eseje zabývající se literaturou.³⁵²

Po obsahové stránce se zde nachází například Beletristický blok. Právě ten se zabýval, jak už ostatně napovídá i sám název, autorskou tvorbou. Po této sekci však obvykle následoval Dokumentární blok, ve kterém mohl čtenář najít právě eseje nejen o literatuře, ale také o kultuře obecně či třeba o vzdělávání.³⁵³ Dále se zde vyskytoval Odborný blok, v němž se jednotliví esejisté snažili o široké úvahové pokrytí literatury, ale také historie. V rámci těchto dvou oborů pak šlo jak o vědecké zkoumání jednotlivých spisovatelů či jiných autorů, tak o bádání zahrnující širší, například regionální, celky. Dokumentární a odborný blok navíc nebyly zaměřeny jen na českou literaturu, kulturu a historii, ale i na zahraničí. V pořadí další rubrikou *Tahů* býval Zapisník, ve kterém se přispívající esejisté zabývali konkrétním obdobím kultury v různých státech, zároveň však byla v na této rubrice vidět

³⁴⁹ Kolektiv autorů. *Tahy 2007*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2007. s. 165.

³⁵⁰ STUDENÝ, Jiří. Kapitán děkuje a posádka zdraví (poslední editorial?). In: Kolektiv autorů. *Tahy 2016*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2016. s. 5.

³⁵¹ *Partonyma: literární čtvrtletník*. Červený kostelec: Pavel Mervart, 2021 (39, 40). s. 134.

³⁵² *Tahy 2007*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2007. s. 3.

³⁵³ Tamtéž.

snaha o zahrnutí aktuálních témat. I v tomto případě platilo, že nešlo jen o literaturu, ale také o jiné druhy umění či média. Poslední rubriku pak většinou představovaly recenze.³⁵⁴

Do *Tahů* nepřispívali jen pedagogové či studenti z Katedry literární kultury a slavistiky. Mezi jmény spisovatelů a esejistů, kteří se zde během devíti let existence ročenky objevili, se často vyskytovali také autoři ze Střediska východočeských spisovatelů. Mezi nimi bychom zde našli například jeho první předsedkyni Marcellu Marboe, redaktora sborníku *Kruh* Jana Hrabince, čestného člena a zakladatele hradeckého nakladatelství Kruh Jana Dvořáka či mého prvního respondentu Lubomíra Macháčka.³⁵⁵ Ze strany Univerzity Pardubice do *Tahů* svými esejí přispíval také jejich šéfredaktor Petr Poslední. Příslušníci Katedry literární kultury a slavistiky však nebyli jedinými z univerzity, kdo se na tvorbě *Tahů* podíleli.³⁵⁶ Mezi zdejšími autory si tedy můžeme všimnout třeba i historičky Milany Lenderové z Ústavu historických věd Univerzity Pardubice.³⁵⁷

Co se týče vizuální stránky, jsou všechna čísla *Tahů* doprovázena fotografiemi. V jejich případech se vždy jedná o různé motivy, stejně jako o různá jména fotografů, kteří je pořídili. Každé číslo je zároveň jinak barevné, v čemž můžeme mimo jiné vidět také podobnost se všemi díly sborníku *7edm* nakladatelství Theo, které za sedm let své existence také s každým číslem měnily barvu.

Během vydávání změnily *Tahy* hned několikrát způsob svého financování, respektive své sponzory. Postupně vydávání *Tahů* po této stránce totiž zajišťovalo Ministerstvo kultury ČR,³⁵⁸ Pardubický kraj,³⁵⁹ Filosofická fakulta Univerzity Pardubice³⁶⁰ a Statutární město Pardubice.³⁶¹ Právě Ministerstvo kultury, kraj, či město však sponzorují jen pár čísel (konkrétně kraj navíc jen to první). Filosofická fakulta však byla pro *Tahy* sponzorem stálejším a to i přesto, že z nich neměla žádný zisk a tudíž pro ni časopis představoval po ekonomické stránce pouze náklad.

³⁵⁴ Tamtéž. s. 4.

³⁵⁵ Kolektiv autorů. *Tahy 2007*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2007. s. 3.

³⁵⁶ Kolektiv autorů. *Tahy 2008*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2008. s. 85.

³⁵⁷ Kolektiv autorů. *Tahy 2007*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2007. s. 75.

³⁵⁸ Kolektiv autorů. *Tahy 2008*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2008. s. 1.

³⁵⁹ Kolektiv autorů. *Tahy 2007*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2007. s. 1.

³⁶⁰ Kolektiv autorů. *Tahy 2010*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. s. 1.

³⁶¹ Kolektiv autorů. *Tahy 2014*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. s. 1.

Jak již bylo napsáno, *Tahy* vycházely od roku 2007 do roku 2016, přičemž každé jejich číslo mělo určenou jednu tematiku. I proto se zde mohli čtenáři setkat s mnohými kulturními směry a érami. Mezi témata *Tahů* patřilo například povědomí o kulturních tradicích, moderna a avantgarda, literární instituce a tak dále.³⁶² Spolu s o něco odborněji zaměřenými *Tahy* však vychází také jeho příloha *Lano*. Do toho přispívali studenti Univerzity Pardubice svým beletristickým dílem. Tato příloha však skončila ještě dva roky před koncem *Tahů* samotných. Navíc je fakt, že už od roku 2010 dávala redakce *Tahů* najevo, že jí jde především o esejistku. Od čísla z toho roku totiž beletrie zcela mizí z časopisu jako takového a všechna se stěhuje právě do *Lana*. To samé se kromě ní týká také recenzí na literární díla.³⁶³ Kromě *Lana* však k ročence *Tahů* vycházela také knižní *Edice Tahů*. Do té byly zařazovány literárně historické a teoretické práce, eseje a kritické úvahy, které literaturu objasňovaly v širším kulturním kontextu. Také do ní ale byly přidávány monografie a sborníky vzniklé na půdě Filosofické fakulty Univerzity Pardubice.³⁶⁴

Právě od roku 2014 můžeme z úvodů k jednotlivým dílům vyčíst, že je něco špatně.³⁶⁵ Zjišťujeme z nich, že právě od toho roku nejsou *Tahy* zapisovány do seznamu administrativního řízení domácích recenzovaných periodik.³⁶⁶ Redakce časopisu se nad sebou v důsledku toho tedy zamýšlí, ale dochází k závěru, že záměrem *Tahů* bylo stejně už od jejich počátku zkoumání a pozorování literární kultury spíše z jejího okraje. Bylo možné pozměnit formu *Tahů*, aby do daného seznamu více zapadla, to však její redakce odmítá s tím, že by to již bylo proti původnímu záměru.³⁶⁷

³⁶² POSLEDNÍ, Petr. Editorial. In: Kolektiv autorů. *Tahy 2010*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. s. 5.

³⁶³ POSLEDNÍ, Petr. Editorial. In: Kolektiv autorů. *Tahy 2011*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2011. s. 5.

³⁶⁴ STUDENÝ, Jiří. Editorial. In: Kolektiv autorů. *Tahy 2012*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012. s. 5.

³⁶⁵ STUDENÝ, Jiří. Editorial. In: Kolektiv autorů. *Tahy 2014*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. s. 5.

³⁶⁶ Národní knihovna České republiky do tohoto seznamu zahrnuje odborné časopisy, které jsou podle jejich kritérií dostatečně kvalitní jakožto zdroje výzkumu daného tématu.

³⁶⁷ STUDENÝ, Jiří. Editorial. In: Kolektiv autorů. *Tahy 2014*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. s. 6.

V úvodu k číslu z roku 2016 je již řeč o konci *Tahů*. Redakce zde vyjadřuje vděk především Filosofické fakultě za její víru a akademikům i studentům z historicko-literárních studií, kteří do *Tahů* autorsky přispívali ze všech nejvíce.³⁶⁸ Redakce také přiznává, že motor její inspirace je již prakticky vyčerpaný. Jiří Studený pak, jakožto druhý šéfredaktor po Petru Posledním, nabízí možnost převzetí otěží, na to však nikdo nereaguje. Studený tedy radši „velí k ústupu“. Samotný závěr úvodu k tomuto číslu však není negativní, jelikož je zde zmiňováno, že i když *Tahy* končí, netýká se to literárního čtvrtletníku *Partonyma*, která je naopak čím dál ambicióznější.³⁶⁹

³⁶⁸ STUDENÝ, Jiří. Kapitán děkuje a posádka zdraví (poslední editorial?). In: Kolektiv autorů. *Tahy 2016*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2016. s. 5.

³⁶⁹ Tamtéž. s. 6.

3.6 Anna Řehůřková:

Narodila se roku 1997. Během studií začala chodit na dramatický kroužek a také se začala účastnit autorských čtení, na kterých prezentovala své básně. Oběma těmito činnostem se věnuje dodnes ve větší míře, než kdy dřív. V kulturním životě se pohybuje i svým studiem na Akademii múzických umění v Praze a na Divadelní fakultě JAMU. V rámci Pardubic představují její umělecká působiště především Klub 29, Divadlo Exil a Bílej Kocouř. Mimo to je také součástí projektu Poezie do škol. Kromě dramatu a poezie se věnuje i hudbě. V tomto směru spolupracuje s pardubickým kytaristou Maxem Andrewsem.

18. listopadu 2023

Seberealizuješ se v básních, v herectví a v hudbě. Co tě láká zrovna na poezii?

Na poezii mě baví, že je to experiment. Podle mě nabízí mnohem větší prostor pro hru, než třeba próza. Asi každý, kdo píše poezii, má za sebou nějaký příběh toho typu, že si přečetl třeba Ginsberga a řekl si, že je to strašně hustý. Zároveň mi připadá, že skrze poezii může člověk i lépe šokovat a vyjádřit se mnohem drsněji a drastičtěji, než v jiných formách literatury.

Ve své tvorbě občas odkazuješ na Pardubice. To jsi jednou z mála místních umělců, co to dělají. Co tě k tomu vede?

V Pardubicích jsem vyrůstala, takže tu mám některá místa spojená s konkrétními vzpomínkami, zážitky, větami. Spíš mi připadalo nepřičetné je nezmiňovat. Zároveň mi to připadá jako urbanistická verze přírodní lyriky. Člověk prostě popisuje, co je kolem něj a je jedno, jestli je to příroda, nebo Zelená brána.

Proč je podle tebe pardubická zed' stejná?³⁷⁰

Pardubice mám moc ráda, jen prostě platí, že ať už člověk vyrůstá ve kterémkoliv městě, má ho spojené i s negativními zážitky. Taky se může stát, že si člověk přeje, aby se tam některé věci děly jinak, ale ony se tak nedějí. Spíš se dějí v rámci nějakého opakujícího se stereotypu. Takový člověk málokdy najde nějakou změnu, která by ho opravdu donutila vstát ze židle.

Občas se to ale stane. To třeba když se ve městě objeví někdo nový, koho jsem do té doby nepotkala. Takový člověk sem může dát něco nového a v takových chvílích si říkám, že ono tu jde něco změnit k lepšímu.

³⁷⁰ Narážka na text zhudebněné básně *Karamelky* Anny Řehůrkové, na jejímž hudebním provedení pracovala s Maxem Andrewsem.

V poslední době se nejvíc zdržuješ v Brně. Jak si Pardubice se svým kulturním životem stojí v porovnání s ním a popřípadě ještě jinými většími českými městy?

Musíme brát v potaz, že Pardubice jsou pořád dost malé město. Myslím, že i díky tomu jsme tu na sebe v rámci různých komunit vstřícnější a je jedno, jestli se jedná o komunitu poetickou, divadelní nebo jinou. Tohle je ve větších městech jiné. I v rámci Suchých autorských čtení platí, že ať už se tam na open miku objeví kdokoliv nebo ať nám kdokoliv napíše, že by na nich chtěl číst své básně, je automaticky přijat do party. Jenže ve větším městě, kde je člověk mezi ostatními spíš neznámý, se nestačí jen tak ukázat. Takhle tam totiž na dotyčného zase všichni po chvíli zapomenou, takže se tam musí víc snažit. Myslím si, že tady se dokážeme lépe vzájemně opečovávat.

Říkáš, že v Pardubicích jakožto v menším městě je literární scéna stmelená. Opravdu to tak ale je? V rámci poetických skupin tu ještě funguje třeba Poezie o páté a u ní jsem vždycky vnímal, že se od Sucháčů spíš drží dál.

Myslím, že se od Klubu 29 vyloženě cíleně oddělují. Jen tedy nevím proč. Jestli si mezi námi třeba nepřipadají vítání? Zrovna teď se navíc stalo, že jsme na 9. prosince naplánovali dvacáté deváté Suché autorské čtení a Poezie o páté si své další čtení naplánovali na den předtím. Přitom asi před rokem jsem se už i ozvala Viktoru Němcovi³⁷¹ s tím, že by bylo dobré se na těch datech nějak domluvit, abychom je alespoň neměli tak těsně za sebou, protože v minulosti se nám to stalo už několikrát. Připadá mi ale, že komunikace s Viktorem je někdy složitá. I když je fakt, že to někdy asi platí i o mně.

Kromě toho ale taky platí, že k nám básníky z Poezie o páté často zvu, ale připadá mi, že většina o to nemá zájem. Výjimkou je třeba Mája Dudychová, která se u nás objevila už víckrát. Je ale fakt, že ta vystupuje v rámci hodně autorských čtení obecně.

³⁷¹ Pardubický básník a organizátor autorských čtení Poezie o páté.

Když už jsme u těch Suchých autorských čtení, jaká je tvá historie s Klubem 29?

Tam jsem se poprvé objevila ve svých čtrnácti nebo patnácti letech na slam poetry.³⁷² Láďa Karda³⁷³ totiž tehdy dělal improvizální workshopy u nás na dramafáku, na který jsem chodila do Polabin. Mimo jiné nám oznámil, že v Klubu 29 bude slam poetry a že v jejím rámci bude také vystupovat, tak jsem tam šla. Zapůsobilo to na mě. Teď po letech tedy vím, že slam poetry není úplně můj žánr, ale tehdy jsem viděla, že tam něco dost zajímavým způsobem říká lidem a že ty lidi to zajímá. Do toho mi připadalo, že to i dobře zní a že to má i nějaký rytmus. V reakci na to jsem pak začala psát.

Nějaký čas potom mi moje učitelka dramafáku oznámila, že se zná s Vojtou Weisbauerem³⁷⁴ a že mu o mně řekla. Věděla totiž, že jsem začala psát básně a myslela si, že by bylo dobré, kdybych s nimi šla na nějaké autorské čtení. Tak jsem tam tedy šla a od té doby už jsem se od nich neodlepila.

Později jsme vydávali *Vinný list* a *Kuchařku suchých autorských čtení* — to jsou sborníky. V každém z nich je představených asi dvacet autorů. Když se sestavovaly, nabídli jsme možnost do nich přispět pár básničkami všem, kteří se kdy těchto čtení účastnili.

Potom došlo k tomu, že si Vojta Weisbauer založil rodinu a už se tolik v Pardubicích nepohyboval. Od té doby jsem dostala Suchá autorská čtení na starost já. Případá mi to fajn, jen si tedy zároveň myslím, že by bylo lepší, kdyby je organizoval někdo, kdo je v Pardubicích na rozdíl ode mě každý den. I tak mě ale vždycky baví se k nim vracet jako do nějakého bezpečného místa. Přece jenom tam mezi sebou můžeme sdílet všechno, aniž by to pak někdo odsuzoval. Ve výsledku tam totiž stejně všichni chodíme kvůli tomu, abychom tam mezi sebou mohli sdílet svoje bolesti a svoje štěstí.

³⁷² Kombinace poezie a performerského umění.

³⁷³ Improvizátor, herec, stand-up komik, lektor a textař a zpěvák kapely *Cílená nejistota*.

³⁷⁴ Pardubický básník a zakladatel Suchých autorských čtení.

Klub 29 neustále zmiňují autoři, se kterými dělám rozhovory. Dříve na jeho akcích dost z nich vystupovalo a u některých by se dalo i říct, že takovým způsobem veřejně začínali. I na základě toho se zdá, že tu má Klub 29 v rámci umělecké sféry celkem velké jméno. Kromě něj ale místní spisovatelé často zmiňují i Bílýho Kocouře. Jak tedy vnímáš jeho? Ostatně jsi tu ještě před pár minutami taky měla akci.³⁷⁵

Myslím, že Kocouř se stal sídlem literátů i skrze jeho majitele, kterými jsou Vokolkovi. Minimálně Zuzka Vokolková také vystudovala historicko-literární studia.

Osobně to vnímám tak, že ve Dvacetdevítce jde paradoxně o takový underground, zatímco v Kocouřovi bývá Poezie na čepu. Ta mi svojí povahou připadá spíš intelektuálnější — ostatně se jí účastní i Jiří Studený — a ta intelektuální stránka tomu rozhodně nevadí.

Řekla bych tedy, že Klub 29 je tím špinavým undergroundem, zatímco Kocouř je spíš prostorem pro filozofování.

Pohybujš se ráda ve stínu undergroundu?

Rozhodně. Ostatně s Jarinem Horeckým, dramaturgem Klubu 29, a několika dalšími lidmi pořádáme ještě akci Slyš!, v rámci které po Pardubicích čteme mrtvé básníky. Tam také saháme po undergroundu. Ostatně teď nedávno jsme četli třeba Andreje Stankoviče.³⁷⁶ Jeho dílo četl Filip Klega,³⁷⁷ který letos vyhrál Cenu Jiřího Ortena. Ten mi připadá typicky undergroundový a jsem ráda, že skrz tu cenu jako undergroundista v podstatě vytrollil mainstream.

Undergroundem jsme fascinovaní z několika důvodů. Už třeba skrz jeho politickou konotaci kvůli tomu, co se ohledně něj dělo za minulého režimu. Řekla bych ale, že nejvíc nás na něm láká jeho určitá bezprostřednost. Ten rock n' roll.

³⁷⁵ Jednalo se o akci Monology, které jsou spojením básní a přednesu Anny Řehůřkové a Tomáše Jirečka s hudbou cellistky a zpěvačky Veronique.

³⁷⁶ Básník a knihovník.

³⁷⁷ Básník a člen undergroundového uskupení Vítrholc.

Máš ráda karamelky?³⁷⁸ Tím samozřejmě narážím na tvůj hudební projekt, který máš s Maxem Andrewsem.³⁷⁹ Co tě vedlo k tomu se najednou začít projevovat i hudebně?

Ten projekt vznikl čistě z jeho iniciativy. Samotnou by mě to vůbec nenapadlo. Ono jsme se i seznámili tím způsobem, že ke mně rovnou přišel s tím, že se mu líbí můj hlas a že by bylo zajímavé spolu zkusit něco nahrát. Tak jsme si spolu tedy jednou sedli a začali jsme to zkoušet. Já jsem četla své básně a on do toho hrál na kytaru.

Nejdřív to tedy inicioval hlavně on, ale když jsem později jednou za čas napsala nějaký dlouhý text, sama už jsem za ním chodila s tím, že to můžeme zase zkusit zhudebnit.

Zároveň je to ale pro mě něco děsivého. Přece jenom z toho pak vznikne něco, co pořád visí na internetu a není to nic, co bych mohla svým přednesem nějak zpětně ovlivnit. Prostě to není živé. V určitém bodě to už bylo zaznamenané v čase a zpětně s tím nejde nic dělat. Je to pro mě něco naprosto jiného, než třeba vydávání knížek. U těch to pořád беру tak, že ji vydám a ti, co se k ní potom dostanou, si ji prostě dají do knihovny a vytáhnou ji jednou za čas. U nahrávek ale platí, že se k nim na internetu může dostat kdokoliv ve kteroukoliv vteřinu. To je pro mě zvláštním způsobem zajímavé.

Ale abych odpověděla na tvou původní otázku – ano, karamelky mám ráda. Chutnají mi.

³⁷⁸ Narážka na text zhudebněné básně *Karamelky* Anny Řehůrkové, na jejímž hudebním provedení pracovala s Maxem Andrewsem.

³⁷⁹ Pardubický hudebník.

Jak vnímáš Pardubickej Lajf? Ovlivňuje podle tvého názoru nějak pardubickou kulturu, jak si ostatně předsevzal? A pokud ano, vnímáš to ovlivňování spíš pozitivně, nebo negativně?

Pokud můžu být upřímná, tak říkám, že je to jenom značka oblečení. Potenciál za tím podle mě je, ale zároveň si myslím, že nic víc za tím v tuto chvíli není. Taky je ale dobré říct, že nemůžeme chtít po jednom člověku modré z nebe, protože Lajf řídí primárně jenom Michal Chlumský. Vnímám to tak, že dřív v rámci Lajfu skutečně šlo o nějakou Michalovi vizi. Ostatně se jednu dobu také tvářil tak, jak ho strašně zajímá i když tu ze sebe někdo dostane třeba i jenom jednu básničku nebo písničku nebo cokoliv jiného, ale připadá mi, že nakonec skutek utek. Nevím, jestli to třeba není způsobené i prostě jenom tím, že všichni stárneme, ale nemyslím si, že by Pardubickej Lajf měl na kulturní život v Pardubicích jakýkoliv vliv.

Abych ale byla přesnější – kolem roku 2018 mi připadalo, že se lidé okolo Lajfu o něco alespoň v hudebním směru snažili v rámci klubu Everything, který byl v té době ještě na Třídě Míru. Pak ale asi zjistili, že to nefunguje podle jejich představ, nebo že je to pro ně až příliš náročné a v takové formě s tím skončili. Myslím, že prostě zjistili, že s hudební produkcí to v Pardubicích není zas tak jednoduché. Ostatně vím, že na koncerty, které pořádali, ani nechodilo tolik lidí, kolik si původně představovali. Jako by si pak řekli, že tím pádem nemá cenu to dělat. S tím já přitom nesouhlasím. Já jsem toho názoru, že tohle má cenu dělat, i když na danou akci přijde třeba i jenom pět lidí. Něco jiného pak ale samozřejmě je, když už na tom člověk kvůli tomu začne i prodělávat. I tak ale ty koncerty v Everything trvaly asi jenom půl roku.

Řekla bys tedy, že s koncerty přestal Lajf ještě předtím, než se za tak krátkou dobu vůbec v tomto směru mohl etablovat?

Řekla bych, že tohle je spíš specifikum osobnosti Michala Chlumského. V posledních pár letech se jako člověk dost změnil. A tohle přesně k tomu právě také patří. Lidé do kulturního života přicházejí a odcházejí. I tak by ale mělo platit, že bychom jako lidé, kteří se v kultuře pochybují, měli být vřelí jak k sobě navzájem, tak i k umění ostatních. Pak zdejší kultura jen tak nezanikne.

3.6.1 Rodina Vokolkových:

Vokolkovi představují pro pardubický literárně-kulturní i obecně kulturní prostor významné jméno. Ve 30. letech 20. století hráli jako spisovatelé a výtvarníci velkou roli v avantgardě, avšak později patřili k mnoha lidem perzekuovaným komunistickým režimem. V roce 1950 komunisté znárodňují jejich tiskárnu, kterou do té doby provozuje především otec rodiny, tiskař a nakladatel Václav Vokolek.³⁸⁰ Ostatní členové rodiny, hlavně tedy básník a člen brněnské literární skupiny Devětsil Vlastimil,³⁸¹ výtvarník Vojmír,³⁸² básník, prozaik a esejista Vladimír³⁸³ a jejich sestra Květa³⁸⁴ (ta se nevydala uměleckou drahou, ale cestou řeholní sestry), byli režimem perzekuováni také. Ze strany komunistů probíhala aktivní snaha o to, aby se na tuto rodinu zapomnělo.

Podle literárních vědců z Univerzity Pardubice lze rodinu Vokolkových vnímat jako jistý kulturní symbol nejen Pardubic, ale celých východních Čech.³⁸⁵ Právě Filosofická fakulta Univerzity Pardubice se spolu s Klubem přátel Pardubicka, Krajskou knihovnou v Pardubicích a Památkem národního písemnictví podílela na oživení jména rodu Vokolkových, mimo jiné právě kvůli jejich kulturnímu významu.³⁸⁶ Právě spolupráce těchto institucí vedla v roce 2017 k pardubickému „vokolkovskému jaru“ jehož součástí bylo otevření Knihovního centra U Vokolků na Příhradku za pardubickým Pernštýnským náměstím. I tato knihovna má dynastii Vokolků i nadále připomínat nejen pardubické veřejnosti. Kromě knihovny jako takové zde však návštěvníci naleznou také výtvarné výstavy. Literární i výtvarné dílo Vokolkových mezi zdejšími uměním samozřejmě nechybí.³⁸⁷

³⁸⁰ MATOUŠOVÁ, Věra. Jméno Vokolek. In: Kolektiv autorů. *Jméno Vokolek*. Praha: Torst, 2012. s. 56.

³⁸¹ JAREŠ, Michal. Vlastimil Vokolek. In: Kolektiv autorů. *Jméno Vokolek*. Praha: Torst, 2012. s. 63.

³⁸² LADOVÁ, Blanka. Vojmír Vokolek. In: Kolektiv autorů. *Jméno Vokolek*. Praha: Torst, 2012. s. 175.

³⁸³ PUTNA, Martin C. Vladimír Vokolek. In: Kolektiv autorů. *Jméno Vokolek*. Praha: Torst, 2012. s. 251.

³⁸⁴ ŠRÁMEK, Petr. Květa Vokolková. In: Kolektiv autorů: *Jméno Vokolek*. Praha: Torst, 2012. s. 373.

³⁸⁵ KOUBA, Miroslav – ŘÍHA, Ivo. Paměť míst – místa s pamětí. Východočeská literární kultura mezi minulostí a současností. In: POSLEDNÍ, Petr – KORÁBKOVÁ, Kateřina. *Společné obrazy: tři dekády východočeské literární kultury 1990-2020*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2022. s. 206.

³⁸⁶ InSTITUTE. *Vokolkovi* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z:

<https://vokolkovi.cz/institute/>

³⁸⁷ Úvod. *Vokolkovi* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z:

<https://vokolkovi.cz/>

V publikaci *Společné obrazy: tři dekády východočeské literární kultury 1990-2020* najdeme vyjádření Iva Říhy a Miroslava Kouby, že rodina Vokolků mimo jiné představuje také most mezi minulou a současnou východočeskou kulturou.³⁸⁸ To mimo jiné dokládá v našem rozhovoru také Anna Řehůřková, když zmiňuje, že v současnosti rodina Vokolkových vlastní právě Bílýho Kocouře, o kterém zde již byla řeč a v němž se pořádá mnoho literárních a hudebních akcí.³⁸⁹

Zároveň si na historii rodu Vokolkových můžeme všimnout, že právě tiskař a vydavatel Václav Vokolek dával ve svém nakladatelství prostor především mladým autorům.³⁹⁰ V rámci pardubické literární kultury se tedy v tomto směru jedná o již dlouhodobou tendenci, jelikož i v nedávné minulosti a současnosti zde najdeme mnoho takových lidí, kteří se snaží o to samé. Svě o tom ostatně ví například předsedkyně Střediska východočeských spisovatelů Eva Černošová, která se snaží využívat své pozice pro pomoc mladým autorům. V tom v rámci jak Střediska, tak Univerzity Pardubice pomáhá také Jiří Studený svými kurzy tvůrčího psaní. Také tomu však napomáhala *Partonyma, Tahy*, či sborník *7edm* Pavla Rajchmana, byť v jeho případě nešlo nutně o mladé autory, ale právě o ty méně známé, nedocenené.

³⁸⁸ KOUBA, Miroslav – ŘÍHA, Ivo. Paměť míst – místa s pamětí. Východočeská literární kultura mezi minulostí a současností. In: POSLEDNÍ, Petr – KORÁBKOVÁ, Kateřina. *Společné obrazy: tři dekády východočeské literární kultury 1990-2020*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2022. s. 206.

³⁸⁹ ŘEHŮŘKOVÁ, Anna. Osobní rozhovor.

³⁹⁰ MATOUŠOVÁ, Věra. Jméno Vokolek. In: Kolektiv autorů. *Jméno Vokolek*. Praha: Torst, 2012. s. 56.

V rámci současnosti je v literatuře významným členem rodiny Vokolkových Václav Vokolek. Ten se narodil roku 1947 a je spisovatelem, výtvarníkem a publicistou. Podle Petra Posledního a Jiřího Studeného bývá v jeho literární tvorbě znát spiritualita, jež vyrůstá z prožívání a uvědomování si určitého bezčasí mýtů a legend.³⁹¹ Tím jako by Václav Vokolek vystupoval proti povrchnosti dnešní doby a proti falešné spektakularitě její masové kultury. Podle Václava Vokolka sice člověk kolísá pod tíhou existence, ale ani tak by se neměl vzdávat a měl by v umění hledat něco, co ho povznese, přičemž by se stejně tak autoři měli co nejvíce snažit povznést čtenáře. Důležité je podle jeho názoru poslouchat i hlasy z jiných, tajemstvím opředěných, skutečností.³⁹² Tomu i Vokolka často napomáhá střídání různých vypravěčských perspektiv a vrstvené vyprávění, kterým autor jako by říkal, že ne vše je takové, jak se zdá.³⁹³

3.6.2 Pardubickéj Lajf:

Pardubickéj Lajf je kulturní projekt, který v Pardubicích v roce 2018 odstartoval podnikatel Michal Chlumský, na kterého v rozhovoru Anna Řehůřková také odkazuje.³⁹⁴ Původně se mělo jednat o podnik, který by finančně sponzoroval pardubické umělce všeho druhu a poskytoval jim prostor pro sebevyjádření.³⁹⁵ To se mimo jiné týkalo také provozu klubu Everything, ve kterém se odehrávali koncerty mimo jiné i kapel, které právě Pardubickéj Lajf částečně sponzoroval (např. rockové The May Revolution).³⁹⁶ Přestože se klub následně nevyvíjel podle představ pana Chlumského, projekt žil dál. Během pandemie covidu prostřednictvím své značky oblečení pomáhal například vyrábět roušky. Jak ale v rozhovoru bylo také dáleřčeno, v současnosti se Pardubickéj Lajf týká spíše jen oné značky oblečení a jeho snahy na kulturním poli spíše upadly.³⁹⁷

³⁹¹ POSLEDNÍ, Petr – STUDENÝ, Jiří. Poezie obnovující dialog. In: POSLEDNÍ, Petr – KORÁBKOVÁ, Kateřina. *Společné obrazy: tři dekády východočeské literární kultury 1990-2020*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2022. s. 60.

³⁹² Tamtéž.

³⁹³ MACHALA, Lubomír. Próza. In: Kolektiv autorů. *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. s. 298.

³⁹⁴ ŘEHŮŘKOVÁ, Anna. Osobní rozhovor.

³⁹⁵ Pardubickéj Lajf. Facebook [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/pardubickejlajf>

³⁹⁶ Everything. Facebook [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/everything.pce>

³⁹⁷ Pardubickéj Lajf. *Pardubickéj Lajf* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.pardubickejlajf.cz/>

3.7 Magdaléna Dudychová:

Narodila se roku 2000. V současnosti studuje na Univerzitě Pardubice obor filosofie. Ve své tvorbě se dříve věnovala psaní prózy, v posledních letech se však zaměřuje pouze na poezii. Jedná se o jednu ze zakládajících členek pardubické básnické skupiny Poezie o páté. V rámci své literární činnosti navštěvuje mnoho autorských čtení po celé republice. Tematicky se ve svých básních věnovala mezilidským vztahům, nyní se v nich zaměřuje především na víru.

Jak jsi začala s psaním poezie?

Poprvé jsem se s básněmi setkala na základní škole, když jsme probírali Edgara Allana Poea. Do té doby jsem k poezii žádný vztah neměla. Ani Poe mě ale nejdřív nepřiměl k tomu, abych začala psát i já. To se začalo dít až během mého prvního vztahu, kdy jsem se poprvé blíže setkávala s motivy lásky. Kromě toho jsem se navíc v té samé době začala věnovat buddhismu, přírodě a celkově jsem začínala svět vnímat jinak, jemněji. To mě k psaní přimělo o to víc.

Nebylo to ale tak, že bych si jednoho dne najednou řekla, že jdu básnit. Spíš jsem si pro sebe začala psát jen takové slovní útvary a až po chvíli mi došlo, že vlastně píšu básně.

A pak samozřejmě přišlo psaní na Wattpad. Tam jsem začala přispívat v patnácti letech a v té době tam moje básně dokonce měly i celkem úspěch. Psala jsem tam dost melancholicky, a abych byla upřímná — trapně. Přece jenom jsem v té době ještě vůbec neznala svět, což se na tom také podepisovalo. Lidem ve stejné věkové kategorii, v jaké jsem tehdy byla já, se to ale evidentně moc líbilo.

Hodně lidí na Wattpad píše i prózu. To tě taky lákalo?

Lákalo. Už dlouho se strašně moc chci podívat na Aljašku a kolem těch mých patnácti let jsem o tom snila dost intenzivně. K tomu jsem v té době také začala poznávat svět kamarádkyňských partiček, alkoholu — prostě takový ten beatnický život, abych tak řekla.

V té době jsem tedy beatniky ještě vůbec neznala, ale už tehdy jsem psala takový příběh. Vyskytovalo se v něm pět lidí a do nich jsem se hrozně vtělovala. Každá ta osoba představovala nějakou část mě. Připadalo mi to zajímavé.

Jeden můj kamarád po mě v té době chtěl, abych mu ten příběh poslala. Když jsem to tedy udělala, řekl mi, že to zní jako beatnici a že bych si je měla přečíst, protože měl pocit, že by se mi líbili. Každopádně mi ten kamarád zároveň řekl, že má ta moje próza potenciál, čímž si ale nejsem tak jistá. Dneska mi ten příběh připadá až moc mladistvě naivní. Je ale fakt, že v jiných ohledech mi připadá dobrý i teď. Jen ten kýč mi tam vadí.

Později jsem tedy ale skutečně ty beatníky začala číst. Brutálním způsobem mě ovlivnili, ale je fakt, že něco z jejich stylu jsem ve své tvorbě skutečně měla ještě předtím, než jsem je vůbec poznala.

Připadá mi zajímavé, že tím pádem se do určité míry poezii věnuješ i jako čtenářka. Hodně lidí z místních autorských čtení se přitom snaží hlavně ze sebe něco skrz své básně dostat, ale básně jiných už je často moc nezajímají. Ty ale očividně nejsi ten případ.

To ano, ale musím říct, že čím víc básní jiných autorů jsem postupně četla, tím víc jsem se jejich stylem cítila ovlivněná. Připadá mi, že čím víc toho člověk čte, tím hůř si pak udržuje nějaký svůj vlastní styl psaní. Kvůli tomu ve výsledku to čtení jiných autorů ve velkém zpětně vnímám jako velkou chybu. U něčeho jsem si totiž říkala, že se mi to líbí natolik, že bych tak taky chtěla psát. To podle mého názoru ale nebylo dobré. Připadalo mi, že pak jsem ty dotyčné autory začala napodobovat a když mi to došlo, hned jsem s tím musela přestat. Dokonce mi pak takové básně připadalo divné někomu číst. Připadalo mi, jako by ani nevzešly ze mě.

To ale není jediný důvod, proč jsem se čtení poezie začala vyhýbat. Musím se přiznat, že většina poezie, kterou jsem v životě přečetla, mě ani moc nebavila.

Čím to?

Čím víc poezie jsem četla, tím víc mi začalo připadat, že si jsou styly jednotlivých básníků podobné. Kvůli tomu mě čtení poezie postupně přestávalo bavit. Dokonce jsem si skrz to v určité míře přestala užívat autorská čtení, na která chodím.

Autorské čtení je záležitost niterného sdílení – všichni jsme si společně přišli zakňourat. To je samozřejmě v pořádku, ale po nějaké době mi to začalo připadat takové ploché a já už neviděla smysl v tom chodit sdílet stále ty stejné uplakané emoce. Zkrátka už toho bylo příliš a cítila jsem, že ani já k básnickému řemeslu už ničím nepřispívám.

Respektive já jdu na čtení vždycky s tím, že si chci vyslechnout o pocitech ostatních. Ani nechci, aby mi tenhle styl psaní vadil. Jen mi někdy připadá, že jsme do toho stěžování si na život někdy ponoření až příliš.

Jinak řečeno i na čteních vnímáš určitý stereotyp.

Já mám hlavně také za to, že už všechno bylo napsané a že už se jenom recykluje. Je ale fakt, že takové pocity nemám jen ohledně poezie. Vnímám to tak třeba i u hudby a filmů.

Jak ses ale vlastně k autorským čtením dostala?

Tehdy mi bylo šestnáct nebo sedmnáct let a můj tehdejší švagr často chodil na různé akce do Klubu 29. V té době za mnou přišel s tím, že se tam bude brzy konat další Suché autorské čtení a jestli tam nechci vystoupit se svými básněmi. Souhlasila jsem. Dodnes to vnímám jako nejhezčí autorské čtení, na kterém jsem kdy byla. Připadá mi, že od té doby je to jen horší a horší. Na mém vystoupení na autorském čtení v Putovní pražárně jsem se dokonce málem rozbrečela. Kvůli tomu jsem musela přestat už po čtyřech básničkách.

Dělají mi totiž problémy pohledy ostatních lidí. Kvůli tomu mám ostatně problém s vystupováním před lidmi obecně. Poprvé v Klubu 29 mi to paradoxně vůbec nevadilo, protože jsem skrz to, že to byla moje premiéra, vůbec nevěděla, do čeho jdu. Při dalších čteních jsem si ale postupně začala čím dál víc uvědomovat svůj strach.

Přítom tohle je něco, co lidé obvykle prožívají přesně naopak.

Já vím! Lidé okolo mě mi také slibovali, že se to postupně zlepší, ale u mě to tak nefunguje. Dokonce se mi stává, že lidé za mnou po mých vystoupeních chodí a ptají se mě, jestli jsem v pořádku. To mě na jednu stranu těší, protože si říkám, že tím pádem na ně moje básně asi nějakým způsobem zapůsobily. Zároveň mě to štve, protože takhle na lidi působit nechci. Nicméně mi je jasné, že na ně ani nemůžu působit jinak, když se při čtení celá chvěju, i když samozřejmě nechci. Dokonce mi připadá, že jsem v takových chvílích duševně naprosto v klidu, ale moje tělo se tak z nějakého důvodu nechová.

Na druhou stranu na některé lidi určitě skrz svůj strach působíš o to autentičtěji.

Je fakt, že hodně lidí už mi říkalo, že na ně dělá dojem, když při čtení působím křehce. Když ale vidím, jak na čtení chodí i ženy, které jsou sebevědomé a sebevědomě své básně také podávají, působí to mnohem lépe. Jejich energie mě hrozně baví.

Nepřipadá ti ale, že i díky takovému kontrastu jsou pak ta čtení různorodější a tím spíš jsou takové básnické sestavy proti stereotypu?

Jenže já nechci působit dojmem hroutící se holky bez sebevědomí, která se rozpadne, jakmile na ni někdo sáhne. Respektive ono by mi možná nemělo tak moc záležet na tom, jak působím na ostatní, ale v tomhle případě mi to prostě vadí. Navíc zrovna minule mi na Poezii o páté už bylo tak špatně, že jsem v určité chvíli nevěděla, jestli vyloženě neomdlím. Hlavně kvůli tomu jsem skončila už po čtvrté básničce.

Chvíli po té Putovce jsem ale byla ještě na autorském čtení v Olomouci a tam jsem si to naopak moc užila. Kromě Olomouce ale čtu ráda třeba ještě také v Praze. Vlastně mám celkově pocit, že když čtu mimo Pardubice, je to lepší, protože jinde v publiku nebývá tolik lidí, co znám. Právě oni mě asi tolik znervózňují.

Komfort na čteních ale u vystupujících samozřejmě ovlivňuje i mnohem víc faktorů. Nejde jen o to, jestli jsou v publiku nějací známí nebo třeba o to, jak velké to publikum je. Jde třeba i o světlo. Pokud na člověka přímo svítí velké bílé světlo, je jím skoro oslepen a to rozhodně není příjemné. Pak taky záleží, jestli se na čtení při vystupování sedí, nebo stojí – to mi osobně víc vyhovuje to první.

Kromě toho ale zároveň záleží na celkové situaci. Třeba v té Olomouci mi vyhovovalo, že jsem si při čtení mohla sednout na schody. Do toho jsem tam s sebou měla moji fenku Ebuši, která po chvíli mého čtení začala kňučet, že se cítí nesvá. Tak jsem prostě křikla „Ke mně“, ona přiběhla a publikum se začalo smát. Takže i takové věci ovlivňují výkon i celkovou atmosféru při vystoupení jak pro vystupující, tak pro posluchače.

Jak si Pardubice podle tebe stojí oproti jiným lokacím, co se právě čtení týče? Jaké vnímáš rozdíly v jejich úrovni, atmosféře, přístupu...?

Připadá mi, že všude můžeš najít podobné kategorie básníků. Kdybych měla jako příklad použít právě Poezii o páté, řekla bych, že jedním typem básníka je Vojta Stieber.³⁹⁸ Prostě typ básníka, který publikum rozesmává třeba tím, že předčítá básně o tom, co se mu děje, když je opilý. Pak jsou také všude takové ty smutné holky, co si vylévají srdíčko – většinou nad nenaplněnou láskou. Obvykle nechybí ani intelektuálové, kteří ve svých básních rádi filozofují.

Jinak řečeno mi na jednu stranu nepřipadá jako nějak úžasný nápad někoho škatulkovat na základě toho, o čem jsou jeho básně a jakým způsobem je čte, ale na druhou se člověk takovému škatulkování vyhýbá jen těžko. Hlavně, když už byl na hodně takových čteních.

Zmínila jsi, že s autorskými čteními jsi začala v Klubu 29. Jak ses tím pádem později dostala k Poezii o páté?

Skrz Viktora Němce. S ním jsem se tehdy znala už nějakou dobu. Jednou za mnou přišel s tím, že by chtěl začít pořádat autorská čtení. Začali jsme se tomu věnovat jako celá parta. Vystupovali jsme především v Pardubicích a v Hradci Králové. Od začátku byl v Poezii o páté hlavně Viktor, ale za takové zakládající členy považuji Elišku Nechvátalovou, Vojtu Stieberta a sebe. Ostatní lidé se k Poezii o páté přidali až později.

Účastníš se hodně autorských čtení. To mě přivádí k otázce, jestli se nechystáš být součástí také nějakého autorského sborníku. Víš, že něco takového plánoval Viktor s Poezií o páté a všemi básníky, kteří na ní vystupovali. Nakonec z toho ale sešlo.

Podle mě musí být všeobecně náročné udělat něco takového.

³⁹⁸ Pardubický básník a hudebník. V současnosti člen kapely Black Inside a bývalý člen The Awful Mondays a Salvation.

To nepochybně, ale na druhou stranu třeba Klub 29 už pár sborníků vycházejících ze Suchých čtení vydal. Kromě toho tu vychází i sborníky prozaiků, které jsou zaměřené na východní Čechy nebo na Pardubice obecně.

Ono to zrovna s tím Klubem 29 bude podle mě také tím, že lidé, kteří ta čtení pořádají, v sobě mají strašně moc energie. To se samozřejmě týká i Anny Řehůrkové. Zrovna u ní většinou ani nechápu, kde na to bere tolik síly, když toho v rámci umění dělá tolik.

Vybavíš si jména autorských čtení, na kterých jsi byla v jiných městech?

Většinou byla pojmenovaná jen po těch místech, na kterých se konala.

Řekla bys tedy, že v jiných městech to tím pádem bývají spíš jednorázové akce? Přece jenom třeba Suchá autorská čtení tu mají už několikaletou tradici a určitě by si zachovala jméno, i kdyby se někdy musela přestěhovat do jiného podniku. Ostatně Poezie o páté si tu za pár let své existence také získala nějakou popularitu, především pak mezi mladou generací. Že by na tom tedy Pardubice po kulturní stránce nebyly tak špatně?

Na to ti odpovím historkou. Na jedno ze čtení Poezie o páté jsem pozvala jednoho kamaráda z Olomouce. Vystupuje pod uměleckým jménem Ken Orion³⁹⁹ a působí i jako hudebník. To čtení se mu líbilo. Byl totiž nešťastný z toho, že v Olomouci se nic takového pravidelně nekoná a nadchlo ho, že v Pardubicích ano. Dokonce ho to inspirovalo k tomu, aby něco podobného zkusil i v Olomouci. I přesto, že je introvert, se mu podařilo sehnat několik lidí, co by mu na takovém čtení četli, a zároveň pomoc Univerzity Palackého. Právě ta univerzita mu pomohla i se získáním prostor, kde takové čtení pořádat. Musím říct, že teď díky němu ta čtení v Olomouci už dost šlapou. Snaží se vytvářet čím dál větší komunitu lidí, kteří by u něj četli, a je v tom úspěšný. Myslím si totiž, že za ním ostatní jdou i skrze to, že tam do té doby nic takového nebylo a chybělo to i jim.

³⁹⁹ Olomoucký básník a hudebník.

Ted' se upřímně divím, že zrovna v Olomouci byl něčeho takového nedostatek. Přece jenom se o ní mluví jako o studentském městě.

Taky jsem byla překvapená. Ale co jsem vyzorovala, tak třeba v Praze je podobných akcí naopak spousta. Je tam hodně míst, kde se taková čtení pořádají pravidelně. Také tam i fungují nějaké literární skupiny. Je ale pravda, že já jsem neměla možnost se do toho všeho v Praze příliš ponořit.

Lákalo by tě se do nějaké literární skupiny přidat? Nebo ne třeba i kvůli tomu, že tě tím dál víc odrazují vystupování?

Neřekla bych, že mě vyloženě odrazují. Pokud bych na nich měla najít ještě něco dobrého, tak bych řekla, že mi připadá, že mohou fungovat jako hezká ujištění, že to, co píšeš, má smysl. Vždycky je hezké, když za mnou po vystoupení někdo přijde a řekne mi, že na něj moje básně udělaly dojem. O to lepší to je, když nemám moc velké sebevědomí ohledně toho, co tvořím. Třeba i skrz to by mi přišlo fajn být součástí nějaké takové skupiny.

Taková ujištění navíc potřebuji i kvůli tématu, které se v mých básních hlavně v poslední době objevuje nejčastěji. Začala jsem skrze básně reflektovat víru a občas mám strach, že takové téma publikum nepřijme.

Přítom bych řekl, že zrovna tímhle z toho „čtecího“ stereotypu naopak vystupuješ. Případá mi, že strašně moc žen ve tvém věku píše jen o rozchodech a o tom, jak jsou chlapy nemožní. Jenže pak najednou přijdeš ty a vytasíš se s mystikou. Nemyslíš si ale, že právě skrze to svoje nezapadání mezi ostatní můžeš naopak o to víc vynikat?

Myslím, že otevíráš téma, které stejně společně sdílíme, jen ještě nejsme připraveni o tom mluvit. Z mé zkušenosti se dnes mladí k víře už neobrací. I slovo *bůh* je takové prapodivné a zastaralé a evokuje nepříjemné stereotypy. Myslím ale, že každý má svou vlastní spirituální zkušenost a možná bych mohla dodat odvalu těm, co jsou připraveni se o ni podělit skrze báseň. Je to pro mě ale občas dost náročné, postavit se před lidi a mluvit o Bohu. Vždycky by se totiž mohl objevit někdo, kdo mě odsoudí, a to já nesu vždycky trochu těžce.

Přemýšlela jsi někdy nad tím, že bys někdy knižně vydala svou tvorbu? A teď nemám na mysli, že bys byla součástí sborníku, ale že bys vydala čistě svoji věc.

To bych ráda. Jednu dobu jsem nad tím uvažovala dost intenzivně, ale po chvíli jsem si řekla, že je to skoro nemožný cíl, jelikož chtějí vydávat skoro všichni a tak tu toho vychází strašně moc. Ostatně mám ve svém okolí pár lidí, kteří se také snažili něco vydat a i když se jim to nakonec podařilo, trvalo jim několik let, než toho dosáhli. Navíc vím, že toho pro to vydání museli tolik upravit, že to dotyčné dílo pak už ani nebylo moc autentické. Nebo spíš vůbec...

Je pravda, že pak už to nemáš v rukou jen ty, ale ve velké míře i redaktor. Ten by se z tebe měl snažit dostat to nejlepší podobně, jako se hudební producent snaží dostat to nejlepší z hudebníků, ale je fakt, že ne vždycky je z toho dotyčný autor nadšený.

To mám zprostředkované i od Kena. Ten toho má v šuplíku napsaného strašně moc a jednoho dne se rozhodl, že by bylo fajn něco z toho vydat. Jeho dílo se skládá hlavně z básní, ale mimo ně má nachystaný taky jeden celý román. Část toho svého díla poslal do několika nakladatelství. Výsledkem bylo, že z většiny z nich mu ani neodepsali.

To je něco, co mi nicméně upřímně dává smysl. Vezmi si, co třeba chodí do kina za filmy. Mladí filmaři to kvůli nim taky nemají jednoduché. Systém totiž neví, jestli bude diváky bavit nějaký nový styl natáčení filmů. Studia si prostě řeknou, že když neví jistě, jestli z něčeho budou mít peníze, radši se spolehnou na něco ověřeného. Pak vychází akorát čím dál víc stereotypních filmů, zatímco mladí lidé, co mají v rukávu něco originálnějšího, nemají moc šancí se do toho byznysu dostat. Studia radši něco natočí po sté, protože lidé na to z nějakého důvodu pořád chodí, i když jich čím dál víc zároveň začíná říkat, že už se jim to ani nelíbí.

Mám pocit, že u knih to funguje stejně. Řekla bych, že i u nich existují nějaké jistoty a stereotypy, které lidi budou číst vždycky. Chápu, že pro nakladatelství je risk vydat něco nového, ale zároveň mi to nepřipadá jako dostatečná omluva pro to, aby pořád vycházelo to samé a nedávala se šance i více autorům. Právě kvůli tomuhle jsem dlouho měla pocit, že nemá cenu, abych se pokoušela cokoliv vydat.

Nějací mí kamarádi ale odmítání ze stran nakladatelství začali řešit tak, že si na internetu založili sbírku, která jim měla s vydáním po finanční stránce pomoci. Problémem ale z mého pohledu v tomto případě je, že oni všichni jsou lidé, kteří mají spoustu známých, a to se mě netýká.

Knihu bych ale někdy vydala ráda. V tuhle chvíli to sice vidím jako něco nemožného, ale zároveň věřím tomu, že někdy ve vzdálenější budoucnosti by to vyjít mohlo.

Bylo by podle tebe dobré, kdyby se mladí pardubičtí literáti scházeli v jednom uceleném spolku, popřípadě aby vytvořili spolek, ve kterém by byli i ve spojení se střední a starší generací?

V Pardubicích mi chybí komunita všeobecně. Chybí mi tu místo, u kterého bych věděla, že když tam půjdu, potkám se tam s lidmi s podobnými zájmy, které bychom spolu mohli sdílet. Na takovém místě by bylo fajn spolu vzájemně i něco vytvářet. Nemusí to být tedy jen jedno místo, může jich být samozřejmě i víc. Mám ale pocit, že taková místa tu buď nejsou vůbec, nebo je těžké je najít.

Ráda bych na takové místo chodila. Myslím, že by mi to pomohlo i osobnostně. Jsem spíš samotářská a řekla bych, že mám určitou omezenou kapacitu pro čas, kdy můžu být ve společnosti, ale zároveň mi připadá úžasné, kolik se toho člověk může při interakci s ostatními naučit. Cítím, že díky něčemu takovému bych se mohla posunout. A samozřejmě ne jen já. Myslím, že by to pomohlo více lidem, protože asi každý chce někam patřit.

Zároveň jako autorka ale funguju hlavně sama za sebe, protože mě většinu času nikdo nikam nezve. Ani s ničím takovým obvykle nepočítám a nijak se neangažuji, protože nevím o tom, že by tu o něco takového byla jakákoliv snaha. Myslím, že by v takovém případě bylo nutné to pořádně propagovat, protože určitě potrvá, než si něco takového najde členy. Taky si ale říkám, že tu asi v rámci mladé generace není nikdo vhodnější na organizování něčeho takového než právě studenti historicko-literárních studií.

3.7.1 Poezie o páté:

Magdaléna Dudychová v rozhovoru zmiňuje Poezii o páté.⁴⁰⁰ Tu ostatně zmiňovala také Anna Řehůřková, když jsme spolu debatovali o pardubických autorských čteních.⁴⁰¹ Za zakladatele Poezie o páté bývá považován právě Viktor Němec (přestože on sám se za vůdčí figuru této skupiny dle vlastních slov nikdy nepovažoval).⁴⁰² Původně jsem se na Poezii o páté a její historii chtěl ptát přímo jeho, on však rozhovor do této práce podat odmítl. V tom případě budu v tomto komentáři vycházet především z informací, které lze najít i online, z toho, co mi o této skupině řekly Magdaléna Dudychová a Anna Řehůřková a z toho, co o ní vím já, jelikož jsem v ní v určité době také působil.

V předchozím odstavci jsem se o Poezii o páté nezmiňoval jen jako o autorských čteních, ale i jako o literární skupině. Z určitého úhlu pohledu by se tak na Poezii skutečně dalo nahlížet, jelikož na jejích čteních v průběhu let sice vystupovalo relativně hodně čtenářů (konkrétně v řádu nižších desítek), po jistou dobu se však jednalo o uskupení s pevným jádrem několika stálých členů.⁴⁰³

Těmito lidmi, jak říká i Magdaléna Dudychová, byli zpočátku tehdy středoškolští studenti Viktor Němec, Eliška Nechvátalová, Vojtěch Stieber a ona sama.⁴⁰⁴ V roce 2018 přišli s nápadem, že by bylo dobré v Pardubicích organizovat autorská čtení, na kterých by autoři četli své (především) básně. Próze zpočátku z jejich strany také nebylo bráněno, po pár „pokusech“ se však ukázalo, že prozaické útvary na čteních Poezie zabírají až příliš mnoho času a po nějaké době se od čtení prózy tedy upustilo.

Poezie o páté začala v roce 2018 organizovat své vlastní akce na několika místech po Pardubicích, než „zakotvila“ v Putovní pražírně na Palackého třídě.⁴⁰⁵ To však neznamená, že by se autoři z Poezie omezovali jen na své domovské město. Vystupovali také v rámci několika akcí pořádanými jinými organizátory, které probíhaly například v Hradci Králové nebo v Brně.⁴⁰⁶

⁴⁰⁰ DUDYCHOVÁ, Magdaléna. Osobní rozhovor.

⁴⁰¹ ŘEHŮŘKOVÁ, Anna. Osobní rozhovor.

⁴⁰² DUDYCHOVÁ, Magdaléna. Osobní rozhovor.

⁴⁰³ Tamtéž.

⁴⁰⁴ Tamtéž.

⁴⁰⁵ Putovní pražírna Pardubice. Facebook [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/putovniprazirnapardubice>

⁴⁰⁶ Poezie o páté. Facebook [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100064669609620>

Během každého roku obvykle probíhaly přibližně tři až čtyři čtení. Na těch vystupovali jak zakládající členové, tak básníci, kteří se postupně během let k Poezii o páté přidávali. Někteří nováčci se objevili třeba pouze na jednom či dvou čteních, jiní však s Poezií o páté zůstali spojení i pár let.⁴⁰⁷ Někteří zakládající členové se od uskupení z různých důvodů postupně oddělovali, přičemž na zatím posledním autorském čtení, které proběhlo v prosinci roku 2023 v Putovní pražírně Pardubice, byl ze zakládající sestavy přítomen už jen Viktor Němec. Ten na tomto čtení navíc prohlásil, že se jedná o poslední akci Poezie o páté v Putovní pražírně a možná i poslední její čtení vůbec. To se však nakonec nevyplnilo, protože následující událost Poezie o páté v Putovce byla ohlášena na čtvrtek 28. března 2024.⁴⁰⁸

Prohlášení Viktora Němce v prosinci 2023 však ani tak nebylo zakončeno nijak negativně či pesimisticky. V jeho závěru totiž řekl, že se v Pardubicích nově začíná konat autorské čtení s názvem Koupím obraz. To se prozatím pokaždé odehrávalo v pardubické kavárně Laputa v ulici Pod sklípky vedle Pernštýnského náměstí. Organizátorkou těchto čtení je studentka Anna Kašparová, která také patřila mezi autory spojené s Poezií o páté.⁴⁰⁹

3.7.2 Úzkost z ovlivnění:

V jednu chvíli Magdaléna Dudychová naráží na určitý pocit úzkosti z případného ovlivnění vlastního stylu psaní poezie čtením děl jiných autorů.⁴¹⁰ V rámci pardubické literární scény, konkrétně u jejích mladších příslušníků, se nejedná o nic výjimečného. Mnoho zdejších mladých autorů je toho názoru, že když bude příliš čist, dojde u nich v důsledku toho k tomu, že třeba i nevědomky začnou až příliš napodobovat způsob psaní jimi čtených autorů.

⁴⁰⁷ Poezie o páté. Facebook [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100064669609620>

⁴⁰⁸ Putovní pražírna Pardubice. Facebook [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/putovniprazirnarpardubice>

⁴⁰⁹ Laputa. Facebook [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100075760675071>

⁴¹⁰ DUDYCHOVÁ, Magdaléna. Osobní rozhovor.

Přestože se jedná o úzkost, která je na mladé pardubické literární scéně vidět ve velkém, nejedná se o něco, co by se stahovalo jen na Pardubice, Českou republiku, či dokonce současnost. Už v roce 1973 o této problematice vydává celou knihu Harold Bloom, americký literární teoretik a profesor Yaleovy univerzity. Právě z ní, tedy z *Úzkosti z ovlivnění: teorie poezie*,⁴¹¹ budu v následujících odstavcích vycházet.

Bloom ve své knize píše, že strach z ovlivnění provází nejen básníky už po mnoho pokolení, ale že to zároveň není nic, čeho by se autoři skutečně měli bát. V knize udává mnoho příkladů, kdy si velcí literární autoři vzali z děl svých předchůdců inspiraci, ale kteří to zároveň udělali způsobem, jenž styl jich samotných naopak vyšperkoval. Sečtělост totiž k autorům literatury většinou patří a často je to spíše něco, co spisovatelům či jiným tvůrcům ve své tvorbě pomáhá, ne naopak.⁴¹² Jako příklad udává norského dramatika a básníka Henrika Ibsena. Ten se podle Blooma ve svých hrách inspiroval Williamem Shakespearem, ale udělal to takovým způsobem, že se od něj poučil a vytříbil tak svůj vlastní styl. Bez styku se Shakespearem by se mu to však dost možná v tak velké míře nepodařilo. Bloom zároveň píše, že i přes toto ovlivnění si navíc Ibsen zachoval svou originalitu.⁴¹³

V kapitole, která je přímo o demonizaci ovlivnění, Bloom tvrdí, že když je básník silný, nechá k sobě promlouvat hlasy svých předchůdců, ale zároveň nedopustí, aby je ve svém díle následně pouze napodoboval bez vlastní autorské invence.⁴¹⁴ Básník podle Blooma není jen výsledkem vnějších prvků, ale i těch vnějších. Vnitřek každého člověka je jiný a tím pádem se každý autor jakýmkoliv dílem svých předchůdců inspiruje jinak. Tím pádem nehrozí, že by například všichni, kdo se začnou do Shakespeara, najednou začali psát stejně, jako psal on sám.⁴¹⁵ I přesto se však mnozí v tomto přesvědčení od děl jiných autorů zbytečně distancují. Tím u nich dochází k určité demonizaci inspirace, která ale mnohdy vede spíš k nesečtělости, než k originalitě. Originalitu v sobě naopak všichni máme už z naší podstaty a podle Blooma ji čtením děl jiných autorů můžeme spíš vytříbit, ne zničit.⁴¹⁶

⁴¹¹ BLOOM, Harold. *Úzkost z ovlivnění: teorie poezie*. Praha: Argo, 2015. ISBN 978-80-257-1728-8. s. 232.

⁴¹² BLOOM, Harold. *Úzkost z ovlivnění: teorie poezie*. Praha: Argo, 2015. s. 13.

⁴¹³ Tamtéž. s. 184.

⁴¹⁴ Tamtéž. s. 106.

⁴¹⁵ Tamtéž. s. 109.

⁴¹⁶ Tamtéž. s. 116.

3.8 Lucie Schánělová:

Narodila se roku 1988. Patří mezi začínající autory. V současnosti píše erotickou prózu a do budoucna má v plánu zaměřit také do fantasy žánru. Na svém blogu a Instagramu se věnuje psaní knižních recenzí, ve kterých se zaměřuje na překladovou literaturu. Žánrově se v tomto směru zaměřuje především na fantastiku a nijak se netají tím, že nejraději píše recenze na publikace Stephena Kinga. V rámci pardubické literární kultury je také jednou ze zakládajících členů Knihomolského spolku Pardubic a okolí.

4. prosince 2023

V jedné části *Přilivu*⁴¹⁷ vezme Nicole⁴¹⁸ do ruky knihu od Stepheny Kinga a řekne si, že mnohem radši než romantické knihy, má ty mysteriózní. Stepheny Kinga a mysteriózní prózu máš ostatně ráda i ty sama. Co tě tedy vedlo k tomu, že budeš psát zrovna erotickou literaturu, když se mystery věnuješ třeba i ve svých knižních recenzích?

Já už právě píšu i fantasy, ale pořád se necítím být natolik „vypsaná“, abych ji posílala do světa. Napsat romanci mi připadalo jako jednodušší první krok. Napsala jsem tedy nejdřív ji, seznámila jsem se se čtenáři a udělala jsem si nějaký svůj okruh lidí. Díky tomu se teď na vydání té fantasy cítím připravenější.

Celkově mám pocit, že romantika je vhodný žánr, na kterém se v psaní může člověk vytrénovat. Zároveň ale neplatí, že bych romanci brala jako něco, u čeho se nemusím snažit. Proto se do ní vždycky snažím přidat něco zvláštního. V případě *Přilivu* to je to surfování. Romanci jako takovou jsem tedy psala bez extra přípravy, ale o surfování jsem si opravdu snažila nastudovat.

Surfovala jsi někdy?

Ne.

Tím pádem sis o něm ale musela zjišťovat jen po teoretické stránce. Jak u tebe tedy taková příprava na psaní probíhala?

Přečetla jsem si o surfování spoustu publikací. Také jsem se podívala na snad všechny filmy a dokumenty, které o surfování kdy vyšly. Je pravda, že surfování mi bylo sympatické vždycky. Když jsem si o něm ale nacházela víc a víc informací, byla jsem do něj víc a víc zamilovaná.

⁴¹⁷ SCHÁNĚLOVÁ, Lucie. *Přiliv*. Praha: Pointa, 2020. ISBN 978-80-7650-247-5. s. 416.

⁴¹⁸ Hlavní postava románu *Přiliv*.

Hodně čtenářů mi také psalo, že než se začeti do *Přilivu*, nic moc toho o surfování nevěděli, ale pak je také začalo lákat. Lze říct, že surfování v *Přilivu* trochu romantizují, ale i tak ráda vidím, že můj popis toho sportu udělal na některé lidi dojem.

Na tom něco bude. Když jsem na internetu pročítal recenze na *Přiliv*, zjistil jsem, že až na několik výjimek bývají pozitivní.

Negativní recenze se najdou vždycky. Hodně z nich respektuji, jen mi opravdu vadí, když si v některých přečtu, že je *Přiliv* špatný, protože je v něm hodně erotiky. Co na to pak mám říct, když je to erotický román?

Na druhou stranu jsem si z některých negativních recenzí ale skutečně vzala něco užitečného. Díky tomu jsem se v případě druhého dílu *Přilivu* vyhnula některým chybám. Každá mince má tedy dvě strany.

Ostatně je podle recenzí druhý díl ještě oblíbenější, než první.

Osobně ho mám také radši.

Čím to?

Je v něm víc zajímavých zvrátů. Na jejich úkor je tam sice méně surfování, ale ostatně je ten druhý díl také kratší.

Je pravda, že když jsem zjistil, že první díl má přes čtyři sta stránek, byl jsem trochu zaskočený. A to malé písmo můj šok ještě umocnilo.

To písmo je mi vyčítáno dodnes.

Jakou máš tedy zkušenost s nakladatelstvími?

Jako čtenář spolupracuji s Albatrosem a s Betou⁴¹⁹ a knihy mi zatím vycházejí v Pointě. Nerada to říkám, ale doufám, že v ní už muset vydávat nebudu. Moje zkušenosti s Pointou jsou totiž trochu hororové. Někde se ale začít musí.

Už víc spisovatelů mi říkalo, že se svými prvními nakladatelstvími nemají moc dobré zkušenosti. Vidím, že je to tedy i tvůj případ.

Když chce začínající spisovatel opravdu vydat svou první knihu, je v rámci toho schopný sáhnout i po horším řešení. V takové chvíli mu záleží hlavně na tom, aby bylo jeho dílo vydané, a na okolnostech toho vydání mu obvykle moc nezáleží. I ta horší řešení ale mohou fungovat jako dobrý odrazový můstek.

Jak ses tedy k Pointě dostala?

Asi jako spousta jiných spisovatelů. Všude jinde mě odmítli, tak jsem sáhla po ní.

Je ale pravda, že s panem Popelkem⁴²⁰ z Euromedií⁴²¹ jsme vydání *Přilivu* v jednu chvíli řešili hodně. Řekl mi, že pokud bych ho dokázala přepsat do českých reálií, vydali by mi ho. Na to jsem si ale řekla, že nebudu psát o holce z Mácháče, když má moje kniha být o holce z Aljašky, která se přestěhuje do Kalifornie. Vydání u Euromedií jsme tedy zamítli.

Potom jsme vydání v jednu chvíli řešili i s Fortuna Libri,⁴²² ale ti měli pro změnu problém s délkou. Chtěli to po mě zkrátit o téměř tři čtvrtiny. Jako velice domýšlivý spisovatel jsem se samozřejmě nedokázala přenést přes to, že bych to měla zkrátit tak výrazně. Zkrouhla jsem to tedy asi o čtvrtinu, ale i nadále si stáli za tím, že je ten román takhle příliš rozsáhlý. Právě v tu chvíli jsem se rozhodla zkusit Pointu. Řekla jsem si, že tím se třeba alespoň odrazím a do budoucna už to snad bude lepší.

⁴¹⁹ Sesterská společnost knihkupectví Dobrovský. Zaměřuje se na vydávání překladové literatury.

⁴²⁰ Editor.

⁴²¹ Nakladatelství zaměřující se na české i zahraniční autory.

⁴²² První soukromě založené slovenské nakladatelství.

Co tě na Pointě tedy nejdřív a případně i potom odrazovalo?

Příliv jsem v ní vydávala teprve na jejích začátcích. Už tehdy jsem si mezi čtenáři ale začala všimnout obecného názoru, že v ní budou vycházet jen ty knihy, které všechny ostatní nakladatelství odmítnou. Bála jsem se, že lidé budou *Příliv* odmítat čist, už jen protože vyšel v Pointě.

Nechci čtenáře házet do jednoho pytle, ale u hodně z nich mi připadá, že knihu soudí podle nakladatelství, u kterého vyšla. Třeba Red⁴²³ pro ně bývá známkou kvality. Sice v jeho rámci vycházejí romány na jedno brdo a všechny jsou jen od několika málo německých autorů, ale prostě tomu tak je. O to víc jsem se tedy bála, že *Příliv* všichni hned odmítnou.

To se ale nestalo.

Kupodivu ne a díky bohu za to! Je ale pravda, že cestičku jsem si i tak musela vybojovat sama. Tím tedy nemám na mysli jen samotné vydání knihy, ale i její udržení se na trhu. V tomto směru totiž Pointa spisovatelům nepomáhá tak, jak bych si představovala.

Tím narážíš i na to, že většinu propagace sis musela zařídit sama skrz svůj Instagram?

Hlavně na to. Ve chvíli, kdy u Pointy vyjde kniha, je to naposledy, co o ní dává čtenářům vědět. Je mi tedy jasné, že v současnosti vydává Pointa obrovské množství knížek. Pokud by se tedy ohledně propagace měli ve velkém věnovat každému svému spisovateli, bylo by to náročné. Jsou ale nakladatelství. Přesně o tohle by se měli snažit, i když je pod nimi velký počet spisovatelů.

⁴²³ Nakladatelství zaměřující se na romantickou a erotickou literaturu.

Měla jsi s vydáním druhého dílu své série u Pointy nějaký problém? Nebo byly prodeje prvního *Přílivu* tak velké, že to šlo hladce?

Při vydávání obou dílů jsem využila crowd fundingovou kampaň.⁴²⁴ Jelikož byla úspěšná, už ani nebylo třeba Pointu přesvědčovat jakkoliv jinak. Pokud vyjde tato kampaň, nakladatelství už jen čeká, až jim dá spisovatel vědět, jestli do vydání tedy jde, nebo ne. Pokud se pak v takové situaci autor rozhodne, že knihu vydat chce, mívá od nakladatelství zelenou.

A to jsem si myslel, že pokud je předchozí díl série úspěšný, nakladatelství by do dalšího šla automaticky i bez takové kampaně.

Tak to probíhá u větších nakladatelství. Ti totiž vydávání knihy obvykle financují v plné míře. Když si ale člověk vydání „vyžebra“ u lidí podobně, jako jsem to udělala já, je to něco jiného. Pokud by se mi totiž nepovedlo vybrat potřebné peníze, bude Pointě jedno, jestli první díl vydělal hodně peněz. Další by u nich pak prostě nevyšel.

Jak se ti tedy podařilo peníze vybrat?

To vůbec netuším. Respektive s financováním druhého dílu už mi to tak těžké nepřípadalo díky relativnímu úspěchu prvního dílu. Financování jedničky byl ale horor. Bylo to velmi stresující. To samé se pak týkalo měsíce, kdy už měl první *Příliv* skutečně vyjít. Předem jsem si připravila příspěvky na Instagram na celý ten měsíc, abych tak prodeji co nejvíce pomohla.

Říkám si, že s mými zkušenostmi už bych něco z toho postupu udělala jinak, ale zároveň si myslím, že žádné přesné know-how k vydávání knih u malého nakladatelství neexistuje. Mám pocit, že je to hodně o štěstí a o tom, jestli už má člověk nějakou základnu sledujících na sociálních sítích. Připadá mi, že v tom hraje roli strašně moc vedlejších faktorů.

⁴²⁴ Způsob financování, kdy skupina lidí přispívá na cíl jednoho člověka.

Někomu se ale třeba může poštěstít i to, že osloví nějakého velkého sponzora. To ale zrovna s erotickým románem moc nejde.

Mám to brát tak, že *Padesát odstínů šedi*⁴²⁵ jsou v tomto směru výjimkou?

Rozhodně.

Na propagaci *Přílivu* na tvém Instagramu mě zaujalo, že tam k němu máš vytvořený soundtrack a dokonce i vybrané znělky pro různé postavy. Ostatně i přímo v *Přílivu* máš hodně pasáží, ve kterých odkazuješ na různou hudbu. Máš tedy literaturu hodně spojenou právě hudbou?

Se svými romány mám hudbu spojenou určitě a mám pocit, že tomu u mých dalších knih nebude jinak. Sama sice na žádný nástroj nehraju, ale hudbu miluju. Poslouchám ji pokaždé, když píšu. Bez ní ani psát neumím. Písničky, které jsou v mém playlistu k *Přílivu*, jsou ty samé, které jsem při jeho psaní skutečně zrovna poslouchala. Ten playlist je tedy složen z písní, které mě k některým pasážím při psaní vyloženě inspirovaly.

Většinu tvého playlistu na Instagramu tvoří pop. Mám to brát tak, že nejsi jednou z autorů, kteří k psaní potřebují několikahodinové temné ambientní playlisty?

Jsem také jednou z nich, ale já ty temnější věci využívám při psaní fantasy. Tam mi připadají vhodnější. Zrovna k *Přílivu* temný ambient moc neseď. Přitom se považuju za člověka, který je schopný poslouchat skoro všechno. Je mi jedno, jestli zrovna slyším klasickou hudbu, rap, nebo třeba ten pop. V rámci žánrů už sice vybíravá jsem, ale ještě jsem v životě neslyšela moc žánrů, které by mi vyloženě vadily.

Žánry pak vždycky vybírám podle toho, co zrovna píšu. Třeba k fantasy ale neposlouchám jen dark ambient. Hodí se mi k ní třeba i epic rock. U těchto dvou hudebních žánrů se mi fantasy píše opravdu dobře.

⁴²⁵ JAMES, E. L. *Padesát odstínů šedi*. Praha: XYZ, 2012. ISBN 978-80-7388-705-6. s. 616.

Je pravda, že epic rock zmiňuješ i v *Přílivu*.

Ano. To je způsobené i tím, že stejně, jako nedokážu číst jednu knížku najednou, nedokážu ani psát jednu knížku najednou. Ráda skáču z jedné na druhou. To se projevilo také tak, že jsem kostru ke své fantasy začala psát už v době, kdy jsem teprve dopisovala první *Příliv*. Na jedné vlně dlouho nezůstávám.

Kromě románů píšeš také knižní recenze. Jak už jsi zmínila, v tomto směru spolupracuješ s nakladatelstvími Albatros a Beta. Jak ses ke spolupráci s nimi dostala?

Ke každému z nich jinak. Betě jsem se ozvala sama, zatímco lidé z Albatrosu se ozvali mně. Motivací u Bety pro mě byla má láska ke Stephenu Kingovi. Samozřejmě, že tím pádem jsem chtěla recenzovat jeho knížky – a ono to vyšlo! Je ale pravda, že už tehdy jsem měla nějakou základnu čtenářů. Díky tomu bylo získání postu na psaní recenzí jednodušší.

Jak se v tom případě Albatros dostal k tobě?

Skrz e-mail se mi ozvala Martina Francová, která v Albatrosu řeší blogery. Vyměnili jsme si pár zpráv a spolupráce byla na světě.

Jak se ti s těmito nakladatelstvími spolupracuje?

Musím říct, že s oběma perfektně. V rámci Bety spolupracuji s Jiřím Onderou, který se také zaměřuje na blogery. Řekla bych, že ve vztahu k nim odvádí skvělou práci. Opravdu pro ně dělá první poslední. Za něj i za Martinu bych dala ruku do ohně.

Mám to chápat tak, že by pro tebe bylo do budoucna ideální jako spisovatelka opustit Pointu a rovnou přejít k Albatrosu nebo k Betě?

Ideální by to bylo určitě. U Bety by to ale v praxi bylo složité, protože přece jenom vydává hlavně překladovou literaturu. Myslím, že u nich bych moc velkou šanci neměla.

Ono je to vydávání knih ale složité celkově. Člověk si přitom může říct, že to tak není, když je zrovna v Česku nakladatelství spousta. Jenže pak si člověk uvědomí, že přibližně polovina z nich vydává jenom překladovou literaturu. Ten počet se pak navíc zúží o to víc, když spisovatel začne hledat ta nakladatelství, která se skutečně zaměřují na žánr, který píše.

O to méně se pak asi můžeme divit autorům, kteří svá díla radši vydávají bez nákladů na Wattpadu. Dovedu si představit, že pro hodně z nich je to nejjednodušší cesta, jak na českém knižním trhu začít.

Zoufalé situace si žádají zoufalé činy a u začínajících spisovatelů tomu nebývá jinak. I tak si ale myslím, že zrovna Wattpad je super v tom, že si skrz něj může začínající autor vybudovat čtenářskou základnu ještě předtím, než něco vydá oficiálně. Díky tomu může mít později při skutečném vydání větší jistotu, že se bude jeho knížka prodávat. Také jsem toho názoru, že počet sledujících na Wattpadu může ovlivnit nakladatelství v rozhodování, jestli knihu toho dotyčného vůbec vydají. Nakladatelé předem existující čtenářskou základnu autora zohledňují naprosto běžně. Samozřejmě při rozhodování o vydání posuzují i spoustu jiných faktorů, ale i tento hraje velkou roli.

Myslíš, že když nakladatelství uvidí, že má nějaký konkrétní začínající autor předem vybudovanou čtenářskou základnu, budou mít o to menší tendenci mu do jeho knihy mluvit?

To si nemyslím. Přece jenom knihy vydávají za svoje peníze, což jim samo o sobě dává právo do toho dost mluvit. A také toho práva využívají. Ať už jde třeba o obálku nebo o počet stran, nakladatelství vždycky mají tendenci do daného díla nějakým způsobem zasahovat.

Proč ti vlastně Pointa chtěla *Přiliv* o tolik zkrátit? Kvůli nákladům?

Jsem přesvědčená o tom, že ano. U Pointy platí, že každá strana zvyšuje náklad, který by potom měl ideálně být vybrán prodejem. Tím pádem je obrovský rozdíl, když někdo vydá knížku, která má pět set stran, nebo dvě stě. Nakladatelé v tomto směru prostě musí být vypočítaví.

Jak vnímáš pardubickou literární scénu? Popřípadě Středisko východočeských spisovatelů? Jaké máš s lokálním literárním polem zkušenosti?

Upřímně ani nevím, jestli pardubickou scénu chci nějak komentovat. V každém případě mám pocit, že po literární stránce ji hodnotit nemůžu, protože jsem jednou ze čtenářů, kteří české autory moc nečtou. Z pardubických autorů jsem nečetla vyloženě vůbec nikoho, přestože mám určitý přehled o tom, kdo tu co píše a vydává.

Co se týče lidské zkušenosti, tu u pardubických literárních autorů mám, jenže ta už není neutrální, ale o něco horší. Kvůli ní se některým knížkám místních autorů vyloženě vyhýbám. Negativní zkušenost nicméně nemám jen s pardubickými autory, ale i s autory z jiných měst. Vyprávět bych o tom mohla dlouho, ale upřímně nemám chuť to posílat do veřejného prostoru. Můžu ale říct, že vztahy mezi spisovateli jsou na tenkém ledě po celém Česku.

O tom jsem v rámci rozhovoru mluvil i s Lukášem Vavrečkou. Ten také říkal, že si tu těch špatných vztahů všímá a že ho to mrzí. Dokonce se zmiňoval o tom, že je mezi českými spisovateli buď vyloženě aktivní snaha o to se vzájemně podkopávat, nebo si alespoň nepomáhat. Vnímáš to tedy stejně?

Vnímám to hodně podobně.

Čím je to podle tebe způsobené?

Tím, že se tu v rámci literatury musí o místo na výsluní vyloženě bojovat. To je dané právě i tím, jak je těžké tu vydat knihu. Nakladatelství totiž mnohdy dávají přednost překladové literatuře právě skrz určitou jistotu. Vidí totiž, že v zahraničí už se dané dílo vydává a že se tam i prodává. Také vidí, že kladné recenze na ta díla se do Česka dostávají ještě předtím, než tu v překladu dotyčné dílo vyjde. To znamená, že pokud tu taková díla vydají, lze u nich předpokládat čtenářský úspěch. Naopak je pro ně rizikem vydávat díla českých spisovatelů a to především těch, kteří ještě nejsou známí.

Na druhou stranu ale nechci říct, že by tu byli všichni spisovatelé proti všem. I v rámci Pointy platí, že se v ní utváří určité skupiny autorů, kteří drží při sobě. To se týká i mě. S několika jinými autorkami z Pointy mám dobré vztahy. Sice neplatí, že bychom se nějak vyloženě extra podporovaly, ale zároveň si sdílíme příspěvky na sociálních sítích a hlavně se rozhodně vzájemně nepodkopáváme. Prostě je mezi námi určitá solidarita. Akorát si všímám, že to vždycky platí jen mezi skupinou spisovatelů, kteří drží pospolu. Mimo tu danou skupinu už se k těm dotyčným autorům jiní často chovají hůř.

Také bych řekla, že je důležité oddělovat nakladatelství, která knihy autorů vydávají za peníze dotyčných, a ta větší, která vydávání financují ze svých vlastních zdrojů. Mezi těmito dvěma druhy českých nakladatelství je obrovská propast. To se projevuje i tím, že se spisovatelé z jednoho toho druhu málokdy dávají do řeči s těmi z druhého. Navíc jsem i na sítích zaznamenala, že spisovatelé z větších nakladatelství často ty z menších vůbec za spisovatele nepovažují. Samozřejmě nechci všechny házet do jednoho pytle, ale občas si opravdu stačí přečíst pár komentářů na internetu, abych člověk zjistil, že to tak často skutečně je.

Řekla bys, že literáti mají ohledně platform pro své fungování nevýhodu třeba oproti hudebníkům? Ano, literáti mají Wattpad, ale třeba hudebníci mají Spotify,⁴²⁶ který má dnes nainstalovaný pomalu každý druhý člověk a který může hudebníkům, pokud mají dostatek pravidelných posluchačů, také vynášet peníze.

Je fakt, že literáti nic jako svůj vlastní Spotify nemají. To je podle mého názoru dané i mýtem o spisovatelích vydělávajících těžké peníze. To je strašná fantasmagorie, ale hodně lidí tomu věří.

Na peníze u spisovatelů jsem se ptal i Lubomíra Macháčka. Ten to okomentoval tak, že si tu na sebe psaním skutečně vydělává možná tak deset největších autorů a nikdo jiný.

To řekl přesně. Je tu pár spisovatelů, kteří se svým koníčkem skutečně jsou schopní uživit, ale moc jich není. Právě i to může navíc hrát do karet boji spisovatelů proti sobě. Samozřejmě, že ne všichni píšou pro peníze. Když ale nějaký spisovatel uvidí, že se jeho knížky prodávají, může mu to stoupnout do hlavy. Pak je možné, že bude chtít vydělávat víc a víc a o to hůř se pak může chovat ke svým kolegům.

Ještě se pro jistotu vrátím konkrétně k tomu Středisku východočeských spisovatelů. Hodně mých respondentů mi totiž říkalo, že s ním mají spíš negativní zkušenost. Máš tedy taky nějakou?

Jednou jsem na jednom z jejich zdejších srazů byla. K tomu by bylo dobré říct, že se spisovatelé samozřejmě nedělí jen podle nakladatelství, u kterých jsou, ale i podle žánrů, které píšou. Zábavní literatura není pro spoustu spisovatelů literaturou vůbec. Prostě ji vnímají jako brak.

⁴²⁶ V současnosti nejpopulárnější hudební streamovací služba.

Tehdy na tom srazu – to bylo mimochodem v době, kdy jsem ještě neměla venku ani první díl *Přilivu* – jsem byla jako začínající autorka mezi spisovateli, kteří mimo jiné píšou poezii a tak dále. Nechci říct, že by na mě tehdy koukali skrz prsty, ale jisté narážky tam na mě z jejich strany v tomto ohledu byly. I proto se téhle části místní literární scény vyhýbám.

Mnohem lépe se ale cítím na srazech Knihomolského spolku. Na něm se spolu bavíme o knížkách celkově. Ve výsledku se tam cítím mnohem lépe, než mezi lidmi, kteří také píšou. V Knihomolech čtou lidé prostě všechno od poezie přes zábavní literaturu a toho si na nich oproti Středisku vážím.

Po Pardubicích nefungují jen setkání východočeských spisovatelů nebo knihomolů. Také se tu často konají různá autorská čtení. Chodíš na ně někdy?

Chodila bych, ale o hodně z nich vůbec nevím. Navíc se v tomto směru snažím soustředit hlavně na naše knihomilské akce, i když je pravda, že teď hodně flákám i ty. Je mi z toho stydno. Přitom by se dalo říct, že jsem ten klub založila. Teď jsem ale musela organizování předat jiným členům.

Každopádně kromě organizování těchto srazů také hodně řešíváme třeba také autorská čtení v knihovně na Dubině. Pracuje v ní totiž mamka jedné z našich členek a díky tomu o nich máme informace z první ruky. O jiných čteních se ale obvykle ani nedovídáme, protože tu prostě nevidáme informace o nich.

Řekla bys, že o autorských čteních většinou nevíš i kvůli tomu, že tu spolu místní literáti moc nekomunikují? Ostatně mladí autoři často ani neví, že je tu hodně starších autorů. Navíc často platí, že i když se to někteří z nich eventuálně dozví, stejně jim je to jedno.

Myslím, že v tom může mimo jiné hrát roli i to, že se mladší i starší autoři můžou bát toho případných špatných vztahů, které by mezi nimi třeba vzájemně vznikly. To někomu pro zdržení se komunikace může stačit. O knihomolech navíc často platí, že to bývají introverti a tím pádem je podobné akce ani nelákají.

Co se ale týče té komunikace jako takové, musím říct, že jako Knihomolové máme čím dál víc členů i ve skupině na Facebooku. Připadalo by mi dobré, kdybychom o sobě dali vědět ještě víc. V rámci toho by bylo fajn si s různými autorskými čteními naše akce vzájemně sdílet. Přece jenom nás není málo, takže je velká šance, že pokud bychom všichni věděli o konání se nějakého pardubického autorského čtení, hodně z nás by se prostě sebralo a vyrazilo tam. Navíc platí, že se obvykle scházíme v posledním pátku v měsíci. Pokud by se tedy stalo, že by ve stejný den bylo nějaké takové čtení, nešli bychom se sejít někam do kavárny, ale jednoduše bychom šli na čtení. Bylo by tím pádem perfektní, pokud by mezi námi a různými těmito akcemi fungovala vzájemná komunikace.

Vždycky je to hlavně o tom se dát do kupy. Ono je sice hezké plánovat akce, kde by nějaký umělec něco přečetl nebo třeba i zahrál, ale hlavně k tomu musí mít posluchače. Pokud o akci bude vědět málo lidí, logicky jich i málo přijde. Pokud se ale dá několik literárních skupin dohromady, například právě my Knihomolové s různými čteními, hned by na všechny tyto akce mohlo chodit víc lidí. To by také znamenalo větší popularitu těch akcí, ale také to, že umělcům by se na nich i lépe vystupovalo, protože by věděli, že je tu hodně lidí, kteří si je rádi poslechnou.

3.8.1 Vztahy spisovatelů s nakladatelstvími:

V rámci několika rozhovorů jsme s autory narazili na téma jejich vztahů s nakladatelstvími. Několik z nich se mi zmiňovalo o tom, že měli alespoň jednou v životě potřebu přejít k jiným nakladatelstvím, než u kterých vydali svou předchozí knihu či knihy, protože mezi nimi a zaměstnanci oněch nakladatelství docházelo k neshodám. Této problematice si můžeme všimnout právě i v rozhovoru s Lucií Schánělovou, která v něm naráží například na svou nespokojenost s nakladatelstvím Pointa.⁴²⁷

Právě na jejím vyprávění o své cestě k vydání svých knih vidíme, jak spletitá cesta spisovatele může často být. Navíc je pravda, že mnoho připomínek, které k nakladatelstvím a práci s nimi má, odpovídají také některým kapitolám z knih v *Souřadnicích volnosti*⁴²⁸ a v *Souřadnicích mnohosti*.⁴²⁹ Právě v těchto knihách se můžeme dočíst o tom, že po sametové revoluci a přechodu k volnému trhu vzniká mnoho malých nakladatelství, která takto nabízejí o to větší prostor pro uplatnění začínajících autorů.⁴³⁰ U takových nakladatelství pak většinou probíhá snaha spojit kvantitu s kvalitou, ne vždy jsou však takové snahy úspěšné, na což ostatně Lucie Schánělová také ve spojení s pověstí nakladatelství Pointa naráží. Když jsou však velká nakladatelství „plná“ a prostor novým a „neověřeným“ autorům neposkytují, musí se dotyční spisovatelé často uchýlit k horším možnostem, což je v rozhovoru také řečeno.⁴³¹

⁴²⁷ SCHÁNĚLOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor.

⁴²⁸ Kolektiv autorů. *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1630-0 s. 740.

⁴²⁹ Kolektiv autorů. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády 21. století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2410-7. s. 860.

⁴³⁰ HRUŠKA, Petr. Otevřená dekáda. In: *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. s. 27.

⁴³¹ SCHÁNĚLOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor.

U mnoha pardubických spisovatelů si také můžeme všimnout jejich blogerské činnosti, která často bývá spojena s činností recenzní. Z mých respondentů se to netýká jen Lucie Schánělové,⁴³² ale také Lukáše Vavrečky⁴³³ nebo Přemysla Krejčíka.⁴³⁴ Právě tato činnost mnohdy pomáhá i té jejich spisovatelské. Nakladatelé totiž poté vidí, že autoři nejenže skutečně jsou aktivní (a v podstatě také disciplinovaní), ale že již mají vytvořený určitý počet sledujících. Aktivita na internetu nejen přes blogy, ale i přes sociální sítě, tedy může autorům při hledání nakladatelství, pod kterými by vydávaly své příští knihy, velmi pomoci.⁴³⁵

3.8.2 Knihomolský spolek z Pardubic a okolí:

V předchozích rozhovorech několikrát došlo na téma autorských čtení, literárních uskupení či literárních institucí. Přestože se v některých případech, jako třeba v tom Poezie o páté, jedná i o studentské záležitosti, nejedná se o záležitosti až tak neformální. Všechny tyto části pardubické literární kultury mají větší či menší formální charakter.

Pokud bychom se však chtěli také zaměřit na neformální součásti pardubické literární scény, mohli bychom jako příklad uvést právě Knihomolský spolek z Pardubic a okolí, který v roce 2022 pomáhala zakládat právě Lucie Schánělová.⁴³⁶ Jedná se o komunitu čtenářů i autorů, ve které ale všichni vystupují právě jako čtenáři. Probíhají zde debaty o literatuře jak současné, tak starší, o mnoha jejích žánrech i o konkrétních autorech. Kromě toho se ve Spolku ale konají také různé soutěže (například ve formě kvízů), za které většinou tři nejúspěšnější čtenáři dostávají odměny v podobě knih. Členem spolku se může stát prakticky každý, kdo o to projeví zájem.⁴³⁷

⁴³² SCHÁNĚLOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor.

⁴³³ VAVREČKA, Lukáš. Osobní rozhovor.

⁴³⁴ KREJČÍK, Přemysl. Osobní rozhovor.

⁴³⁵ SCHÁNĚLOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor.

⁴³⁶ Tamtéž.

⁴³⁷ Knihomolský spolek z Pardubic a okolí. Facebook [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/groups/550666393507634>

Mezi návštěvníky srazů spolu, která se obvykle konají jednou za měsíc téměř pokaždé na jiném místě, patří i jiní autoři než Lucie Schánělová. Z mnou již zmiňovaných autorů sem chodí ještě například Veronika Skalecká, dříve Trestrová, Lukáš Vavrečka, nebo Vojtěch Záleský. To však nejsou jediná pojítka se zdejší širší literární kulturou. Členové komunity si také dávají vzájemně vědět o různých literárních akcích, které ve městě probíhají. Mezi ně patří třeba autorská čtení různých pardubických ale i jiných autorů.⁴³⁸

3.8.3 Pardubická autorská čtení nepardubických autorů:

Nejedná se o žádné pardubické specifikum, ale přesto považuji za vhodné poukázat na fakt, že se v Pardubicích konají i autorská čtení a besedy spisovatelů, kteří s Pardubicemi v podstatě nemají nic společného. Ta se často konají v místních knihovnách, a přestože na nich bývají hosty především čeští autoři, můžeme zde narazit i na spisovatele slovenské či jiné, byť ti zde tak často oproti těm českým nebývají. Tato čtení obvykle probíhají v Krajské knihovně⁴³⁹ či třeba v knihovně na Dubině.⁴⁴⁰

⁴³⁸ Knihomolský spolek z Pardubic a okolí. Facebook [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/groups/550666393507634>

⁴³⁹ Foto. Krajská knihovna v Pardubicích [online]. ©2024 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://kkpce.cz/cs/fotogalerie/2024/>

⁴⁴⁰ Akce v knihovně. Knihovna MO Pardubice III [online]. ©2024 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.knihovna-dubina.cz/rubriky/akce-v-knihovne/>

3.9 Eva Černošová:

Narodila se v roce 1982. Básně začala psát už v dětství, čehož si všimla její učitelka na gymnáziu, kterou byla básnířka a redaktorka Lenka Chytilová. Pozornosti v tomto směru neunikla ani na vysoké škole, kde si jejího talentu všiml spisovatel, nakladatel a literární kritik Jan Dvořák. Po vydání svých prvních knih se stala členkou Střediska východočeských spisovatelů. Po odchodu Lukáše Vavrečky byla zvolena třetím předsedou této instituce, přičemž v této pozici zůstává dodnes. Ve své tvorbě se zaměřuje jak na poezii, tak na prózu. Zároveň se však snaží pomáhat i ostatním literátům, především těm mladým, kteří se se svým dílem chtějí dostat dále, než do svého šuplíku.

Během vašich studií vás učila básnířka a redaktorka Lenka Chytilová.⁴⁴¹ O něco později jste se pak setkala se spisovatelem, redaktorem a kritikem Janem Dvořákem, který svou činností také ovlivnil místní literární dění. Jak na první setkání s nimi vzpomínáte?

Po celou dobu studia na gymnáziu byla Lenka Chytilová naší češtinářkou. Pamatuji si, jak nás jako celou třídu nadchlo, když jsme její jméno objevili i v tak stručné publikaci jako je *Literatura v kostce*.⁴⁴² V řadě vydání v ní figurovala už tehdy. Psalo se v nich o ní, že patří do generace osamělých běžců, protože se nechtěla s nikým sdružovat. To se mi velmi líbilo.

Také se znala s Janem Dvořákem. Byli to blízcí přátelé a spolupracovníci. V Kruhu, tedy tom královéhradeckém nakladatelství, ve kterém byl Jan Dvořák šéfredaktorem, s ním Lenka léta spolupracovala. Byla tam redaktorkou a korektorkou. S literáty obecně se ale sdružovat nechtěla, což mi připadalo velice poetické.

Když jsme se na gymplu dozvěděli, že naše paní profesorka píše, hned jsme si s kamarádkou napůjčovaly její knihy a četli jsme je. Její poezie se mi líbila tehdy a líbí se mi doteď. To označení, že patří mezi osamělé běžce, mi připadalo poetické taky, protože v Hradci vždycky až vlála. Velmi rychle totiž chodila a rychle chodí pořád. Většinou, když ji potkám na ulici, venčí psi. Stačí jim naprosto bez problému. Takto tím prostorem vždycky poeticky a zároveň elegantně vlaje. To označení „osamělá běžkyně“ na ni tedy opravdu sedí.

Na studium pod jejím vedením každopádně vzpomínám moc ráda. Vždycky patřila mezi lidi, kteří danou látku nejen učí, ale i umí. Byla nesmírně tolerantní a podporovala naši kreativitu. To někoho samozřejmě děsilo, ale mě to ohromně bavilo.

Pamatuji si, že jednou jsem se z nějakých důvodů nenaučila na písemku z literatury a místo odpovědi jsem jí napsala báseň. Možná i díky tomu, že jsem jinak odváděla práci na výbornou, se nad tím tehdy ani nepozastavila a dala mi jedničku i tak. Později jsem se to doučila, ale tehdy jsem fakt počítala s tím, že dostanu pětku. Pak si se mnou promluvila, moje důvody, proč jsem se nenaučila, pochopila a řekla mi, že se to stejně můžu doučit později a že báseň je to pěkná.

Faktem je, že po mně pak chtěla, abych tvořila poezii. Dokonce by mě asi podpořila ve vydání první knihy už na gymplu.

⁴⁴¹ Básnířka, redaktorka a učitelka.

⁴⁴² MRÓZKOVÁ, Jana. *Literatura v kostce pro SŠ*. Praha: Fragment, 2019. ISBN 978-8025-343-20-3. s. 232.

Jak to, že k tomu vydání tedy tehdy nedošlo?

Protože jsem se k tomu neodhodlala.

Čím to bylo způsobené?

V době studia na gymnáziu jsem prožívala spoustu dobrodružství doma, protože naši rodiče měli tou dobou v péči dva chlapce z dětského domova. Kromě mě a mého bratra se tedy museli starat i o ně. Ta léta byla nesmírně zajímavá a také nesmírně náročná. Právě kvůli tomu jsem se tehdy ke svému prvnímu knižnímu vydání nedostala.

V takové situaci jsem hodně brzy dospěla. Lenka Chytilová to vnímala a říkala mi, abych si uvědomila, že nemůžu zachránit celý svět. To mi bylo nějakých šestnáct let a maminka ještě pracovala v dětském domově, odkud si ty dva chlapce vzala. Tenkrát jsem totiž dostala takový „geniální“ nápad, který spočíval v tom, že bych přestala studovat a místo toho šla pracovat s tím, že v osmnácti si adoptuji nebo si vezmu do pěstounské péče jednu tříletou holčičku z téhož domova, kterou jsem tehdy hrozně litovala. Takto jsem tedy prožívala osudy dětí z dětského domova. Bylo to nesmírně silné.

S vaší první publikací to nakonec vyšlo právě skrze Jana Dvořáka. To je ostatně zajímavý člověk i z pohledu Pardubic, protože dost ovlivnil Středisko východočeských spisovatelů. Dodnes je také jeho čestným členem.

Je a také jím zůstane in memoriam nadále. V okolí Pardubic a Hradce ovlivnil spoustu lidí z několika generací. Měl vliv na své vrstevníky i na několik následujících generací. Když zemřel, dávali redaktoři *Kruhu* dohromady vydání, ve kterém se na něj vzpomínalo. I já na něj mám velké vzpomínky. Ovlivnil mě velmi zásadním způsobem. S jeho rodinou máme jako Středisko přátelské vztahy doteď.

V době, kdy jsem se s ním seznámila, jsem patřila mezi autory, kteří psali spíš jen do šuplíku a neměli odvalu a autorské sebevědomí se svým dílem někam vyrazit. Byla jsem ale podporována učiteli a byli to právě oni, kdo už na základní škole posílali mé práce do různých soutěží.

Na vysoké škole jsem pak chodila na pár předmětů, které Jan Dvořák vyučoval. Jednou nám dal za úkol něco napsat. Už si ani nepamatuji, co to bylo, ale vím, že to bylo hned ze začátku prvního semestru. Poté, co jsme mu své práce odevzdali, přišel na seminář, v ruce držel právě ty práce a začal se ptát, kdo je Eva Kulhánková – tak jsem se jmenovala za svobodna.

Každopádně jsem čekala, že když mě hned takhle na začátku po odevzdání práce jmenuje, bude něco špatně. Opatrně jsem se tedy přihlásila, zatímco na mě ostatní soucitně koukali. Jan Dvořák mi potom řekl, že poznal, že píšu a že se u něj mám po hodině stavit. Tak jsem k němu přišla a ptala jsem se ho, jak vůbec poznal, že píšu. Na to mi pouze odpověděl, že na to má čuch a že chce, abych mu přinesla, co mám napsané v šuplíku. Také mě se mě pokusil uklidnit tím, že se mám připravit na následný rozbor s ním, jakožto s nesmlouvavým kritikem. Tím mě samozřejmě uklidnil opravdu hodně... Nějaké své texty jsem mu tedy na konzultaci přinesla. Tužkou do nich udělal několik poznámek — mám to schované dodnes. Občas se tam sice objevil otazník, což značilo otázku, jestli má něco vůbec být báseň, většinou ale psal spíš hvězdičky, což bylo naopak dobré.

Byly to texty jak básnické, tak prozaické. Jeho ale samozřejmě víc zajímala právě próza. Jako prozaik vždycky žertoval, že básničky jsou sice taky fajn, ale že mám radši psát to druhé. Také mi říkal, že básničky jsou pro prozaika cesta do pekel, zároveň mě ale povzbuzoval i ohledně nich.

Takhle to tedy začalo. Kriticky mi komentoval to, co jsem napsala. Menší texty jsem v té době začala časopisecky publikovat, ale jednou za mnou přišel s tím, jestli bych nebyla ochotná napsat i něco většího. S mou prvotinou začal tedy fungovat jako můj poradce. Díky grantu ze strany Univerzity Hradec Králové, který jsem částečně dostala i díky jeho přesvědčování, bylo možné tu prvotinu vydat ještě v době, kdy jsem teprve dokončovala studium. Kniha byla vydaná pod univerzitním nakladatelstvím *Gaudeamus*,⁴⁴³ ale financovaná byla grantem ze strany Ministerstva kultury pro nadané studenty.

⁴⁴³ Nakladatelství Univerzity Hradec Králové.

Motivovala vás podpora paní Chytilové a pana Dvořáka k tomu, abyste v současnosti také pomáhala mladým autorům?

Určitě! Myslím si, že je pořád hodně studentů, kteří si píšou do šuplíku, ale ven se svým dílem i tak nejdou, přestože už dnes mají více možností i díky sociálním sítím a internetu obecně. Podporovat takové lidi je pro mě radost. Řekla bych, že i já mám čuch na talentované autory a baví mě je nejen vyhledávat, ale také podporovat. Ráda o jejich pozdějších úspěších slýchám. Beru to jako takové „pošli to dál“.

Ostatně Středisko východočeských spisovatelů k podpoře mladých autorů také poskytuje určitou platformu.

Ano a byla bych ráda, kdyby ji v budoucnu poskytovalo ještě větší. Do pozice vedoucí Střediska mě totiž dotlačil opět Jan Dvořák a připadá mi, že i takto mohu pokračovat v jeho odkazu.

Předpokládám, že k tomu dotlačení došlo hned po odchodu Lukáše Vavrečky.

Tak, tak. K tomu bych ale ještě ráda chtěla říct, že v jeho případě došlo především k nepochopení z obou stran.

Jak tedy na Lukášův odchod ze Střediska nahlížíte?

V době jeho odchodu už jsem sice ve Středisku jako autorka byla, ale také jsem tehdy byla především zasažena umíráním své maminky. Zároveň jsem ještě nebyla ani v předsednictvu, takže o všech okolnostech vím jenom zprostředkovaně. Chtěla bych k tomu říct jen to, že mě může mrzet, že se ve Středisku takové neshody děly, ale že zároveň s Lukášem Vavrečkou osobně žádné špatné zkušenosti nemám a stejně tak vůči němu necítím žádné negativní emoce. Později jsme spolu komunikovali právě kvůli předávání vedení a vše proběhlo velice slušně a bezproblémově, takže jsem se do této záležitosti potom vůbec ani nechtěla zamotávat.

Je ale pravda, že v tom roce 2014 jsem ve Středisku mezi ním a nějakými jinými členy určité negativní emoce zachytila. Dovedu si tedy představit, že to nebylo jednoduché. I proto se v daném roce také nějakou dobu řešilo, jestli se Středisko zcela nezruší. Bylo to hodně vypjaté.

V té době mě jednou do cukrárny pozvala jedna ze členek výboru a řekla mi, že je možné, že po odchodu Lukáše Vavrečky budou vypsány další volby a že kvůli nim hledají nové lidi i právě do toho výboru. O předsednictví tehdy řeč vůbec nebyla, jen se mě ptala, jestli bych šla mezi ně. A mimo jiné mi právě také řekla, že se bude řešit, jestli Středisko bude pokračovat i nadále, nebo ne.

Nevěděla jsem, že tip dal výboru právě Jan Dvořák. Dokonce jsem se na něj bez toho vědomí ještě chvíli poté obrátila, abych se s ním o své účasti ve výboru poradila, protože jsem se na to moc necítila.

I přestože mě do výboru navrhl, na mě nijak netlačil. Stejně ale přispěl k mému rozhodnutí tuto nabídku přijmout. Přece jenom jsem takto také chtěla uchránit jeho odkaz před nebezpečím zániku.

Členkou výboru jsem se tedy stala, což bylo v pořádku, protože jsem na to tehdy už byla připravená. Neuvědomila jsem si ale, že z výboru poté budu moct být zvolena předsedkyní. Na to jsem připravená nebyla.

O svém zvolení jsem se dozvěděla až přímo na jedné ze schůzí. Pamatuji si, že z té samé schůze jsem pak ještě jela na koncert, na kterém jsem také účinkovala. Během jízdy tam jsem volala svému manželovi a ten byl mým zvolením zaražený. Báł se, že takhle nebudu mít na nic čas. Až ve chvíli, kdy jsem dojela na koncert, mi začalo docházet, co se vlastně stalo.

Ze všech stran jsem tehdy ve Středisku slychala, že se nemám bát, protože mi všichni budou pomáhat. Pár takových se našlo, ale jinak to na začátku jednoduché opravdu nebylo. S tou pomocí se to hezky řeklo, ale skutečnost pak vypadala poněkud jinak.

Každopádně i na mojí pozici ve vedení Střediska je vidět, jak moc pro mě byl Jan Dvořák zásadní. A takovou vazbu k němu ve Středisku má hodně lidí. I proto je už od jeho začátků čestným předsedou. Řada autorů ze Střediska byla dříve jeho žáky a mnozí z nich u něj také začínali publikovat. Týká se to především starší generace, například Františka Uhra, Milana Duška, Jirky Faltuse nebo Marcelly Marboe. Všechny tyto výrazné osobnosti s ním byly vždycky spojené.

Do ročenky Střediska z roku 2015 jste napsala, že si nechcete hrát na věštkyni a že nevíte, jak to bude se Střediskem vypadat třeba za deset let. Od vydání oné ročenky už ale uplynulo téměř deset let. Jak tedy Středisko vnímáte teď? Jaký byl jeho vývoj od roku 2015 do roku 2024?

Středisko se od té doby pořád nějakým způsobem mění. Když jsem přišla na pozici předsedkyně, měla jsem několik nápadů ohledně toho, co bych do něj chtěla vnést. Některé ty nápady se ostatním líbily. Také jsem ale pochopila, že jiné nebyly úplně v souladu s tím, jak si fungování Střediska představovali jeho původní zakladatelé. Ty já samozřejmě nesmírně ctím a jejich práce si vážím, ale přece jenom šlo o trochu jiné generační vidění toho, kam by Středisko mělo směřovat. Pochopila jsem tedy, že některé mé vize se s takovým směřováním moc neslučují.

Můžu se zeptat, o které vize šlo?

Spolu s mou kamarádkou Veronikou Volejníkovou jsme si řekli, že by to chtělo zapracovat na PR. Já v daném oboru sice znalec nejsem, nicméně ona ano. Šlo nám o to vytvořit pro Středisko dobrou reklamu. To je něco, co já moc neumím, ale chápala jsem, že je to nutné. Stejně tak i třeba Martin Vídenský⁴⁴⁴ přišel s tím, že bychom měli mít stránky na Facebooku. Kvůli tomu jsem si taky na Facebooku založila i svůj vlastní profil, přestože to bylo v době, kdy už všichni moji kamarádi pochopili, že na něm nikdy nebudu. K tomu byl Facebook navíc už tehdy passé, protože z něj všichni odcházeli na Instagram a později i na Tik Tok.

Od roku 2015 do roku 2022 se toho však ve Středisku změnilo jen málo. Řekla bych ale, že přelomové období zažíváme nyní. Jeden přelomový rok už máme za sebou a další máme určitě před sebou. V podstatě se teď totiž předává štafeta. To se týká třeba *Kruhu*, který má od teď nový vizuální kabát. I ohledně něj tedy byly nějaké obavy ze strany starších členů. Zaznívaly otázky, jestli se nejedná o odvrácení od určité tradice.

Žádné odvrácení to ale není. Já i většina současného výboru si myslíme, že místní literární i společenský proces je dynamický. Na tradici tedy navazujeme, ale zároveň se něco mění, protože něco je prostě potřeba změnit. A ty změny se daly do pohybu právě v loňském roce.

⁴⁴⁴ Básník a autor reportáží do časopisů Paragliding a Everest.

V závěru února by mělo proběhnout další setkání vedení. Už na několika předchozích schůzích jsme přicházeli s novými plány a nápady. Například chceme více vyrazet i mimo region, což by v letošním roce mělo být začít vidět. Třeba letošní sborník *Kruh* bude věnovaný stoletému výročí narození Josefa Škvoreckého⁴⁴⁵ a chceme ho pokřtít přímo v Náchodě. Vašek Franc, editor toho sborníku, už má křest domluvený. Víc ale zatím moc prozrazovat nechci, protože ještě není jisté například to, jestli tam takto vystoupíme dvakrát, nebo jen jednou.

Ne, že bychom doteď tedy mimo region nevyráželi. I já sama jsem už v rámci Střediska vyjela třeba do Polska. Myslím ale, že je potřeba takové cesty ještě více podpořit a také více zviditelnit.

Zároveň bych do Střediska chtěla více zvát lidi z venku. I v *Kruhu* bych ráda viděla příspěvky také od lidí, kteří členy Střediska nejsou. Prostě jsme se všichni nedávno shodli na tom, že nechceme být uzavřeným světem sami pro sebe. Ono je ten svět takto tedy taky příjemný, protože je v něm řada skvělých osobností, kteří za sebou mají krásnou práci i v podobě krásných textů. Zvaní lidí z venku bychom ale také nevnímali jako újmu.

Také bychom byli rádi, pokud by se Středisko rozšířilo o nové členy. V tomto směru bychom se chtěli více zaměřit na mladé lidi. Nemusí to tedy nutně být třeba studenti mých kurzů tvůrčího psaní, ale můžou.

K tomu bychom mezi námi rádi viděli i osobnosti z jiných regionů. V Česku totiž podle mnohých platí, že Praha je Praha. A ano, je to tak. Ale my, kteří nechceme žít a tvořit v Praze, můžeme někoho z Prahy pozvat k nám. Byla bych ráda, kdyby to v tomto stylu fungovalo.

⁴⁴⁵ Český spisovatel, esejista, překladatel a exilový nakladatel. Spoluzakladatel kanadského nakladatelství '68 Publishers.

PR a sociální sítě jsou dnes určitě důležité, pokud se jako Středisko chcete více propagovat. A cílit na mladou generaci autorů je také zajímavý nápad. V Pardubicích totiž moje generace pořád chodí na různá autorská čtení. V některých případech si taková čtení dokonce i sami organizují. Zatím u většiny z nich ale zároveň nevidím moc velký zájem o to se stýkat s ostatními lidmi podobných zájmů. Na takových čteních bývá vidět, že jim jde hlavně o to se skrz své básně předvést a tím to u nich končí. Někteří dokonce říkají, že by se rádi seznámili s některými staršími pardubickými autory, ale že o žádných nevědí. Avšak když se o nich později od někoho dozví, stejně je pak většinou ignorují. Pokud by ale v rámci Střediska fungovalo lepší PR a třeba i ten Instagram, mohlo by se tu tohle částečně změnit, nemyslíte?

Děkuji za tip. Studenty se nechávám inspirovat ráda. Naprosto souhlasím.

Ted' mě ale zaujalo, jak jste říkal, že se mladí na autorských čteních předvádějí. To asi platilo vždycky. Pamatuju si, jak jsem jednou během studia na gymnáziu na doporučení Lenky Chytilové vyrazila na jedno takové čtení v Hradci. Na konci jsem odtamtud odešla s dojmem, že já se takhle exhibovat nechci. Některé texty ostatních byly dobré, většina vůbec.

Celkově podle mého názoru není dobré, když se takhle někteří autoři schází, jen aby se vzájemně plácali po ramenou a do toho se tvářili strašně učeně. Ideální je, když se k tomu i nějakým výstředním způsobem oblékají, aby fakt bylo vidět, jací jsou umělci. Takové čtení mi stačilo jedno a hned po něm jsem si řekla, že na žádné takové už nevlezu. A stejně jsem pak vlezla do Střediska...

Když se tak stalo, patřila jsem mezi jeho členy k těm úplně nejmladším. Byla jsem o dvě, ne-li tři generace jinde, než jeho základna. I to pro mě ze začátku byl trochu zvláštní pocit, ale taky mi tam hodně pomáhali například právě Jan Dvořák, Marcella Marboe a další osobnosti, které jsem postupně poznávala a vážila si jich.

Ne, že by přitom tehdy Středisko mladé členy nepřijímalo. To právě naopak. Ale mezi některými staršími členy v něm určitě byla určitá uzavřenost. To je právě jednou z těch věcí, které bychom ted' rádi změnili. Té starší generaci, která ve Středisku bezpochyby udělala spoustu práce, to takhle asi vyhovovalo. Nám už to ale nestačí.

Teď je opravdu zapotřebí se otevřít a to třeba i tak, že uspořádáme nějakou akci, která nejenže bude propagovaná třeba i na Instagramu, ale na kterou pozveme i veřejnost. Nejdříve jsem si totiž myslela, že na významné události typu zahájení Východočeského uměleckého maratonu veřejnost pozvat chceme, ale ono ne. Později jsem pochopila, že tato akce má být jenom pro nás. To je ze strany kolegů, kteří jsou stejně staří nebo mladší, než já, škoda. Říkáme si totiž, že kdyby nás takhle mladí autoři viděli v akci, třeba bychom je zaujali. Pokud by si nás totiž museli vyhledávat, třeba by je to odradilo, ale kdyby na nás takto osobně naráželi, mohlo by pro ně hned být snazší po nás něco chtít.

Ostatně pořádáme literární soutěže, přehlídky a tak dále. Máme na to skvělé lidi. Hanka Cihlová už je sice v důchodu, ale jednu dobu pracovala v Krajské knihovně. Štafetu po ní převzala Zuzka Nobilisová, ale Hanička stále pomáhá. Právě díky nim spolupráce s knihovnou funguje tak dobře. Bylo by ale dobré mladé lidi zvat i na jiné akce, třeba na besedy.

A pak by samozřejmě bylo dobré více používat i sociální sítě. S nimi to obvykle moji vrstevníci umějí, ale já v nich mám ještě rezervy. I tak bych ale založení svého facebookového profilu požadovala za důkaz o tom, že když je to potřeba, zapojím se i do tohoto prostoru.

Více se otevřít by určitě nebylo špatné. Několik mých jiných respondentů totiž říkalo, že se Střediskem nějakou zkušenost mají, ale ne zrovna dobrou. Některým totiž připadalo, že se jedná spíš o uzavřený spolek a kvůli tomu si v něm ani nepřipadali vítání. O to lepší tím pádem ale je, když je ve vedení Střediska někdo, kdo si tento problém uvědomuje a chce ho řešit.

Ano, ale k tomu bych ráda řekla, že s takovým problémem lze pracovat především, když jsou ve Středisku i další lidé, kteří to vidí stejně. Nerada bych Středisko začala vést způsobem „Stát jsem já“.

Jak přesně si představujete váš nový způsob práce s PR a sociálními sítěmi? Mohl by s nimi pracovat například váš manžel Jan Černoš, který se mimo jiné stará o webovou stránku Střediska, nebo třeba někdo z mladší generace?

U sociálních sítí by to určitě chtělo někoho z mladší generace. Když je nejhůř, manžel situaci vždycky zachrání, ale zároveň má spoustu své práce – je výborným výtvarníkem. Takže ano, sice má Instagram a v těchto vodách tedy pluje, ale určitě nemá čas se ještě ve větší míře zabývat Střediskem, přestože už nám pomohl mnohokrát. Ideální by tedy bylo, kdyby se o naše sociální síť staral někdo mladší, kdo se v nich pohybuje běžně.

Není to tedy tak, že nikdo z nás by sociální síť používat neuměl. Umí to s nimi i několik členů ze starší generace. Když jsme si ale v roce 2019 řekli, že by bylo fajn se alespoň na Facebook přidat ve větším počtu, hodně z nás se v tom neskutečně plácalo. Studenti středních a vysokých škol tohle ale umí bez problému, takže by bylo fajn tím pověřit třeba někoho z nich.

Bylo by podle vás dobré, kdyby Středisko skrz sociální síť spolupracovalo i s jinými místními literárními sdruženími? Ostatně tu třeba funguje spousta autorských čtení. Například v Klubu 29, v Putovní pražírně, v Bílým Kocouřovi, v prosinci jedno nové vzniklo v Laputě.⁴⁴⁶ Nejde ale jen o ta čtení. Spisovatelka Lucie Schánělová třeba dala podnět ke vzniku Knihomolů, kteří se pravidelně scházejí a povídají si o knihách, které zrovna čtou. Pak tu jsou ještě besedy a přednášky jednotlivých autorů. Pardubice a jejich okolí jsou na literární život tedy vlastně velmi bohaté, jen je možná škoda, že se tyto skupiny více vzájemně nepodporují. Pokud by tedy Středisko více vstoupilo na sociální síť, komunikovalo by nějak s těmito akcemi, třeba co se týče jejich propagace?

Jedním z důvodů, proč spolu vzájemně více nekomunikujeme a nepropagujeme své akce je, že o sobě často ani nevíme. I to by se ale větším zacílením na sociální síť dalo změnit. Je fakt, že Středisko v tuto chvíli sdružuje především starší autory.

⁴⁴⁶ Pardubická kavárna a bar.

Druhým důvodem je, že mezi některými autory panuje nevraživost. Na tuto rozladěnou strunu sice hrát nechci, ale také nemůžu říct, že bych si něčeho takového nevšimla. Ostatně i skrz odchod Lukáše Vavrečky se někteří autoři z nějakých důvodů od té doby vzájemně nechťejí kontaktovat, protože se asi nerozešli úplně v dobrém.

Každopádně jsem ale určitě pro, aby to tu v tomto směru fungovalo lépe. I ve své práci i ve svém smýšlení ladím s myšlenkou, že bychom se jako umělci obecně měli spíš vzájemně inspirovat a podporovat. Fakt mi není blízká soutěživost a soupeřivost.

I o tom jsme spolu s Janem Dvořákem mluvili. Před pár lety totiž někteří kolegové ve výboru přišli s dobrým nápadem udělat nějakou střediskovou soutěž. Ostatně tady v Pardubicích spolu s knihovnou pořádáme Pardubické střípky a Poetická setkání. S Janem Dvořákem jsme tu případnou novou soutěž probírali, i protože jsme si s ostatními členy výbory řekli, že by v jejím názvu mohlo figurovat jeho jméno. Jan Dvořák to ale odmítl a vyjádřil se k tomu tak, že soutěže v umění by se pořádat neměly. V tu chvíli mi došlo, že já si to vlastně myslím taky.

Myslím ale, že tu vzájemnou propagaci zlepšit lze. Řekla bych, že žádné negativní emoce vůči jiným autorům a skupinám nemáme. Jsme tedy otevření a jenom si potřebujeme vzájemně dávat vědět o tom, že se tady něco děje.

Také by bylo dobré zjistit, jestli si máme co říct i mezigeneračně. Já jsem ve středním věku, ale naprostá většina našich členů jsou ve starším. O to lepší by bylo se tak nějak přemostit a vzájemně spolupracovat, protože mladá generace může předat něco inspirativního starší generaci a naopak.

Druhou věcí ale je, že v našem vedení teď sice převládá duch přejícnosti, jenže se to pořád netýká všech. Manžel mi říká, že i mezi výtvarníky bývá běžné, že někdo na vlně soupeřivosti prostě jede. I v literárním umění je někdy znát, že se autoři někdy cítí ohrožení, když se něco dobrého podaří někomu jinému z nich. Tohle se týká všech druhů umění.

K tomu dám jeden příklad přímo ze Střediska.

V jednu dobu jsme chtěli našim členům dávat ocenění za mimořádné dílo. První dostala Iva Tajovská,⁴⁴⁷ což je výborná spisovatelka i scénáristka, která mimo jiné psala i pro Českou televizi. Za sebe jsem skrze to v tu dobu cítila obrovskou radost a spoustu jiných lidí také. Připadalo nám krásné, že ji takto oceníme. Jenže pak se z některých stran začaly ozývat otázky jako „Proč ona? Proč ne já?“. Někdo takové situace prostě zvládá hůř a nic se s tím asi ani dělat nedá. Takoví lidé budou vždycky. V umění i všude jinde.

Když mi tedy Lukáš Vavrečka říkal, že mezi literáty často vnímá snahu si vzájemně házet klacky pod nohy, nebo si alespoň vzájemně nepomáhat, měl podle vás pravdu?

Naprosto s ním souhlasím. Zažila jsem to i ve Středisku.

U jednoho člověka jsem si myslela, že by mě i z hlediska organizace mohl i měl v něčem podpořit, ale po nějaké době jsem pochopila, že z jeho strany spíš platí snaha mě držet někde schovanou, abych třeba náhodou nepůsobila třeba tak, že se mi povedlo něco napsat. Kvůli podobným situacím dříve někdy lidé ze Střediska i odcházeli.

V poslední době mi ale připadá, že situace ve Středisku je v tomto směru čím dál lepší. Věřím tomu, že budoucnost pro něj díky tomu i díky všem změnám, které v něm teď nastávají, může být skvělá. Je to především na nás, kteří se vzájemně podporovat chceme. A není nás málo. V tom vidím naději a budoucnost.

⁴⁴⁷ Spisovatelka a scénáristka.

ZÁVĚR

Pardubice mají velmi silnou literární historii. Do ní se řadí i tak významná jména již zesnulých básníků, ze kterých můžeme jmenovat třeba Jiřího Pištoru, Jiřího Gruše, Petra Kabeše či Miloše Vodičku. Právě ti zde sehráli velkou roli jak již před druhou světovou válkou, tak i během protektorátu, socialismu a také po pádu železné opony. Také se zde ale vyskytuje mnoho současných aktivních autorů, kteří spolu jistým způsobem interagují, scházejí se, konají spolu různé besedy, autorská čtení a další události, čímž pardubický literárně-kulturní život udržují dodnes. Kromě toho, že jsou v kontaktu s jinými místními spisovateli, navíc také navazují styky s autory z jiných měst, čímž vytvářejí jistou síť literátů. To mě ostatně vede k myšlence, kterou jsem si během svého výzkumu začal být čím dál jistější, a tou je, že je pardubická literární kultura nejen pestrá, ale také velmi živá. Místní autoři neustále vydávají nové romány, povídky či sborníky, čímž pardubický kulturní život také udržují v chodu.

Právě ony sborníky jsou podle mého názoru velice důležité. Ať už se jedná o sborníky přímo pardubických, východočeských či prostě českých autorů, je jimi dávana najevo především jedna věc, a to je provázanost zdejšího literárně-kulturního života. Nejenže se spolu místní autoři scházejí například u sklenice vína v Bílým Kocouřovi – oni spolu interagují i na veřejné tvůrčí rovině, kterou dávají najevo, že nejenže si jsou vzájemně vědomi o své existenci, ale že s tímto faktem mnohdy rádi pracují také v praxi, co se vydávání společných děl týče. To samé platí například o v Pardubicích vydávaných literárních časopisech. Nejenže právě ty mívají mnohdy přesah i do kultury celkové nebo například do historie, ale zároveň dávají vědět o nemalých ambicích mnoha místních autorů, šéfredaktorů a redaktorů.

Pardubickou literární kulturu nicméně netvoří jen spisovatelé. Velkou roli zde hrají například básníci, kteří v některých případech třeba dosud nevydali jedinou sbírku své poezie, ale kteří se často i pravidelně účastní alespoň některých místních autorských čtení. Mohlo by se zdát, že zrovna těch ve městě neprobíhá tolik, ale postupně jsem během svého zkoumání zjišťoval, že i když v rámci počtu akcí dost zaostáváme například za Prahou (což asi překvapí málokoho), opak platí třeba v případě Olomouce, ve které se autorská čtení ve větší míře rozbíhají až v posledních pár letech.

Zrovna na příkladu autorských čtení si můžeme všimnout také generační provázanosti místního literárně-kulturního života. Přestože se ho totiž starší autoři účastní spíš výjimečně, střední generace a ta mladá se čtení účastní ve velkém. Právě ze strany mladých je tu momentálně vidět největší snaha i o přímé organizování těchto akcí. V takovém případě si dotyční buď zakládají vlastní autorská čtení, nebo jim je „předána štafeta“ po někom starším u čtení již nějakou dobu provozovaných. Navíc je dobré, že u většiny čtení je možnost vystupování otevřená prakticky komukoliv. Jak by se dalo čekat, právě kvůli tomu se během některých večerů stává, že kvalita poezie není na moc vysoké úrovni. I tak je ale podle mého názoru lepší nechat vystoupit každého s tím, že minimálně jednou za čas díky tomu dostane prostor někdo, jehož poezie je vyloženě skvělá, než působit uzavřeně.

Konkrétně autorská čtení navíc mnohdy spojují lidi, již mají k literatuře blízko, s těmi, kteří jí ve svém životě moc pozornosti obvykle nevěnují. I proto bych řekl, že právě tato čtení jsou jedním z nejvýraznějších projevů místní literární kultury. Úžasné je navíc někdy sledování jejich provázanosti, kdy básníci, kteří často vystupují například v Poezii o páté, si někdy rádi najdou čas i na vystupování třeba na Suchých autorských čteních. Tím se však dostávám k něčemu, co naopak onu provázanost narušuje a co je neduhem scény pardubické, ale, a to si přiznejme, dost možná každé lokální. Mezi jednotlivými básnickými skupinami zde do určité míry panuje i jistý distanc až konkurence, někdy skoro až nevraživost. Důvody k tomu bývají různé, někdy pochopitelné, někdy působící až vtipně. Opět ale zdůrazňuji, že podobným negativům se nelze vyhnout v téměř žádném kulturním odvětví.

Co mi ale také někdy připadá jako škoda je malá účast studentů oboru historicko-literárních studií na pardubické literární kultuře. Určitě se to tedy netýká všech, o čemž dost možná nejvíc svědčí právě časopis *Partonyma* a nejen lidé, kteří ho redigovali, ale také ti, kteří do něj z řad studentů přispívali. Ať už se ale na *Partonymu* díváme, jak chceme, jedná se již tři roky o záležitost minulosti a v současnosti se moc studentů literatury neukazuje moc právě ani na autorských čteních. Na to se lze dívat jako na negativum, ale vlastně i jako na pozitivum. Ono pozitivum bych totiž viděl v tom, že i toto je důkaz, že vůbec není nutné literaturu vysokoškolsky studovat, aby se člověk mohl takových událostí účastnit. Zároveň nemám chuť tvrdit, že vliv studentů HLS bude od konce *Partonymy* v Pardubicích čím dál více upadat. Jelikož do budoucnosti logicky nevidíme, nemohu pro to podat důkaz, ale stále může platit, že se momentálně nacházíme jen v krátkém mezidobí mezi *Partonymou* a něčím dalším, buď podobným, nebo zcela odlišným, ale stále vytvořeným z iniciativy studentů literatury. Navíc nezapomínejme, že z HLS vyšlo mnoho spisovatelů či žurnalistů, kteří publikují dosud.

Velkou roli v pardubické literární kultuře samozřejmě také hraje Středisko východočeských spisovatelů, mimo jiné ve spolupráci s místní Krajskou knihovnou. Právě ohledně něj se také do budoucna nemůžu zbavit jistého optimismu. Ten se přitom netýkal části jeho dosavadního směřování. V určitých ohledech na mne tato instituce působila uzavřeně, a to především co se týče moderní doby a názorů zvenčí. I z některých zdejších rozhovorů je zřejmé, že se v rámci Střediska občas děly věci, které jeho vývoj v některých případech i záměrně brzdily. V těchto případech je dobré si uvědomit, kdy se někdo drží původní myšlenky, kterou nechce kompromitovat, a kdy už se jedná o výmluvu pro neochotu se učit novým způsobům, které si však doba a často i sami autoři vyžadují.

Proč tedy ten můj optimismus ohledně Střediska? Z rozhovoru s Evou Černošovou je vidět minimálně určitá tendence tato negativa z minulosti změnit větším otevřením současnému světu a literatuře. Zároveň doufám, že se Středisko alespoň pokusí více začlenit do pardubické literární kultury lepším přístupem vůči střední i mladé generaci. Zrovna na tu mladou přitom necílí nijak špatně už delší dobu (viz *Pramínek*, *Střípky*, *tvůrčí psaní* atd.), ale osobně si myslím, že by to činnost Střediska chtělo ještě více snoubit například s místními básnickými skupinami, autorskými čteními a tak dále. Tak by se navíc o to více ukázalo, že organizaci jde především o podporu východočeské literární kultury a ne jen o ukazování na své oficiální členy, byť i oni jsou často nejen kvalitními autory, ale také skvělými osobnostmi.

Zároveň bychom neměli zapomínat, že pardubickou literární kulturu tvoří také autoři, kteří se řadí spíše mezi solitéry. Nikdo netvrdí, že by se všichni například prozaici či básníci měli nutně účastnit všech místních akcí, dostávat se do místních literární institucí a tak podobně. Solitéři existují ve všech oblastech kultury, ale jen kvůli tomu, že se do dění jako takového zapojují třeba jen občas, bychom na ně neměli nahlížet jako na odpadlíky či jako na lidi, kteří součástí místní kultury nejsou. Oni totiž místní kulturu tvoří ve výsledku úplně stejně jako ti, kteří mají tendenci se více sdružovat.

Nebylo by na škodu si udělat chronologický historický přehled o tom, co se v Pardubicích od roku 1989 z pohledu literární kultury událo a co nějakým způsobem ve větší míře místní kulturní život ovlivnilo. O těchto událostech — s výjimkou jedné, na kterou ale upozorním — informuji již v předchozích částech této práce, ale považuji za důležité si je v rámci závěru ještě shrnout.

Po pádu socialismu v Československu se lidé sžívají s novými podmínkami a výjimku v tomto případě netvoří například ani spisovatelé. Ty zasahuje třeba rozpad Svazu českých spisovatelů. Na jeho místo sice prakticky okamžitě připadá nová Obec spisovatelů České republiky (prosinec 1989), ale mnozí autoři nejsou spokojeni ani s ní. Nemálo z nich je totiž toho názoru, že skrz systém povinných finančních příspěvků do ní může vstoupit prakticky každý bez ohledu na kvalitu jeho díla. Obec se tedy velké prestiže nedočkává už od svých počátků, což ostatně jasně vyplývá z rozhovoru s Lubomírem Macháčkem.

Velký rozdíl nicméně po sametové revoluci představuje také tvůrčí svoboda. Díky tomu mohou mnozí spisovatelé psát o více tématech a i těm dosavadním se mohou věnovat bez výraznější autocenzury či bez cenzury dotyčných centrálně řízených orgánů. Nemálo pardubických autorů navíc může své dílo začít oficiálně knižně vydávat právě až po roce 1989. To je případ třeba Pavla Rajchmana.

Roku 1993 se zde koná první ročník literární soutěže Pardubický pramínek. Jeho založení bylo cílem spolupráce Lubomíra Macháčka a Marie Chlumské, zaměstnankyně kulturního oddělení Krajské knihovny. Po založení Střediska východočeských spisovatelů na dalších ročnících Knihovna spolupracuje právě s ním a několik členů Střediska v průběhu let také figurovalo i v porotě.

S Pavlem Rajchmanem je ještě částečně spojené nakladatelství Theo Pavla Šmída. Ten ho zakládá v roce 1994 a patří k jedněm z mála podnikatelů, kterým se své nakladatelství daří po revoluci provozovat déle než pár let. Šmíd očividně pochopil zákonitosti trhu a zároveň dokázal svým čtenářům nabídnout dostatečně lákavou nabídku kvalitní literatury. I proto Theo funguje až do konce Šmídova života, k němuž dochází v roce 2021, přestože již tři roky předtím byla činnost Thea už značně zmenšená.

Lubomír Macháček začíná od roku 1996 organizovat také Pardubické poetické setkání, na kterém tentokrát spolupracuje především s Evou Cihlovou, která byla v té době také v kulturním oddělení Krajské knihovny. I v tomto případě později dochází k úzké spolupráce se Střediskem.

Dalším mezníkem je pro pardubický literární život rok 2000, v němž dochází k založení instituce, která se později stává Střediskem východočeských spisovatelů. To se od svého počátku stále rozrůstá nejen o své oficiální členy, ale také o pořádání více a více kulturních akcí či soutěží, jak o tom ostatně píšu v komentáři k rozhovoru s Lubomírem Macháčkem a jak o tom ve svém rozhovoru mluví Eva Černošová.

V roce 2003 zde vychází sborník *Tady a ted'*, který je iniciován členy Střediska. Zpětně se jedná o jakousi předzvěst dalšího sborníku, se kterým má Středisko přijít v budoucnu. I tady už je totiž znát snaha o představování pardubických a jiných východočeských spisovatelů.

Roku 2004 dochází na Filozofické fakultě Univerzity Pardubice k otevření oboru historicko-literárních studií. Přestože to podle mého výzkumu neovlivňuje pardubický literárně-kulturní život tolik, jak by mohlo, není pravda, že by zde k žádnému spojení s ním nedocházelo. K tomu ale ve větším měřítku začne docházet až v roce 2009.

V témže roce je otevřen Klub 29. Ten se v průběhu let stává čím dál prestižnější platformou pro mnohé kulturní akce, mezi které čím dál více také patří ty zaměřené na literaturu.

V roce 2005 dochází k vydávání dvou důležitých publikací. Jednu z nich představuje právě spolupráce Pavla Šmída s Pavlem Rajchmanem, tedy sborník *7edm*, který (jak také bylo jeho původním záměrem) vychází každoročně od roku 2005 do roku 2011. Důležité je v tomto případě připomenout, že přestože se nejedná o sborník, jenž by si na rozdíl od mnoha jiných zdejších kladl za cíl představovat lokální literární tvůrce, stále se jedná o publikaci vycházející z iniciativy jednoho místního významného nakladatele a jednoho lokálního neméně důležitého básníka (nebo chcete-li „zapisovatele básní“, jak o sobě Rajchman říká). V případě *Sedmiček* však nejde jen o spojení s těmito dvěma velkými jmény. Sborník je totiž významný sám o sobě svým výběrem, kvalitou a odbytem.

Druhou publikací, která zde začíná ve stejném roce vycházet a která je vydávána dodnes, je bulletin *Kruh* Střediska východočeských spisovatelů. S návrhem na něj přišla roku 2004 Marcella Marboe a od té doby vychází jako čtvrtletník určený především pro členy, jelikož se v něm čtenáři mohou dočíst například o novinkách v instituci, o plánovaných akcích apod.

Rok 2005 však v Pardubicích po literární stránce nepřipadá jen publikacím, ale i Východočeskému uměleckému maratonu. Ten se nekoná pouze v Pardubicích, ale ještě v několika jiných východočeských městech. Právě ten pardubický však bývá největší a právě v jeho rámci se často konají soutěže organizované Střediskem a Knihovnou.

V roce 2007 začíná vycházet další z pardubických významných sborníků. Tím je *Kruh*, znovu vydávaný Střediskem a opět pojmenovaný jako výraz díky již neexistujícímu hradeckému nakladatelství. Jeho hlavním editorem se stává Jiří Hrabinec, a přestože už si i on sám začal v předchozích letech myslet, že sborník přestane vycházet, nakonec je vydáván dodnes.

V tom samém roce začínají na Univerzitě Pardubice vycházet *Tahy*. Podnět k nim dává Petr Poslední, který se také stává jejich prvním šéfredaktorem, než ho následně vystřídá Jiří Studený. Oproti ostatním periodickým periodikům zaměřující se na literaturu jsou *Tahy* výrazně nejakademičtější. Kromě literatury se zaměřují i na jiné kulturní směry a často na jejich stránkách dochází i na historii. V průběhu let se navíc rozrůstají ještě o knižní vydání a jejich součástí též bývá příloha *Lano*, do kterého bývá řazena autorská tvorba studentů Univerzity Pardubice. *Tahy* ukončují svou činnost v roce 2016, kdy přestávají být financovány a kdy i jejich redaktoři hlásí tvůrčí vyčerpání.

Dalším významným pardubickým sborníkem, byť i u něj platí, že by se na něj částečně dalo nahlížet také jako na předzvěst něčeho budoucího, je v roce 2009 vydaná jednoduchá publikace *Lumíkem proti své vůli*. Právě ten vznikl z iniciativy studentů Univerzity Pardubice a především pak jejich historicko-literárních studií. Mezi zdejší nejvýraznější autory patří například Lukáš Vavrečka, Filip Appl, Veronika Skalecká (Trestrová) či Jana Orlová. Právě oni do pardubického literárního života (snad kromě Jany Orlové, která v současnosti působí hlavně v Praze a Opavě) ve větší či menší míře zasahují také až do současnosti.

V roce 2009 také dochází k založení soutěže Pardubické střípky. Na rozdíl od Pardubického pramínku ale není zaměřená jen na literaturu, ale také na výtvarné umění. I Střípky jsou však výsledkem spolupráce Střediska s Knihovnou.

Roku 2011 se v Klubu 29 začínají pravidelně konat Suchá autorská čtení. Nebojím se napsat, že právě ta jsou ze všech zdejších čtení historicky a kulturně nejvýznamnější, přičemž s tím má co dočinění také fakt, že se jedná o výrazně nejdéle provozované čtení v Pardubicích. Od roku 2011 se totiž koná dodnes a to i přesto, že do Sucháčů již nezasahuje jejich původní organizátor Vojtěch Weisbauer. Jeho roli nyní vykonává především dvojice Anna Řehůrková a Vilém F. Kubáč. V letech 2014, 2016 a 2018 navíc v rámci Suchých autorských čtení vychází tři sborníky, což je něco, co se zde mimo Sucháčů žádnému jinému čtení nepodařilo.

Od roku 2012 začíná především přes historicko-literární studia vycházet literární časopis *Partonyma*. Z něj se stává výrazně nejúspěšnější pardubické literárně zaměřené periodikum. Vychází do roku 2021, přičemž je až do poslední chvíle čím dál úspěšnější jak co se týče své reputace, tak svého širokého okruhu přispěvatelů nejen z celé republiky, ale i ze zahraničí. Za dobu existence se v redakci vystřídal dva šéfredaktoři, kterými podle chronologického pořadí byli Lukáš Vavrečka a Přemysl Krejčík.

V letech 2013 a 2014 v Pardubicích vychází sborník *Na dva východy*. Ten je publikován v rámci (skoro)celorepublikové antologie *Sever, západ, východ* a podobně jako v publikacích *Tady a teď* či ve sborníku *Kruh* v něm jde o prezentaci lokálních autorů literatury. I zde jako šéfredaktor figuroval Lukáš Vavrečka.

V roce 2016 je na Pernštýnském náměstí otevřena kavárna a bar Bílej Kocouř. Ten je vlastněn rodinou Vokolkových, o kterých je řeč v následujícím odstavci. V Kocouřovi se konají různé kulturní akce většinou hudební a právě literární. V průběhu předchozích několika let se tu několikrát konala například autorská čtení Poezie na čepu nebo Slyš! Výjimečně se tu však pořádají také autorská čtení jednotlivých spisovatelů, mezi kterými byl v roce 2023 třeba i jeden z mých respondentů Vojtěch Záleský.

Roku 2017 zde dochází k obdivuhodné události, jejíž odkaz je ve městě znát až do současnosti. V tomto roce se zde totiž koná tzv. „vokolkovské jaro“, které hraje roli vzpomínky na tento pardubický významný rod, který zdejší nejen literární kulturu ovlivňuje již po dvě staletí. Nutno podotknout, že i na přípravě tohoto vzdání úcty se mimo jiné podílela také Univerzita Pardubice. Roku 2020 dokonce v rámci ještě téže události dochází ke vzniku Knihovního centra U Vokolků na pardubickém Příhrádku za Pernštýnským náměstím, které funguje dodnes.

V roce 2018 v Pardubicích vzniká autorské čtení Poezie o páté, které původně provozuje skupina středoškolských studentů složená z Viktora Němce, Magdalény Dudychové, Elišky Nechvátalové a Vojtěcha Stiebera. Právě toto čtení poskytuje mnoho prostoru autorům mladé generace, především pak básníkům. Obdivuhodné na ní také je, že podobně jako Sucháče svým rozsahem Pardubice překračuje, o čemž svědčí vystupování členů Poezie (na které lze prakticky nahlížet i jako na literární skupinu) například také v Hradci Králové či v Brně. Podobně jako na Suchých autorských čtení i zde navíc vystupují básníci z celé republiky.

Téhož roku ve městě vzniká také spolek Artco. O tom jediném v předchozích kapitolách nepíšu, protože na něj během rozhovorů s mými respondenty ani jednou nepřišla řeč, ale považoval bych za nespravedlivé, kdybych ho nezmínil alespoň v závěru práce. Spolku, o jehož založení se zasloužila především Adéla Boschat (Paurová), jde především o šíření kulturních zážitků se vzdělávacím charakterem, které jsou ale podávány zábavnou formou. Jedním z projektů Artca je například Poezie do škol, která má studenty seznamovat s básněmi a básníky originálněji, než jak se to na školách obvykle učí. Kromě toho ale Artco také pořádá literární a hudební večery jak v Pardubicích, tak v Hradci Králové a v Praze.⁴⁴⁸

⁴⁴⁸ Jak to začalo. *Artco Pardubice* [online]. ©2024 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.artcopardubice.cz/o-nas>

Od roku 2021 se v Pardubicích koná jednodenní festival Litcon. Ten sice už několik let předtím začala organizovat Katedra literární kultury a slavistiky Filozofické fakulty Univerzity Pardubice, ale právě do tohoto roku se akce nekonala v Pardubicích, nýbrž v Kutné Hoře. V rámci festivalu obvykle studenti předvádějí svou tvůrčí činnost (literární, ale třeba také hudební), zatímco akademici zde obvykle prezentují části svého výzkumu, případně vlastní literární tvorbu. Hodně pedagogů z Univerzity je totiž také literárně činných, ať už se to týká jejich odborného či prozaického díla. Mnoho zdejších kantorů se však věnuje také překladatelství. Několik knih od doktorů a docentů z Katedry literární kultury a slavistiky jsem ostatně využil i při psaní této práce, nejvíce pak nedávno vydanou knihu *Společné obrazy: třidekátý východočeské literární kultury 1990-2020*, která vyšla nedávno a na níž se podílelo několik akademiků z historicko-literárních studií.

Pardubická literární kultura je tedy živá. V žádném případě v ní není vše ideální, ale to prakticky ani není možné, stejně jako u jakékoliv jiné kulturní scény. Neustále se jí účastní noví lidé, neustále se v ní něco děje. Mnoho místních literárních akcí zaniká, jen aby se po chvíli objevily nové. Pohybuje se tu mnoho ambiciózních autorů i organizátorů, kteří si jdou za svými cíli, ať už se týkají třeba vydávání knih nebo pořádání nových autorských čtení. Ne všechny smlouvy s nakladatelstvími přitom dojdou zdárného konce, ne všechny spolupráce mezi místními literáty dopadají dobře, ne všechna autorská čtení mívají takový úspěch, jaký si jejich pořadatelé představovali. I v takových případech je ale nutné vytrvat. I málo známí zdejší autoři či malé a krátkodobé akce zde totiž zanechávají stopu, která může kdykoliv v budoucnu vést k něčemu většímu. Pardubická literární kultura pokračuje.

POUŽITÁ LITERATURA

Beletrie:

1. ČERNOŠOVÁ, Eva. *Uprostřed noci zpěv*. Praha: Garamond, 2020. ISBN 978-80-86472-81-2. s. 89.
2. ČERNOŠOVÁ, Eva. *Vypravěčka*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2017. ISBN 978-80-7405-424-2. s. 104.
3. KREJČÍK, Přemysl. *Čokoláda pro Wehrmacht*. Brno: Host, 2021. ISBN 978-80-275-0533-3. s. 295.
4. KREJČÍK, Přemysl. *Malej NY*. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-7577-964-9. s. 280.
5. KREJČÍK, Přemysl. *Srab*. Brno: Host, 2022. ISBN 978-80-275-1084-9. s. 328.
6. MACHÁČEK, Lubomír. *Krvavý anděl*. Praha: Impreso Plus, 1995. ISBN 85835-45-2. s. 224.
7. MACHÁČEK, Lubomír. *Zvíře na mostě*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2020. ISBN 978-80-7465-437-4. s. 320.
8. RAJCHMAN, Pavel. *Androgyn*. Praha: Český spisovatel, 1996. ISBN 80-202-0635-3. s. 81.
9. RAJCHMAN, Pavel. *Apeiron*. Praha: Mladá fronta, 1993. ISBN 80-204-0375-2. s. 64.
10. RAJCHMAN, Pavel. *Neanone*. Pardubice: Theo, 2004. ISBN 80-239-2533-4. s. 69.
11. RAJCHMAN, Pavel. *Průzor do vymyšlené bytosti*. Brno: Host, 2001. ISBN 80-7294-019-8. s. 54.
12. RAJCHMAN, Pavel. *Zboží*. Praha: Triáda, 2020. ISBN 978-80-7474-303-0. s. 92.
13. SCHÁNĚLOVÁ, Lucie. *Příliv*. Praha: Pointa, 2020. ISBN 978-80-7650-247-5. s. 416.
14. ŠTĚROVSKÝ, Lukáš – ZÁLESKÝ, Vojtěch. *Ďáblovo zlato*. Brno: MOBA, 2020. ISBN 978-80-243-9446-6. s. 304.
15. VAVREČKA, Lukáš. *Mesopotamis*. Praha: Epoque, 2018. ISBN 978-80-7557-127-4. s. 250.
16. VAVREČKA, Lukáš. *Tesla Noir*. Brno: Host, 2020. ISBN 978-80-275-0243-1. s. 352.
17. ZÁLESKÝ, Vojtěch. *Převzetí*. Praha: CooBoo, 2023. ISBN 978-80-7661-672-1. s. 344.

Sborníky:

1. BÍNA, Lukáš. *Sever, západ, východ 5 / Východní Čechy a Vysočina: na dva východy*. Pardubice: Štěpán Bartoš, 2013. ISBN 978-80-904025-4-6. s. 120.
2. HRABINEC, Jiří. *12 – Dvanáct východočeských prozaiků*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2007. s. 137.
3. HRABINEC, Jiří. *13 – Třináct východočeských autorů povídek s tajemstvím*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2010. ISBN 978-80-904201-2-0. s. 218.
4. HRABINEC, Jiří. *13 – Třináct východočeských začínajících autorů*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2011. ISBN 978-80-904201-3-7. s. 198.
5. HRABINEC, Jiří. *16 - Šestnáct východočeských autorů humoru*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2012. ISBN 978-80-904201-4-4. s. 157.
6. HRABINEC, Jiří. *16 – Šestnáct východočeských básníků*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2008. ISBN 978-80-904201-0-6. s. 158.
7. HRABINEC, Jiří. *17 – Sedmnáct východočeských autorů literatury pro děti*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2009. ISBN 978-80-904201-1-3. s. 160.
8. HRABINEC, Jiří. *21 – Dvacet jedna východočeských autorů o mužích a pro muže*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2016. ISBN 978-80-904201-6-8. s. 268.
9. HRABINEC, Jiří. *26 – Dvacet šest východočeských autorů o ženách a pro ženy*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2015. ISBN 978-80-904201-5-1. s. 282.
10. Kolektiv autorů. *Prvovýstupy*. Hradec Králové: Kruh, 1989. ISBN 80-7031-084-7. s. 174.
11. Kolektiv autorů. *Výroční publikace Střediska východočeských spisovatelů 2000-2015*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2015. ISBN 978-80-7405-377-1. s. 78.
12. MACHÁČEK, Lubomír. *Tady a ted'*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2003. ISBN 80-903037-3-0. s. 145.
13. MLEJNKOVÁ-ROSŮLKOVÁ, Marie. *Průzory: výběr z tvorby pardubických básníků*. Pardubice: Vespero, 2014. ISBN 978-80-905156-2-8. s.
14. RAJCHMAN, Pavel. *7edm 2005*. Pardubice: Theo, 2005. ISBN 80-23951-14-9. s. 138.
15. RAJCHMAN, Pavel. *7edm 2009*. Pardubice: Theo, 2009. ISBN 978-80-904009-3-1. s. 249.
16. RAJCHMAN, Pavel. *7edm 2011*. Pardubice: Theo, 2011. ISBN 978-80-904009-9-3. s. 162.

17. VAVREČKA, Lukáš - SNĚGOŇOVÁ, Kristýna. *Hlubiny města*. Praha: Epoque, 2023. ISBN 978-80-278-0116-9. s. 472.
18. VAVREČKA, Lukáš a kol. *Lumíkem proti své vůli*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009. ISBN 978-80-86818-81-8. s. 109.
19. WEISBAUDER, Vojtěch. *Vinný list Suchých autorských čtení*. Pardubce: Vojtěch Weisbauer, 2018. ISBN 978-80-270-3407-9. s. 212.
20. WEISBAUER, Vojtěch. *Chuťovky k pivu*. Pardubice: Vojtěch Weisbauer, 2014. ISBN 978-80-260-5880-9. s. 66.
21. WEISBAUER, Vojtěch. *Kuchařka Suchých autorských čtení*. Pardubice: Vojtěch Weisbauer, 2016. ISBN 978-80-260-9629-0. s. 159.

Periodika:

1. Kolektiv autorů. *Tahy 2007*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2007. ISBN 978-80-86818-56-6. s. 164.
2. Kolektiv autorů. *Tahy 2008*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2008. ISBN 978-80-86818-75-7. s. 136.
3. Kolektiv autorů. *Tahy 2010*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. ISBN 978-80-87378-57-1. s. 206.
4. Kolektiv autorů. *Tahy 2011*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2011.
5. Kolektiv autorů. *Tahy 2014*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. ISBN 978-80-7465-134-2. s. 225.
6. Kolektiv autorů. *Tahy 2016*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2016. ISBN 978-80-7465-248-6. s. 198.
7. *Paronyma: literární čtvrtletník*. Červený kostelec: Pavel Mervart, 2019 (31, 32). ISSN 1805-8558. s. 84.
8. *Paronyma: literární čtvrtletník*. Červený kostelec: Pavel Mervart, 2016 (19, 20). ISSN 1805-8558. s. 170.
9. *Paronyma: literární čtvrtletník*. Červený kostelec: Pavel Mervart, 2021 (39, 40). ISSN 1805-8558. s. 134.

Závěrečné práce:

1. KMENTOVÁ, Kateřina. *Pardubické nakladatelství Theo v polistopadové knižní a literární kultuře*. Pardubice, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Studený, Ph.D.
2. KUBANTOVÁ, Andrea. *Literární a kulturní aktivity Střediska východočeských spisovatelů*. Pardubice, 2019. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra literární kultury a slavistiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Studený, Ph.D.

Odborná literatura:

1. BLOOM, Harold. *Úzkost z ovlivnění: teorie poezie*. Praha: Argo, 2015. ISBN 978-80-257-1728-8. s. 232.
2. FIALOVÁ, Alena. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2410-7. s. 860.
3. Kolektiv autorů. *Jméno Vokolek*. Praha: Torst, 2012. ISBN 978-80-7215-420-3. s. 504.
4. Kolektiv autorů. *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1630-0. s. 740.
5. KUDLÁČ, Antonín K. K. *Anatomie pocitu úžasu: česká populární fantastika 1990-2012 v kulturním, sociálním a literárním kontextu*. Brno: Host, 2016. ISBN 978-80-7491-764-6. s. 232.
6. KUDLÁČ, Antonín K. K. *Literatura přes palubu*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. ISBN 978-80-87378-25-0. s. 213.
7. KUDLÁČ, Antonín K. K. *Pop & brak: populární literatura v kontextu proměn literární kultury*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2014. ISBN 978-80-7395-725-4. s. 102.
8. POSLEDNÍ, Petr – KORÁBKOVÁ, Kateřina. *Společné obrazy: tři dekády východočeské literární kultury 1990-2020*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2022. ISBN 978-80-7465-564-7. s. 324.
9. POSLEDNÍ, Petr. *Dynamika tradic: výběr z časopiseckých statí a sborníkových studií 1970 – 2020*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2021. ISBN 978-80-7560-396-8. s. 270.
10. VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel – PELIKÁNOVÁ, Hana. *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7285-089-1. s. 224.

11. VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: orální historie a soudobé dějiny*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-7285-145-4. s. 293.
12. VANĚK, Miroslav a kol. *Orální historie: metodické a „technické“ postupy*. Olomouc: Filozofická fakulta univerzity Palackého, 2003. ISBN 80-244-0718-3. s. 78.

Internetové zdroje:

1. „Pomalů víc lidí chce knížku napsat, než že by nějakou přečetli.“ SPOTLIGHT #49 w/ Přemysl Krejčík. *Youtube* [online]. ©2005-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=TutLenyJZGY&t=505s>
2. Abychom mohli psát, vynechávali jsme hodiny ve škole. Přiznávají autoři knihy *Ďáblovo zlato*. *Český rozhlas Pardubice* [online]. ©1997-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://pardubice.rozhlas.cz/abychom-mohli-psat-vynechavali-jsme-hodiny-ve-skole-priznavaji-autori-knihy-8415323>
3. *Akce v knihovně*. Knihovna MO Pardubice III [online]. ©2024 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.knihovna-dubina.cz/rubriky/akce-v-knihovne/>
4. Audioknihy mohou být cestou ke čtenářství, říká autor průvodce jejich světem Lukáš Vavrečka. *Český rozhlas Radio Wave* [online]. ©2005-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z:
5. Bílej Kocouř. Facebook [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/events/3354710201407408>
6. Budou číst z knih pro děti i dospělí. *Orlický deník* [online]. ©2005-2024 [cit. 2024-02-14] Dostupné z: https://orlicky.denik.cz/zpravy_region/budou-cist-z-knih-pro-deti-i-dospELE-20171108.html
7. Člověk se musí smířit s tím, že je strůjcem své budoucnosti. Ať už reálné, nebo fiktivní, což není málo, míní spisovatel Lukáš Vavrečka. *Krajské listy* [online]. ©2013-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://www.krajskelisty.cz/literarni-klub/29471-clovek-se-musi-smirit-stim-ze-je-strujcem-sve-budoucnosti-at-uz-realne-nebo-fiktivni-coz-neni-malo-mini-spisovatel-lukas-vavrecka.htm>
8. Daniel Hradecký. *Větrné mlýny* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.vetrnemlyny.cz/daniel-hradecky/a347>
9. Everything. Facebook [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/everything.pce>
10. *Foto*. Krajská knihovna v Pardubicích [online]. ©2024 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://kkpce.cz/cs/fotogalerie/2024/>

11. Historicko-literární studia. *FF UPCE* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://studuj.upce.cz/obor/ff-historicko-literarni-studia-bakalarsky-prezencni-cestina-0>
12. <https://slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=776&hl=jan+koz%C3%A1k>
+
13. <https://vokolkovi.cz/>
14. <https://vokolkovi.cz/instituce/>
15. <https://wave.rozhlas.cz/audioknihy-mohou-byt-cestou-ke-ctenarstvi-rika-autor-pruvodce-jejich-svetem-8772661>
16. <https://www.facebook.com/casopisparonyma>
17. <https://www.hostbrno.cz/motyl-petr/>
18. Instituce. *Vokolkovi* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z:
19. Jak to začalo. *Artco Pardubice* [online]. ©2024 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.artcopardubice.cz/o-nas>
20. Jan Kozák. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. ©2006-2008 [cit. 2024-02-13]. Dostupné z:
21. Jedna báseň z bytu do bytu. Autoři čtou v karanténě: Pavel Rajchman. *Česká televize Art* [online]. ©2017-2014 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://art.ceskatelevize.cz/inside/jedna-basen-z-bytu-do-bytu-autori-ctou-v-karantene-pavel-rajchman-X0mbH>
22. Jedna báseň z bytu do bytu. Autoři čtou v karanténě: Pavel Rajchman. *Česká televize Art* [online]. ©2017-2014 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://art.ceskatelevize.cz/inside/jedna-basen-z-bytu-do-bytu-autori-ctou-v-karantene-pavel-rajchman-X0mbH>
23. Jiří Hájiček. *Jiří Hájiček* [online]. ©2009-2023 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.hajicek.info/>
24. Jiří Studený. *Databáze knih* [online]. © [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/autori/jiri-studeny-30533>
25. Karin Lednická. *Karin Lednická* [online]. ©2019-2024 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.karinlednicka.cz/>
26. Katalogizace starých tisků. *Národní knihovna ČR* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiF2a7TibWEAxXRg_0HHfVcAdEQFnoECA0QAQ&url=https%3A%2F%2Ftex

- t.nkp.cz%2Fsoubory%2Forst%2FKatalogizacestarechtiskMARC21_RDA.pdf%2Fat_download%2Ffile&usg=AOvVaw1bXnujxToG9kuEWP84--nS&opi=89978449
27. Kavárna Universitas: Nezapomeň zapomenout. *FF UPCE* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://ff.upce.cz/kavarna-universitas>
28. Klub 29 – malá scéna Divadla 29. *Otevřená kultura* [online]. © [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://www.otevrenakultura.cz/cs/divadlo-29/klub-29-mala-scena-d29>
29. Knihomolský spolek z Pardubic a okolí. Facebook [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/groups/550666393507634>
30. Laputa. Facebook [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100075760675071>
31. *Litcon 2022*. Univerzita Pardubice [online]. ©2024 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.upce.cz/litcon-2022>
32. *Litcon 2023*. Univerzita Pardubice [online]. ©2024 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://ff.upce.cz/litcon-2023>
33. Literární Čtvrtletník Paronyma. Facebook [cit. 2024-02-14] Dostupné z:
34. Macháček pokřtil další knihu. *Pardubický deník* [online]. ©2005-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: https://pardubicky.denik.cz/volny-cas/machacek_20070614.html
- asociaci. *Asociace spisovatelů* [online]. ©2024 [cit. 2024-03-07]. Dostupné z: <https://asociacespisovatelu.cz/o-asociaci/>
- nás. *Otevřená kultura* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://www.otevrenakultura.cz/cs/divadlo-29/o-nas>
- nás. *Středisko východočeských spisovatelů* [online]. ©2011-2015 [cit. 2024-02-13]. Dostupné z: <http://www.spisovatelevc.cz/o-nas/>
35. Pardubickéj Lajf. Facebook [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/pardubickejlajf>
36. Pardubickéj Lajf. *Pardubickéj Lajf* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.pardubickejlajf.cz/>
37. Paronyma. Instagram [cit. 2024-02-13]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/paronyma/>
38. Patrik Linhart. *Větrné mlýny* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.vetrnemlyny.cz/patrik-linhart/a133>
39. Petr Motýl. *Nakladatelství Host* [online]. ©2018-2024 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z:
40. Poezie o páté. Facebook [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100064669609620>

41. Putovní pražirna Pardubice. Facebook [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/putovniprazirnapardubice>
42. Radek Fridrich. *Czechlit* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/autor/radek-fridrich-cz/>
43. Spisovatel Lubomír Macháček: Když už vám to vydají, nedostanete honorář. *Deník* [online]. ©2005-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ostatni_kultura/lubomir-machacek-psani-do-supliku-neni-nic-pro-me-20130115-pz4n.html
44. Spisovatel Lubomír Macháček: Když už vám to vydají, nedostanete honorář. *Deník.cz* [online]. ©2005-2024 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ostatni_kultura/lubomir-machacek-psani-do-supliku-neni-nic-pro-me-20130115-pz4n.html
45. Úvod. *Vokolkovi* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://vokolkovi.cz/>

Osobní rozhovory:

1. ČERNOŠOVÁ, Eva. Osobní rozhovor.
2. DUDYCHOVÁ, Magdaléna. Osobní rozhovor.
3. KREJČÍK, Přemysl. Osobní rozhovor.
4. MACHÁČEK, Lubomír. Osobní rozhovor.
5. RAJCHMAN, Pavel. Osobní rozhovor.
6. ŘEHŮRKOVÁ, Anna. Osobní rozhovor.
7. SCHÁNĚLOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor.
8. VAVREČKA, Lukáš. Osobní rozhovor.
9. ZÁLESKÝ, Vojtěch. Osobní rozhovor.

Resumé

The aim of this master thesis is to map the literary culture of Pardubice after 1989 to this day. The focus of it's research are individual prose writers and poets, but also publishers, various literary associations, author readings, literary periodicals or literary institutions. The research is not based just on the work with the literary sources, but on the methods of the Oral History, too.

After an Introduction I focus on the methods of Oral History in which I explain why I chose this way of research in the first place, what principles of Oral History I use in this thesis and how. I also write about brief history of this historic specialization so I could explain which historical directions of Oral History inspired me the most during my work.

In the next part I talk about the Czech literary culture and it's evolution since 1989 to this day. That is because Pardubice does not exist in any spacial or time vacuicity. This town is affected by it's cultural surroundings and thus it is important to think of it when we are speaking about it's literary culture.

The third part of this thesis is it's main one. Here I present the interviews with the writers and organizers of the cultural life of Pardubice. These conversations create a very important part of this thesis because they uncover many aspects of the literary life of Pardubice. Every interview (with the exception of the last one) is than followed by a commentary with a purpose of explaining the literary-cultural and historical contexts about themes that rose from the conversations.

In the conclusion I chronologically summarize the most important events that occurred in the literary culture of Pardubice since 1989 to this day. I also write about some of my personal opinions on this culture and it's evolution with an attempt to estimate it's future directions.